ROLL

112480 şubat 2007/02 5 YTL

TOM WAITS

KENY ARKANA

LAURENT GARNIER

ARCTIC MONKEYS

CARLA BRUNI

MİRKELAM

rozetli ve kasetli bayinizden istemeyi unutmayın

ROLL 115

LAIBACH • MİKAİL ASLAN • BOWIE 60 YAŞINDA • BRENNA MACCRIMMON • PACO PENA • JOHNNY CLEGG

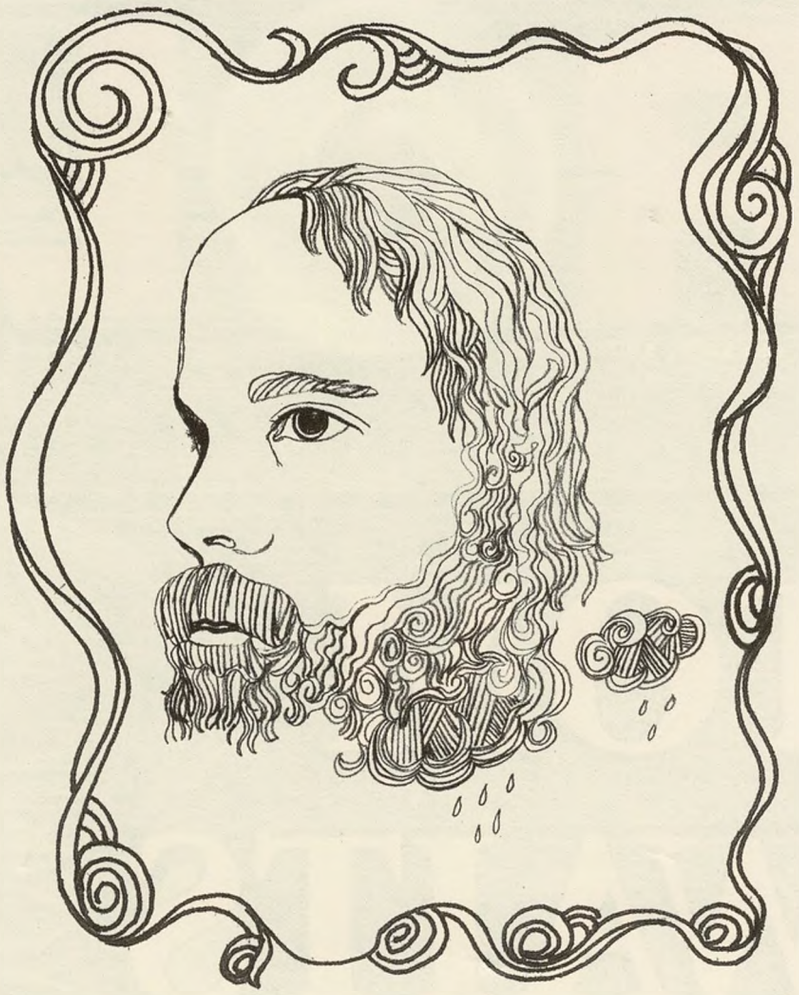

bonnie 'prince' billy

BİR KARANLIK GÖRÜRÜM
Sen arkadaşımsın benim
Acaba farkında mısın
Defalarca dışarı çıktık ve içtik
Defalarca fikirlerimizi paylaştık
Ama hiç, hiç fark ettin mi, nasıl fikirlerim olduğunu
Bilirsin, tanıdığım herkese sevgi duyarım
Bilirsin, yaşamaya boş vermeyen bir arzum vardır
Ama görebiliyor musun bazen ortaya çıkıveren bu zıtlığı,
Korkunç bir yüktür bu, gelip beynimde kararır

Ve sonra bir karanlık görürüm ben
Ve sonra bir karanlık görürüm ben
Ve sonra bir karanlık görürüm ben
Ve sonra bir karanlık görürüm ben
Seni ne kadar çok sevdiğimi bilir miydin
Bir umut var bende, bir şekilde
Beni bu karanlıktan kurtaracağına dair

Dostum, umarım bir gün
Birlikte ya da ayrı
Yalnız başına ya da eşlerimizle
Hayatlarımızda huzur buluruz,
Ve sürtmeyi bırakıp
İçimizdeki gülüşleri toplayarak
Aydınlatırız sonsuza kadar
Hiç uykuya yatmadan,
En yenilmemiş kardeşim benim
Tüm gördüğüm bu değil lâkin

Ah hayır, senin karanlığını da görürüm ben
Ah hayır, senin karanlığını da görürüm ben
Ah hayır, senin karanlığını da görürüm ben
Ah hayır, senin karanlığını da görürüm ben
Seni ne kadar çok sevdiğimi bilir miydin
Bir umut var bende, bir şekilde
Beni bu karanlıktan kurtaracağına dair

YATAK UYUMAK İÇİNDİR
Yatak uyumak içindir
Aşk sevişmek için
Ve biliyorsun, aşkım, beni alman için seninim

Gözlerim görmek içindir
Rüzgar esmek için
Ve biliyorsun, aşkım, ben bilmen için seninim

Ve gece düş görmek içindir
Uyku yatılmak için
Düşleyeceğim seninle birlikte evlilik gecemizi

Bir kıymık var sende
Ve bende bir yüksük
Çekeceğim onu hünerli hareketlerle

Ve gözyaşları dökülmek içindir
Gülüşler bozulmak için
Evler yanmak ve öpüşler aldatmak için

Nereye gidiyorsun?
Neden terk ediyorsun
Beni bir kaldırımda kederimle baş başa?

EĞER AŞK BİLE
Bir kez daha dünyada
Hepsi elektrik ışığında
1200 çeşit duygudan
Görüyoruz görebildiğimizi

Rüzgâr sesini seviyorum
Gece ağaçların arasından esen
Çatıdan görebiliyorum kızıl çamları
Şehirdeki evlerin ötesinde

Ve senin oldum ben
Düşerken ve dua ederken
Ve sana bakmayı sevdim
Gece vakti cepheden
Bir yanda müzik çalarken,
Aşk koruyacak seni
Ormanın kıyısına kadar
Ve sonra bir canavar kapacak seni
Aşkın faydası olmayacak

Ve eğer aşk bile benim istediğim değilse
Aşk, en arzu edilen şeyi aşka dönüştürür

AŞK BANA GELİR
Bu kadar çoğalınca
Gökte uçan ölülerin sayısı
Ah, bilmem neden
Aşk bana gelir
Aşk bana gelir

Ağzın öyle açık durunca
Kafan vurulup arkaya düşünce
ve sen karşı koyamayınca
Arayanın olmaksızın, çiçeksiz
ve dalkavuksuz kalınca
Aşk bana gelir
Aşk bana gelir

Aşk bana gelir
Aşk bana gelir ve hepsi
Ellerim, yüreğim, dudaklarımdır
Ve budur hepsi

Ateş başına vurunca
Sırnaşık fareler yatağını kemirince
Ve sen Tanrı'ya yakarınca,
ama Tanrı ölmüşse
Aşk sana gelir
Aşk sana gelir

Ah tatlım, olur musun benim biriciğim
Ben taş yürekli, bal kovanı, aç bir çobanım
Ve senin için doğmuş olmayı özlüyorum,
sensin o

Aşk bana gelir
Aşk bana gelir ve hepsi
Ellerim, yüreğim, dudaklarımdır
Ve budur hepsi

Gece vakti beni hissedince
Dizlerinin arkası beni gizleyip
Göz yuvarlakların hayale dönüştürünce
Aşk bana gelir
Aşk bana gelir

Türkçesi: Tezgör Hilmi **Desen:** Çorbacıoğlu Defne

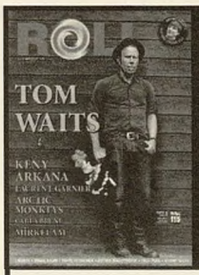

ROLL
115
şubat '07

09 David Bowie 60 yaşında
10 Tom Waits
16 Paco Peña
18 Keny Arkana
21 Laibach
24 Laurent Garnier
30 Arctic Monkeys
32 Mirkelam
36 Brenna MacCrimmon
38 Carla Bruni
42 Roger Lucey
44 Johnny Clegg
57 Mikail Aslan

04 Ajans
15 Halkla ilişkiler
27 Ses ile Gölge Tuncer Erdem
29 ÖSS
47 Kıraathane
48 Gayd
50 Kısa dalga

I Am Kloot, Jamie T, El Perro Del Mar, Larrikin Love, Bert Jansch, Magic Numbers, Tinariwen, Boy George

52 Albümler
56 Liste
62 Ansiklopedi

Abdurrahim Soğan, Ahmet Eken, Ali Kesgin, Ali Yıldızalp, Alican Tayla, Alişan Çapan, Amy Spangler, Arslan Eroğlu, Ayşegül Oğuz, Baran Özdemir, Bilge Ceren Şekerciler, Cem Sorguç, Cüneyt Cebenoyan, Çağdaş Önder, Çiğdem Öztürk, Derya Bengi, Defne Çorbacıoğlu, Donat Bayer, Emin Ekşi, Ender Ergün, Ender Özkahraman, Eray Makal, Erdir Zat, Fatih Özgüven, Gökhan Akçura, Gökhan Pamuk, Gülüş Gülcügil, Hakan Lokanoğlu, Halil Kılıçoğlu, Harun İzer, HknKrtsh, Hilmi Tezgör, İlker Aksoy, Mehmet Ali Meram, Melih Katıkol, Merve Erol, Muhsin Akgün, Murat Meriç, Neslihan Say, Nevzat Çalışkan, Ogan Güner, Özay Selmo, Pelin Batu, Pelin Özer, Pınar Öğünç, Reha Öztunalı, Salih Nazım Peker, Sarp Keskiner, Serdar Beyaz, Serdar Karataş, Sinan Kolat, Siren İdemen, Sungu Çapan, Şahan Nuhoğlu, Şule Camadan, Tacide Kaya Güner, Tolga Yağlı, Tuncer Erdem, Ulaş Özdemir, Ümit Bayazoğlu, Yasemin Avdan, Yiğit Atılgan, Yücel Göktürk, Zeynep Nuhoğlu, Zülal Kalkandelen **baskı:** Stampa Basım San. Paz. ve Tan. Hiz. AŞ [Ebumza Dergahı Sok. no.27 (34440) Dolapdere - İstanbul Tel: 0212 235 98 95] **basım yeri ve tarihi:** İstanbul, Şubat 2007 **dağıtım:** Doğan Dağıtım A.Ş. **yönetim yeri:** Abdullah Sok. No. 9 Beyoğlu - İstanbul **tel-faks** 0.212.251 87 67 **e-mail** rolldergisi@yahoo.com **abonelik** expressroll@gmail.com **yıl** 11 **sayı** 115 **şubat** '07 **imtiyaz hakkı:** Bilge Ceren Şekerciler **sorumlu yazişleri müdürü:** E. Derya Bengi **ilan irtibat:** Şahan Nuhoğlu (0535 576 21 11)
YERELSÜRELİYAYINDIR
AYDA BİR YAYINLANIR

Üniversite öğrencisi Hrant Dink, marksist-leninist çizgide siyaset yaparken, ait olduğu Ermeni cemaatine zarar gelmesin diye mahkemeye başvurarak Fırat adını almıştı... 17 Ekim 2005'te, Milliyet gazetesinde, Derya Sazak'ın "Neden Fırat?" sorusunu şöyle yanıtlıyordu: "Nüfustaki çocukluk adım Hrant. Yılmaz Güney'i beğenirdim, onun bir filmindeki adını aldım." 19 Ocak günü, gazetesi Agos'un önünde uğradığı faşist saldırı sonucu hayatını kaybeden Hrant Dink'i acıyla uğurluyoruz...

Kedinin yürüyüşü

Çiğdem Fırat'ı nasıl tanıdı, nasıl sevdi onu? Dünyasını oluşturan müzik, bale, incelik dolu bir yığın ilişki, o küçük burjuva özlemleriyle örülmüş bir yığın ilişki içinde nasıl biçimlendi Fırat, günden güne nasıl bir yaygınlık, derinlik kazandı, kişiliğini kabullendirdi Çiğdem'e?
Şimdi, bir zamanlar hep Fırat'ın oturduğu koltukta oturuyor ve o belalı sevgiliyi düşünüyordu. Sahneye çıkar çıkmaz gözleri onu arardı. Oyunun vazgeçilmez bir parçasıydı çünkü o, etkilenirdi ondan ve daha başarılı olmaya çalışırdı. Her gün gelen isimsiz kırmızı gülleri onun gönderdiğini çok sonraları öğrenmişti. Alışmıştı ona, duruşuna, bakışına...
Kimdi bu sıcak bakışlı, sessiz ve güven verici adam? İki gün sonra hastanede olduğunu öğrendi o adamın. Üç kurşunla sırtından vurulmuştu. Kimliğini öğrenince şaşırmıştı.
Adamın adı Fırat'tı. Büyük Fırat diyorlardı ona. Yeraltı dünyasının en etkili ve en tehlikeli adamlarından biriydi. Fırat'ın güldüğünü hiç görmemişti Çiğdem. Niye gülmezdi, bilemezdi. Bildiği, günler geçtikçe onsuz edememeye başlamasıydı.
"O benim için vazgeçilmez, uzağında yaşanılmaz hale geliyordu. Bir gün beni anasına götürdü. Anası çok sevdi beni. Boynuma sarılıp ağladı. Yavrum, bu deli herife sahip çık, onu kurtarırsan sen kurtarırsın dedi. Çünkü, her an ölümün eşiğinde bir adamdı; belinde silahı, her an vuruşmaya hazır, ölüme hazır yaşıyordu. Yaşadığı hayat, onu her an benden alıp götürebilirdi. Onu kurtarmak, onu yaşatmak zorundaydım. Benim hüzünlü ve kederli sevgilim ölmemeliydi. Su testisi su yolunda kırılmamalıydı. Kollarının sıcaklığında bir ömrü beraber bitirmeliydik. Kırları, tahta masalı kahveleri severdi. Ömrü hapislerde geçmiş, hayatın, insanların hep kötü yanlarını görmüştü."
Bazen ona çocuk masalları anlatırdı Çiğdem. Gözlerini gözlerinden ayırmaz, sessiz, uslu, saatlerce dinlerdi. "Senin masallardaki iyi insanlar nereye gitti?" demişti bir gün.
Nereye gitti "o iyi insanlar", çünkü Fırat hiç görmemişti "o iyi insanları".

Çiçeklerle ve çiçekler arasında yürüyen kediye bakarken neler düşünüyor Fırat? Hücrelerde yattığı günlerde, bu kedi büyüklüğünde fareler olurdu, ekmeğini paylaşırdı çoğunlukla o farelerle ve o hücrelerde yatmayanların kesinlikle kavrayamayacakları bir alışkanlık, bekleme alışkanlığı olurdu. O günler, hep demir kapıların, kalın rutubetli duvarların dışında binbir çekicilik ve zenginlikle süren hayatı anlatırdı arkadaşlarına, bir hücreden bir hücreye bağırarak. "Bizi bekleyen bir hayat var" derdi inanarak.
"Özgürlük" diyordu. "Özgürlük!"
Şimdi çok daha iyi anlıyordu ki, özgürlüğün kısıtlanması yalnızca cezaevinin duvarları arasında olmak değildir. Peki nedir özgürlük? İşte bunu açıklamaya da yetmiyor kafası.
Kedi yürüyor, o umursamaz ve hesap kitap tanımaz rahatlığıyla. O kedi her yere gidebilir şimdi, arkasına hiçbir kedi takılmadan. Oysa Fırat çıkabilir mi sokağa tek başına, tek başına bir meyhaneye, bir sinemaya gidebilir mi, bir parkta bir banka oturup kabak çekirdeği çintebilir mi, herkesin dolaştığı sokaklarda rahatlıkla dolaşabilir mi? Mümkün mü bu?
Kediye hayranlıkla bakıyor...

Fırat: Seni çok seviyorum Çiğdem. Sen haklısın. Lâkin silahımı bana bağışla... Ben silahıma mecburum...
Çiğdem: Niye mecbur olalım Fırat, niye? Hayatımıza silahını nasıl ortak edebiliriz? Beni anla Fırat, korkumu yenemiyorum. Silahın belinde oldukça başımıza hep kötü şeyler gelecek sanıyorum. Devamlı tedirginim, korkuyorum, korkuyorum...
Fırat Çiğdem'in aynı şeyleri yinelemesinden bunalmıştır, pencereye yaklaşır, dışarı bakar.
Dışarda Tahtabacak'ın adamları, Tahtabacak ve kendi adamlarından bazılarını görür. Hepsi silahlı beklemektedirler. Fırat bakar, arkada hâlâ konuşan Çiğdem'i duymaz olur.
Sonra döner, hiçbir şey olmamış gibi, kararlı...
Fırat: Çiğdem, silahımı bırakırsam, seni çok sevdiğme inanacak mısın?
Çiğdem: Ciddi mi söylüyorsun?
Çiğdem şaşırmıştır bu ani değişiklik karşısında. Fırat silahı ona verir. Sarılırlar.
Fırat: Seni çok seviyorum Çiğdem. Beni bekle, biraz sonra gelirim...
Çiğdem: Niye?
Fırat: Bekle...
Çıkarken Çiğdem arkasından seslenir, yarı şaşkın, yarı sevinçli...
Çiğdem: Fırat, gecikme n'olur...
Fırat: Gecikmeyeceğim.
Çok geçmeden Çiğdem silah seslerini duyar, pencereye koşar. Fırat, evin önünde, karanlıkta, Tahtabacak'ın adamlarının ortasında kıvrılmış, yerde yatmaktadır.
Çiğdem bir elinde silah, bir elinde küçük bebek ceketi, pencerede yığılır kalır.
Çiğdem: Fıraaaatt... Fıraaaatt...
Çiğdem'in bağıran resmi donar.
Yılmaz Güney, *"Umutsuzlar" filminin senaryosundan*

Cinayetin büyüklüğünü masumiyetiyle örtmek istercesine lapa lapa kar yağıyor, binlerce iri kar tanesi dans ederek havayı yarıyordu: Kurbanlara sunulan bir merhamet halısı mı, yoksa saldırganlığın suç ortağı bir kamuflaj mıydı bu? **JUAN GOYTISOLO**, Kuşatma Hali

Öncelikle söyleyeceğim, çok açık olarak, hayli karanlık bir dönemde yaşadığımızdır. Bunun ardındansa, size bir grafitiden bahsetmek isterim. Arjantin'de, Buenos Aires'te bir duvara yapılmış grafitinin üzerinde şöyle yazıyordu: "Kötümserliği daha iyi bir zamana bırakalım." **JOHN BERGER** *(Radikal'deki söyleşisinden)*

Iyi ki sapmışım
doğru evime giderken
sana yönelen yola.
CEVAT ÇAPAN

Karşıki görünen yapraklı dağlar / Hastanın derdinden ne bilsin sağlar / Her nere vardımsa dertliler ağlar / Aradım cihanı dertsiz yoğ imiş **KARACAOĞLAN**

BRYAN FERRY, hayranı olduğu Bob Dylan'ın şarkılarından oluşan bir albüm çıkarıyor. 5 Mart'ta yayınlanacak "Dylanesque"de Ferry, "A Hard Rain's A-Gonna Fall", "Just Like Tom Thumb's Blues", "Simple Twist Of Fate", "All I Really Want To Do", "Positively 4th Street" gibi Dylan şarkılarını, Brian Eno, Warren Ellis gibi meşhur müzisyenleri de yanına alarak cover'layacak.

MARILYN MANSON yeni albümünü "Eat Me, Drink Me" olarak adlandırdı. Başlık "Alice Harikalar Diyarında" Alice'in yediği pasta ve içeceklere gönderme yapıyor. Bilindiği gibi Marilyn Manson bugünlerde "Phantasmagoria: The Vision Of Lewis Caroll" adında bir film çekmekle meşgul.

RUFUS WAINWRIGHT'ın mayısta çıkacak albümü "Release The Stars"a Pet Shop Boys'dan Neil Tennant prodüktörlük yapacak.

KAISER CHIEFS'in şubat sonu çıkacak ikinci albümüyle ilgili detaylar kesinleşti. Yapımcılığını Stephen Street'in yaptığı albümün adı "Yours Truly, Angry Mob", albümden seçilen ilk single ise "Ruby" olacak.

Smashing Pumpkins'in eski gitaristi **JAMES IHA**, "Linda Linda Linda" isimli bir filmin müziklerine imza attı. Nobuhiro Yamashita'nın yönettiği film, okul balosundan evvel bir şarkıyı sökmeye çalışan bir kız grubunu anlatıyor.

Ocak ayında caz dünyasından iki yıldız kaydı. Saksofoncu **MICHAEL BRECKER** 58 yaşında, merhum John Coltrane'in eşi, tuşlu çalgılar ustası **ALICE COLTRANE** 70 yaşında hayatını yitirdi.

KAZIM KOYUNCU'NUN ARDINDAN

Ya doğmasaydın!

"Aşık Mahzuni'nin ölüm haberini alan biri, arkadaşına 'duydun mu, Aşık Mahzuni ölmüş' demiş. Arkadaşı ona şu yanıtı vermiş: 'üzülme ölmesine, ya doğmasaydı!..' Kazım da böyle benim için..." İlkay Akkaya böyle yazmış "Dünyada Bir Yerdeyim" isimli Kazım Koyuncu albümünün kapak notlarında. Her ölen erken ölür. Kazım 25 Haziran 2005'te, daha 33'ünde, kansere yenik düşerek ayrıldı aramızdan. Onun anısını yaşatmak üzere, ardında yayınlamadan bıraktığı kayıtlar, Halkevleri tarafından bir albümde toplandı. 16 şarkılık "Dünyada Bir Yerdeyim", Karadeniz'in hırçın dalgalarından kendi anadilinde rock'lar devşiren bu devrimci delikanlının hem çıraklık yıllarına hem de konser coşkusuna tanıklık ediyor...

HARD-FI 2005 tarihli ilk albümleri "Stars of CCTV"nin takipçisini, kendi stüdyolarında ve kendi prodüktörlükleriyle kaydediyor. Şarkıcı Richard Archer bu yeni albümü "daha karanlık" ve "daha samimi" olarak tarif etmiş.

Kanadalı saykedelik indie grubu **ISLANDS**, "Return To The Sea" albümlerini takip edecek yeni kayıtları için bu ay stüdyoya giriyor. Grup bu albümde on dakikalık, devamlı biçim ve tempo değiştiren progressive rock şarkılarına meyletmiş, ama heybelerinde bir albümlük pop parçası da mevcutmuş.

2009'da gösterime girecek "See Me, Feel Me: Keith Moon Naked For Your Pleasure"da 1978 yılında hayatını kaybeden efsanevi Who davulcusunu oynayacak aktör, "Wayne's World", "Austin Powers" serilerinden tanıdığımız Mike Myers olacak. Myers, **KEITH MOON** rolü için seçilirken Who'nun solisti Roger Daltrey'in de olurunu almış.

BILL CALLAHAN, bir süreliğine Smog olmaktan vazgeçip yeni albümünü kendi ismiyle çıkaracak. "Woke On A Whaleheart" nisanda raflarda, ilk single "Diamond Dancer" içinse mart ortalarını beklemek gerekecek.

ARCTIC MONKEYS yeni şarkılarını "Elsie" adında bir hayaletin dolaştığı rivayet edilen Miloco stüdyolarında kaydetmeye başladı. Mayısa yayınlamayı düşündükleri ikinci albümleri için "D Is For Dangerous", "Fluorescent Adolescent" gibi şarkılar yazan topluluk üyeleri, öğrendiğimiz kadarıyla, bildik rock sound'larının dışına taşmak isteseler de, şimdilik tuşlu takviyeleri dışında pek bir orijinallik elde edememişler.

BONO 2005'te Amerikalıları Afrika'daki yoksulluk ve AIDS salgınıyla mücadeleye çağırmak üzere Beyaz Saray'da yaptığı konuşmayı "On The Move" adıyla kitaplaştırıyor. Kitaptan gelecek gelir, "Yoksulluğu Tarihe Gömün" kampanyasına gidecek.

The Postal Service'den Jimmy Tamborello'nun yan projesi **DNTEL**'in üçüncü kaydı "Dumb Luck", Jenny Lewis, Grizzly Bear, Conor Oberst gibi misafir sanatçılar eşliğinde nisanda Sub Pop etiketiyle çıkıyor.

DEPECHE MODE tam 644 şarkılık bir "box-set" yayınladı! Sadece internetten indirilebilen bu devasa pakette, grubun tüm albüm, single ve B-side'ları, iki konser performansı, kimi prova kayıtları ve remiksleriyle, kıyıda köşede kalıp unutulmuş bazı parçalar var. "The Complete Depeche Mode" adındaki retrospektife Anton Corbijn'in hazırladığı 63 sayfalık bir elektronik kitapçık da eşlik ediyor.

21 Ocak'ta Londra'da **TRAFFIC** şerefine dev bir konser verildi. Steve Winwood, Pete Townshend, Bill Wyman, Gary Moore, Paul Weller, Yusuf İslam gibi isimlerin katıldığı "Dear Mr. Fantasy" isimli konserden elde edilen gelir 2005'te vefat eden grubun davulcusu ve pek çok şarkının ortağı Jim Capaldi ve eşinin de desteklediği Brezilyalı sokak çocuklarıyla ilgilenen "Jubileee Action" adındaki vakfa bırakıldı.

Gitarist **"SNEAKY" PETE KLEINOW**, uzun süredir mücadele ettiği Alzheimer'a bağlı komplikasyonlara yenik düşerek 72 yaşında hayata gözlerini yumdu. Byrds üyeleri Gram Parsons ve Chris Hillman'la kurduğu öncü country grubu **FLYING BURRITO BROTHERS** ile Rolling Stones, Eagles gibi nice ekibin önünü açan Kleinow, John Lennon'ın "Mind Games"i, Joni Mitchell'ın "Blue"su gibi klasik albümlerde bulunmuş, özel efekt üzerine uzmanlaşarak ilk iki "Terminator" filminde çalışmış, "The Winds Of War" adındaki mini diziyle Emmy ödülü almıştı.

DERLEMELER, TOPLAMALAR, KONSERLER

Oasis'in iki CD'lik "Stop The Clocks"ı, klasik bir single toplaması değil. Büyük abi Noel Gallagher'ın, hayranları gözetiminde seçtiği 18 şarkının 10'u, ilk iki albüm "Definitely Maybe" ile "(What's The Story) Morning Glory"den alınmış... Britpop'un efendilerinden ah ile vah ile '90'lar...

Jamiroquai'ın, '92'den bugüne, single'larının tamamına yakını "High Times"da yer alıyor. 17 hite ilaveten "Runaway" ve "Radio" adlı iki de yeni şarkı... Bitmedi, ikinci CD'de David Morales, Bob Sinclair vs. imzalı remiksler sıralanıyor. Sen kiminle dans ettiğini biliyor musun?

Crowded House, '96'da, memleketleri Sydney'de, bir çocuk hastanesi yararına dev bir konser verip faaliyetini noktaladı. O efsanevi konserin anısı, onuncu yılında "Farewell To The World" adıyla yayınlanan albümle yaşatılıyor. 2 CD, 24 şarkı, 110 dakika temiz, leziz, soft rock'n'roll...

Foo Fighters tarihinde, alışılmadık cinsten, akustik bir gezinti. "Skin and Bones" adlı konser albümünde hem hit şarkılar hem de grubun son stüdyo albümü "In Your Honor"dan seçmeler var. Konserin misafirleri Petra Haden ve Pat Smear... Post-Nirvana günlerine sakin bir bakış denemesi...

Bonnie "Prince" Billy

09 Şubat Cuma, 20:30
CRR Konser Salonu

Biletler: 23,00-14,00YTL

CRR İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYESİ CEMAL REŞİT REY KONSER SALONU

İSTANBUL BÜYÜKŞEHİR BELEDİYE BAŞKANLIĞI
KÜLTÜREL VE SOSYAL İŞLER DAİRE BAŞKANLIĞI
KÜLTÜR MÜDÜRLÜĞÜ

KÜLTÜR A.Ş.

Cemal Reşit Rey Konser Salonu
Darülbedayi Cad. Harbiye
0212 232 98 30
www.crrks.org

www.biletix.com
0216 556 98 0

İstanbol'da yangın olduğu sene / Fırınlardan ekmek alınmaz oldu / Cümle yanan yerler virane / Çarşıların adı ağnılmaz oldu // Yangın değil bu zulumdur bilesin / Gendini pak edip kalmin sevesin / Çıkarmışlar çeşmelerin lülesin / Bu insanla yesgad olunmaz oldu // Yangın değil zulumdur İstambola / Yangını görenler gelmedi yola / Meğer şimden sonra karanlıg ola / Deyerler ki güneş görünmez oldu **AZNAVUROĞLU** (17. Yüzyıl)
(Mehmet Bayrak'ın "Alevi-Bektaşi Edebiyatında Ermeni Aşıkları" kitabından)

Hastalıktan, birdenbire önüme çıkan bir engel gibi, bir vergi denetimi gibi, bir uçuşun iptal edilmesi gibi çekiniyorum. Hakkında hiçbir şey hatırlayamadığım bir lise arkadaşıyla karşılaşmak gibi çekiniyorum. **FEDERICO FELLINI**

Bir insan, hayatı içinde yeniden doğamazsa, o zaman varoluşun kitabındaki boş bir sayfa gibi kalacaktır. **HALİL CİBRAN**

keman: ağaçlar / uyurken dallarından / topladığım ses **EROL ÖZYİĞİT**

JOHNNY CASH'in okuduğu en güzel gospel'lerden bir toplama yapıldı, "Cash: Ultimate Gospel" mart ayında çıkacak. Cash'in söylediği şarkılar arasında "He Turned The Water Into Wine", "(There'll Be) Peace in The Valley (For Me)" gibi anonimler, "The Preacher Said 'Jesus Said'" gibi kendi klasikleri, Carl Perkins imzalı "Daddy Sang Bass" gibi hitler var. Konserlerinde sık sık gospeller okuyan Cash'in Sun Records'dan ayrılmasına sebep olarak şirketin ilâhî söylemesine karşı çıkması gösterilirdi.

KINGS OF LEON "Because Of The Times" adını taşıyan yeni albümünü nisan başında çıkarıyor. Albümden çıkacak ilk single "On Call"uysa mart sonundan itibaren dinleyebileceğiz.

Amerikan punk'ının doğuşu ve hardcore'a evrilişi, **GERMS** vokalisti **DARBY CRASH**'in hikâyesiyle birlikte beyazperdede. "What We Do Is Secret" adındaki filmde, Crash'i "ER" dizisinin starı Shane West, gitarist Pat Smear'ıysa Rick Gonzales canlandıracak. Gerçek Pat Smear ise filmin müzikal direktörlüğünü üstleniyor. Prömiyerin gelecek seneki Sundance Film Festivali'ne yetişmesi bekleniyor.

MAXİMO PARK'ın yeni albümünün adı "Our Earthly Pleasures" olacak. Nisan başında çıkacak albümde "Girls Who Play Guitars", "Russian Literature", "Parisian Skies" gibi şarkılar yer alıyor.

Editors'ün müziği, Arctic Monkeys'in lirikleri, Eagles'ın armonileri... Bu üçü **WE ARE SCIENTISTS**'in üzerinde çalıştığı yeni albümün bileşenleri olacakmış. Merakla bekliyoruz.

Bugünlerde sekizinci albümü üzerinde çalışan **KORN**, 9 Aralık'ta New York'daki Times Square'de yaptığı "fişsiz" şovun kayıtlarını şubat sonunda çıkarıyor. Grubun Radiohead'den "Creep"i de yorumladığı "Unplugged" isimli albümde Korn'a eşlik edenler arasında, Evanescence şarkıcısı Amy Lee ile Robert Smith de var. Smith ve Korn "Make Me Bad" ile "In Between Days"i birbirine bağlayıp söyleyecekler.

Minnesotalı post-rock grubu **LOW** hayli ilginç bir albümle mart ayında raflarda yerini alacak. Topluluk eski reggae, hiphop ve dub albümlerinin izinde, sample'lar kullanarak inşa ettikleri "Drums And Guns"da bir yandan cinayet teması etrafında dönerken, bir yandan da bu konuyla ilgili sorular sorup cevaplar arıyormuş.

2004'te bir kalp krizi sonucu kaybettiğimiz **RICK JAMES**'in, son demlerinde üzerinde çalıştığı vasiyet albümü mayıs gibi gün yüzü görecek. "Punk-funk kralı"nın 1993-95 arasında kaldığı Folsom hapishanesinde kaleme aldığı otobiyografisi "Memoirs Of A Superfreak"in sinema filmine dönüştürülmesi de James'le ilgili sıcak projelerden biri olarak gündemde.

RINGO STARR'ın doğduğu ev, içinde bulunduğu mahalleyle birlikte yıkılarak yerine Liverpool Müzesi inşa ediliyor. Bölgenin tarihî değeri olmadığı gerekçesiyle yıkım kararı alınsa da, Starr'ın evinin oldukça popüler bir mekân olmasından yola çıkılarak konutun aynı malzemeler kullanılarak müze içinde yeniden inşa edilebileceği gelen haberler arasında.

Johnny Marr'ın gitarları çaldığı, Shins'den James Mercer'ın misafir vokalist olduğu yepyeni **MODEST MOUSE** albümü "We Were Dead Before The Ship Even Sank" martta çıkıyor. İlk single "Dashbord" radyolarda çalmaya başladı bile.

New York'lu şarkıcı-şarkı yazarı **JESSE MALIN**, yeni albümünde Bruce Springsteen, Ryan Adams, Josh Homme, Jakob Dylan gibi isimleri konuk ediyor. "Glitter In The Gutter" şubatta yayınlanacak.

OTOMATİK BEST-OF

Mazhar, Fuat ve Özkan "orta yaşlı olduk artık, saçımız hafif kel" demeye başladıkları bir dönemde, 1984'de şeytanın bacağını kırdılar ve "Ele Güne Karşı Yapayalnız"ı çıkardılar. Bu "otomatikman best-of" sayesinde Türkçe şarkının gözlerine fer, yanaklarına kan, dizlerine derman geldi. Müjde, müjde, bu yol açıcı albüm ilk defa CD olarak yayınlandı.

BİR YILDIZ DOĞUYOR

İlâhi Morrissey. Sen İrlanda kökenli bir İngiliz olarak bu kimlikle yıllarca didiş dur, dilinin en güzel çağdaş şiirlerini rock'la harmanla, sorunlu, sorumlu gençlerin başucunda şarkıların yıllarca dönsün, sonra İngiltere'den sıkılıp Amerika'ya, derken İtalya'ya yerleş, şimdi de tut, vatan-millet arenasında Kenan Doğulu'yla aşık at, pop müziğin en janjanlı sahnesinde pozlara yat. Eurovision temsilciliğin kesinleşmediyse de, BBC görüşmeleri doğruladı ya, şimdiden, her halükârda oyumuz sana. Şakan daim olsun, Eurovision şarkı neymiş görsün...

Billy Corgan, grubunun MySpace sayfalarına yazarak, bu yıl yeni bir **SMASHING PUMPKINS** albümü ve dünya turnesinin olacağı haberini verdi.

Kuruluşunun 40. yılı şerefine **SLY AND THE FAMILY STONE** albümleri yenilenerek basılıyor.

NINE BLACK ALPS, Oasis prodüktörü Dave Sardy eşliğinde 15 şarkı kaydetti, ikinci albümünü neredeyse bitirdi.

RADIOHEAD nihayet stüdyoda! "Nude", "Arpeggi", "Down Is The New Up", "Bangers 'n' Mash", "Open Pick", "Bodysnatchers" grubun üzerinde çalıştıkları şarkılardan bazıları... Bu arada **JONNY GREENWOOD** da, Linval Thompson, Lee "Scratch" Perry, Desmond Dekker gibi isimlerden seçtiği parçalardan oluşan bir reggae toplaması çıkarıyor. "Jonny Greenwood Is The Controller"ın çıkışı şubat ayında.

İskoçyalı rock grubu **IDLEWILD**'ın yeni stüdyo albümü "Make Another World" martta çıkıyor. Plaktan çıkacak ilk single "No Emotion" olacak.

MORRISSEY iTunes aracılığıyla dağıttığı, içinde "I Just Want To See The Boy Happy", "Speedway", iki farklı konser versiyonuyla "I Want The One I Can't Have" gibi parçaların olduğu altı şarkılık bir EP yayınladı.

Genç İngiliz ekibi **THE HORRORS** "Strange House" adını verdiği debut'sünü martta çıkartıyor. Albüm, Ben Hillier (Blur, Elbow), Alan Moulder (Killers), Bad Seeds'den Jim Sclavunos ve Seb Lewsley gibi geniş bir prodüktör ekibiyle kotarılmış.

WOLFMOTHER "Love Attacker" diyerek adlandırdıkları yeni albümleri üzerinde çalışsa da, sonbahara kadar stüdyoya girip kayıt yapmaları düşük ihtimalmiş.

PATTI SMITH, Bob Dylan, Jimi Hendrix, Jefferson Airplane, Neil Young, Nirvana gibi isimlerin şarkılarını yorumlayacağı bir cover albümü üzerinde çalışıyor. Müzisyenin uzun süredir gerçekleştirmek istediği projesinde yanında Television'dan Tom Verlaine, Red Hot Chili Peppers'dan Flea ve Black Crowes'dan Richard Robinson gibi sağlam isimler var.

Bilmem gönül senin düşünmen nedir? / Aceb bu fânide ölmem mi dersin? / Konan göçer, sıra sana da gelir / Alem gider de sen gelmem mi dersin? // Açılan çiçekler gayrı solmaz mı? / Aylar günler geçen tarih dolmaz mı? / Kişi ettiğine göre bulmaz mı? / Ya kendi ettiğin bulmam mı dersin? // Zevk sefa saltanat yalancıdırlar / Tarihimiz dolar, tükenir yıllar / Kırılır kişinin tutduğu dallar / Hiç bunlardan hisse almam mı dersin? **CERYANOĞLU** (18. Yüzyıl)
("Alevi-Bektaşi Edebiyatında Ermeni Aşıkları" kitabından)

aşk: sarmaşığın / duvarlara yazdığı / körkütük yazı **EROL ÖZYİĞİT**

Ama gün gelecek
Yüreciğin dizlerini
dövecek
METİN ELOĞLU

Mangalın üstünde köfteler / Kayınçom şarabın ismini heceler / Çok içme kayınço / Bırak artık muhabbeti / Vereceksen ver artık / Hain köfteyi
(Burhan Öçal & The Trakya All Stars'ın "Kayınço" şarkısından)

SoskeNanay Multi Kulti Band, her perşembe Tierra Music Club'ta, çok kıyak Balkan nağmeleri çalıyor. Görmeyen çok şey kaçırır.
Beyoğlu, Bekar sokak, eski Sapho

PRODIGY şimdiden birkaç şarkısını yazdıkları yeni albümlerini kendi kurdukları plak firması Ragged Flag'den yayınlayacak.

Halihazırda "Yele Haiti" adındaki vakfıyla memleketi adına çeşitli çalışmaları sürdüren **WYCLEF JEAN** devlet başkanı Rene Preval tarafından Haiti'nin ABD elçiliğine atandı.

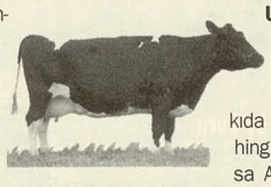

MARK E. SMITH, BBC için çekilen Johnny Vegas'ın sürreel sitcom'u "Ideal"ın üçüncü sezonunda, torbacı Moz'u cezalandırmak için dünyaya inen İsa'yı oynayacak.

THE POLICE yirmi yıl aradan sonra ilk konserini vermek üzere çalışmalara başladı, Vancouver'da bir stüdyoya kapandı.

"Inland Empire" ismindeki son filmi yakında sinemalarda vizyona girecek olan **DAVID LYNCH**'in "Catching The Big Fish: Meditation, Consciousness and Creativity" isimli kitabının tanıtımında verdiği küçük konserlere **DONOVAN** da katıldı. İki sanatçı arkadaş da meditasyonu hayat biçimi olarak bellemiş durumda zaten.

BJÖRK bahar sonunda bitirmek için yeni albümü üzerinde çalışmaları sürdürüyor. Her zamanki gibi pek çok müzisyen konuğu var, en ünlü ikisini söyleyelim: Timbaland ve Antony.

Mamas & The Papas şarkıcısı **DENNY DOHERTY** 19 Ocak'ta vefat etti. 1941 doğumlu sanatçı, geçen ay böbreklerinden ameliyat geçirdikten sonra bir türlü toparlanamamıştı.

2003'ün "Welcome Interstate Managers"ını izleyecek beşinci **FOUNTAINS OF WAYNE** albümü "Traffic And Weather" hazır. Nisanda çıkacak plaktaki bir şarkıda dörtlüye, Hole ve Smashing Pumpkins basçısı Melissa Auf der Maur da sesiyle destek veriyor.

PETE DOHERTY ile **KATE MOSS** evlendi mi, evlenmedi mi? Gayrıresmî kaynaklar, çiftin tatil yaptıkları Tayland'ın güzellikleri dillere destan adası Phuket'te Budist bir törenle dünya evine girdiğini söylerken, Moss'un sözcüsü iddiaları şiddetle yalanlıyor.

JAMIE T. memnun kalmadığı için ilk albümü "Panic Prevention"a almadığı bir şarkıyı **LILLY ALLEN**'la birlikte yeniden yorumladı. Bu taze albüm gibi inşallah o da yakında gün yüzü görecek...

Mart ayında, **NEIL YOUNG**'ın 1971'de Toronto'da verdiği bir konserin kayıtları, bir DVD ekiyle "Live At Massey Hall" adıyla yayınlanacak. Sonbaharda da ustanın retrospektifinin ilk kısmı (1963-72) arası, sekiz CD, iki DVD'lik bir set halinde "Archives Volume 1" adıyla arşivlere sunulacak.

MEDYUM MESAJDIR

İki genç gruptan iki güzellik: Zardanadam özüne, CD devrimine ve eylemine döndü. Dördüncü albümleri "Kalbim Yok"taki 13 namuslu rock şarkısı, grubun sitesinden (zardanadam.com) indirilebilir veya çeşitli dükkânlardan bedava alınabilir. Replikas'ın iki üyesi, Barkın Engin ve Burak Tamer'in yeni projesi Reverie Falls On All da ilk albümü "Clouds In Our Room"u tamamladı. Sükûnetle distorte edilmiş gitarların sürüklediği bu atonal rock da grubun sitesinden (reveriefallsonall.com) indirilebiliyor. İyi müzik mecrasını bir şekilde buluyor.

50 Cent'le de çalışan hiphop prodüktörü **DISCO D**, 23 Ocak'ta intihar ederek dünyaya veda etti.

Otuzuncu senesini devirmeye hazırlanan punk ekibi **SHAM 69**, vokalistleri Jimmy Pursey'le yollarını ayırdıklarını açıkladı.

COLDPLAY'in yeni albümünde prodüksiyon koltuğuna oturacak isim belirlendi: **BRIAN ENO**.

İnanılmaz süpriz! Bu seneki Coachella Festival'in headliner listesinde Björk ve Red Hot Chili Peppers'la birlikte **RAGE AGAINST THE MACHINE** de var. Grubun 1999 yılında ikiye bölünüşünden sonra tekrar bir araya gelmesinden umut kesilmişti oysa ki. Grup 29 Nisan'da, **MANU CHAO**'nun hemen arkasından sahne alacak... Aynı festival için Rage kadar heyecan verici bir toparlanma haberi de **CROWDED HOUSE**'dan geldi... Grup son konserini 1996'da vermişti. 27-29 Nisan arası Indio - California'da yapılacak festivalde çalacaklar arasında Arcade Fire, Interpol, Arctic Monkeys, Happy Mondays, Gogol Bordello, Jarvis Cocker, Sonic Youth, Kings Of Leon, Air, Jesus and Mary Chain ve Decemberists'in de isimleri geçiyor.

Rage Against The Machine'in de, Audioslave'in de çok şeyi olan **TOM MORELLO**, ilk solo albümünü The Nightwatchmen adıyla nisanda yayınlayacak. Morello'nun albümünün adı "One Man Revolution".

TOM WAITS, bir şarkısının taklidini reklamda kullandıkları için Opel'e açtığı davayı kazandı. Davadan elde edilecek gelir, adı saklı tutulacak bir hayır kurumuna bağışlanacak.

WU-TANG CLAN uzun aradan sonra ilk stüdyo albümünü yazın yayınlayacak. Albümün adı "8 Diagram".

BİR İKİNDİ VAKTİ GELDİLER...
HEPİMİZ HRANT'IZ!

UMUR TALU'YLA 2007'NİN SİYASAL İKLİMİ
IRAK SADECE IRAK DEĞİL

KIBRIS'TA LOKMACI KÖPRÜSÜ SAVAŞI
KİRKOR USTA'NIN DÜKKANI

"TÜRKİYE BARIŞINI ARIYOR" KONFERANSI
BARIŞIN DİLİNİ KONUŞMAK

AVRUPA YAKASI VE ÖTESİ
CUMHUR VE BAŞKANLARI

FEMİNİSTLERİN GÖZÜYLE İRAN
İSLAM'IN ÖRTÜSÜ, HAFIZ'IN ŞİİRLERİ

MEHMET EROĞLU VE "BELLEĞİN KIŞ UYKUSU"
GÜNAHSIZ EDEBİYAT OLMAZ

KÜRT MÜZİĞİ KONFERANSI
KÖTÜ GÖZLER BLOKE OLSUN!

sayı 68

Abonelik: expressroll@gmail.com

babylon

www.babylon.com.tr

BABYLON TURNS ISTANBUL ON

Şehbender Sok. No:3
Asmalımescit, Tünel/Beyoğlu
Tel:(212) 292 73 68
Babylon bir Pozitif Titreşim'dir.
www.pozitif.info

ŞUBAT 2007

Garanti Caz Yeşili

DEODATO

Rio da Janerio-New York

27.02 Salı/Tue 28.02 Çarşamba/Wed 21:30

Electronic Discoveries by Burn

RICHARD DORFMEISTER

Viyana

02.02 Cuma/Fri 23:00

The Miller Way

!f İstanbul Açılış Partisi

DANI SICILIANO (DJ SET)

San Francisco

DARSHAN JESRANI / METRO AREA

New York

17.02 Cumartesi/Sat 23:00

the Miller way MAKE IT EASY

23.02 Cuma/Fri 23:00

Doluca ile Dolu Dolu Latin

AYHAN SİCİMOĞLU & LATİN ALLSTARS

KONUK SANATÇI: ÖZKAN UĞUR

İstanbul

DOLUCA

09.02 Cu/Fri 10.02 Ct/Sat 23:00

Bant Sunar: City Star Nights by Converse

MESSER CHUPS

St. Petersburg

bant CONVERSE

07.02 Çarşamba/Wed 21:30

A'dan Z'ye Roman

MARTIN LUBENOV ORKESTAR

Viyana-Sofya

avusturya kültür ofisi

24.02 Cumartesi/Sat 23:00

Room Recordings Sunar

NEW SOUNDS OF GERMANY ALEC EMPIRE (LIVE)

Berlin

GOETHE-INSTITUT ISTANBUL

01.02 Perşembe/Thu 22:00

BABA ZULA

İstanbul

03.02 Cumartesi/Sat 23:00

MISIRLI AHMET

İstanbul

06.02 Salı/Tue 21:30

İLKAY AKKAYA

İstanbul

13.02 Salı/Tue 21:30

YÜKSEK SADAKAT

İstanbul

15.02 Perşembe/Thu 21:30

VEGA

İstanbul

16.02 Cuma/Fri 23:00

MUAMMER KETENCOĞLU VE ZEYBEK TOPLULUĞU

İstanbul

20.02 Salı/Tue 21:30

SELİM SESLER

İstanbul

21.02 Çarşamba/Wed 21:30

Açık Radyo Sunar

PAZARTESİ (DEĞİL) PERŞEMBE PARTİSİ

– "Açık Radyo." 94.9

08.02 Perşembe/Thu 21:30

Naim Dilmener Sunar

DÜNDEN BUGÜNE AŞK ŞARKILARI

KONUK SANATÇI: BERKANT

14.02 Çarşamba/Wed 21:30

OLDIES BUT GOLDIES

22.02 Perşembe/Thu 21:00

Oldies But Goldies

!f İSTANBUL KAPANIŞ PARTİSİ

25.02 Pazar/Sun 22:00

!f istanbul

"Açık Radyo." 94.9 · ARGOS İLETİŞİM HİZMETLERİ · DIGITURK · Doritos · Efes Pilsen Max · POINT · Radikal · RADIO XI-GEN · STİL MATBAACILIK · Wall

Biletler babylon ve biletix şişelerinde.

DAVID BOWIE 60 OLDU: **UZAY MUAMMASI VE ÖTESİ**

Rock dünyasını onun kadar etkilemiş, onun kadar zehirlemiş, altını üstüne getirmiş kaç kişi var? 60 yaşın kutlu olsun. İyi ki doğdun.

TEKHÜCRELİ

David Robert Jones, nam-ı diğer David Bowie, 8 Ocak 1947'de, İngiliz baba ile İrlandalı/Katolik annenin oğlu olarak Londra'nın banliyösü Brixton'da dünyaya geldi. Aynı gün, ABD'nin Tennessee eyaletinin yoksul bir köşesinde, Elvis, muhtemelen yeni öğrendiği Memphis blues şarkılarını çalarak 12. yaşgününü kutluyordu. 1959'da, "genç teğmen" Colin Powell'ın da görevli olduğu Almanya'daki bir Amerikan üssünde askerliğini yapan Elvis yaşgününü üniformayla kutlarken, 12 yaşına basan Bowie, babasının hediye ettiği saksofonla müziğe başladı. Hayattaki tek gayesi, bir gün Little Richard'ın grubunda çalmaktı. Efsanevî gitarist Peter Frampton (Humble Pie) ile aynı sıraları paylaştığı lise yıllarında bu yolda ciddi adımlar attı; blues menşeli rock & roll gruplarına saksofonist olarak katıldı.

Ancak iki olay David Bowie'nin kaderini değiştirdi. İlki, kankası George Underwood'la (erken Bowie albümlerinin kapaklarını yapan grafik sanatçısı) kız meselesi yüzünden giriştiği kavgada sağ gözüne aldığı darbeydi. George, o zamanlar moda olan iri taşlı yüzüklerden takıyordu. Bu yüzden attığı yumruk Bowie'nin gözbebeğinde ağır hasara yol açtı. Okuldan uzak kaldığı sekiz ay boyunca yapılan ameliyatlar hasarı tamamen gideremedi. Doktorlar görme duyusunun büyük ölçüde geri dönmesini sağlasa da, Bowie'nin sağ gözbebeği kalıcı olarak genişleyerek kahverengi bir ton aldı, derinlik ve renk algısında kayıplar meydana geldi. Bu fiziksel ve ruhsal altüst oluş dönemi, gerçek anlamda bir "vizyon" değişimiydi: Dışarıdan görünüşü kadar, dünyaya bakışı da değişmişti.

Bowie'yi büyük yapan, Kubrick-Clarke ikilisinin boğuştuğu insan evrimi, teknoloji, bilim ahlâkı gibi modern felsefî sorunları sezgileriyle kavrayıp şiire dönüştürebilmesiydi.

Bowie'nin kaderini yönlendiren ikinci olay, ilkinin aksine, son derece klişeydi: Bir gece çaldığı grubun solisti gelmeyince şarkıları o söyledi ve herkesi büyüledi. Londra'nın Little Richard'ı gelmişti. Bundan sonra saksofonu ikinci plana alıp şarkı yazmaya ve söylemeye başladı.

17'sinde Davie Jones adıyla ilk 45'liğini, 20'sinde ilk albümünü yayınladı. Ama Bowie'nin rock starlığının milâdı, 1969'da İngiltere'de bir numara olan "Space Oddity" (Uzay Muamması) şarkısıydı. Onu genç yaşta "çağın ruhu" haline getiren şarkıda uzayın derinliklerinde kaybolan astronot Major (binbaşı) Tom'un trajedisini anlattı. "Space Oddity" 45'liğinin çıkışıyla Apollo 11'in Ay'a inişi eşzamanlıydı. Dünya gözünü Ay'a ayak basan ilk insan Neil Armstrong'a çevirmişken, David Bowie öte galaksilere ait androjen yabancı imgesiyle ortaya çıkıverdi. Aynı zamanda dünyaya da bir "uzaylı" ayak basmıştı. BBC uzay haberleri jeneriğine "Space Oddity"yi koyunca bu işler Bowie'den sorulmaya başlandı. Sonraları Nicolas Roeg'in sinema şaheserine dönüşen "Dünyaya Düşen Adam" efsanesi, pop kültürde Bowie'nin ta kendisiydi.

Apollo 11, Başkan Kennedy'nin '60'ların başında NASA'nın önüne koyduğu "astronotların Ay'a ayak bastıktan sonra sağ salim dünyaya dönmesi" hedefini gerçekleştirmeyi başarmıştı. Ay'a dikilen Amerikan bayrağıyla taçlandırılan bu ultra-militarist zafer, ABD'yi Soğuk Savaş döneminin psikolojik galibi haline getirdi; emperyalist egemenliğini pekiştirdi. Artık dünyanın her yerinde, Ay'a bakan herkes "süper güç" Amerika'yı görüyordu. "Güneşin asla batmadığı" Britanya İmparatorluğu'nun pabucu dama atılmıştı. Ay'ın fethi, o sırada devam eden Vietnam Savaşı'nı kaygıyla izleyen yeryüzü uygarlıklarının bağımsızlık mücadelesinde büyük bir demoralizasyon kaynağı oldu. Çünkü, günümüzde dünya yörüngesindeki binlerce uydunun denetiminde yaşanan ultra-kapitalist küreselleşme sürecinin de bütün açıklığıyla gösterdiği gibi, aslında fethedilen dünyaydı... Armstrong "benim için küçük, insanlık için büyük bir adım atıyorum" demişti. Bowie'nin derdi de tam bu "insanlık" kavramıydı. Major Tom'un acı hikâyesi, ötekine karşı üstünlük kurmak adına her şeyi yapmaya hazır olan "insanlık" idealine, NASA'yı histerik alkışlara boğan Batılı propagandanın örtmeyi başaramadığı, kapkaranlık bir boyut ekledi. Emperyal kâbusu görünür kıldı. Kennedy ve Armstrong'un tersine, Bowie "dünyaya dönmemek" üstüne bir kurgu yaptı. Bu, damardan varoluşçu bir restti. Major Tom yer-kontrol ile son bağlantısında şunları söyledi: "100 bin mili geçmeme rağmen / Çok sakin hissediyorum / Ve bence uzay gemim nereye gideceğini biliyor / Karıma söyle, onu çok seviyorum / (O bilir!)" Sonra yeryüzüyle bağlantısını keserek kendini sonsuz boşluğa bıraktı. Dünyadan bakınca bir tür intihar gibi görünen uzay sarhoşluğunun içinde insan olmanın anlamını aramaya koyuldu. Şarkının finali tüyler ürperticiydi: "Burada teneke kutumda yüzüyor muyum / Ay'ın çok üstünde / Dünya gezegeni mavi / Ve yapabileceğim hiçbir şey yok."

Söz konusu olan "mavi" aynı zamanda blues'un mavisiydi, hüzündü. Sonuçta dünya kederli bir yerdi. Tam zamanında kurulan bu çokanlamlılık, tek bir sözcükle bunca şeyi ifade etme yeteneği büyük bir şairin müjdecisiydi. Kuşağını yürekten vuran "Space Oddity"nin esin kaynakları arasında uyuşturucular da bulunuyordu, daha başından "Protein haplarını al / Kaskını başına geçir" denmekteydi. Ama Stanley Kubrick'in 1968'de vizyona giren "2001: Space Odyssey" filmi ve buna temel oluşturan Arthur C. Clarke öykülerinden gelen esinin yanında keyif verici maddelerin esamesi bile okunamazdı. David Bowie'yi büyük yapan, 22 yaşında bir genç olarak, Kubrick-Clarke ikilisinin boğuştuğu insan evrimi, teknoloji, bilim ahlâkı, yapay zekâ, uzayda yaşam gibi modern felsefî sorunları sezgileriyle kavrayıp şiire dönüştürebilmesiydi.

Bowie'nin yapıtı, tek hücreli organizmalar gibi, her seferinde kendini parçalara bölerek üredi. Böylece eskisinin izlerini taşıyan yeni bünyeler oluşturdu: "Space Oddity" ile açılan glam rock dönemi, 1974'te r&b ve funk'a yönelişi, Iggy Pop'la Berlin yılları, 1980'de Major Tom'un yer-kontrol ile tekrar bağlantı kurması, Brecht'le yerçekimine dönüşü, synth-pop akımı, power-trio'yla punk rock, Brian Eno albümleri, Philip Glass'la minimalist işler, endüstriyel, drum & bass, hiphop denemeleri vb... Bu "tehücrelilik" vasfının tamamlayıcısı "androjen persona"yı (Camille Paglia) kılıktan kılığa sokan Bowie, yaptığını bir daha tekrarlamayarak dehasını yeniliğe adadı. Ama ne yaparsa yapsın kendiydi.

1997'de, insanlar internetin ne olduğunu dahi henüz tam olarak anlamamışken, "Telling Lies" single'ını sadece sanal ortamda yayınlayarak tarihsel bir tavır aldı. MP3 mücadelesinde, çokuluslu müzik tekellerine karşı dünya gençliğinin sözcülüğünü üstlendi. 2000'de ve 2004'te, "Sir" unvanı almaya giden iki kraliyet nişanını da reddetti. Bu mavi gezegendeki saygın duruşuna ne kadar da yakışıyor. David Bowie, "Sir" olmayacak!

Erdir Zat

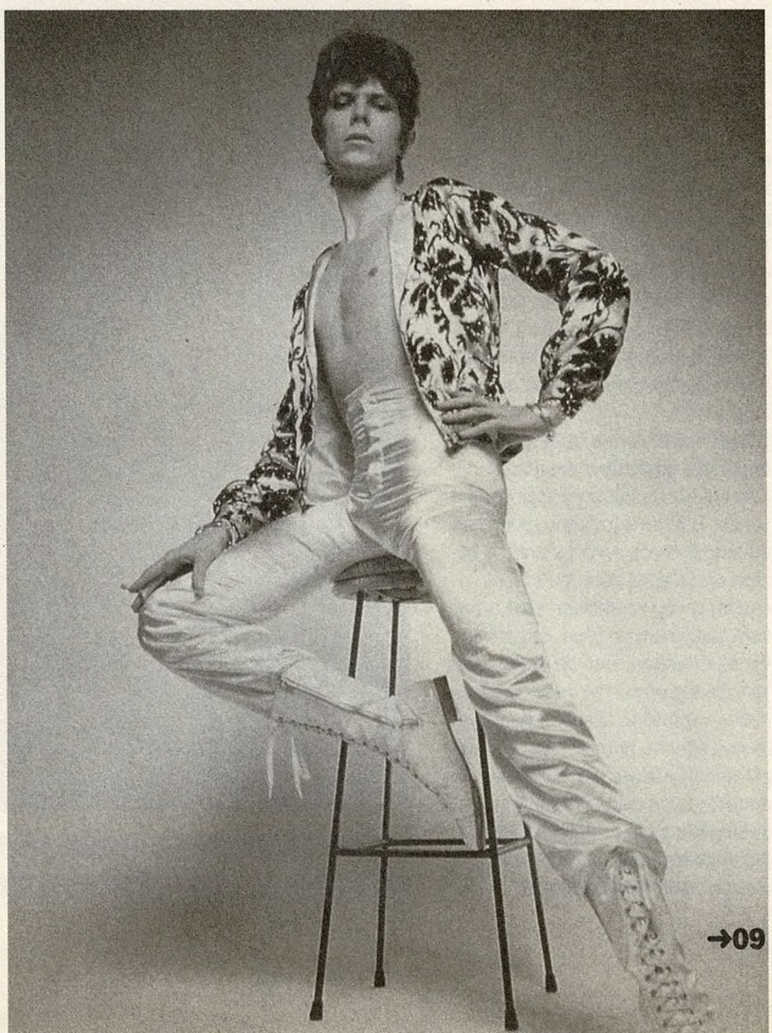

→09

Tom Waits

Tom Waits son albümünün adını "Yetimler" (Orphans) koymuş, içini doldurmuş tıkabasa, tam 54 şarkıyla... Üç ayrı CD'de, çoğunluğu yeni olmak üzere, nadir bulunan kayıtlar, Joey Ramone'dan Brecht/Weill'a cover'lar, blues ve folk tarihinin derininden avlanmış nağmeler ve insanın yüzüne tokat gibi çarpan insafsız masallar, meseller, hikâyeler var... Baba Tom, Word ve Pitchfork'un sağlı sollu ataklarını orta sahada kesip hücuma geçiyor, maşallah her seferinde fileleri havalandırıyor. Anlat anlat, heyecanlı oluyor...

TOHUMLAR VE ŞARKILAR

Televizyonlara bakınca Amerika'nın sürekli olarak "teröre karşı savaş"la iştigal ettiği, bunun gerilimine, endişesine kapılmış olduğu izlenimi doğuyor. Siz California'nın bu sakin köşesinde, bir çiftlikte yaşıyorsunuz. Bütün bunlardan yalıtılmış hissediyor musunuz kendinizi?

Tom Waits: Bir kere televizyonum yok, bunun faydası var. Gazeteleri karıştırıyorum. Ama tabii korunmak mümkün değil. Mütemadiyen korku pompalıyorlar. Ve hepimiz bu havayı soluyoruz. Yeni bir şey değil aslında. Korkunun güncel biçimi sadece. 1950'lerde komünizmdi, bu da yeni bir "izm". Bundan sonra da başka bir "izm" çıkar ortaya. Dünyada olup bitenleri yakından takip etmeye çalışıyorum, bana bu konuda yardımcı olan dostlarım var. Ama televizyonum yok, geçen sene fırlatıp attım.

Televizyonun realiteyi çarpıttığını mı düşünüyorsunuz?

Çarpıtıyor veya çarpıtmıyor, o ayrı mevzu. Belki de televizyonun muktedir olduğu tek vizyon bu. Bilmiyorum. Realiteyi çarpıtmayan bir vizyon var mı, onu da bilmiyorum. Gözün televizyona takıldığı anda hayal gücün o alete sabitleniyor. Bir insana birbiriyle alâkasız yedi kelime verirseniz onlar üzerinde düşünmeye başlar, aralarında bir alâka kurmaya çalışır: Buzdolabı, nabız, köpek maması, tramplen, Hollandalı ressamlar ve kırık bir saat... Buyrun, işin içinden çıkmaya çalışın. Hepimiz bu bulmacayı çözmeye çalışan dedektifler gibiyiz.

Dünya meselelerine fazla kafa yorduğunuzu düşünüyor musunuz?

Fazla düşünüp düşünmediğimi bilmiyorum. Karıma sorarsanız, yeterince düşünmüyorum. Ama şu anda o burada olmadığına göre, bu soruya olumlu cevap verebilirim. Evet, fazla kafa yoruyorum ve biraz kafamı dinlemek istiyorum. Ben de herkes gibiyim. Bazı günlerde bir nehirde yüzen nilüfer yaprağının üzerinde gezintiye çıkmış gibiyim, hemen akabinde rüzgâr derimi yüzüyor gibi oluyor. Ve bu durumla başa çıkmak gerekiyor.

Yaşlandıkça hayat daha iyi, daha ilginç geliyor mu? 56 yaşında olmaktan memnun musunuz?

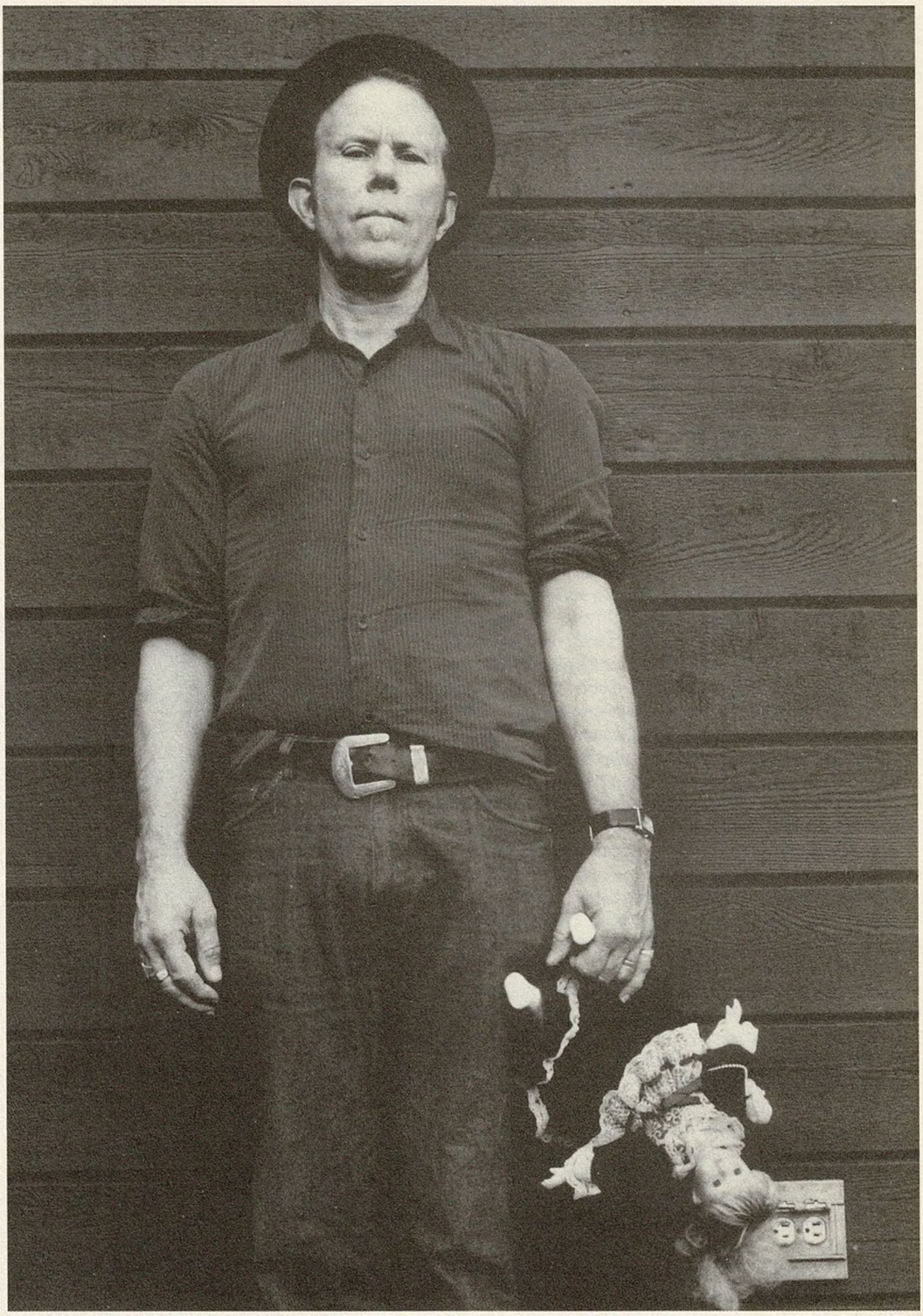

FAVORİ SOUND'UM PASTIRMA, TAVADA KIZARIRKEN. O SESİ KAYDEDİP TERSTEN ÇALDIĞINIZDA ESKİ LONGPLAY'LERİN CIZIRTILARINA BENZİYOR, HATTA TIPATIP AYNISI.

10→

Olunması gereken tek yaş gibi geliyor bana. Kimse geçmişe dönemez, ama bunu zihnimizde, hayalimizde yapabiliriz. Kimse düz, çizgisel bir hayat sürmüyor. Bazı günler dokuz yaşındayım, bazı günler doksan. Hepimiz ileriye ve geriye sararız hayatı. İnsanın kişisel tarihi, bir kısa film ya da bir fotoğraf olarak başlar ve giderek bir soyut resim haline gelir. Geçmişimden uzaklaştıkça, bana flu bir fotoğraf ya da bir Rauschenberg tablosu gibi gelmeye başlar. Çocukken, maaile arabaya doluşup ninemi ziyarete giderdik. Belki de yüz tane demiryolunu geçerdik. Hep trenlerin geçmesini beklerdik. Çok büyülü anlardı onlar. Trenin sinyali çalardı, ding ding! Tren geçerken vagonlarını sayardık. Şehirden uzaklaştığımızı at kokusundan anlardım. O kokuyu duyduğumda pencereye yapışırdım, göreceğim ilk at hangisi olacak diye. O koku benim için parfüm gibiydi. Karpuz ya da kahve veya patlamış mısır kokusu gibiydi. O şahane şeylerin vaadi gibiydi. Güney California'ydı orası, La verne-Pomona. Her taraf narenciye bahçesiydi ve tek bir cadde vardı: Foothill bulvarı. Her şey çok daha sadeydi. Sekiz-dokuz yaşındaydım, yolda sigara içememek azaptı. Ailemle beraberken içemezdim. 11 yaşıma geldiğimde günde iki pakete yakın içiyordum.

Özlüyor musunuz sigara içmeyi?

Özlemiyorum, sigarayı da, içkiyi de bırakalı çok oldu. Karım "yeterince içtin" diyor.

Kadınlar neyin iyi, neyin kötü olduğunu daha iyi biliyorlar galiba...

Onun sebebi aşk. "Seninle daha uzun zaman beraber olmak istiyorum" anlamına geliyor. Las Vegas'ta barbut oynayan bir adam görmüştüm. Karısı da yanındaydı. Adam sürekli kaybediyor, kaybettikçe de yüzü kızarıyor, öfkesi tırmanıyordu. Derken, birden göğsünü tutarak yere yığıldı. Karısı kumarhanenin ortasında adamın göğsünü yumrukluyor, bir yandan da çığlık atıyordu: "Bana bunu yapamazsın Ray, benden önce gidemezsin." Bir süre sonra adamın etrafında halka olan kalabalık açıldı, bir sedyeye koyup götürdüler. Ray öyle gitti.

Ebeveynleriniz siz 11 yaşındayken ayrılmış, bunun üzerinizdeki etkisi nasıl oldu?

Büyük etkisi oldu. Müthiş bir güç kaybıydı, çok uzun zaman acı içinde kıvrandım. Annem ve iki kızkardeşimle başbaşa kaldım. Babamın evi terketmesinin sebebi –burası artık fazla kişiselleşiyor ama– loş bir bara demir atıp kafa çekmek istemesiydi. Ve böyle yaparak kendini aile resminden çıkardı. Bir gülümsemedeki çürük diş gibiydi, kendini çekip çıkardı. Babam bir kaçaktı, ben kaçaklar soyundan geliyorum. Babamın izinden gitseydim, ben de kaçak olurdum.

Yani tetikte olmanızı gerektiren bir soyaçekim mi söz konusuydu?

Babanız Harvard'da hocalık yapıyorsa başka, bir meyhanede kafa çekerken göçüp gitmişse başka bir mirasınız vardır. Bir noktada, bir kavşağa gelirsiniz. Babanızın yolundan gitmenin manyetik bir çekim gücü olduğunu görürsünüz. O çekimi ben de hissettim, ama sonradan dümeni kırdım. Babam müthiş bir hikâye anlatıcısıydı. Benim şarkılarım onun bu özelliğinin vârisi sayılır bir bakıma.

Şarkı yazmanın bir lütûf olduğunu düşünüyor musunuz?

Bilmem, bazen çok ehemmiyetsiz, çok haybeci bir şey olduğunu düşünüyorum. Bir fiyonk makarnayı bir karton parçasına yapıştırıp onu altın rengine boyuyormuşum gibi geliyor. Bazen de, mesela Johnny Cash şarkılarından birini söylemem istendiğinde, "vay anasını" diyorum. Müzikte bir hiyerarşi vardır: Kaynağa, pınara ne kadar yakınlaşmışsan o kadar iyisin demektir.

Size göre hiyerarşinin en tepesinde kimler var?

Çok insan var. Çok geniş bir mekân orası. Gershwin kardeşler ve Bob Dylan ve Louis Armstrong ve Ray Charles ve Howlin' Wolf gibi devler. Ve Judy Garland ve Bessie Smith ve Billie Holiday...

O hiyerarşideki kendi yeriniz hakkında bir fikriniz var mı?

Bilmem, bir fikir yürütmem doğru olmaz. Bunu başkaları söylemeli.

"Kaynağa ne kadar yakınlaşmışsan o kadar iyisin demektir" dediniz. Onu biraz açar mısınız?

Kayıt teknolojisi öncesinde şarkıların nasıl yazıldığı ve korunduğu beni büyülüyor. Belli başlıklar var: Geleneksel, siyah-spiritüel veya halk şarkıları, Alan Lomax'ın derlediği bütün o şarkılar... O şarkıların hepsi, hepimiz tarafından yazıldı. "Geleneksel" dediğimizde, "ben bunun bir parçasıyım" diyoruz. Tıpkı bir fıkranın bize ulaştığı an gibi. O fıkra sana nasıl ulaştı? Geriye doğru izini sürmek mümkün olsaydı, harikulâde olurdu. Şarkılar, yemek tarifleri gibidir. Komşunuzdan bir tarif aldığınızda ya da birisi sizden bir tarif istediğinde, adet olduğu üzere bir ögesini değiştirirsiniz, tarifinizi olduğu gibi vermezsiniz. Sadece bir buçuk fincan un dersiniz, bal yerine şeker dersiniz, elma yerine ayva rendesi dersiniz. Şarkılar da böyle evrilmiştir. Kendi dizeni eklersin. Ya da, senin yaşadığın şehre uymayan bir tarafı vardır, onu değiştirirsin, uyarlarsın.

Şarkılarınızda yer isimleri vermeyi seviyorsunuz. Bu albümdeki "First Kiss"te Elkhart-Indiana'yı adres veriyorsunuz.

Birisini bir şarkıya davet etmek, evinize davet etmek gibidir. Bir adres vermeniz, geldiğinde oturacak bir yer göstermeniz gerekir.

California dışında bir yerde yaşamayı düşündünüz mü hiç?

Epey dolaştım, Chicago'da, New Orleans'da, New York'ta, Portland'da yaşadım. California, süt ve bal ülkesidir. Gerçekte olduğundan farklı bir imaja büründürüldü. Bütün büyük fantezilerde olduğu gibi.

New York'u özlediğiniz oluyor mu?

Orası bir ejderha gibi. Mizacım uygun değil. O kadar enerjik olmayan, hızlı değişmeyen yerler tercihim. New York'ta, alışveriş yaptığım dükkânlar yavaş yavaş kepenklerini indirmeye başlayınca, ihtiyaçlarımı tedarik etmek için daha uzun mesafeler katetmeye başlayınca, ayrılık vaktinin geldiğini anlamıştım.

Bit pazarlarını, rehin dükkânlarını sevdiğiniz biliniyor. Sizi cezbeden nesneler neler?

Ne olduğunu bilmediğim nesneler ilgimi çekiyor. "Ray, bu ne allahaşkına?" "1700'lerden kalma bir ruj. 1900'lerden kalma köpek maması. İkinci Dünya Savaşı'ndan kalma bir şapka." Ivır zıvır şeyler hoşuma gidiyor.

Koleksiyonunuz var mı?

Enstrüman koleksiyonu yapıyorum.

Clarksdale-Mississippi'de Super Chikan adlı bir blues şarkıcısı var, müthiş güzel gitarlar yapıyor, yağ tenekelerinden ve benzeri şeylerden. Klozet kapağından yaptığı gitara Shit-tar adını koymuştu. Sizin yaptığınız enstrüman var mı?

Ben yapmıyorum ama, yapan arkadaşlarım var. Teknik olarak "Alternatif Ses Kaynakları" olarak adlandırılan aletler var. Bunlar herhangi bir şey olabilir. Yolda bulduğunuz ya da nalburdan alabileceğiniz herhangi bir şey. Irak'ta müzik dükkânlarının vitrinine gitar koymak yasakmış, seks çağrıştırıyor diye –girintili çıkıntılı bir alet ya. *(gülüyor)*

En gözde enstrümanınız hangisi?

Yıllar önce sörfçü tiplerden aldığım bir Chamberlain'im var, tek kanallı sintisayzırların ilk örneklerinden. Altmış çeşit ses çıkarıyor, dörtnala koşan atlardan baykuşlara, yağmura... Bir orkestradaki her enstrümanın sesi de mevcut. İlkel aletleri seviyorum. Benim Chamberlain'i bir sürü kayıtta kullandım.

Favori sound'unuz ne?

Pastırma, tavada kızarırken. O sesi kaydedip tersten çaldığınızda eski longplay'lerin cızırtılarına benziyor, hatta tıpatıp aynısı.

Albümlerinizde hem müzikal, hem sözel dinî referanslar var. Bu albümde de bir geleneksel ("Lord I've Been Changed"), bir de kendi yazdığınız ("Down There By The Train") gospel var. Müzik mi çekiyor sizi o yöne, yoksa duygu mu?

Bilmem... Ben dinin hep daha insanî olması gerektiğini düşünmüşümdür. Bir Arizona maceram var. Kankam Sam'le beraber otostop çekiyorduk, 17 yaşındaydım. Yılbaşı gecesiydi, Stanfield isimli küçük bir kasabada çakılı kalmıştık. Arizona denince akla sıcak gelir, ocak ayıydı ve acaip soğuktu, sıfırın altında on derece. Ve kimse bizi arabasına almıyordu. Hava kararıyordu. Derken, Mrs. Anderson adlı yaşlı bir kadın geldi yanımıza ve "hava soğuk, ortalık karanlık, bu gece de yeni yıl gecesi, hadi kiliseye gelin" dedi. Çaresiz düştük peşine. Bir Pentecostal kilisesiydi. Bizi en arka sıraya oturttular. Bir orkestra vardı, iki Meksikalı, siyah bir davulcu, gitar çalan bir ihtiyar ve piyanoda yedi yaşında bir çocuk. Kendilerinden geçmiş bir şekilde çalıyorlar ve birkaç dilde birden söylüyorlardı. Olağanüstü bir hadiseydi. Gecenin sonunda aralarında para topladılar bizim için. Bir sepet dolusu para. Geceyi otelde geçirdik, sıcaktı, televizyon vardı. Hayatımdaki en büyük dinî tecrübeydi buydu. Bir kiliseye katılacak olsam, o kiliseye katılırım.

"Down There By The Train" nedamet üzerine. O parçanın ortaya çıkışı nasıl oldu?

Johnny Cash, Rick Rubin'le yaptığı "American Recordings" serisinin ilkinde o şarkının bir versiyonunu söylemişti. Birileri bana "Johnny Cash'lik bir şarkın var mı?" diye sormuştu. Apışıp kalmıştım. Tam Johnny Cash'lik bir şarkım vardı ve henüz kaydetmemiştim. Dedim ki: "Var öyle bir şarkı, hem de Johnny'nin sevdiği her şeyden bahsediyor, trenler, ölüm, haç..."

Leadbelly'den yaptığınız "Goodnight Irene" yorumu, vokal açıdan albümün en güçlü parçalarından.

Birikenler bir şekilde kendini dışavuruyor. Jack Teagarden, Bo Carter, Memphis Minnie, Barbecue Bob... Düşünün, yüz sene önce birileri üç dakika süren bir şey yapıyor, sonra göçüp gidiyorlar, ama yaptıkları, ilk kaydedildiği günkü kadar taze kalıyor. Bir şey yaparken o yaptığımız şeyin farkında olmuyoruz, onun kalıcı olup olmayacağını bilmiyoruz. Şarkı kaydederken bunu hep aklım-

BOSNALI MÜLTECİLERİN SAHİP OLDUKLARI HER ŞEY BU İKİSİYMİŞ: TOHUMLAR VE ŞARKILAR. BU İKİ TEMEL GIDAYA SAHİP OLDUKTAN SONRA, GERİSİ KENDİLİĞİNDEN GELİR.

da tutmaya çalışıyorum. Eski şeyleri dinlemek, yeni şeyleri dinlemek kadar önemli.

Genç kuşak müzisyenlerden kimleri dinliyorsunuz, beğeniyorsunuz?

Missy Elliott'a bayılıyorum. O kadar doğal ki. Sanki hep buralardaymış gibi. Ben daha çok çocuklarımın dinlediği şeyleri dinliyorum. Jay-Z, Beastie Boys filan. Bizim hanede egemenliğini ilân eden müzik, tek başıma olsam dinlemeyi tercih edeceğim müzik değil. Ama şimdi onlar hangi plakları koyuyorsa ben de onları koyuyorum. Karımla tanıştığımda müthiş bir plak koleksiyonu vardı, onlara gözü gibi bakıyordu. Rahmaninov, Beefheart... Ben bir plak koleksiyonuyla evlendim. *(gülüyor)*

Scarlett Johannson'un sizin şarkılarınızdan bir albüm yapacağını biliyorsunuzdur.

Bilmiyordum, gazetede okudum.

Sizin onayınız alınmadı mı?

Hayır, alınmadı. Ama ona başarı diliyorum.

Haberi duyduğunuzda heyecanlandınız mı?

Heyecanlamaktan ziyade, meraklandım. İnsan başkaları dinlesin, kullansın diye şarkı yapar. Söz konusu proje, şarkılarımın ultra-kişisel olmadığına, herkes tarafından yorumlanabileceğine delâlet ediyor. Scarlett'in filmlerini gördüm, melodilerle ne yapacağını kestiremiyorum. Başka birisinin şarkısını söylediğinde onu kendinin kılarsın. Bu da belli bir terzilik gerektirir. Kolları kısaltacaksın, ilik açacaksın, düğme dikeceksin. Herkes yorumladığı şarkıyı başka bir hale getirir, gelenek böyledir.

"Orphans" üç ayrı albümden oluşuyor, "Brawlers" (dalaşçılar), "Bawlers" (feryatçılar) ve "Bastards" (piçler). Parçaları bu üç bölüme nasıl bir kriterle ayırdınız?

Bir dolu şarkı vardı. Bir filme sığmayacak kadar çok sahne çekmiştik. Farklı kaynakları olan ve farklı zamanlarda yazılmış, kaydedilmiş şarkılardı. Anlamlı bir dinleme tecrübesi yaratabilecek şekilde bir araya getirilmeleri gerekiyordu. Sıralamak zor oldu, çünkü tempoları farklıydı, mevzuları farklıydı. Başlangıçta, alışılageldik biçimde sıralamaya çalıştık: Yüksek tempolu, hızlı bir şarkının ardından bir balad... Ama bu, niye o ağır parçadan bu hafif parçaya geçildiğini izah edemiyordu, mânâsız oluyordu. Sonra Kathleen dedi ki, "slow'lar, rock'lar ve söz ağırlıklı olanlar diye ayıralım, mesela baladsa üç numaralı odaya". Bu sınıflama işe yaradı.

Şarkıların yazılması nasıl bir süreçti? Herhalde birkaç yıl önce "şimdi oturup 45 tane yeni şarkı yazayım" demediniz...

Zaman içinde oluştular ve çekmeceye kondular. Bazıları kaydedilmişti, ama yayınlanmamıştı. Bazıları önceki albümlerde kendilerine yer bulamamıştı. Ya da yemek yaparken ocağın arkasına düşmüşlerdi ve kullanılamamışlardı. Bazıları çekmecedeki mikrofonlar ve saç jölesinin yanında unutulmuştu. Bazılarını da Rusya'daki bir heriften para verip geri almak durumunda kaldım. *(gülüyor)* Nasıl olmuşsa olmuş, bantları ele geçirmiş. Bir sıhhî tesisatçı! Rusya'da! Gecenin bir yarısında telefonda pazarlık ediyordum, kendi şarkılarım için!

Beni işletiyorsunuz.

Hayır, şaka etmiyorum. Şarkıların DAT'ları, çok kanallı kayıtları yoktu bende. Ama o adamda vardı, hem de çok kaliteli kayıtlar vardı. Vaktiyle o kayıtlar bizdeydi, ama tek kopyaydı. Nasıl olmuşsa olmuş, biri o bandı almış, sonra bir başkasına vermiş, o da başka birine... İnsan şarkılarının kayıtlarını titizlikle saklamazsa olacağı bu. Buna gayret etmiyor değilim, ama beceremiyorum. Benim kayıtlarımın koleksiyonunu yapan tipler dolaşıyor ortalıkta.

Bir dakika, doğru mu anlıyorum: Bu albümdeki şarkıların bazılarını geçmişte kaydetmiştiniz ve onları Rusya'daki bir adamdan geri aldınız...

Aynen öyle. O şarkıların bazıları "Mule Variations", bazıları da "Real Gone" zamanında kaydedilmişti. "Real Gone"ı bitirdikten sonra bir sürü şarkı kaydetmiştik. Albüm bitti dediklerinde pılıyı pırtıyı toplayıp gitmiyorsun ki. Akarken dolduralım diyorsun, kayda devam ediyorsun. Ta ki, biri gelip "tamam, şimdi bunların master'ını yapacağız" diyene kadar. Biz de albüme girmeyen bir sürü şarkı kaydetmiştik.

"Orphans"da bir Jack Kerouac parçasının iki versiyonu var: "Home, I'll Never Be" ve "On The Road"...

Evet, biri balad, öbürü rock. Önce rock versiyonunu yapmıştım, "Home, I'll Never Be"yi. Derken, Allen Ginsberg anısına düzenlenen bir geceye davet edildim. Ginsberg hakkında bir sürü konuşma yapıldı, sıra bana geldi. Yanımda grubum yoktu, "size bir Kerouac şarkısı okuyayım" dedim ve Kerouac'ın yazdığı a capella'yı söyledim. *(mırıldanıyor)* "I Left New York, 1949 / To go across the country without a damn blame dime / Montana in the cold, cold fall / found my father in the gambling hall.." (New York'tan ayrıldım 1949'da / Metelliksiz dolaştım ülkeyi boydan boya / Soğuk mu soğuk bir güzdü Montana'da / Babamı buldum kumar masasında...) Kerouac tek başına mikrofona okumuştu bunu –eserlerinin bir toplamasında mevcut. Çok dokunaklı bir parça. Ginsberg'i anma gecesinde onu Kerouac gibi söylemeye çalıştım. Orada bulunan biri de kaydetmiş. Albüme o kaydı da koyduk.

Bir de Charles Bukowski şiiri var albümde: "Nirvana". Bir delikanlı otoyol üzerindeki bir kafeye giriyor ve o atmosfere hayran kalıyor. "The curious feeling swam through him / That everything was beatiful there / That it would always stay beatiful there..." (Tuhaf bir duygu yalayıp geçti / Orada her şey çok güzeldi / Her şey öyle güzel kalmalıydı...)

Hepimiz yaşamışızdır o duyguyu. "Keşke her şey donup kalsa" dediğimiz olmuştur. Arizona'daki o kilisede de o duyguyu yaşamıştım. Bu tür anları yaşamışsanız, onların tekerrür etmesini istersiniz. Tıpkı bir kedi gibi sessizce dolaşır ve beklersiniz. İnsanların şarkılarda aradıkları da böyle bir şey galiba. Genellikle şarkıların adlarını yazarak başlarım, onlar da genellikle içinde bulunduğum halet-i ruhiyenin ifadesidir, belli bir başlık o halet-i ruhiyeden çıkıp gelir. Bir kaptır bu, yarattığın ilk şey bir kaptır. Suyu tutacak bir kap... İnsanlar tohumları ve şarkılarıyla seyahat eder. Bosnalı mültecilerle yapılan söyleşilerde okumuştum: Bütün mallarını, mülklerini, eşyalarını bırakıp kaçmışlardı. Yanlarında götürdükleri tek şey tohumlardı, bahçelerine ektikleri tohumları ceplerinde taşıyorlardı. Sadece onları almışlardı yanlarına. Bir de şarkılarını. Sahip oldukları her şey bu ikisiydi: Tohumlar ve şarkılar. Bu iki temel gıdaya sahip olduktan sonra gerisi kendiliğinden gelir.

Şarkılarınızı yazmaya bir cümle ya da bir başlıkla başladığınızı, onların şarkıların kabı haline geldiğini söylediniz. Bunu biraz örnekler misiniz?

Peki. *(notlarını karıştırıyor)* İşte henüz şarkılaşmamış bazı başlıklar: "Things Will Be Different In Chicago". Bu şarkı kulağıma gelmeye başladı bile. *(bariton sesle mırıldanıyor)* "Things will be different in Chicago..." Ahenge, ritme ve cümlenin değerine göre seçim yapıyorum. "They All Died Singing" –bu da bir başlık. Sirk karakterlerine bayılıyorum. Kaplumbağa Çocuk, Katır Suratlı Kadın, Deve Kız... 1900'lerde bir siyam ikizi vardı, iki kadın, ikisi de şarkıcıydı. Ve isimleri İki Başlı Bülbül'dü. Biri soprano, öteki kontraltoydu. Onları dinlerken insanın yüreği dağlanırdı. İşte size bir şarkı...

Edebiyatın müziğinize etkisi ne?

KÖPEKBALIĞI İÇİN SUDAKİ KAN NEYSE, MAGAZİNCİ İÇİN O KOKU ODUR. MAGAZİNCİLER BUNU BİLİR, SİZİN ONLARLA ZIMNEN İŞBİRLİĞİ YAPTIĞINIZI DA. BEN O TÜRDEN DEĞİLİM.

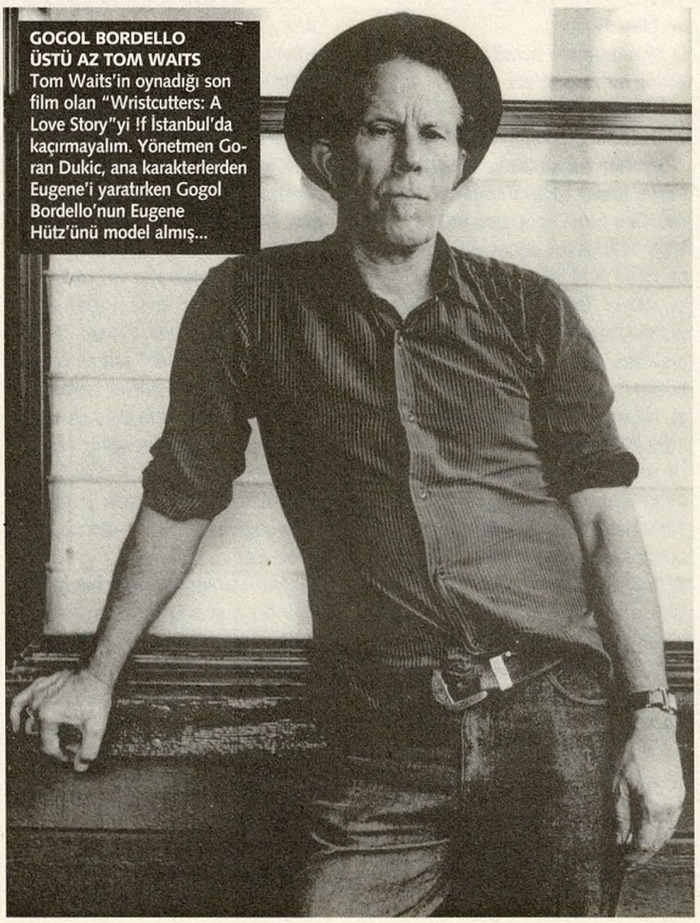

GOGOL BORDELLO ÜSTÜ AZ TOM WAITS
Tom Waits'in oynadığı son film olan "Wristcutters: A Love Story"yi !f İstanbul'da kaçırmayalım. Yönetmen Goran Dukic, ana karakterlerden Eugene'i yaratırken Gogol Bordello'nun Eugene Hütz'ünü model almış...

Sözlerin sayfada nasıl göründüğünden ziyade, kulağa nasıl geldiğine, nasıl tınladığına meraklıyım. Sayfada iyi görünmese de kulağa iyi gelen şeyler cezbediyor beni. Ama yine de söz insanıyım. Belli bir lehçe kullanan ve sözlerle iletişim kuran insanlar beni cezbediyor. Söz, müziktir aslında. Bana hep sorulur: Önce müziği mi yazıyorsun, yoksa sözleri mi? En iyisi, ikisinin bir arada olmasıdır. Bazen, şarkı yazarken sesler yaratıyorsun, o sesler yavaş yavaş mutasyon geçiriyor ve mânâsı olan sözcüklere evriliyor.

Albümün "Bawlers" bölümünün büyük kısmını eşiniz Kathleen'le yazmışsınız. Beraber şarkı yazmak nasıl bir şey?

Bazen yanımıza bir teyp alıp uzun bir araba gezintisine çıkıyoruz. Bazen piyanoya oturup yazıyoruz. Bazen birlikte, bazen ayrı ayrı çalışıyoruz. Başka açılardan bakarak birbirimize yaklaşıyoruz.

Daha duygusal olanınız hanginiz? Siz mi onun duygusallığını açığa çıkarıyorsunuz, o mu sizinkini?

İkisi de geçerli. İki kişinin iç içe geçmesinden ortaya çıkan kimyayı ayrıştırıp bu bunun, şu şunun demek mümkün değil. Bizimkisi bir erime potası, birbirimizin içinde eridik. Ama Kathleen bana zaman zaman şöyle diyor: "Bir şarkına daha kör bir adamı sokarsan çeker giderim!" "Bone Machine"deki "A Little Rain" mesela. *(mırıldanıyor)* "Buzadamın katırı barın kapısına park etmişti / Parmakları eksik bir adam tuhaf bir gitar çalıyordu / Bir Alman cüce de dans ediyordu kasabın oğluyla / Biraz yağmurun olmaz zararı kimseye..." Kathleen diyor ki: "Niye adamın parmaklarını eksiltiyorsun? Niye sıradan bir insan gibi gitar çalmasıyla yetinmiyorsun? Ya o Alman niye cüce? Diyelim ki cüce, bunu bilmek zorunda mıyız? Bu bir film değil ki, şarkı." Ben de ona diyorum ki: "Ama hayatım, bazen insanların boyunu biraz kısaltmak, orasını burasını eksiltmek gerekir. Sanatsal bir ehliyettir bu."

Duvarda düzgün bir resim görseniz onu yamuklaştırmak istermişsiniz gibi bir haliniz var.

Evet, o tür şeylerden zevk alıyorum doğrusu.

Kathleen de gelip resmi düzeltiyor herhalde...

Bazen öyle oluyor. Hiç bitmeyen bir maç aramızdaki. Gong çalıyor, ringe fırlıyoruz. *(kendisinin ve karısının sesinin taklidini yaparak anlatıyor)* "Bu şarkının üçüncü dizesinde iş yok, onu at." "Dalga mı geçiyorsun? Onu en başa almayı düşünüyorum. Şarkının en güzel dizesi o." Vaktiyle biri bana şöyle bir akıl vermişti: Eğer bir şarkı tıkanırsa en güzel dizesini at, şarkı akışını kazanır. Güzel bir tavsiye bu.

Kathleen'le evliliğiniz sizi çok değiştirdi galiba...

Ona hiç şüphe yok, Kathleen'in sayesinde hâlâ ayaktayım. Berbat bir durumdaydım. Fena müptelâydım. Kathleen olmasaydı, hayatta kalamazdım. Son dakikada yırttım, 14 sene önce ayık bir insan oldum. Dönüm noktası Kathleen'di. Bir de tabii çocuk sahibi olmak çok farkettiriyor. Karım ve çocuklarım hayatımı kurtardı.

Domestik hayat yaratıcılığın düşmanıdır denir, sizin için tam tersi olmuş galiba...

Nikolai Tesla, alternatif akımın kâşifi, müzmin bekâr olmasının sebebini şöyle izah eder: "Bana bir tane evli mucit söyleyin." Tesla takıntılı bir adamdı, günde yüz kere ellerini yıkardı. Kafayı üç rakamına takmıştı. Her şey üçe bölünebilmeliydi. Evin etrafında üç tur atarmış kapıdan girmeden önce. Thomas Edison'la çalışmış bir süre, sonra yolları ayırmışlar. Elektriği ona borçluyuz. Ödülü Edison almış, faturayı Tesla ödemiş. *(gülüyor)* Domestik hayat bana yaradı. Eski günlerde benim meskenim yollardı. Ve giderek ürkütücü hale gelmeye başlamıştı. Bir meşrubat makinesinin yanında para veya yiyecek bulmaya çalışmak gibi bir şey o hayat.

Charles Bukowski'nin hayatı bu idealize edilmiş romantizmin tipik

FAZIL HÜSNÜ DAĞLARCA

İçimdeki Şiir Hayvanı

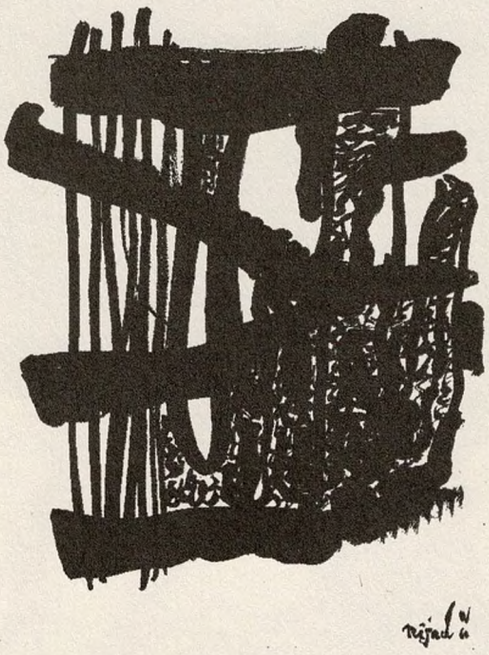

Göl anımsıyor
On bin yıl öncesini
İri bir aslan vardı burada
Kelebek konmuştu aslanın başına
Duymuştu
Aslanın başı
Kelebeğin ağırlığını

F. H. D.

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / info@norgunk.com

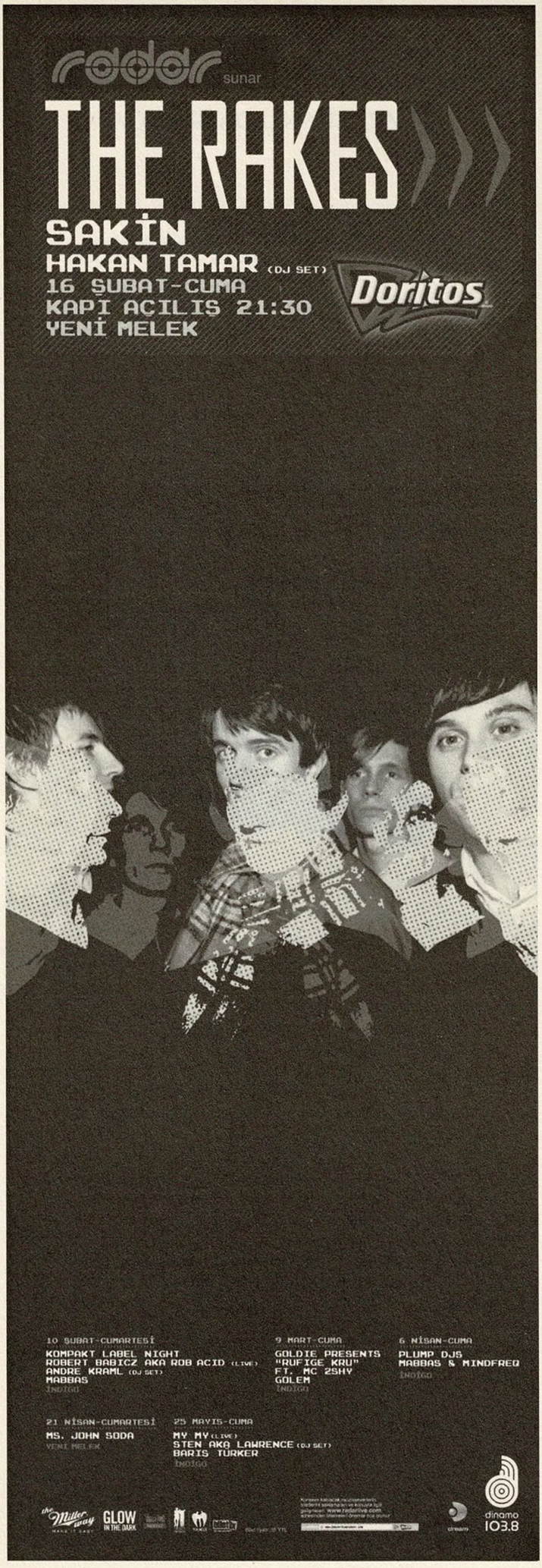

İNSANIN KİŞİSEL TARİHİ KISA FİLM YA DA FOTOĞRAF OLARAK BAŞLAR, BİR SOYUT RESİM HALİNE GELİR.

örneği gibi lanse ediliyor...
Hiçbirimiz Bukowski'nin hayatının gerçekte nasıl olduğunu bilmiyoruz. Okuduklarımızı, eserlerinden edindiğimiz intibaları ve hayal ettiklerimizi biliyoruz. Söz konusu bir sanatçıysa, bir sahne vardır, bir de sahne arkası. Sanatçılar göstermek istedikleri kadarını gösterirler.

Sizin için de geçerli mi bu?
Elbette. Hakkımda bilinenlerin çoğu uydurma. Benim hayatım sahne arkasıdır. Hakkımda bildiğiniz her şey, benim bilmenize müsaade ettiğim şeylerdir. Bir bakıma vantrilok gösterisidir. Özel hayatınızı iş hayatınızın dışında tutmanın güvenilir bir yoludur bu. Çok da sağlıklı bir şeydir. Magazincilerin peşine düştüğü bir insan değilim. O kokuyu engellemekte fayda var. O koku, bir köpekbalığı için sudaki kan neyse odur. Magazinciler bunu bilir, ayrıca sizin onlarla zımnen işbirliği yaptığınızı da bilir. Ben o türden değilim.

Bukowski'yle tanışmış mıydınız?
Birkaç sefer birlikte olduk. Keith Richards'la başıma gelenin aynısı oldu onunla da. O adamların kafa çekişine ayak uydurmaya çalıştığınızda, bir çırak, bir velet gibi kalıyorsunuz yanlarında. Kükreyen bir korsanla içmek gibi bir durum. Onlarla aşık atabileceğimi sanmıştım, ama ne gezer? İkisi de nakavt etti beni. Başka bir hamurdan o adamlar... Bukowski'yle evinde tanışmıştım. Barbet Schroeder arkadaşımdır, Bukowski ve Barbet beni "Barfly"da oynatmak istediler, Bukowski rolünde. Epey de para teklif ettiler, ama kabul edemedim. Öyle bir rolün üstesinden gelebilecek bir oyunculuk yeteneğine sahip olduğumu düşünmüyorum.

Ne tür roller cazip geliyor size?
Ben bir parça oyunculuk yapabiliyorum. "Oyunculuk yapıyorum"la "oyuncuyum" arasında fark var. Bana yapılan teklifler çok kısa roller içindir. Ya da tuhaf bir roldür, sadece iki sayfalık diyaloğu vardır. Küçük rolleri oynamak zordur ama, çünkü hız yapman gerekir. Çok az sayıdaki sahnede, canlandırdığın karakterin bütün boyutlarını sergilemek durumundasındır. Öteki karakterlerin bir buçuk saatleri var anatomilerinin hakkını vermek için.

Bukowski sizi etkileyen isimlerin başında geliyor galiba. Başka kimler var?
Doğru, Bukowski'nin yeri ayrı. İnsan gençken ve sanatla iştigal etmeye başladığında baba figürleri arar kendine. Benim için çok daha önemliydi bu, çünkü bana babalık yapan bir babam yoktu. Kendime bir baba arayıp durdum. İnime çekilip Bing Crosby dinlerdim. Frank Sinatra'ya çok takılırdım. Yanağındaki yara izine bayılırdım. Fotoğraflarında o yara izini gizlemeye çalışırdı. Ama onu saklayamadığı bir fotoğrafı vardı bende.

Bu albümde Sinatra'yla özdeşleşmiş bir şarkıyı söylüyorsunuz: "Young at Heart".
Oldum olası hislendirmiştir o şarkı beni. Kathleen komik buluyor onu söyleyişimi. "Çok depresif geliyor sesin, özellikle de şu bölümde: And here's the best part / You have a head start / If you're among the very young at heart (Ve işte işin iyi tarafı / Başlayabilirsin sıfırdan / Kalbi genç olanlardansan). Hiç inandırıcı gelmiyor bu zırvalar. Kalben gençmişmiş! Kıçımın kenarı!" *(gülüyor)*

Çeviren: ***Yücel Göktürk***

HALKLA İLİŞKİLER

Hazırlayan: Ayşegül Oğuz

BURASI MECİDİYEKÖY

Engin Kon, 23, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Metro FM. Hit şarkılar çalıyor.
Bu aralar neler hit?
Justin Timberlake çok çalıyor. Gündemi takip etmek lâzım.

CD, kaset falan satın alır mısın?
Çok üzgünüm, beni affetsinler, ama mp3 indiriyorum.
Kimleri dinliyorsun?
Ogün Sanlısoy'u, Özlem Tekin ve Şebnem Ferah'ı seviyorum.
Özellikle çok sevdiğin bir şarkı?
Ferhat Göçer'in "Yastayım" şarkısı, karamsar, ama çok iyi şarkı.
Karamsar biri misindir?
Şanssızımdır. Özellikle aşk konusunda... Okul biterken kız arkadaşımdan da ayrıldım. İki mezuniyet birden yani. Yeni durumlar için de çabam yok. Armut piş ağzıma düş istiyorum. Kızların peşinde koşamam.

Olcay Alkaya, 27, terzi

Şu anda ne dinliyorsun?
Aşık Mahzuni Şerif.
Nerelisin?
Maraş'ın Pazarcık ilçesindenim. İstanbul'a şöyle bir bakınmaya geldim. Hiç sevmiyorum, Mecidiyeköy'den başka bir yerini de görmedim.

Sizin yöreden dinlediğin birileri var mı?
Kıraç var, Pazarcıklıdır kendisi, ama beni irgalamıyor.
Öyle mi?
Sesi de ses mi onun?
Hayatta en sevdiğin türkü hangisi?
"Bizde Derdini Analara Söylerler". Uzun havadır. Aşık Ali Nurşani söylüyor.
İstanbul'u neden sevmiyorsun?
Çok kalabalık. Trafik var. Ama galiba ben de kardeşlerim gibi İstanbul'a göçeceğim. Bir kardeşim kurye olarak çalışıyor. Terziliği bırakıp belki ben de motorlu kurye olurum.

Erdeniz Bingöl, 22, öğrenci

Ne dinliyorsun?
Gökhan Özen.
Başka neler dinlersin?
Pop müzik. Hareketli şarkılar dinlemeyi seviyorum.
İsim verebilir misin?
Kimseyi ayıramam ben. Herkesi dinliyorum, önüme ne gelirse.
Hiç mi sevdiğin, senin için aynı yeri olan bir şarkı, şarkıcı yok yani?
Sezen Aksu'yu severim. Şarkıları gerçekten dokunaklıdır.
Başka?
Yok.
Peki sürekli müzik dinler misin?
Dinlerim. Özellikle yolda, çünkü okulum Maslak'ta. Eyüp'te oturuyorum ve yolda dinlemek iyi geliyor.
Gökhan Özen'i sever misin mesela?
Bilmem. Radyoda ona denk geldiğim için dinliyordum. Müzik benim için o kadar da mühim değil. Vakit geçsin işte.

Hakan Ocak, 23, garson

Şu anda ne dinliyorsun?
Duman'ın "Aman Aman"ı çalıyor.
Sever misin Duman'ı?
Severim, şarkılar çok hisli.
Sen de hisli misindir?
Hisliyim, derdim de büyük.
Nasıl yani?
Bir kıza aşık oldum, ama o nişanlı.
Yani?
Birlikte çalışıyorduk, ama o yanımdayken anlamamışım, gidince anladım onu çok sevdiğimi.

Şimdi ne yapmayı düşünüyorsun?
Benim olsun istiyorum. Ona söyledim de, ama uzaklaştı. Evlenecek galiba.
Kederli zamanlarda başka şarkılar var mı dinlediğin?
Doğuş'un, Sezen Aksu'nun, Duman şarkıları çok iyi geliyor. Müziksiz yaşayamam. Her şeyim müzik. Bu zamanların en büyük ilacı. Slow şarkılar dinliyorum, şarkılar beni anlatıyor.

BURASI BEYOĞLU

Merve Yılmaz, 22, elektronik mühendisi

Şu anda ne dinliyorsun?
Şebnem Ferah.
Çok mu seversin?
Vallahi Brezilya'ya gittim ve sevdim.

Nasıl yani?
Yalnızlığımı onunla dindirdim. Eskiden çok dinlemezdim, şimdi fanıyım.
Seni ne cezbetti?
Çok basit sözleri var. Sesi çok yükselip alçalan bir ses değil, ama insanın kalbine dokunuyor. Müzikleri de kafa karıştırıcı değil.
Başka neler dinliyorsun?
Soft rock dinliyorum. Badem'i falan da seviyorum. Ama Rober Hatemo'yu da severim. Çünkü kıpır kıpır. Brezilya'ya gittim ve oradan da bir sürü müzikle döndüm.
Neler onlar?
Axé diye bir müzikleri var, çok hareketli, samba yapıyorsun dinlerken...

İlkay Uzun, 38, diş hekimi

Ne dinliyorsunuz?
Metallica. Genelde rock'un eskilerini dinliyorum.
Kimler peki?
Yes, Eric Clapton, Metallica... Özel olarak oturup müzik dinlerim, o esnada başka hiçbir şey yapmam.
Yerlilerle aranız var mı?
Yok. En fazla Barış Manço, İlhan İrem, MFÖ ve Erkin Koray dinliyorum.
Bugün evinize gittiğinizde oturup ne dinleyeceksiniz?
Yeni plaklar aldım. Heyecanla evime gidiyorum şimdi. Plaktan dinlemenin keyfini hiçbir şeye değişemem.

Kimler var şu anda çantanızda?
Eric Clapton, Peter Gabriel ve Cream.
Plak arşivi mi yapıyor musunuz?
Evet, ama yeni başladım. Sanırım 200'e yakın plağım var şu anda. Kaset arşivim daha iyi durumda.

Melisa Gerçil, 29, asistan

Ne dinliyorsun?
Radyo Eksen.
Helldorado konserine gittiniz mi?
Ne yazık ki gidemedim.
Hep radyo mu dinliyorsunuz?

Radyo dinlerken kendimi iyi hissediyorum. Bir şeyler yapabileceğime inanıyorum.
Hangi rock gruplarını dinliyorsunuz?
Cure, Metallica, Massive Attack... Sadece de rock dinlemiyorum.
Her zaman müzik dinler misiniz?
Mutlaka. Her zaman kulaklığım yanımdadır. Müziksiz hiçbir yere çıkmam; işte, evde, yolda, sokakta...
İstiklâl Caddesi'nde yürürken müzik dinlemek nasıl bir duygu yaratıyor?
O sırada dans etmek istiyorum. Müzik bana coşku veriyor. Müzik dinlerken zamandan ve mekândan da soyutlanıyorum. Hayal dünyasına götürüyor direkt olarak müzik beni.

Deniz Gülenay, 22, öğrenci

Şu anda ne dinliyorsun?
Grup Yorum'un "Günlerin Ardından" albümünü.
Özgün müzik mi dinliyorsun hep?
Evet, Kızılırmak, Grup Munzur ve İlkay Akkaya'yı da çok severim.
Müziği siyasal mücadelenin bir parçası olarak mı görüyorsun?
Devrimci olmak kutsaldır.
Hrant Dink cinayeti insanları sokağa döktü...
Üç gün boyunca oradaydım.
Neler hissettin?
Hrant Dink'i tanımıyordum, daha önce birkaç yazısını okumuştum sadece. Ama ölümü beni derinden yaraladı. İnsanların bir anda Osmanbey'e gelmeye başlaması, kalabalığın sürekli artması insanın içini umutla doldursa da,

o bir anlık duyguydu aslında. Devamını getirmek gerek. Orada Ermeni gençlerle tanıştım. Sadece isimleri bizden farklı; Silva, Mihran, Ararat... Hepsi bu.

Paco Pena

Flamenko gitarının yaşayan en büyük ustalarından Paco Pena geçtiğimiz ay yine çok sevdiği İstanbul'daydı. Provalar arasında yakalayabildiğimiz dar zamanda kendisine aklımıza geleni sorduk. Flamenko üzerindeki Arap etkisinden Manuel de Falla'ya, Inti İllimani'den İspanya'nın demokrasiye geçiş sürecine kadar uzandık...

Tabii ki Lorca

İstanbul'a kaçıncı gelişiniz, sayabildiniz mi?

Paco Pena: O kadar çok geldim ki, sayısını unuttum. Burada konser vermeyi ne kadar sevdiğim herhalde anlaşılıyordur bu ziyaretlerimden.

Türk izleyicisi flamenkoyu çok seviyor, bunun nedeni ne olabilir?

Kültürel bir özdeşlikten kaynaklanıyor olabilir bu ilgi. Akdeniz kültürü, özellikle Doğu Akdeniz kültürü yoğun bir şekilde etkilemiştir İspanya'yı. Tarihsel olarak da Türkiye dev bir ülke. Sadece ülke olarak değil, kültürel olarak da bir dev. Çok zengin bir folklorü, müzik birikimi var ülkenizin. Türk müziğini derinlemesine bilmesem de, flamenkoyla ortak noktaları olduğunu görüyorum.

Arap kültürünün ve müziğinin flamenko üzerindeki etkisi hakkında ne düşünüyorsunuz? Şarkıların sözleri bir yana, müziğin armonisi üzerindeki etkileri mesela?

Flamenko üzerindeki Arap etkisi büyüktür. Ama armoniden çok, şarkı söyleyiş tarzını, kendini ifade etme biçimini etkilemiştir. Zaten flamenkonun özü insan sesidir. Araplar bu topraklarda 800 yıldan fazla kalmışlar, herhangi bir etkileşim olmadığını düşünmek mantık dışı olur.

Bir söyleşinizde flamenkonun bazı yönleriyle blues'a benzediğini söylüyorsunuz. Flamenkoda da, gospel'le blues arasında olduğu gibi, bir dinî müzik bağlantısı var mı?

Flamenkoda dinî unsurlar var, ama doğrudan bir bağlantı yok. Ama flamenkonun başka bir yönden dinî düzleme yaklaştığı söylenebilir. Flamenko şarkıcısının şarkı söyleme biçimi kendine özgü bir ruhanîlik içerir, ki bu da dinî ruhanîliğe benzer bir alan yaratır insanlarda. Doğaüstü ya da insanoğlunun özüne dair, dolaylı bir çakışma...

Lorca'dan ve Manuel de Falla'dan, tüm özelliklerinin yanısıra birer flamenkocu olarak da bahsetmek mümkün mü sizce?

Manuel de Falla'ya bayılırım. Flamenkoyu olağanüstü bir şekilde dönüştürme yetisi bugün hâlâ tüylerimi diken diken ediyor. Falla her ne kadar flamenkonun kendine özgü yaratım ritüellerine uzak bir klasik müzikçi olsa da, olağanüstü duyarlılığıyla flamenkonun ruhunu kendi müziğine mucizevî bir biçimde yansıtabiliyordu. Bir nevi "mutlu kaza" da diyebiliriz buna.

En sevdiğiniz İspanyol şairi?

Böyle bir soru olmaz, çok zor bir soru. *(gülüyor)* Lorca tabii ki. Ya da Machado. Ne bileyim, o kadar değerli şairler var ki!

Günümüzde Chambao, Ojos de Brujo gibi genç grupların flamenkoyla farklı arayışlara girdiğini gözlemliyoruz, bu deneyimler hakkında ne düşünüyorsunuz?

Olumlu bakıyorum. Ciddiye alınmış bir deneyim saygıyı hak eder benim gözümde. Ama bu tip çabaların içinden çıktıkları kültüre pek bir katkısı olduğunu düşünmüyorum. Bazen harika işler ortaya çıkabiliyor; galiba böyle bir çabayı başarılı kılacak temel unsur, birleştirmeye çalıştığınız kültürlere saygıda kusur etmemek, o kültürlerden beslenmeyi bilmek ve böylece kendi sanatsal ifadenizi zenginleştirebilmek. Ben şahsen farklı müzikleri bir potada eritmeye pek meraklı değilim.

Biz yabancılar için flamenko, İspanya dendi mi ilk akla gelen kültürel öğelerden biri. Oysa İspanyol toplumuna baktığımızda, flamenkonun benzer bir ağırlığı olmadığını görüyoruz...

En nihayetinde Endülüs'ün müziğidir flamenko. Tabii ki gelişiminde Çingenelerin çok büyük bir payı var, ama bu, flamenkonun yöresel bir olgu olduğu gerçeğini değiştirmiyor. İspanya'nın farklı bölgelerinde birçok farklı müzik yapılıyor. Ama mesela Japonya'ya gittiğinizde flamenko dışında bir İspanyol müziğine ilgi gösterilmediğini görüyorsunuz, bu da bana doğal geliyor, çünkü flamenkonun çok güçlü, baskın bir karakteri var.

Flamenko üzerindeki Arap etkisi büyüktür. Ama armoniden çok, şarkı söyleyiş tarzını, kendini ifade etme biçimini etkilemiştir. Zaten flamenkonun özü insan sesidir.

Flamenko, gitaristi, şarkıcısı ve dansçısıyla aslında bir ekip olarak icra edilen bir sanat. Siz solo gitarist olmaya nasıl karar verdiniz?

Yaptığım işi, başlangıçta, şarkıcıya ya da dansçıya gitarla eşlik etmek olarak algılıyordum, bundan zevk alıyordum. Bir noktada, içinde bulunduğum ve hayran olduğum çevreler tarafından ihanete uğradığım hissine kapıldım. Gitarımı çalıyor, iyi para kazanıyordum, ama artan zamanlarda, sanatçı arkadaşlarımla, kazandığımız parayı yemenin dışında bir motivasyonumuz yoktu. Giderek sanata ihanet ettiğimi düşünmeye başladım.

Bir nevi kendinizi korumak için mi uzaklaştınız?

Aynen öyle. Aynı zamanda işin kolayına kaçmadan, hayatla yüzleşmek istedim. Çalışırken, akşamları bir saat gitar çalıp paramı alıyordum, ertesi akşam sahneye çıkana kadar da hiçbir şey yoktu hayatımda. Bense bir kimse ya da bir şey olmak, hayata daha fazla dahil olmak istiyordum. Kendi kendime başarılı olduktan sonra da başka sanatçılarla geleneksel anlamda flamenko yapmak hep vardı kafamda. Zaten sonunda dönüp dolaşıp geldiğim nokta da orası oldu.

Bu gece sahneleyeceğiniz "A Compas" adlı gösteri daha önce İstanbul'da verdiğiniz gitar resitallerinden biraz farklı olmalı.

Evet, oldukça farklı, hatta hiç alâkası yok. *(gülüyor)* "A Compas", insanoğlunun ritmle yüzyıllara varan ilişkisi üzerine kurduğumuz bir gösteri. Sahnede üç dansçımız bu ilişkiyi ele alan çeşitli koreografiler sergiliyorlar, biz de onlara eşlik ediyoruz... Belki de artık beni kolay kolay kendi kendime gitar çalarken göremeyeceksiniz.

1991 yılında İstanbul Festivali kapsamında ünlü Şilili grup İnti İllimani'le bir konser vermiştiniz. Aranızdaki işbirliği nasıl doğdu?

İnti İllimani, çok sevdiğim, kişisel olarak da tanıştığım bir gruptu. Sanatsal işbirliğinin dışında, insanî bir dayanışmaydı onlarla çalışmak. İstanbul'a gelmekse, bu dayanışma bilincinin bir başka ifadesi. Ülkelerimizin içinden geçtiği dönemleri düşünürseniz, İnti İllimani'yle İstanbul'da konser vermek benim için çok anlamlıydı.

Biraz da İspanya hakkında konuşsak... 1940'larda Endülüs'te doğmuş biri olarak, İspanya'nın Franco sonrasında geçirdiği değişimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

İspanya'da bir iç savaş yaşandı ve Cumhuriyetçilerin kaybetmesiyle hayli uzun bir süre ülke Franco diktatörlüğüyle yönetildi. Böyle bir süreçten çıkıp normal bir demokrasiye geçmek pek de kolay değil. İspanya bu sınavı çok başarılı geçti. Bugün baktığınızda, İspanya özgür, zengin ve en önemlisi, barışçıl bir ülke.

Geçiş döneminin kazasız belasız atlatılmasında sanatçıların da payı olsa gerek...

Tabii demokrasiye geçişte kralın oynadığı rolü de unutmamak gerek. Franco o dönemde krala her türlü yetkiyi vermişti. Ama kral bu yetkiyi kendisi kullanmak yerine halkla paylaştı. Böyle bir davranışa şapka çıkarılır. Demokrasiye geçiş döneminde İspanya'da sergilenen davranışları toplumun derinliklerine kök salmış kültürel bakışa ve sanata bağlamak mümkün. Geçiş dönemi bizim için gurur kaynağı olmuştur her zaman. Hangi toplum kendi değerlerinin solmasına, baskı ve zorbalık altında kaybolup gitmesine seyirci kalmak ister ki?

Söyleşi: ***Alişan Çapan***

Doğal Kaynak Suyundan

PERGE®

Pilsner

İstanbul Distribütörü:
PARHA DAĞITIM TİC. LTD. ŞTİ
İMAM ADNAN SOKAK NO:8 KAT 1 BEYOĞLU - İSTANBUL
MEHMET KÖLEMEN: (0533) 252 91 20

[KENY ARKANA]

RAGE AGAINST THE MACHINE

Vay anasını sayın seyirciler, vay şu başımıza gelenler... Hiphop'un yavru vatanı Fransa, geçen senenin sonlarında, bu müziğin tarihine altın harflerle yazılacak bir kızı armağan etti dünyaya. Arjantin asıllı, 23 yaşındaki Keny Arkana, devrimci, antikapitalist, alternatif küreselleşmeci, militan solcu bir rap sanatçısı. Önce YouTube'de "La Rage" klibini seyrettik, sonra albümü "Entre ciment et belle étoile"ı dinledik, resmen feleğimiz şaştı... Keny Arkana'yı Style Hiphop, Metro France, l'Humanité ve Les Inrockuptibles sayfalarından huzurunuza getiriyoruz...

Bize kendini tanıtır mısın?

Keny Arkana: Bu kazık bir soru. Keny Arkana, yaş 23, on yıldır rap yapıyor... Geçen sene bir mixtape yapmıştım, şimdi de ilk albümüm çıktı. Marsilya'da doğdum, Arjantin asıllı bir dünya vatandaşıyım.

Seni etkileyen müzikler neler?

Uzun zaman rap'ten başka bir şey dinlemezdim. Ama yaklaşık dört yıldır her tür müzik dinliyorum. Latin Amerika müzikleri, reggae, doğu müziği, flamenko... Fransız ve Amerikan rap'inde birçok isim var; söyleyecek sözü, olumlu ve devrimci bir mesajı olanları seviyorum. Ama rap çoktan kapitalizmin orospusu oldu. 50 Cent gibileri, kapitalist değerlerin zaferini simgeliyor: Başarı için gerekirse kardeşini bile ez, geç... Gerçek hiphop, unutulmuşların sesi olmalıdır.

Yaşadığın Marsilya, Fransa'nın rap başkenti adeta.

Marsilya benzersiz bir şehir. Bütün kültürler burada birbirine karışıyor. Dev bir köy gibi... Ama rap'te benim hocalarım Assassin ve NTM'dir. Hiçbir zaman IAM'in hayranı olmadım, Marsilyalı olmaları da beni ilgilendirmiyor. Gerçi "L'Ecole du micro d'argent" albümü fena değildir. NTM ve Public Enemy'yi keşfettiğimde on yaşındaydım, hemen iki sene içinde rap yapmaya başladım...

Albümünün adı"Çimento ve Yıldızlar Arasında" (Entre ciment et belle étoile) ne demek?

Gençliğimin büyük kısmını sokakta yaşayarak geçirdiğim için bu ismi seçtim. 14 yaşımdayken yerleştirildiğim bir yurtta büyüdüm. Her yerden kaçıp duruyordum. O zaman, kendi kendime rap'te dikiş tutturacağıma söz verdim. "Çimento ve Yıldızlar Arasında", benim için inanç ve öfke, kızgınlık ve aşk arasındaki ikilemi ifade ediyor. Bir orta nokta yok. Bir taraftan çok sert ve sade, diğer taraftan daha ziyade idealist, manevî ve soyut mizaçların bir araya gelmesi. Şöyle açıklanabilir: "Çimentoya hapsolmuşuz, ama ideallerimize uzanmaya çabalıyoruz."

"La Rage" (Öfke) isimli parçada şöyle diyorsun: "Bize kalan son şey bu."

Bana göre öfke olumsuz bir şey değil. Nefret hissinin yıkıcı işlevsizliği ve büzüştürücülüğüyle alâkası yok. Öfke, kızgınlığın pozitif enerjiye dönüştürülmesidir. Harekete geçirici bir motor. Sürekli ilerleme kaydetmeye kararlı olmak... Nefret yerinde saymak, öfke ise yaşamak demek. Kurtulma arzusundan, değişim arzusundan başka pek bir şeyimiz yok. Bizi hayatta tutan da bu. "Biz" derken, kendimi, kardeşlerimi, kenar mahallelerde ve aynı zamanda üçüncü dünya ülkelerinde yaşayanları kastediyorum. Evet, dünyadaki halkların büyük çoğunluğunun elinde kalan son şey öfke.

Bir şarkında "ayağa kalkmak için ne bekliyoruz" diyorsun. Bu bir çağrı mı?

Ben ayaklanmayı değil, devrimi, içinde yaşadığımız durağanlıkla mücadele etmeyi savunuyorum. Günümüzde, iktidarı elinde tutanlar halkın durgunluğundan ve robotlaşmaşından gayet memnunlar. Ben genel bir bilinçlenmeden yanayım. Gündelik hayatın zorluklarına rağmen kafamızı kaldırıp bir-iki saniye için etrafımıza, dünyanın haline, olup bitenlere bakalım. Hızla duvara karşı gidiyoruz. Yön değiştirip tekrar, gerçek anlamıyla vatandaş olmamız lâzım. Bir dünya vatandaşlığından bahsediyorum, benim için ulusal güçler artık hiçbir anlam ifade etmiyor.

La Rage du Peuple (Halkın Öfkesi) isimli alternatif küreselleşmeci bir kolektife üyesin... Bu oluşumdan bahseder misin?

Alternatif küreselleşme, anti-küreselleşme de-

mek değil. "Alternatif" kelimesinin yalnızca alternatiflerden yana olduğumuz anlamında kullanılmasını isterim. Bugün her şeyin küresel olduğu bir noktadayız, çözümler de ancak küreselleşme içinde aranabilir. La Rage du Peuple, işlerin masabaşından yürütülmesinden bıkmış öfkeli insanların "bir şeyler yapmalıyız" diyerek bir araya gelmesiyle kuruldu. Küçük çaplı toplumsal hareketlere ve çeşitli forumlara katıldık. Bu dünyaya dair bilmemiz gereken çok şey var ve diğer mücadele alanlarıyla iletişim içinde kalmaya çalışıyoruz. Birliğimiz, aynı zamanda, genel bir halet-i ruhiyeye tekabül ediyor. Bizim için en önemli şey, Güney Amerika'da tanık olduğumuz toplumsal bilinçlenme akımı. Buradaysa sistem, insanların salt bireysel ve maddiyatçı bir bilince sahip olmasına çabalıyor. Başka türlü bir dünya düzenini, daha adil ilişkileri savunuyoruz. Karşı olmaktan ziyade, başka bir şeyin tarafındayız. Ufak tefek reformlar için değil, farklı bir sistem kurulmasını mümkün kılacak alternatif fikirlerin üretilmesi için mücadele ediyoruz. Bütün bunların başı özyönetim. Yarın direniş noktaları kurmayı ve bunları çoğaltmayı başarırsak değişim başlayacaktır. Çözüm yine kendimizden gelebilir ancak. Ayrıca, başta Meksika olmak üzere birçok yerde bağlantılarımız var. Bir dünya vatandaşları ağı oluşturmayı deniyoruz.

Geçen sene Bamako'daki Dünya Sosyal Forumu'na katılmıştın...

Oraya bir vatandaş olarak gittim. Porto Alegre'ye de öğrenmek, insanlarla tanışmak, problemleri ve önerilen çözümleri görmek için gitmiştim. Değişimin yalnızca forumlarda konuşarak elde edilemeyeceğini biliyorum. Bütün bu toplantılardan, bilgi alışverişlerinden çıkan sonuçları kendi gündelik hayatlarımıza uyarlamamız gerek.

"La Mère des enfants perdus" (Kayıp çocukların annesi") isimli parçada sokakta yaşayan çocuklara sesleniyorsun. Sokakta yaşamış olmak sana neler öğretti?

İçgüdülerimin, olaylarla başa çıkma gücümün, en boktan durumlarda bile dik durma arzumun gelişmesini sağladı. Kendi kaynaklarıyla ayakta kalmak zorunda kalınca insan, bir yandan sınırlarını, diğer yandan "sınırsızlıklarını" öğreniyor. Bir yandan da yalnızlık, olayların seni aşması gibi tehlikeler var. Karnını doyurabilmek için başının çaresine bakman gerekince işler sarpa sarabiliyor.

Hiç suça bulaştın mı?

Hırsızlık gibi bazı saçmalıklar yaptım. O adrenalini seviyordum. Ama prensiplerim vardı. Bir bakkaldan asla bir şey araklamam, Ama MacDonald's veya Virgin'se hiç dert değil... Bu şarkıda altını çizmek istediğim, sokakların aynı zamanda büyüleyici bir tarafı olduğu. İnsanlar bizi tanımıyor, sokaktan gelen insanlara karşı önyargılılar, halbuki o gençlerin en büyük derdi sevgi ve şefkat eksikliği. Evinde ya da okulda kabul görmeyince, kendini senin ait olmadığını söyledikleri bu dünyadan dışarıya atıyorsun. Sonra da kardeşlerine elinden bir şeyler gelebileceğini kanıtlamaya uğraşıyorsun. Anlatmak istediğim şey, bunun bir sevgi ve kabul görme açlığı olduğu. Ama sokaktayken bu eksikliğin farkına varmıyorsun ve düşünmeden hareket ediyorsun. Zor durumdaki çocukların şarkılarımdan çıkaracaklarını umduğum ders bu: "Evet, sokak böyle bir şey, dikkat etmeliyim." Fabe'ın da dediği gibi: "Sokak senin annen değil, sen ölüp gidersen başka çocuklar bulacaktır..."

"Eh Connard" ("Hey götoş") isimli şarkıda da sokak çocukları için kurulmuş merkezlerdeki müdürlere şöyle diyorsun: "Seni dinlemediğime pişman değilim..." Bu "Kayıp Çocukların Annesi"yle biraz çelişkili bir tavır değil mi?

Hayır. O heriflerde en ufak ahlâk anlayışı yok.

Belli birisi mi, yoksa hepsi için mi diyorsun?

Aslında, şarkıda yekvücut haline getirdiğim iki kişiye sesleniyorum. Hepsinin orospu çocuğu olduğunu söyleyemem, ama bence yüzde 90'ı öyle. Ağır konuşuyorum belki ama, çocukları "nasıl olsa bir gün hapse düşeceksiniz, sizden bir bok olmaz" diye yetiştirir ve daha o yaştan bağımlı yapana kadar damarlarını sakinleştiricilerle doldurursanız... Yurttan bir sürü arkadaşım, kendi istekleriyle uyuşturucuya bulaşmamış olmalarına rağmen, bu yüzden bağımlı oldular. O sakinleştiriciler, sinir ilaçları yasal olabilir, ama yine de uyuşturucu maddeler. Evet, pişman değilim, yok-

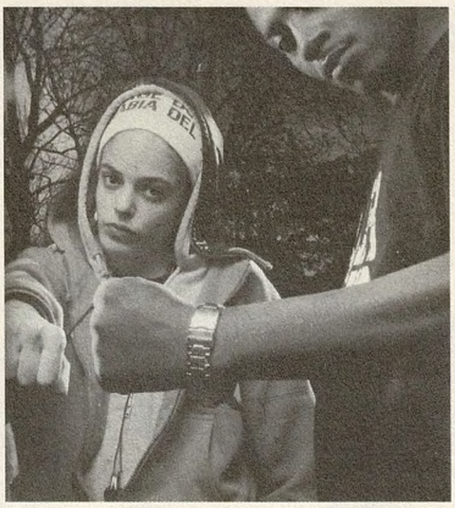

sa çoktan ölmüş olurdum. Yurtta yaşayan gençler, o yavşak heriflere kulak asmayın! İçlerinde, bir avuç kadar, alınlarının teriyle işlerini yapmaya çalışanlar da var. Ama çoğu için olay otuz-kırk ele avuca sığmaz, sorunlu genci kontrol altında tutmak için uyuşturup dayak atmaktan ibaret. Şefkat görmek isteyen çocukları böyle eğitemezsiniz. Benimle beraber yurtta kalan kardeşlerimin çoğu bugün ya psikiyatri kliniklerinde ya hapisteler ya da uyuşturucu müptelâsı olup öldüler. Benim hep kaçak bir yaşamım oldu, bu sayede o uyuşturucu fabrikasında nefes alabildim. Onların gözünde zaten kayıp gençler olduğumuz için bizi doğru yola sokmaya çalışmak gibi bir dertleri yok.

Rap kapitalizmin orospusu oldu. 50 Cent gibileri, kapitalist değerlerin zaferini simgeliyor: Kardeşini ez, geç! Gerçek hiphop, unutulmuşların sesi olmalıdır.

Bu bilinç noktasına nasıl eriştin?

Eskiden sisteme karşı olmamın sebepleri, birkaç eğitimciden öğrendiklerimden, yargıçlara ve bana dayak atan polislere duyduğum tepkiden ibaretti. Ama bu insanların itaat ettikleri bir sistem olduğunu farketmem uzun sürmedi. Bunun üzerine kendi kendimi eğitmeye karar verdim, çünkü okulu çok erken, 12 yaşımdayken bırakmıştım. Bol bol okumaya, belgesel izlemeye, insanlarla tanışmaya, konferanslara katılmaya başladım. Arjantin asıllı olduğum için, kısa zaman öncesinde çok ağır bir ekonomik kriz geçiren bu ülkede neler olup bittiğini araştırdım. Arjantinli olduğumu söyleyince, bana nedense hep Maradona'yı sorarlar. Ondaki çocuksu ve halkçı yanı sempatik buluyorum, ama Carlos Menem'in yanında soytarılık yapması fazla naiflik değil mi? Manem, Arjantin'i Amkerikalılara satan adamdır. Bankalar halkın parasını alıp kaçtılar, Batılı şirketler aniden ülkeyi terkettiler, Menem yönetiminde, IMF'nin diktatörlüğü altında korkunç özelleştirmeler yapıldı... O zaman anladım ki, sistemin sınırlarını zorladığınız anda, şiddete maruz kalıyorsunuz. Hepimizin düşmanı aynı.

Altkumandan Marcos'u örnek aldığını söylüyorsun. Marcos senin için neyi temsil ediyor?

Olayı bir hayranlık boyutuna indirgeyen "model" lafını sevmiyorum. Ona sonsuz saygı duyuyorum. Kendisiyle tanışma şansına eriştim. Sahnede bana eşlik eden Ryan'la birlikte Chiapas'a, Zapatistalara gittik. Dinsiz olsam da inançlıyım, hiçbir partide kendimi bulamıyor olsam da siyasetle ilgileniyorum ve ilginç bir şekilde Zapatizmde kendimi buldum. Zapatist hareketin doğayı, insanı, insan onurunu ve özgürlüğünü savunan alternatif ve hümanist temelleri tamamen evrensel değerler. Ne olduğunu kendi gözlerimle görmek istedim ve hayal kırıklığına uğramadım.

Fransa'daki siyasî tartışma ortamını nasıl buluyorsun?

Demagojik, liberal, baskıcı. Biri her tarafa asker dikmek istiyor, diğeri topyekûn kuvvetler ayrılığına karşı. *(2007 cumhurbaşkanlığı seçimlerinin iki büyük adayı Ségolène Royal ve Nicolas Sarkozy'yi kastediyor)* Korku ve güvenlik havası hakim. Ben hep oy kullandım. Ama bence bu sahte bir demokrasi, çünkü gerektiği ölçüde temsilî değil. Global bir çözüm lâzım. Artık kanunları uluslar yapmıyor, Dünya Ticaret Örgütü bütün ülkelere kendi yasalarını empoze ediyor. O yüzden bizimki gibi örgütlere inancım var. Bilinçlenmeye, kendi kendimizi yönetmeye başlayalım, yeni ağlar oluşturalım. Rage du Peuple'de söylediğimiz gibi: "Yerel hareket edelim, global düşünelim."

Önümüzdeki seçimlere dair bir beklentin var mı?

Sarkozy tehlikesini başımızdan savalım... Her şeyi adlı adınca söylemek lâzım. O bir diktatör. Bu tehditten sıyrılmamız ve önümüzdeki beş-on yıl içinde ne tür çözümler üretilebileceğine bakmamız lâzım. Benim kurumlara ve siyasete inancım yok, çünkü bu sistemden çıkarları bir şeyleri değiştiremeyecek kadar çok. Ama, halka inanıyorum. Beraber hareket etmemiz gerekiyor. Oy kullanma hakkının gerçekten bir şeyleri değiştirmesi mümkün olsaydı, çoktan yasaklanmış olurdu.

Banliyö ayaklanmalarını nasıl değerlendiriyorsun?

Meşru olmasına rağmen, aynı zamanda çok da beceriksizce. Bilgi, bir silahtır. O olmadığı sürece kendi kendimizi yıkıma sürüklediğimiz ayaklanmalar olacak. Öfkemizi doğru yere odaklamayınca, saçmasapan sonuçlar doğuyor. Neye ve kime başkaldırmamız gerektiğini daha iyi biliyor olsaydık, gerçek bir devrime dönüşebilirdi bu hareket. Bu enerjiden yararlanmak ve yapıcı, alternatif çözümlere yönelik girişimlerde bulunmak gerekirdi. Önümüzde yazılmayı bekleyen bir beyaz sayfa görüyorum. Daha insancıl bir sistem yaratalım! Kimse bizim yerimize olayların gidişatını değiştirmeyecek. Çözümün bir parçası olduğumuzu ve herkesin fikrine ihtiyacımız olduğunu idrak etmeliyiz. Bunu ancak kendi durağanlığımızla, tüketim toplumunun yarattığı bireyciliğimizle mücadele ederek başarabiliriz. Devrim –silahları alıp ortalığı yıkıp dökme mânâsında değil, gerçek anlamıyla devrim– ancak kendimizde başlar. Eğer hep beraber, esas mutluluğun maddiyattan değil, insanî değerlerden geçtiğine kani olursak, çok büyük işler başarırız.

Çeviren: **Alican Tayla**

JET REJİSÖR

Çetin İnanç

Cüneyt Arkın: Daha ne bekliyoruz?

Aytekin Akkaya: Ne istersen yapalım.

Cüneyt Arkın: Haksızlığa karşı savaş!

"Dünyayı Kurtaran Adam"dan

"Geleceği görmesini bilmişiz de, yaşadığımız günü görememişiz. İnsanın bazı olaylara aklı ermiyor; tabiat olayı gibi. Daha önce nasıl tutulan modalardan filmler çıkarttıysak 'Dünyayı Kurtaran Adam' da öyle çıktı. Yedi sekiz sene sonra birden absürd film, kült film, cart film, curt film diye millet konuşmaya başladı. O zamanlar tüm dünyayı 'Star Wars' modası kasıp kavurmaya başlamıştı. Japonu, Çinlisi, İtalyanı uzay işlerine girmiş, biz niye girmeyelim? Uzayda geçen bir kahramanlık öyküsü işte; uzay avantür..."

"Dünyayı Kurtaran Adam'ın yönetmeni" Çetin İnanç, on dokuz yılda çektiği yüz elliye yakın filmi anlatırken, çaktırmadan '60'ların başından '80'lerin ortalarına kadar Türk sinemasının –ve genel olarak hayatımızın– röntgenini çekiyor. "Jet rejisör", eğlenceli ve mütevazı üslûbuyla, bizleri "B sınıfı filmlerin" meşakkatli yollarında gezdiriyor. "Kült" addedilen bir yönetmenin kendi ağzından portresi...

Hazırlayan: Pınar Öğünç

ROLL Kitapları / Abdullah Sok. No: 9 Beyoğlu / İstanbul / Tel-Fax: 0212 251 87 67 expressroll@gmail.com

alo! LAIBACH]

2005 İstanbul Bienali'ne Roll da katılmış, Tophane'deki 5 numaralı antrepoyu Irwin isimli bir sanatçı grubuyla paylaşmıştı. Bienale düzinelerce ikonayla katılan Irwin'ciler, bu ay İstanbul'da izleyeceğimiz Laibach'cıların da kardeşi; iki sanatçı grubu 1980'lerin başından bu yana icrayı sanat eyleyen Yeni Sloven Sanatı (NSK) isimli kolektifin parçası. Modernitenin totaliter –ve aynı zamanda pop– hallerini kitsch bir parodi estetiğine indirgeyen ve sağ gösterip sol vuran, bazen birkaç ekip halinde dünyaya dağılan endüstriyel grup Laibach, yirmi küsuruncu albümlerinde bizim millî marşa da el attı. Her hareketlerinde bir paradoks yaratan grubun kavramsal punk'ını 13 Şubat'ta, Yeni Melek'te soru işaretleriyle izleyeceğiz...

ZİZEK FİLOZOF, BİZ HAKİKAT

"Telephone Call From Istanbul"... Bir Tom Waits şarkısı. Sever misiniz Tom Waits'i?
Ivan Novak: Severim. Ta ilk zamanlarından beri. Ama o şarkıyı bilmiyordum, hangi albümünden?
"Franks Wild Years"dan... Hiç İstanbul'a geldiniz mi?
Hayır, bu ilk olacak.
Dışardan nasıl görünüyor İstanbul?
Son zamanlarda çok popüler, özellikle sanatçılar arasında. Herkes çok canlı, çok dinamik olduğunu söylüyor. Bayağı merak ediyorum doğrusu. Herkes şunu söylüyor: "Batı duygusuyla oryantal duygunun buluştuğu ve ayrıştığı yer." Saraybosna da öyledir. Batı ve Doğu bir aradadır, ikisini de teneffüs edersiniz. İstanbul büyük bir Saraybosna gibi geliyor bana uzaktan.
Ljubljana nasıl bir yer?
Kıyak bir yer. İstanbul'a kıyasla küçük tabii, nüfusu 250 bin civarında. Ama şehrin konumu gayet iyi. Alp dağlarıyla Akdeniz arasında. Venedik'e çok yakın. Akdeniz'de küçük bir kıyısı var, elli kilometre uzunluğunda, şehir merkezine bir saat mesafede. Alpler yarım saat ötede. Güzel bir bölgede yani.
Mânâsı ne Ljubljana'nın?
Kelimenin kökeni aşktan geliyor. Maşuk, sevgili anlamında.
Ljubljana'nın Nazi işgali zamanındaki adı Laibach'tı. Grubunuzun o adı seçmesinin sebebi ne?
Bu çok yaygın bir yanlış bilgi. Laibach, Ljubljana'nın tarihsel adı –10. yüzyıldan kalma. Naziler Ljubljana'yı işgal edince o ismi kullandılar –Almanca olduğu için. Bu da kötü bir iz bıraktı tabii. Ve Laibach'ın Naziler tarafından konulmuş bir isim olduğu zannedildi.
Laibach'ın mânâsı ne?
Almanca bir kelime, etimolojik olarak "bataklığın kıyısındaki şehir" anlamını taşıyor. Ljubljana, 9. yüzyılda, denizin çekilmesiyle bataklığa dönüşen bir bölgenin yanıbaşında kurulmuş. Almanlar da bu anlama gelen Laibach adını vermişler.
Peki sizin Laibach adını almanızın sebebi ne?
İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra o adın kötü bir iz bırakması, negatif çağrışımı olması. Bu adı duymak insanları irkiltiyor. İrkiltmek iyidir. Laibach'ın 10. yüzyıla uzanan bir geçmişi olduğunu öğrendiklerinde tarih içinde düşünmeye başlıyorlar. Bu da iyi bir şey.
Merhum müzisyen ve eleştirmen Richard Wolfson, birkaç yıl önce Daily Telegraph'da yazdığı yazıda sizi şöyle tarif ediyordu: "Laibach'ın metodu olağanüstü basit, etkili ve yanlış yorumlamalara açık. Düşmanın tavrını, üslûbunu temellük ediyorlar, devlet iktidarının baştan çıkarıcı tuzaklarını ve sembollerini kullanıyorlar ve bütün bunları mübalağa yoluyla parodi noktasına getiriyorlar." Wolfson'ın bu yorumuna katılıyor musunuz?
Bu onun onun fikri. Laibach her türlü yoruma açıktır. Biz hiçbir yorumu reddetmeyiz, ama kabul de etmeyiz.
Wolfson, metodunuzu tarif ederken "yanlış yorumlamalara açık" diyor, "tehlikeli" de diyebilirdi. Nitekim faşist olmakla da suçlandınız. Siz de o suçlamaya "Hitler ne kadar ressamsa, biz de o kadar faşistiz" karşılığını verdiniz. Wolfson'ın yorumunun bir doğruluk payı yok mu yani?
O yorum, Laibach'ın bir veçhesini ifade ediyor sadece. Laibach'ın birçok vehçesi var. Laibach, tanımlanması zor bir hadise. Biz bile tanımlamakta güçlük çekiyoruz. *(gülüyor)* Ama zaten Laibach şudur dediğimizde yola nasıl devam edebiliriz ki? Emekliye ayrılmamız gerekir. *(gülüyor)*
Albümlerinizin kapaklarında ve bukletlerinde dadaist-komünist sanatçı John Heartfield'ın işlerini kullanıyorsunuz. Heartfield'a bu yakınlığınızın sebebi ne?
Heartfield'ın tavrı bizim tavrımıza çok benziyor. Aslında bir Alman, asıl adı Helmut Herzfeld. Alman milliyetçiliğini ve ülkesindeki İngiliz düşmanlığını protesto etmek için adını değiştirip John Heartfield yapıyor. Birinci Dünya Savaşı'ndan sonra sol muhalif bir dergi (Die Pleite) çıkarıyor, Nazizmin tırmanışa geçtiği yıllarda AIZ (Arbeiter-Illustrierte-Zeitung) adlı muhalif dergide editörlük yapıyor. Keskin hicivciliğinin yanısıra, öncü bir sanatçı. Fotomontaj ve kolaj tekniklerini kullanan ilk sanatçılardan biri. Çok şaşırtıcı ve etkili bir muhalefet anlayışı vardı, hem çok iyi sanatçı olup hem de çok sağlam siyasal eleştiri yapan nadir isimlerden. Nazilerden kaçıp İngiltere'ye gitti, orada Alman ajanı zannederek hapse attılar. *(gülüyor)* Savaş sonrasında Doğu Almanya'ya yerleşti. Kapakta John Heartfield'ın işini kullandık diye "Anthems" albümümüzü Almanya'da sansürlediler. Neo-nazi zannettiler bizi. *(gülüyor)*

Laibach'ı anlamak istiyorsanız Zizek okuyun diyemem, ama Zizek okuyorsanız Laibach'ı da anlarsınız diyebilirim. Laibach dinlemek Zizek okumaktan daha zor olabilir.

→21

Yeni albümünüz "Volk" millî marş cover'larından oluşuyor. Bizim en çok ilgimizi çeken Türkiye'nin millî marşı elbette. "İstiklâl Marşı"nı albüme koymak nereden aklınıza geldi?
Tarihte önemli rol oynamış ülkelerin marşlarından bir albüm yapmak istedik. Türkiye de o ülkelerden biri. Geçmişte siyasî ve askerî bakımdan Avrupa'nın hatırı sayılır bir bölümünde etkili oldu. Slovenya bile Türk kültüründen etkilenmiş bir yer. Böyle bir tarihsel olgu var, dolayısıyla böyle bir albümde Türkiye'nin millî marşının olması gerekiyordu.
İlk dinlediğinizde nasıl bir duygu verdi?
Tahmin ettiğimizden çok daha modern geldi. Batı ülkelerinin marşlarından bile daha modern. Biz de albümde o özelliğini yansıtmak istedik, "Volk"taki en modern sound'lu millî marş Türkiye'ninki.
Türkçe vokali kim yapıyor?
Londra'da tanıştığımız Türkiyeli bir kadın.
Mozart'ın "Alla Turca"sı dururken niye bunu millî marş yapmışlar diye aklınızdan geçti mi hiç?
Geçti aslında. *(gülüyor)* Hatta ikisini birlikte kullanmak bile geçti aklımızdan. Sonra, Beethoven'ın Dokuzuncu Senfonisi'ndeki bölümü daha uygun bulduk –Dokuzuncu Senfoni'de Türklere adanmış bir bölüm vardır, Beethoven'in tamamen farklı bir ölçüye, ritme geçtiği bir bölümdür o ve bayağı "alla turca"dır. Sonra Dokuzuncu Senfoni'yi albümün son marşı yapmayı düşündük. Malûm, Avrupa Birliği'nin marşı çünkü. Biz onu pek bilinmeyen, daha doğrusu popüler olmayan o "alla turca" bölümü üzerine kurmayı istiyorduk. Ne yazık ki vaktimiz çok dardı, kotaramadık. Bir dahaki albüme artık. *(gülüyor)*
Millî marşlardan oluşan bir albüm yapmanızın arkasındaki fikir ne?
Bu albüm popüler kültür hakkında, onun için de adı "Volk". Volk "halk" demek, Latincesi populus. Popüler kültür dediğimiz şey halk kültürü aslında. En pop şarkılar da aslında millî marşlar. Kitlesel olarak söyleniyor, ayağa kalkılarak, hazırola geçilerek... İnsanlar ellerini kalplerinin üzerine koyuyor, zaman zaman gözyaşı döküyor. Herkes ezbere biliyor bu marşları. Millî marşlar, başarılı bir pop şarkısının reçetesi gibi. Her gün okullarda söyleniyor, her türlü resmî kutlamada, törende söyleniyor. Bir mecburiyet çünkü. Pop şarkıları da öyle. Radyoyu açtığınızda aynı şarkıları dinlemek zorundasınız. Dinleye dinleye ezberliyorsunuz. Zihninize nakşoluyorlar ve söylemeye başlıyorsunuz. Sevseniz de, sevmeseniz de söylüyorsunuz. Bazen hiç sevmediğiniz bir şarkıyı mırıldanırken buluyorsunuz kendinizi. Sizin de başınıza gelmiştir. Popüler kültür böyle bir şey.

Millî marşlar, başarılı bir pop şarkısının reçetesi gibi. Her gün okullarda, her türlü resmî kutlamada, törende söyleniyor. Bir mecburiyet çünkü. Pop şarkıları da öyle.

Ama pop şarkıları daha çok aşk-meşk üzerine, millî marşlarsa kan revan...
Doğru, millî marşların büyük çoğunluğu kan ve toprak üzerinedir, kan ve toprak ideolojisinin yüceltilmesinden bir şarkı aslında. Çünkü o marş yazıldığı zaman Almanya diye bir devlet yoktu henüz. Alman Birliği kurulmamıştı, Hoffmann'ın o güfteyi yazmasından yedi yıl sonra kuruldu Alman Birliği. Herkesin bildiği o nakarat, "Deutschland Deutschland über alles", sanıldığı gibi Almanya'nın bütün diğer ülkelerin, devletlerin üzerinde olduğu, onlardan üstün olduğu mânâsında değil. Küçük şehir devletlerinin üzerinde, bir üstyapı olarak Almanya vardır, olmalıdır anlamında. Bugünkü Alman millî marşıyla Hitler dönemindeki Alman millî marşı arasındaki tek fark şu: Bugün sadece üçüncü kıta söyleniyor. "Birlik", "doğruluk" ve "özgürlük"ten söz eden bir kıtadır o. 1952'den beri Alman millî marşı o kıtadır. Hitler döneminde ise sadece birinci kıta söyleniyordu, "Deutschland, Deutschland über alles" diye başlayan kıta. İkinci kıta zaten kadınlardan ve şaraptan bahseder.
En kanlı millî marşlar hangileri?
Britanya ve Fransa millî marşları.
İspanyol millî marşı nasıl?
O da istisnaî bir marş. Çünkü belli bir metni yok. Melodisi çok eski zamanlardan, ama metin sık sık değiştirilmiş. Biz de albümde farklı dönemlerin metinlerinden seçilmiş parçalar kullandık.
Çin'inki nasıl?
Çok modern bir marş. Zaten yakın tarihte bestelenmiş, Mao döneminde. Eski tarz bir komünist marş, ama müzikal olarak çok modern.
Albümün içeriğine bakarken insanın gözü Yugoslavya'nın millî marşını arıyor. Slovenya'nınki olmasa belki akla gelmez ama...
Albümün konsepti, tarihte önemli roller oynamış ülkeler.
Yugoslavya da çok önemli bir rol oynamadı mı?
Oynadı ama, sadece yakın tarihte. 1945 sonrasında ve 1990'a kadar. Şu anda da öyle bir ülke yok. Yugoslavya saldırgan değildi. "Volk"taki bütün marşlarsa saldırgan ülkelerin. Tarihin çeşitli dönemlerinde imparatorluk kurmuş veya emperyal politikalar gütmüş devletler bunlar. Albümdeki ülkelerin bugünkü popüler kültürleri de aynı çizgide.
Yugoslavya'nın çöküşü insanlık namına çok üzücü. Çok özgün bir deneydi, hâlâ da bir sembol aslında. Öyle değil mi?
Kesinlikle öyle. Başarılı olamadı ne yazık ki. Albümdeki Slovenya marşı, aynı zamanda Yugoslav millî marşı. Karışık bir hikâye olduğu için girmeyeyim dedim ama, madem ilgilisiniz Yugoslavya'yla, anlatayım. 19. yüzyılda, Pan-Slavik eğilimlerin güçlendiği dönemde, Samuel Tomasik adlı bir Slovak şair, bir Polonya şarkısından esinlenerek "Hey, Slovaks" diye bir şiir yazıyor. Sene 1834. Bir süre sonra, bütün Slav halklarını kapsasın diye adını "Hey, Slavs" olarak değiştiriyor. Birinci Dünya Savaşı'nın ardından, Avusturya-Macaristan İmparatorluğu'nun dağılmasıyla birlikte, "Hey, Slavs" Slav halklarının benimsediği bir marş haline geliyor. 1926'da Polonya, o melodiyi millî marş olarak benimsiyor, hâlâ da kullanıyor. Çekoslovakya kurulmadan önce de Slovakya'da gayrıresmî millî marş addediliyor. İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, Yugoslavya'nın da gayrıresmî millî marşı haline geliyor. Bu arada Yugoslavya, toplumun millî marş olarak benimseyeceği bir şarkı bulma arayışına giriyor, çeşitli denemeler oluyor, ancak hiçbiri genel kabul görmüyor. Sonunda, 1977'de "Hey, Slavs" millî marş olarak kabul ediliyor. Yugoslavya'nın dağılmasından sonra da Slovenya'nın millî marşı oluyor.
Biraz da sinemadan konuşalım, Emir Kusturica'nın filmlerini nasıl buluyorsunuz?
Kusturica'nın esin kaynağı Aleksandar Petroviç'tir. 1960'larda Yugoslav sinemasında şahane yönetmenler vardı. Petroviç o kuşağın önde gelen isimlerinden biriydi. Ünlü filmi "Skupljaci perja" *["Feather Gatherers" (Kaztüyü toplayıcıları) ya da "J'ai même rencontré des tziganes heureux" (Mutlu Çingeneler de gördüm) adlarıyla anılıyor]* 1967'de Cannes'da ödül almıştı. Şimdi Yugoslav sineması denince akla sadece Kusturica geliyor. Zira, Doğu Avrupa'yı tam da Batı'nın görmek istediği gibi anlatıyor. Batılılar Kusturica'yı yere göğe koyamıyorlar, çünkü başka bildikleri Yugoslav sinemacı yok. Halbuki Kusturica'nın öncesinde müthiş bir Yugoslav sineması var. Kusturica'nın ilk filmi *("Dolly Bell'i Anımsıyor mu-*

sun?", 1981) güzeldir, yaşadığı yeri anlatır çünkü, Saraybosna'yı... O filmde Çingeneler yok. Kusturica Çingene konusuna sonradan el attı. Çingene filmlerinin ticarî başarı sağlayacağını görünce girdi o konuya.

"Ak Kedi, Kara Kedi"ye ne diyorsunuz?

Lafı hiç dolandırmadan söyleyeyim: Ben Kusturica'nın sinemasını sevmiyorum. Bir defa Yugoslavya'yı sunuşu yanlış, yanıltıcı. Çingene kültürünü şunuşu da tamamen yanlış.

Doğrusu ne?

Aleksandar Petroviç'in filmlerini seyretmenizi tavsiye ederim. Kusturica'nın filmlerinde Çingeneler geri kalmış, ilkel, gayrımedenî, mafyöz insanlar olarak gösteriliyor. Batı Avrupa'nın görmek istediği imaj o çünkü. Çingeneler istismara çok açık bir topluluk. Onları kullanarak sempatik filmler yapabilirsiniz, Batı'ya satabilirsiniz. Ve onların üzerinden çıkar sağlayabilirsiniz. Bunu ciddi bir sorun olarak görüyorum ve o nedenle de Kusturica'nın filmlerini sevmiyorum.

Hemşeriniz Slavoj Zizek'le aranız nasıl?

Artık sık sık görüşemiyoruz, ama 1980'lerde aynı evde yaşıyorduk. Şimdi arada bir geliyor Ljubljana'ya. O kadar çok kitabı, makalesi yayınlanıyor ki, bütün yazdıklarını takip etmek zor. Çok ilginç ve önemli bir filozof. Temelde, Laibach çizgisine çok yakın bir bakışı, dünya görüşü var.

Laibach'ı dinleyenler Zizek'i de severler denebilir mi?

Denebilir. Çok mümkün. Laibach'ı anlamak istiyorsanız Zizek okuyun diyemem, ama Zizek okuyorsanız Laibach'ı da anlarsınız diyebilirim. Fakat yine de Zizek okuyan entelektüeller bizi anlamakta zorluk çekebilirler. Zira, Laibach dinlemek Zizek okumaktan daha zor olabilir. *(gülüyor)* Zizek bazen bizden daha kolay. Zizek bir filozof, Laibach ise hakikat. *(gülüyor)*

Laibach, cover şarkıları ve albümleriyle de ünlü bir grup. İlk akla gelenler Beatles şarkılarından oluşan "Let It Be" albümü, Rolling Stones'un "Sympathy For The Devil"ı, Queen'in "One Vision"ı, Opus'un "Life Is Life"ı. Cover yapmayı önemsemenizin sebebi ne?

Bizim yaptığımıza cover denemez aslında. Biz popüler olmuş albümleri, şarkıları dekonstrüksiyona tâbi tutuyoruz, sonra da onları yeniden kuruyoruz. O albümlere ve şarkılara yaptığımız cover mantığı, "Volk"ta millî marşlara yaptığımızdan farklı değil. Popüler kültürün öne çıkan örneklerine başka bir gözle bakılabileceğini, öyle bakıldığında başka bir işlev kazanacaklarını gösteriyoruz.

"Divided States of America" (Amerika Bölünmüş Devletleri) adlı bir DVD'niz var. Onun hikâyesi ne?

"Volk"tan önceki albümümüz "WAT" (War Against Teror) Amerika'nın dünyadaki durumu ve Avrupa'yla ilişkisi üzerineydi. 2004'te, Bush'un ikinci defa seçilmesinin hemen ertesinde bir ABD turnesi yaptık, 15-16 konser verdik. Ve bir sürü görüntü kaydettik. Sadece konserleri değil, seyircilerle ve orada burada karşılaştığımız insanlarla yaptığımız sohbetleri de filme aldık. Çok ilginç kayıtlar çıktı ortaya. Amerikalılar konuşmayı ve tanımlamayı seviyor. Kameraya gözükmekten hoşlanıyorlar. Kime mikrofon uzatırsak uzatalım, bizim Avrupalı olduğumuzu anladıkları andan itibaren ABD'nin Avrupa'yla ilişkileri üzerine konuşmaya başlıyorlardı. "Divided States of America" o görüntülerden oluşuyor ve ABD'deki bölünmeyi anlatıyor. Ülkenin adı Birleşik Devletler ama, aslında fena bölünmüş durumdalar. Seçim sonuçları da bunu çok açık gösteriyor: Cumhuriyetçiler yüzde elli, Demokratlar yüzde elli. Ama, bu yüzeye yansıyan bölünme. Daha derin bir bölünme de söz konusu. İnsanlar gettolarda yaşıyor, yalnız ekonomik değil, kültürel gettolarda da. Ve o gettolar birbirleriyle iletişim kurmuyorlar, kurmak da istemiyorlar. Her bakımdan bölünmüş bir toplum Amerika.

Laibach'la birlikte en çok adı anılan grup Rammstein. Onlarla ilişkinizi nasıl tanımlıyorsunuz?

Bize hep şu söyleniyor: "Rammstein sizi taklit ediyor." Biz de hep aynı cevabı veriyoruz: Laibach özgünlüğe, orijinalliğe inanmaz. Rammstein bizden apartma yapıyor, buna esinlenme de diyebiliriz isterseniz. Her halükârda, yaptıkları tamamen meşru bizce. Ayrıca, iyi bir kopyanın piyasada orjinalinden daha fazla para ettiğini kanıtlamış bulunuyorlar. Hep dediğimiz gibi: Rammstein yeniyetmelerin Laibach'ı, Laibach da yetişkinlerin Rammstein'ı.

"Rammstein sizi taklit ediyor" deniyor. Laibach özgünlüğe, orijinalliğe inanmaz. Rammstein yeniyetmelerin Laibach'ı, Laibach da yetişkinlerin Rammstein'ı.

Söyleşi: ***Yücel Göktürk***

Süt gibi göllerde yüzmedik,
Hayvan kovalamadık, ormandan.
Kurumuş ağacı kesip devirdik yere,
Fakat neydi havada kalan?

F. H. D.

Norgunk Yayıncılık
Şehit Erdoğan İban Sokak C/8 Akatlar / İstanbul
T. 0212 351 48 38 / F. 0212 227 71 94
www.norgunk.com / info@norgunk.com

LAURENT GARNIER

Elektronik müziğin efsane ve mütevazı DJ'lerinden Laurent Garnier, beş yıllık aradan sonra ikinci kez geldiği İstanbul'u belki sallayıp yuvarlamadı ama, ortalamanın fevkinde, namuslu bir set çıkararak ayrıldı. Hasret gidermek için bir köşeye çekildik, teybin düğmesine bastık, Stravinski'nin Ateş Kuşu Süiti'nden girdik, elektronik müziğin son 15 yılına tanıklık eden kitabı "Electrochoc"tan çıktık...

TEKNONUN KRALI BEN DEĞİLİM

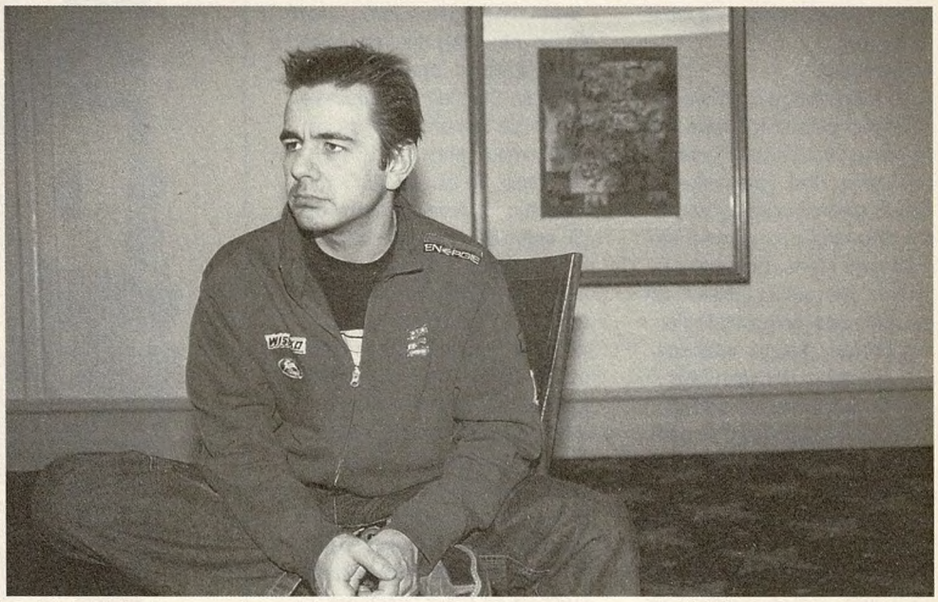

Foto: Erbil Balta

Beş yıllık bir aradan sonra dün tekrar İstanbul'da pikapların başına geçtiniz. İsterseniz dün akşamdan başlayalım, memnun kaldınız mı performansınızdan?

Laurent Garnier: Çok da heyecan verici bir gece olmadı. Ama kendi performansımdan memnunum. Bu işe yıllarını vermiş bir DJ olarak, son dönemde elektronik müzik dünyasının genelinde bir minimalist Alman müziği hakimiyeti yaşandığını söyleyebilirim. Neredeyse diktatörlüğe varan bir hakimiyet... Ben de minimal Alman elektronik müziğini seviyorum, ama günümüzde DJ'ler neredeyse başka hiçbir şey çalmaz oldular. Bunun tek istisnası house DJ'leri. Minimal tekno güzel bir tür, hatta eğlenceli, ama bir saatten fazlası insanın canını sıkıyor. Bense en başından beri çok farklı türlere açık bir DJ'im. On yılı aşkın bir süredir drum'n'bass çalıyorum mesela. Sırf drum'n'bass çaldığım özel partiler düzenliyorum. Dün gece kapanışa doğru Doors, Nirvana gibi şeyler çaldım. Yıllarca reggae partilerinde DJ'lik yaptım. Galiba benim eklektik müzik zevkim zaman zaman dinleyicilerde bir şaşkınlığa yol açabiliyor, kimi zaman "hayda, bu şarkı da nereden çıktı şimdi" gibi tepkiler gösterebiliyorlar.

Ama siz zaten çok geniş bir yelpazede müzik çalan bir DJ olarak biliniyorsunuz...

Ama dinleyiciler bunun farkında olmayabiliyorlar. Dünyanın çeşitli yerlerinde çalarken, beklediğimden farklı tepkiler aldığımda takkeyi önüme koyup düşünürüm. Sonuçta gecenin verimli, insanları mutlu eden bir gece olması DJ olarak bizlerin elindedir. Dün gece de bence makûl bir set çaldım. Zaman zaman istediğim tepkiyi alamadım belki ama, o anlarda da taviz vermeden kendim gibi çalmaya devam etmenin en doğrusu olacağını düşündüm. Kimi zaman insanlar sizi, yaptığınız müziği tanımayabilirler. Böyle anlarda seyircinin öngörülemez tepkiler vermesi pahasına istifimi bozmadan çalmayı yeğlerim. Eğer bazı anlarda şaşkınlığa uğruyorlarsa, bu da aslında kötü bir şey olmayabilir. Böylelikle dinleyici beni tanımış oluyor. *(gülüyor)* Bahsettiğim şaşkınlığın bir nedeni de, benim dünyada sıklıkla tekno müziğin önde gelen DJ'lerinden biri olarak lanse edilmem galiba. İnsana bir etiket yapıştırıldı mı, aksini ispat etmek zor olabiliyor. Oysa dün gece pek de yaramazlık yapmadım, elektronik müzik sularından ayrılmadım. Çoğu zaman kendimi kaptırıp son derece eklektik setler çıkardığım oluyor. Funk, soul, hiphop derken, el atmadığım müzik türü kalmayabiliyor. Ama "teknonun kralı geliyor" diye lanse edildiğinizde, insanlar Jeff Mills gibi bangır bangır bir tekno seti çalmamı bekliyorlar. Gerçi ben de kimi zaman sert tekno çalmayı seviyorum, ama her zaman değil. Bana kalırsa, bir DJ seti hayatın kendisi gibi olmalı. İnsan hayatta çalışır, televizyon seyreder, sevişir, ağlar, güler, hayat böyle bir şeydir, tek bir ruh halinden bahsetmek mümkün değildir.

Kimi zaman dinleyicilerin kullandıkları uyarıcı maddeler de belirli bir beklentiye girmelerine yol açmıyor mu? Aynı ritmik müziği dinlemek biraz da o kafaların sonucu olsa gerek...

Bu, kullanılan maddeye göre değişir. Maddelerin farklı insanlar üzerinde farklı etkileri olabileceği gerçeğini de yabana atmamak gerek. Portekiz'e son iki gidişimde tamamen birbirine zıt deneyimler yaşadım. İlk gidişimde, insanlar yüzüme tip tip bakıp "ne biçim çalıyorsun, daha sert çalsana" gibilerinden küstah bir tutum takınmışlardı. Bu tavra o kadar bozuldum ki, uzunca bir süre Portekiz'e gitmeyi reddettim. Yıllar sonra tekrar Portekiz'e gitmeye ikna olduğumda aynı kulüpte çalmayacağıma dair güvence almıştım menajerimden. Ama tahmin edebileceğiniz gibi, gidince bir de baktık ki, aynı kulüp. "Aman allahım, ben şimdi ne yapacağım" dedim kendi kendime. Sonra da "sat anasını, sonuna kadar zorlayalım dinleyiciyi, bakalım ne olacak" dedim ve hayatımın en unutulmaz gecelerinden birini yaşadım. İnsanlar her çaldığım şarkıyla kendilerinden geçtiler, bir ara salsa çaldım ve kulüp yıkılıyordu. Kısa kesip sorunuza dönersek, kimyasallar bazen belirleyici oluyor, bazen de olmayabiliyor. Hem sonra, o kadar çeşitli kimyasallar var ki piyasada. *(gülüyor)*

Bir DJ seti hayatın kendisi gibi olmalı. İnsan çalışır, televizyon seyreder, sevişir, ağlar, güler, hayat böyle bir şeydir, tek bir ruh halinden bahsetmek mümkün değildir.

Son zamanlarda elektronik müzik dünyasında acid house sound'unun yeniden doğmakta olduğuna dair bir söylenti var, katılıyor musunuz?

Ben acid'imi severim. *(gülüyor)* Şaka bir yana, ben de böyle tevatürlere tanık oluyorum. Acid'in yeniden doğmakta olduğu, hatta doğduğuna dair bir takım gevezelikler... Oysa acid house, kabaca geçtiğimiz 15 yıl boyunca hep vardı aslında. Evet, belki yayınlanan plakların geneline baktığınızda acid sound'larının ağırlık kazandığı söylenebilir, ama çok da kuvvetli bir yeniden doğuş yaşanacağını sanmıyorum acid house türünde. Bizim şu anda yaşadığımız esas sorun nedir, biliyor musunuz? Yeniden gündeme gelen türlerle haddinden fazla meşgulüz. Sürekli bir şeylerin dönüşü ilan ediliyor. Ama gerçekten yeni, taze olan bir şey yok ortalıkta.

Müzik sektörü sanki hızla moda sektörüne benzeme eğiliminde...

Aynen öyle, son derece can sıkıcı bir durum. Belki de takıntılı bir şekilde daha önce hiç yapılmamış yeni bir şeyin peşinden koşturmayı bırakıp sadece müzik yapmalıyız. Sadece müzik yapıp sonra da ortaya çıkan şeyi öyle değerlendirmeliyiz. Bakış açımızı kökten değiştirmeli, taze bir bakış edinmeliyiz.

Angelin Preljocaj ile beraber yaptığınız "Ateş Kuşu" yorumu sanki böyle bir arayışın ürünü...

Demek o projeden haberdarsınız? Tam üstüne bastınız, bu tip çalışmalar bana nefes alma olanağı sağlıyor. Angelin, Fransa'nın önde gelen koreografılarından. Kendi dans okulunun açılışı için bir gösteri yapmayı tasarlıyordu. Bana Stravinski'nin "Ateş Kuşu" bale süiti üzerine çalışmayı teklif ettiğinde çok şaşırdım. Müziği tekrar tekrar dinlediğimde oldukça karmaşık bir yapısı olduğunu gördüm. Bu karşıtlıklar modern dansa cuk oturuyor. Sonunda Angelin'e "istersen bırak, önce ben müziği besteleyeyim, sonra sen bunun üstüne koreografiyi yaparsın" dedim. Çok da uzun bir gösteri değildi aslında planladığımız.

24→

Yaklaşık 29 dakika tutan yedi parçalık bir müzik verdim kendisine. Drum'n'bass'la başlayıpteknoya dönen, oldukça yumuşak piyano tınıları kullandığım klasik müzik parçaları, tuhaf bir takım gürültüler filan vardı. Sonuçtan çok memnun kaldım. Şimdi bu heyecanla Fransa'nın en önemli koreograflarından biri olan Pietra Gallat ile ortak bir proje üzerinde çalışıyoruz. Ünlü modacı Pierre Cardin'in sanat etkinlikleri düzenlediği birkaç merkez var. Bunlardan biri de Fransa'nın güneyinde, Marquis de Sade'ın şatosunun yakınlarında. Biz de Marquis de Sade'ı konu alan, yaklaşık iki saatlik bir gösterinin hazırlıkları içindeyiz. Marquis de Sade'ı okuduysanız biliyorsunuzdur, şakaya gelir yanı yoktur, sert olduğu kadar da önemlidir Sade'ın yazdıkları. Klasikten elektroniğe uzanan bir müzik olacak.

Gösteri ne zaman sahnelenecek?

Temmuz ayında açılışını yapmayı planlıyoruz. Marquis de Sade'ın şatosunun eteklerinde yapacağımız ilk iki gösteride müzik canlı olacak, sonra yaptığımız kayıtları kullanarak, başta Paris olmak üzere, dünyanın çeşitli yerlerine turne yapmayı planlıyor Pietra. Ben zaten oldum olası bu tip farklı işlere açık bir adamımdır. Arada bazı filmler için müzik de yaptım. Tamam, kulüplerde çalmak çok güzel, o mekânların bambaşka bir enerjisi var, ama bir yerden sonra kesmiyor beni bütün bunlar.

Birçok müzisyen de film müziği yapmanın dışarıdan göründüğü gibi olmadığını, insanın kendi müziğini yaparken tadını çıkardığı özgürlüğün, filmlerin doğası gereği kısıtlandığını ileri sürüyor. Sizin benzer bir sıkıntınız var mı?

Mutlak bir özgürlüğe sahip olmak tabii ki hayal. Bu durumu doğal karşılıyorum. Hatta kimi zaman hoşuma bile gidiyor. Oldukça eski, siyah-beyaz bir film için müzik yaptım. Jean Epstein'ın 1928'de çektiği "Finis terrae". Açıkçası, müzik yapmam söz konusu olmasa, haberim bile olmayacaktı böyle tuhaf bir filmden. Benim görevim film oynarken fonda müzik yapmaktı; klasik müzik çalan bir piyanistle çalıştım.

Sık sık çeşitli piyanistlerle çalıştığınızdan bahsettiniz, bunların arasında en önemli olanı belki de Bugge Wesseltoft. Beraber çaldığınız Sonar 2006 performansınıza da altı ay kadar önce şahit olduk. Bugge'yle çalışmak sizin için ne ifade ediyor?

Bugge'yle çalışmak olağanüstü. Bana kalırsa, çağımızın en önemli piyanistlerinden. Gözümde Chick Corea ya da Herbie Hancock'la aynı değerde. Ama Sonar konusunu hiç açmayalım lütfen, rezalet bir geceydi bizim açımızdan. Bugge'yle yaşadığım tek sorun, prova yapmaktan nefret etmesi.

Miles Davis gibi desenize, o da hiç prova yapmazmış.

Evet, Bugge de Miles gibi. *(gülüyor)* Prova yapmadığı için hiçbir zaman aynı şeyi iki kere çalmaz ve özellikle bundan hoşlanır. Adam tehlikeyi seviyor. Bense bunun da bir yeri olduğunu düşünüyorum. Eğer 300 kişiye çalıyorsanız ve iki buçuk-üç saatlik bir zamanınız varsa, insanlar siz çalarken ortaya çıkan sinerjiyi algılayabilirler belki ve aranızdaki bütün o beklenmedik iletişim bir anlam ifade edebilir. Ama altı bin kişilik bir güruhun önünde, çok daha sınırlı bir zamanda çalıyorsanız, insanlardan o anda yaşadığınız deneyimi anlamalarını bekleyemezsiniz. Böyle bir durumda daha "birlikte" olmanız gerekir müzisyenler olarak. Daha keskin, daha antrenmanlı bir müzik yapmanız gerekir. Bugge'yle çalarken bazen "hadi oğlum" diyorum "şimdi"! Bugge ise oralı bile olmuyor. Bugge'den önce de canlı çaldığım bir grubum vardı. Onlarla durum farklı. Defalarca prova yaptığımız için, her ne kadar müzisyenlere özgürlük tanısam da, bir hareketimle her şeyin istediğim doğrultuda ilerleyeceğini bilmek huzur veriyor. Yakında Bugge'yle çaldığımız bazı canlı performanslardan oluşan bir "live" albümü yayınlamayı düşünüyoruz. Üç parçayı Bugge'den, üç parçayı da kendi grubumdan seçeceğim.

İnsanlar habire şarkı indirip arşivlerini şişiriyor. Sahip olamayacakları bir mirası düzmenin peşindeler sanki. Oysa işin sırrı sahip olmakta değil, paylaşmakta.

Anlaşılan bundan böyle başka müzisyenlerle işbirliklerinize daha sık rastlayacağız.

Kesinlikle. Bak, bu adamların müziğine hasta oldum mesela. *(Replikas'ın albümünü gösteriyor)* Fatih Akın'ın "İstanbul Hatırası"nda keşfettim bu çocukları, çok sıkı müzik yapıyorlar. Gerçi ben tür olarak hiphop ve caz sularında seyredeceğimi söyleyebilirim. Özellikle de caz.

Bir söyleşinizde "caz olmasaydı, tekno da olmazdı" diyorsunuz.

Tabii, aynen öyle düşünüyorum. Aynı şey hiphop ya da elektro için de geçerli. Funk ve soul olmasaydı, house olmazdı, dolayısıyla teknodan da söz edemezdik bugün. Bütün bu türler, aklımızın çoğu zaman alamayacağı kadar karmaşık bir ilişkiler yumağıyla birbirlerinin içine geçmişler.

Farklı müzik türlerine son derece açık olmakla birlikte, bugüne kadar tekno dışında bir türde albüm yayınlamadınız. Örneğin "Laurent Garnier reggae çalıyor" ya da "salsa çalıyor" adlı bir çalışmaya rastlayamadık...

İnternet siteme bir hayli funk seti koydum, ama

ELETROŞOK KİTABINDAN

Bir Pagan Tapınağı

Nisan 2003'te Laurent Garnier, Manchester'ın efsane gece kulüplerinden Music Box'ta, mekânı tıka basa dolduran 600 kişilik bir kitlenin önünde çalıyordu. Oldukça ender rastlanır, eklektik ve tutkulu bir set çıkarıyordu. '90'ların rave marşlarından başlamış, elektronikanın zirve örneklerine geçmiş, oradan Detroit çıkışlı hiphop ve tekno klasiklerine uzanmış, arada da yığınla disko ve reggae hitleri çalmıştı. Derken bir anda Garnier çalmayı kesti. Sessizliği Irak'taki savaşı eleştiren kimsesiz bir ses bozdu. İkinci Körfez Savaşı patlak vermek üzereydi. Blair hükümeti, İngiltere'yi hızla halkın onaylamadığı bir savaşa sürüklüyordu. Konuşmayla birlikte yavaş yavaş kulübü saran uğultu askerî bandonun trampetlerinin devreye girmesiyle bir çığlığa dönüşüverdi. Edwin Starr'ın "War" adlı şarkısı çalıyordu. Bu noktada Manchester kelimenin tam anlamıyla çıldırdı. Havada uçuşan tişörtler gördüm. Bir takım gangsterler çılgınca dans ediyor, kızlar vücutlarını şekilden şekile sokuyor, oğlanlarsa kulübün tavanından sarkıyorlardı. Mekân bir anda kulüp olmaktan çıkmıştı, hatta bir DJ-set'ten de bahsetmek mümkün değildi. Artık her şeyin mübah olduğu bir pagan tapınağındaydık. Her türlü aykırılığın, kontrolü kaybetmenin, mutluluk dolu gülümseyişlerin, beklenmedik hareketin mazur görüldüğü bir tapınak. O anda, plaklarının içine gömülmüş, son bir plak arayan Laurent'a baktığımı anımsıyorum. Farley Jack Master Funk'ın "Love Can't Turn You Around" şarkısıyla Marshall Jefferson'ın "Move Your Body"si arasında kalmanın gerginliğini yaşıyordu. Nihayet son plağını seçti. Plak tükürür gibi cızırdayarak sona erdiği anda, kulüpte her an patlak vermeye hazır bir isyanın havası vardı. O gece Manchester'da Laurent Garnier'nin sanatının özü bütün çıplaklığıyla önüme serilmişti. Garnier'nin müziği, her şeyden önce cömert, refleksleri kuvvetli ve mucizelere kadirdi... *David Brun-Lambert*

Beni Sarar Melankoli

Uçağımız yerel saatle tam akşamüstü beşte Detroit'e iniyor. Görünürde herhangi bir sebep olmamasına karşın, pasaport kontrolünde tekrar tekrar pasaportumu inceliyorlar. Sonunda memur sıkılıyor ve pasaportuma pembe bir damga konduruyor. Gümrükten geçip yoluma devam ediyorum ve güvenlik kapısından geçip dışarı çıkıyorum.

Bir taksiye atlayıp Detroit'in beyaz kenar mahallerindeki evinde beni bekleyen Kenny Larkin'in adresini şöförün eline tutuşturuyorum. Araba hareket ediyor ve ilk sapaktan çevre yoluna giriyor. Downtown Detroit'i işaret eden görünmez çizgiyi geçtikten sonra şehrin geniş caddelerini gözlemlemeye başlıyorum. Hava karanlık. Arabamızın farları yol boyunca uzanan köhne duvarları belli belirsiz aydınlatıyor. Bu halleriyle, dökülmekte olan anıt mezarlara benziyorlar. İlerde tepelerinde G ve M harfleri olan gökdelenler gözüme çarpıyor. Şoför sanki yerel bir tarihî kalıntıyı gösterir gibi ilerdeki gökdelenleri işaret ediyor. "Şu ilerdeki kuleleri görüyor musun?" diyor, "General Motors'un kuleleri onlar". Çelik ve cam yığınından oluşan devasa yapıların tepesindeki kırmızı ve mavi harfler, kederli bir Detroit'e tepeden bakıyorlar.

Takside hatırlamaya çalışıyorum: Detroit adını ilk defa ne zaman duymuştum? '90'larda tekno aracılığıyla mı? Yoksa Motown'ın soul'u sayesinde mi? Soul ile tekno, aynı ıstırap ve dirayet hikâyesinin iki ürünü. Emin olduğum bir şey var ki, Detroit'i oldum olası müzikle özdeşleştirmişimdir. Benim gibi müzikle büyüyen insanlar için Detroit'in her zaman bir kalite göstergesi olmuştur. Cazla rhythm'n'blues alanındaki deneysellikten tutun da, George Clinton'ın fütürüstik funk'ına, Stooges'ın öfkeli çığlığından Motown'ın unutulmaz soul'una, hep aynı yetkinlikle karşılaşırsınız. Amerikalılar her ne kadar farkına varmakta zorlansa da, Detroit bu ülkenin kültürel ıssızlığında bir vaha gibidir. Avrupalılar içinse yenilikler ve canlılıkla dolu bir şehir. Benim gibi insanlar içinse teknonun doğum yeridir. Geçtiğimiz yüzyılın son büyük müziği cazın başkalaşım geçirip elektronik müziğe dönüştüğü kederli bir yer. Tekno, cazın şehirleşmiş bir devamı olarak düşünülebilir. John Coltrane'den Derrick May'e, takıntıları hep aynıdır: Zaman, mekân, groove ve sonu gelmez bir melankoli. İçimi kemirip duran tutkularım nedeniyle Detroit'e gelmiştim: Şehrin havasını solumak, tekno ustalarımla tanışmak, müziklerini çevreleyen saflığı ve uçsuz bucaksız hüznü anlamaya çalışmaktı derdim. *Laurent Garnier*

dediğiniz anlamda bir toplama CD işine girmedim henüz. Belki ilerde yapabilirim. Ama bu da insanların kafasını daha da karıştırmaktan öteye gitmeyebilir. *(gülüyor)*

Plak şirketiniz F-Com'un sitesinde açtığınız remiks yarışmasına gönderilen ürünlerin "creative commons" lisansıyla korunacağını ilan etmişsiniz. İnternetteki alternatif gelişmeler, giderek artan müzik indirme olanakları hakkında ne düşünüyorsunuz?

İnternetin getirdiği süratli dönüşüm, bu işin sonunun nereye varacağı konusunda ciddi bir belirsizlik yaratıyor. Bir prodüktör olarak, klasik anlamda plak şirketlerinin hiçbir geleceği olmadığını düşünüyorum. İyimser bir tahminle, yakın bir gelecekte piyasanın en fazla yüzde onunu oluşturabilir albümler. Yerini neyin alacağını ben de bilmiyorum. İnternetten müzik indirmekse, bana kalırsa, tam bir saçmalık. Kendi indirdiğim müziğin yüzde 99'unu doğruca çöpe atıyorum. İnsanların üzerine kafa patlattıkları, çok ciddi zaman harcadıkları çalışmaları beş dakikada internetten indirivermek çok zalimce geliyor bana. Benim için bir müzik yapıtı, plağıyla, plak kapağıyla, üzerindeki çizimler, kenarına alınmış notlarla bir bütündür.

İnternetten müzik indirmek bir yanıyla dijital kamerayla resim çekmeye benzetilebilir belki. İki durumda da teknolojik kolaylık müthiş bir kirlilik ortaya çıkabiliyor.

Dijital kamerayla çektiğim resimleri bilgisayara yükledikten sonra hiç dönüp bakmıyorum bile. Tıpkı internetten indirip çöpe sürüklediğim parçalar gibi. Geçenlerde kayınvalidemin evinde Noel'i kutluyorduk. Bir ara içi fotoğraf dolu bir bavul çıktı meydana. Oturduk, saatlerce fotoğraflara baktık. Bu kim, şu kim filan derken, bambaşka alemlere gidiyorsunuz. Harika bir gece geçirdik. Sonra eve döndüğümüzde dijital fotoğraflarla böyle bir şeyin hiçbir zaman mümkün olmayacağını düşündüm. Dünya hızla değişiyor.

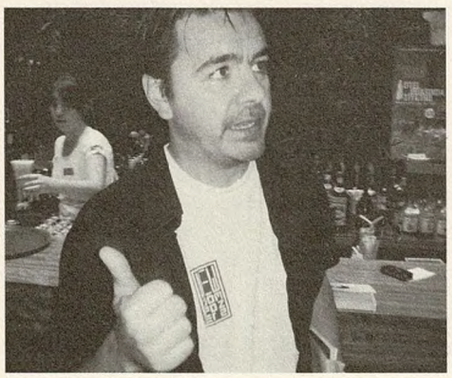

Türkiye'ye son gelişinizden beri bir başka değişiklik de baba olmanız. Nasıl bir his baba olmak?

Evet, bir oğlum oldu. Harika bir şey bu. İşin komiği, onun da dijital fotoğraflarını çekiyorum durmaksızın. Daha şimdiden binlerce fotoğrafı oldu keratanın. Etrafıma bakıyorum da, anne-baba olan bütün arkadaşlarım sapıkça denebilecek bir şekilde çocuklarının fotoğraflarını çekiyorlar habire. Acaba diyorum kendi kendime, çocuklarımızın delice fotoğraflarını çekmemiz kendi çocukluğumuza ait pek bir fotoğrafımızın olmamasından mı kaynaklanıyor? Kendi hayatımıza dair duyduğumuz bir tür yoksunluk duygusunu çocuklarımız üzerinden telâfi etmeye mi çalışıyoruz? Kim bilir, belki de internetten şarkı indirip arşivlerini şişirenler de benzer bir kaygıyla hareket ediyorlardır. Hiçbir zaman gerçek anlamda sahip olmayacakları bir mirası düzmenin peşinde sanki insanlar. Oysa işin sırrı sahip olmakta değil, paylaşmakta bence. Bir DJ'in asıl derdi, müziğini, o müziğin kendi ruhunda yarattığı titreşimleri dinleyenlerle paylaşmaktır her şeyden önce. Web sitemde 24 saat faal olan bir radyo kurdum. Tek amacım, insanlarla olabilecek en geniş ölçüde bir paylaşıma girebilmekti.

İnsana bir etiket yapıştırıldı mı, aksini ispat etmek zor. Çoğu zaman son derece eklektik setler çıkarıyorum, el atmadığım tür kalmıyor. Ama "teknonun kralı" diyorlar.

Elektronik müziğin son 15 yılına tanıklığınızı anlatan kitabınız "Electrochoc"la bitirelim isterseniz. Bu kitap nasıl ortaya çıktı?

Bir akşam New York'ta arkadaşlarla çene çalarken, yığınla turne anısından bahsettiğimizin ve bu anıların da hemen hemen elektronik müziğin '90'lardan bugüne uzanan öyküsünün bütün ilginç anlarını içerdiğinin farkına vardık. Bir arkadaşım bunları yazmamı, bunun güzel bir kitap olabileceğini söyledi. Fransa'ya dönünce David Brun-Lambert'le tanıştım. Kendisi çok sıkı bir yazar. David'le biraz konuşunca kitabı yapmaya karar verdik. İki buçuk yıllık hummalı bir çalışmanın ardından kitap ortaya çıktı. Japonya, Rusya, İspanya, Almanya başta olmak üzere, yedi-sekiz ülkede yayınlandı ve çok olumlu eleştiriler aldı. Şimdi bir film senaryosu üzerinde çalışıyoruz. Kitapta ben bir nevi tanık ya da anlatıcı rolü üstleniyorum, filmdeyse ben olmayacağım. Belgesel değil yani, tamamıyla kurgu.

Peki kitap İngiltere'de yayınlanmadı mı?

(gülüyor) Hayır, yayınlanmadı. İngiltere tuhaf bir ülke, giderek daha da tuhaflaşıyor. Hele hele İngiliz müzik endüstrisini anlamak hiç mümkün değil. Bu kadar boktan, içine kapalı bir müzik yapılır mı bir memlekette? Ama İngiliz bunlar, yapınca yapıyorlar. *(gülüyor)*

Söyleşi: **Alişan Çapan**

fısıltı

raylara kulak veren çocuklar bir ses bekler şehirde, ıssız kalmış köylerinden

güz gelince sararan çalıların ıslığını, ağıllarına çekilen sürülerin uğultusunu...

gece rüzgârıyla gelir bazen kırların mızıkası, avare dolanır boş meydanlarda

usulca fısıldar göçmen kanatlar, uyuyan çocukların kulağına

→27

PAUL SCOTT

çev. SERPİL ÇAĞLAYAN

Geride Kalanlar

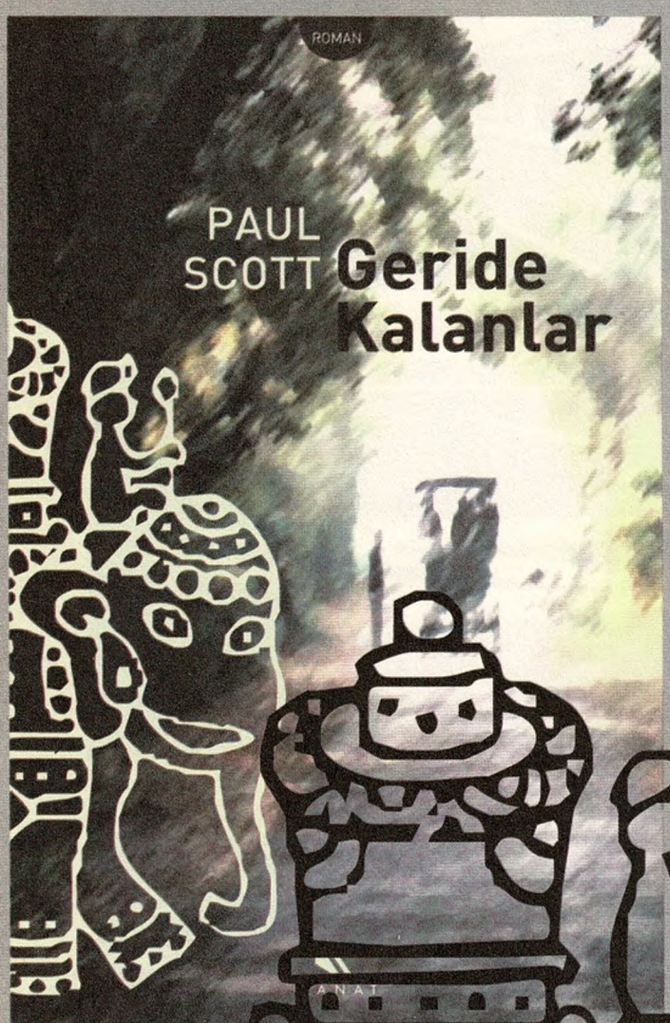

284 s.

XX. yüzyılın en iyi edebiyat eserleri arasında sayılan "Raj Dörtlemesi"nin yazarı Paul Scott'tan, Hindistan'ın "geride kalan" son İngiliz çiftine, sömürge döneminin tamamen sona erişine dair mütevazı bir başyapıt.

Hindistan ordusunda görev yapmış İngiliz Albay Tusker Smalley ile eşi Lucy Smalley, Bağımsızlık'tan sonra ülkelerine dönmeyip Pankot'ta kalmayı tercih etmişlerdir. Yeni düzende tutunmaya çalışırlar... Paul Scott ironiyi asla elden bırakmadan, tarafsız ve bir o kadar da dikkatli gözleriyle Smalley'lerle etrafındakilerin hayatını son derece eğlenceli ve renkli bir biçimde resmediyor.

Geride Kalanlar aynı zamanda kırk yıllık bir aşkın hikâyesi. Gerçek ve sıradan olduğu için de eşsiz, unutulmaz bir hikâye...

"Arkasını dönüp, yol boyunca bastonunu vurarak yürümeye devam etti ve kadın arkada kalıp onu takip etti. Adamın arkadan görünüşü, tipik bir yaşlı adamınki gibiydi: Zayıf, kırılgan, birlikte yaşaması katlanılmaz, bir gün orada olmayacağı düşüncesi dayanılmaz, çünkü o zaman, kadının yaşamak için hiçbir nedeni kalmayacaktı."

"Scott bir ressamınkini andıran kusursuz bir görüşe sahip. Bütünlük hayaliyle çapraz tarama yapan bir gravürcü misali, karakterlerine derinlik kazandıracak en ince ayrıntıları seçiyor."

Jean G. Zorn,
New York Times Book Review

KANAT KİTAP www.kanatkitap.com

SAYISAL

1. **Walkman'in icadıyla birlikte '80'li yıllarda altın çağını yaşamaya koyulan** kasetlerin seri üretimi, **bundan kaç yıl evvel başlamıştı?**
a) 55 b) 32 c) 43 d) 37

2. **CD'lerin yaygınlaşmasıyla birlikte kasetlerin pabucu dama atıldı. Sonun başlangıcı (Batı ülkelerinde CD satışlarının % 21 oranında artıp** kaset satışlarının % 7 oranında düştüğü yıl**) hangi yıldı?**
a) 1990 b) 1993 c) 1998 d) 1988

3. **2001 yılı verilerine göre, Amerika Birleşik Devletleri'nde** kaset satışları, **tüm müzik satışlarının** yüzde kaçını **oluşturuyordu?**
a) 1 b) 4 c) 14 d) 11

4. **Mp3 çağında tarih sınavı: 33'lük plak, 45'lik plak ve CD... Bu** üç demode nesnenin çapı **sırasıyla kaçar santimetredir?**
a) 41, 21, 14.5 b) 30.3, 17.5, 12 c) 28.2, 15.5, 12.5 d) 37, 15.7, 13.5

5. **Geçtiğimiz yılın sonlarında yeniden toplanıp konserler vereceğini açıklayan ünlü synth-pop grubu OMD** (Orchestral Manoeuvres in the Dark), **ABD-Kuzey Carolina'daki Greensboro kentinde yaşanan hangi olayı 1985 tarihli** "88 Seconds In Greensboro" **şarkısında işlemişti?**
a) 1979'da, beş komünistin bir gösteri yürüyüşü esnasında ırkçı gruplarca katledilişini
b) Kentin yerlilerinden öykü yazarı O.Henry'nin heykelinin açılışını
c) Kente adını veren general Nathanael Greene'in İngilizlere karşı yürüttüğü savaşı
d) Tekstil endüstrisinin önünü açan demiryollarının döşenmesini

6. **Sekiz dakikayı aşan sürelerine rağmen Led Zeppelin'in** en bilinen iki şarkısı: **"Stairway To Heaven" ve "Kashmir"... Birincisi ikincisinden** kaç saniye kısadır?
a) 50 b) 44 c) 26 d) 08

7. **Prince Buster'ın "Big Five"ına nazire, "Big Six", "Big Seven", "Big Eight", "Big Ten" ve "Big One" gibi, radyolarda çoğu yasaklanan müstehcen ve komik şarkılar yazıp söyleyen** beyaz reggae/ska sanatçısı **kimdir?**
a) Ali Campbell b) Judge Dread c) Matisyahu d) Jerry Dammers

8. **Tahmin edin, Gnarls Barkley'nin MySpace adresinde** "Crazy" **şarkısı, bugüne (ocak ayının son haftasına) kadar** yaklaşık kaç kez **dinlendi?**
a) 300 bin b) 2,5 milyon c) 950 bin d) 8 milyon

9. **Pete Doherty, yavuklusu Kate Moss'tan beş yaş küçük, peki** kaç santim **uzun?**
a) 12 b) 18 c) 5 d) 25

10. **İlkgençlik çağlarının yeni yeni yeşeren rock'n'roll sevdalarını anlatan harika bir balad: "Thirteen". Kim söylüyor?**
a) Big Fish b) Big Sugar c) Big Star d) Big Wig

SÖZEL

1. **Aşağıdaki gruplardan hangisi adını, 1920'li yıllardan beri çalınıp söylenen** bir şarkının adından **almıştır?**
a) Deep Purple b) Pink Floyd c) Led Zeppelin d) Jethro Tull

2. **Vincent Damon Furnier, aşağıdakilerden hangisinin** gerçek ismidir?
a) Muddy Waters b) Sid Vicious c) Alice Cooper d) Meat Loaf

3. **Hangi grubun şarkıcısı** kadın **değildir?**
a) Rilo Kiley b) Metric c) Lush d) Razorlight

4. **Aşağıdaki üçlülerden hangisi** üç erkek kardeşten **oluşuyor?**
a) Klaxons b) The Cribs c) Biffy Clyro d) The Young Knives

5. **"Okurdu** Balzac **/ Yutardı Prozac / Bu böyle bir yardım eli / Sağlar kendini harikulâde yavan hissetmeni."** Bu dizeler hangi şarkıdan?
a) Country House (Blur) b) Wonderwall (Oasis)
c) Common People (Pulp) d) New Generation (Suede)

6. **Aşağıdakilerden hangisi** 2000'li yılların konsept-albümlerine **örnek olarak gösterilemez?**
a) Frances The Mute (The Mars Volta, 2005)
b) Scarlet's Walk (Tori Amos, 2002)
c) The Black Parade (My Chemical Romance, 2006)
d) How To Dismantle An Atomic Bomb (U2, 2004)

7. James Joyce, **aşağıdaki albümlerden hangisinin kapağında, grubun elemanı gibi görünmektedir?**
a) If I Should Fall From Grace With God (The Pogues)
b) Everybody Else Is Doing It, So Why Can't We? (The Cranberries)
c) Searching For The Young Soul Rebels (Dexys Midnight Runners)
d) Burning From The Inside (Bauhaus)

8. **Şu şarkıların hangisinde, 1977 yılında Güney Afrika Cumhuriyeti'nde polis işkencesiyle öldürülen** Steve Biko'**nun adı geçmez?**
a) Coded Language (Saul Williams)
b) Show 'Em Watcha Got (Public Enemy)
c) Reasons To Be Cheerful, Part 3 (Ian Dury)
d) Like A King (Ben Harper)

9. **Mohikan saçlarıyla ve pornografik sahne şovlarıyla tanınan, 1998'de 48 yaşında intihar eden** Wendy O. Williams **hakkındaki bilgilerden** hangisi yanlıştır?
a) Punk grubu Plasmatics'in şarkıcısıydı
b) Motörhead'den Lemmy'yle birlikte bir plak yaptı
c) Sahnede bir Cadillac otomobili havaya uçurdu
d) Milos Forman'ın "Hair" filminde rol aldı

10. **Filmlerde çalınan şarkılarından oluşan bir derleme albümü ("At The Movies - Soundrack Hits") geçenlerde yayınlanan** Van Morrison, **aşağıdaki** filmlerden hangisine **sızmayı başaramamıştır?**
a) Subay ve Centilmen b) Ucuz Roman
c) Thelma & Louise d) Bridget Jones'un Günlüğü

sayısal 1, 2, 3

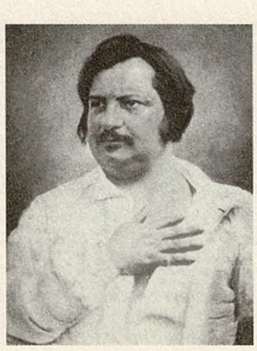
sözel 5

sayısal 9

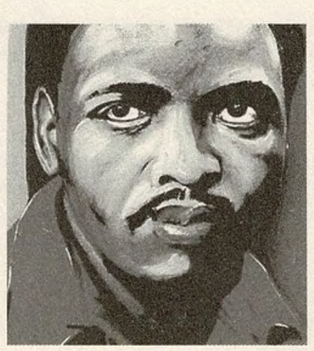
sözel 8

sözel 9

ŞİMDİ DOĞRUYA DOĞRU >> Sayısal: 1.c, 2.b, 3.b, 4.b, 5.a, 6.c, 7.b, 8.d, 9.b, 10.c Sözel: 1.a, 2.c, 3.d, 4.b, 5.a, 6.d, 7.a, 8.d, 9.d, 10.b

ARCTIC MONKEYS

Roll'un 2006 değerlendirmesinin tepesine bir çınar oturdu, ardına yeniyetmeler takıldı. Bu, sadece Roll'a has bir hissiyat da değil. Grubun şarkıcısı ve şarkı yazarı Alex, gündelik hayattan süzdüğü gerçekçi karelerin sırrını Les Inrockuptibles'e, Mojo'ya, Uncut'a anlatıyor...

ELVİS DİYE BİRİ

İlk albümünüz çok konuşuldu, çok dinlendi. Nasıl geçti bu bir yıl?
Alex Turner: O kadar çok yer gördük, o kadar çok insanla tanıştık ki, 2006 yılında yaşadıklarımızı sindirebilmem ve biraz daha iyi anlayabilmem için birkaç yıla ihtiyacım var. Bazı grupların sonu gelmez turnelerden bahsederken "fedakârlık"tan söz ettiklerini işitiyorum. Bütün bunlar hiçbir zaman asla fedakârlık değil, olsa olsa bonus olabilir. Elbette cesaretimin kırıldığı, kendimi berbat hissettiğim anlar oldu. Ama ağlaklık da yapmayacağım. Büyük hırslarla yola koyulmadık. Okuldan arkadaşlar bir grup kurmuştu, onları seyretmeye gittik ve ampul orada yandı: Hakikaten çok "cool" bir olaya benziyordu. Ama birkaç yıl sonra bütün dünyada turne yapacağımızı bir saniye bile aklımızdan geçirmedik... Ayda bir kere Sheffield'da çalmak, arkadaşlarımızı eğlendirmek bize yeterdi, zaten bizim için bütün dünya bundan ibaretti. Her yerde Arctic Monkeys gibi, kendi mahallesini, gündelik hayatını anlatan bir sürü grup olduğunu biliyorduk, ama birden Sheffield'da bir tek bizim olduğumuzu fark ettik. Sonra, Kuzey'de bir tek bizim olduğumuzu. Sonra da İngiltere'de tek olduğumuzu...

Artic Monkeys: Andy Nicholson, Matt Helders, Alex Turner, Jamie Cook

Bunun ardından da iltifatlara boğuldunuz. Bu iltifatların girdabına kapıldığınızı hissettiniz mi?
Müziğimiz hakkında yazılıp çizilenleri çoktandır hiç okumuyorum. İki ayda bir konser verdiğimizde büyük bir tedirginlikle yorumları beklerdim. Ama bugün bir tek annem her şeyi okuyor ve benden açıklama istiyor! Bütün övgüleri, iltifatları kaale alamam. Bunları ciddiye aldığım anda, işim bitmiş demektir. Kendime güvenim açısından –ki bu konuda hiç güçlü sayılmam– epey olumlu katkıları olmuş olsa da, olağanüstü olmadığımı biliyorum. Daha çok çalışmam lâzım, henüz yirmi yaşındayım, çaylağım daha. Öte yandan, iki sene önce odanda oturup da yazdığın üç-beş dizenin bir hayranını sarstığını görmek, o sözlerin onun için o kadar anlam ifade etmesi inanılmaz bir duygu. Halbuki o zamanlar, bütün yaptığım pencereden gördüklerimi, hissettiklerimi anlatmaktı... Çok şahsî, çok buraya, Sheffield'a dair şeylerdi... Her şey bir sürpriz halinde gelişti. Bırakın 1 numara olmayı, Top 20'ye girmek bile bizim gözümüzde büyük bir şeydi. Biz hiç televizyona çıkmadık, 1 numaraya oynamadık. Aslında bu oyuna bir başlasan, oyun seni oynamaya başlıyor, öyle değil mi?

Her şey bir sürpriz halinde gelişti. Hiç televizyona çıkmadık, 1 numaraya oynamadık. Aslında bu oyuna bir başlasan, oyun seni oynamaya başlıyor, öyle değil mi?

Bu pembe tablonun içinde tadınızı kaçıran şeyler de oldu mu?
"MySpace sayesinde keşfedilen grup" hikâyesi çok can sıkıcı. Bu sitelerin nasıl işlediğini bilmiyorum, hayatımda hiç internete müzik yüklemedim. O sayfayı yapanlar bizim menejerlerimiz... Basın ve müzik endüstrisi açısından başarımızı açıklamanın çok kolay ve tembelce bir yolu bu; yıllar boyunca yaptığımız çalışmaları, durmadan turne yaparak zaman içinde nasıl da ufak ufak dinleyici edindiğimizi gözardı eden bir bakış bu. Dinleyiciler o şarkılarda kendilerini buldular, çünkü o insanlar da aynı o küçük hayatı, aynı tatminsizlikleri, yoksunlukları yaşıyorlardı... İnternet mucizesinin ürünü olarak sunulmak üzücü.
Müziğinizi oluştururken kimlerden etkilendiniz? İlk albümden sonra keşfettiğiniz isimler oldu mu?
Bizi ilk etkileyen Oasis oldu. Daha önce ağaçlara çıkan çocuklardık. Okuldayken hiç de o kadar meraklı bir çocuk değildim, sonra hiphop çıktı, ilk takıldığım isim Roots Manuva'ydı, onun da işi kelimelerleydi. Gündelik olandan kozmik olana bir hamlede sıçrayışı hep hoşuma gitmiştir. Onu ölümüne seviyordum, ama o zaman kendi sözlerimi yazacak cesaretim yoktu... Albüm yayınlandığı sıralar, daha önce hiç duymadığımız bir takım gruplarla kıyaslanıyorduk habire. Çoğu zaman en ufak bir alâka kuramıyorduk, ama Smiths'le ya da Jam'le karşılaşmak tam mânâsıyla bir şok oldu! Bir ke-

KIRMIZI HALI

Arctic Monkeys'in ilk albümü Whatever People Say I Am, That's What I'm Not", Q dergisinin "yılın en iyi albümü" ödülüne lâyık görüldü. Ödül töreninin ardından derginin teybine yansıyanlar...

Q'nun ödül törenine herkes gibi kırmızı halıdan değil de, yan kapıdan girerek katıldınız...
Jamie Cook: Ne bileyim ben. Bir anda kafamıza esiyor işte.
Matt Helders: Açıkçası, başka herkesin oradan yürümesine şaşırıyorum ben. Kim fotoğrafları çekilirken kırmızı bir halıdan yürümek ister ki? Aptalca.
Alex: Sanıyorum biz biraz utangacız, olay bence bundan ibaret.
İkinci albüm çalışmaları nasıl gidiyor?
Jamie: On parça falan bitti gibi.
Alex: İyi gidiyor. Üzerimizde baskı hissediyor muyuz? Yok. Üzerinde çok düşündüğümüz bir şey değil o. Dostlarımızı güldürmek için şarkılar yazıyoruz işte, her zaman yaptığımız gibi. Açıkçası, beklenti artıyor diye fazla kasamam.
Jamie: Biz daha yirmi yaşındayız ve bir grubumuz var. Olay bizim için takılmacadan ibaret.
Alex: Yine de kendimizi önemli bir grup olarak görüyor muyuz? Evet, galiba.
Ünlü olmak pek hoşunuza gitmiyor galiba...
Alex: Hayır, gitmiyor.
Jamie: Ünlü olmanın koşulları da değişti. Beatles ünlüydü, ama o mertebeye ermek için bir şeyler yapmaları gerekmişti. Şimdi artık her önüne gelen ünlü oluyor, herkes "celebrity". Kameraların habire yüzümüze nişan almalarından hoşlanmıyoruz. Kendi halinizde oturup bira içerken etrafınızı kameralar sarsa, hoşunuza gider mi? "Bas git, beni rahat bırak" dersiniz.
On yıl sonra tekrar Q'dan "klasikleşmiş şarkı yazarı" ödülünü almanız mümkün mü?
Alex: Bilmem. İnşallah.
Jamie: On yıl sonra bu işi yapıp yapmayacağımız bile meçhul. Hiç dönmemek üzere basıp İspanya'ya gitmiş oluruz muhtemelen, "Sexy Beast" filmindeki Ray Winstone gibi aynı.

resinde de Elvis Costello adlı biriyle kıyaslanmıştık; neden bilmiyorum, hiçbir benzerlik göremiyorum, ama bu sayede onu keşfetmiş oldum ve bundan memnunum. Biz başladığımızda ne müzisyendik, ne de öyle rock fanıydık. Bir anlamda, bize işimizi öğreten başkalarının yaptıkları albümler oldu. Bizim yaşımızda bir sürü grup müzik hakkında müthiş ansiklopedik bilgiye sahip. Onları fazla iddialı buluyorum, her konuda kesin fikir sahibi olmak için çok gençler daha... Ben sadece hiphop, özellikle de İngiliz rap'i denlerdim. Paul Weller, The Jam benim için annemin müzikleriydi, dolayısıyla da ilgimi çekmiyordu... Bir yandan da müzik hakikaten hayatımda merkezî bir yer tutmuyordu, benim için hiçbir zaman bir obsesyon olmadı. Arkadaşlar, futbol, kızlar vardı... Aslında, benim için kızların olduğu da pek söylenemezdi, çünkü fazla çekingendim.

Albümünüzün adı ("Whatever People Say I Am, That's What I'm Not"), Karel Reisz'ın meşhur filminden geliyor, değil mi?

"Saturday Night and Sunday Morning" filmini ilk defa bir sene önce gördüm, albümün kayıtlarını yaparken. Filmin bir yerinde Albert Finney diyor ki: "Ne derse desin insanlar, ben o değilim." Öylesine bir inançla söylüyor ki bunu, aynaya bakarak... "Hakkımda hiçbir bok bildiğiniz yok..." Tekinsiz bir filmdir.

Bütün şarkılarınız özellikle Kuzey İngiltere'den mi bahsediyor? Kuzey/güney karşıtlığına siz de inanıyor musunuz?

Pek inanmıyoruz. Benim annem güney kesiminden. Daha sonra Sheffield'a taşınmış ve babamla tanışmış. İkisi de farklı birikimlerden geliyorlar. Babam bir müzik öğretmeniydi. Saksofon çalardı, biraz caz kafası vardı. Yani bu kuzey/güney meselesinin farkındaydım, ama hiç de umurumda olmadı. Kuzeyliliğin üstesinden gelmeye çalışmak boşuna, insanlar her zaman farkına varabilir bunun. Bizim için önemli olan kendimiz olabilmek, kendi lafımızı söyleyebilmekti. Gerisi boş. Arctic Monkeys de zaten bir gruptan ziyade bir arkadaş topluluğu gibiydi. Kendi sesimle söylemesem beni tefe koyarlardı.

Bu bir senenin ardından ilk albüm nasıl geliyor kulağına?

Geçenlerde Sheffield'da annem arabada dinlediği için ben de ilk albümümüzü tekrar dinledim. Her ne kadar sadece farklı yapmayı, mümkün olsa değiştirmeyi isteyeceğim yerlere takılsam da, yine de kendimle gurur duydum. Henüz tohum halinde bir grubu dinlediğim izlenimine kapıldım. Aynı şarkıların canlı versiyonlarını dinlemek yeterli, grubun nasıl daha hızlı, nasıl daha rahat çaldığını görmek için. İkinci albümü yapmak için stüdyoya giderken, ilk albümü yeniden dinlemek iyi geldi, yoksa insanın kendini inkâr etmesi, kontrolü kaybetmesi çok kolay. Nereden geldiğini asla unutmamak lâzım; ikinci bölüme geçmeden önce birinci bölümü tekrar okumakta fayda var.

İkinci albümün hazırlıklarına hızla başladınız. İlk albümün ardından nasıl tecrübeler edindiniz, bunları stüdyoya nasıl yansıtıyorsunuz?

Önce bir prova odası kurarak işe başladık, burada yazıp çizmeye çalışıyoruz. Elimizde bir sürü parçaçık vardı, bunları bir düzene koymak, biraz organize olmak gerekiyordu. İlk albüm için kendimizi kapalı kapılar ardına kilitlemiştik, şimdi daha rahatız, arada dışarılarda takılıyoruz. Bu durumun şarkılara herhalde bir miktar etkisi olmuştur.

Dinleyiciler şarkılarımızda kendilerini buldular, onlar da o küçük hayatı, tatminsizlikleri, yoksunlukları yaşıyorlardı. İnternet mucizesinin ürünü olarak sunulmak üzücü.

Nasıl bir sound tutturdunuz çalışmalarda?

Alex: "From The Ritz To The Bubble", "The View From The Afternoon" gibi şarkılara benziyor yeni şarkılar. Sağlam ritmler bulmaya çabaladık. Bugünlerde rock'a sıkıcı ritmler hakim. Biraz deneysel olmaya çalıştık. Bu tehlikeli bir kelime, ama yine de bu yolda yürümeye gayret ettik. Soundcheck'lerde rastgele çıkan bir şeye "vay anasını, neymiş bu" diyorduk, telefona kaydediyorduk hemen. Şarkıları genellikle şak diye kestik. Ben hep bu ritm işine takılmışımdır, The Strokes'a takılmadan da evvel.

Sizce nasıl karşılanacak yeni albüm?

Alex: Yeni şarkıların kimseyi öyle şok edeceğini filan sanmıyorum. Kimse herhalde bizden ilk albümün yaylı aranjmanlarla bezenmiş bir benzerini yapmamızı beklemiyor. Genellikle öyle yapıyor gruplar. Biz henüz o kadar yaşlanmadık daha. Her zaman yaptığımız şeyleri yapıyoruz hâlâ: Dışarda takılıyoruz, kızlarla geziyoruz, böyle şeyler. Ama tekrar oturup aynı şeyleri de yazmak istemem. Gördüğümüz şeylerle, tanıştığımız insanlarla ilgili şarkılar yazıyoruz. Farklı bir yola girdik gibi bir duygumuz yok. Hayatımızda olup biten şeyler, küçük kazalar hakkında yazıyorum. Kulağa biraz monoton geliyor galiba. Ama önce bir dinlemeniz lâzım, ki boktan mı, değil mi, karar verin.

Çeviren: **Siren İdemen - Merve Erol**

Everest

ilk roman

yarışması

Everest Yayınları 2007 "İlk Roman" Yarışması Katılım Koşulları

Daha önce hiçbir türde kitabı yayımlanmamış yazarların ilk romanlarıyla katılabilecekleri yarışmada yaş sınırı yoktur.

Yarışmaya gönderilecek roman dosyaları bilgisayarda yazılmış, A4 boyutunda dosya kâğıdına 12 puntoyla 6 nüsha çoğaltılmış olmalıdır. Bu standart dışında kalan dosyalar değerlendirilmeyecektir. Ayrıca her nüshaya, romanın CD veya disket kopyası eklenmelidir.

Yarışmaya katılmak isteyenlerin dosyalarıyla beraber ayrı bir zarfla kısa yaşamöykülerini, posta ve e-posta adreslerini, telefon numaralarını içeren bilgileri "Everest Yayınları, Ticarethane Sok. No: 53 Cağaloğlu-İstanbul" adresine APS, kargo veya kurye ile göndermeleri gerekmektedir.

Yarışmaya son katılma tarihi 31 Mayıs 2007'dir.

Yarışma sonucu 2007 Eylül'ünde basın yoluyla açıklanacaktır.

Ödülü alan roman dosyası Ekim ayı içinde Everest Yayınları'nca kitaplaştırılacaktır.

Ödül tutarı 3.000 YTL'dir. (Bu tutar, romanın ilk baskısının telifidir.)

Seçici Kurul; Latife Tekin, Semih Gümüş, Oya Baydar, Hasan Ali Toptaş ve Cemil Kavukçu'dan oluşmaktadır.

Yarışmaya gönderilen dosyalar iade edilmeyecektir.

EVEREST **EVEREST YAYINLARI** Ticarethane Sokak, No: 53 34410 Cağaloğlu-İSTANBUL
Tel: 212 5133420-21 Fax: 212 5123376 everest@alfakitap.com **www.everestyayinlari.com**

[MİRKELAM]

Bundan 12 yıl önce "Söyle sevgili hadi söyle / Hiç mi mutlu olmadık / Martıları sayarken / Hiç mi hayal kurmadık?" diye soruyordu, beşinci albümü "Mutlu Olmak İstiyorum"da ise Richard Bach'ın romanından alıntılarla ve omzunda bir martıyla çıkageldi. Kimilerine gene "böyle de şarkı olur muymuş?" dedirtecek ince kıyım esprilerle bezeli, yarısı kıkır kıkır güldüren, yarısı yerlerde süründüren sözler, göbek havalarından baladlara, rock'tan alaturkaya uzanan müzikler... Mirkelam'la popun ana caddelerinde ve arka sokaklarında dolaştık...

Foto: Şahan Nuhoğlu

KARŞIDAN KARŞIYA GEÇEMEYEN BİR KÖPEK

Richard Bach'ın "Martı"sını ne zaman okumuştun? Aklında neler kaldı?

Fergan Mirkelam: Lisede okumuştum, sonra üniversitede yeniden okudum. Kitapta hatırladığım şeylerden biri, özgür olma isteği... Her insanın içindeki bir his bu. Hepimizin içinde bir martı var. Toplumla yaşarken, toplumun kurallarını da sarsmak gerekiyor. Birlikte yaşamanın en büyük nedeni, tehlikelerden korunma arzusu. Farklı bir şey yapan insanlarsa korunmasız kalıyor.

Martı Jonathan Livingston'u tümüyle olumlu bir kahraman olarak mı görüyorsun?

Kitaptaki hayal kurarak bir yere gitme fikri, yaptığım iş dolayısıyla bana yakın geliyor gibi gözükse de, normal hayatta gerçekdışı olduğundan dolayı biraz tuhaf... Yayınlandığı dönemleri düşünmekte fayda var. Biz '70'leri yaşamadık, ondan arta kalanları yaşadık. Biri bana tavsiye edince almıştım bu kitabı.

Jonathan'da bir tür kibir bulmuyor musun? Bireysel bir kaçışa yelteniyor, bir tür merhamet duygusuyla ve öğretmen edasıyla toplumuna geri dönse de, sonra gene kayıplara karışıyor...

Sonunda belki de rahatsız eden buydu beni. Birleşmesi gerekiyordu diğer martılarla... Ama şunu da fark ediyorum: Bilgeler ancak dağlara çıkarak derin bir bilgeliğe kavuşabiliyorlar. Şehre indikleri zaman her şey bozulabilir. Sanatçıların insanlardan uzak yaşama isteği bu yüzden. Ne kadar çok enformasyon, bilgi, duygu olursa, o kadar kirlenme getiriyor. Bana çoğu zaman annem-babam öyle derdi: "Bu ne ters iş, sen geceleri oturuyorsun, gündüzleri uyuyorsun..." Aslında kirlilikten korunma isteği bu... Hayatı sadeleştirmek gerekiyor. Şunu da bulayım, bunu da alayım, buna şunu da ekleyeyim ki daha fazla zevk alayım! Oysa Tanrı bunları sana verirken bir arada vermiyor: Ya cinsellik, ya uyku ya da yemek. Ama biz hepsini bir araya getiriyoruz, mum ışığında yemek yiyoruz, bir saat sonra öpüşmek için... *(gülüyor)* Her şeyi zorluyoruz, atoma çomak sokuyoruz ve patlıyor.

Anlaşılan Martı Jonathan'la kendini fazla özdeşleştirmemişsin, çünkü bir popüler müzik sanatçısısın.

Maalesef öyle olduk.

Bunu sen istemedin mi? Atonal müzik yapmıyorsun, gündelik dille, şarkı formunda kendini ifade ediyorsun...

Benim olayım sıkıntıdır. Her şeyden sıkılarak gitarla kendi doğamı birleştirmemdir. Kendi kendime bir şeyler buluyordum gençken, genellikle alaturka melodilerdi.

Bunu hem istiyorsun, hem istemiyorsun. Ben vücut olarak da, beyin olarak da popüler olmaya müsait bir insan değilim. Daha içine kapanık yaratımlar yapacak, öykü ya da resimle uğraşacak tipte bir insanım. "Her Gece" ile başlayan serüvende bir tehlike vardı. Alaturka yaparken rock da yapmak çok riskliydi. Ya onu yapacaksın, ya öbürünü. İkisini birleştirince herkes sevmiyor. Taraf tutan kalabalıkta olmak daha iyi geliyor insanlara... Biz müzikle oynamıştık. En güzel tarafı da buydu. Şimdi popüler camia içinde olunca, artık oynayamıyorum.

İlk albümde daha mı serbest ve cesur hissediyordun kendini?

Tabii ki. İskender (Paydaş) "bu davulu, bu gitar sesini ne yapmamı istersin" diye soruyordu, "sonuna tadar aç" diyordum. Türkiye'de normalde o seslerin kısılması lâzımdır. Oysa ben davulu açalım, alaturkanın içine gitarları açalım diyordum... Şimdi eskisi kadar özgür değilim, "açarsam acaba n'olur" diye tedirgin oluyorum. Müzik ya da hiçbir sanat akılla yapılmamalı. Ne kadar uçarak yapılırsa, toplumu o kadar sürüklediğini ve değiştirdiğini düşünüyorum. Akıl bir engel. Ne kadar

32→

çok şey bilirsen o kadar tehlikeli. Akıllı olunca düşünmeye başlıyorsun. Bilimsel konularda, mantık konularında akılcı bir makale yazarken bile akılsız davranmak bir nimet bence. Gözünü karartıp yazman lâzım... Kendi müziğimi yaparken egolarım fazlalaştı. Tutmaya, frenlemeye çalıştığım halde fazlalaştı. Bu, sanatımı etkiliyor. "Diğerlerine uyum sağla"ya geliyor olay. Ben bundan sıyrılmaya çalışıyorum.

Bir örnek ver.

Küfredemezsin Türkçe şarkıda. Ama "hay ben böyle işin..." demen gereken durumlar var. Şu anda dünya müziğini küfürlü şarkılar yönetiyor, ama bize uymuyor.

Dilinin ucuna küfür geliyor mu şarkı yazarken?

Geliyor tabii. Ama onu başka şekillere çevirip sunmak gerekiyor. Bir şarkım var, adı "Sıçma". Tabii yapamadım bu şarkıyı...

Nedir sözleri?

Türkçe-İngilizce karışık. "Kısma your mind, kasma your life, asma your work, şaşma your way, kaçma your say, saçma money, sıçma!" Bu lafı kullanamıyorsun. Çünkü bize uygun değil. Biz Türklerden hep cesaretli diye bahsedilir, ama nedense bu sanata pek yansımaz... *(gülüyor)*

Bir şarkında "matematikten kaldığım yıllar / tek derdim bu olsa keşke" diyorsun. Anlatsana biraz matematikten kaldığın yılları...

Ben çift dikiş geçmemek için hoca tutanlardanım. Hep üniversite talebesi abilerim oldu eve gidip gelen. Fiziğim ve kimyam iyiydi, ama matematikte hep takılırdım. Belki de bu oyunu kabullenmiyordum. O dünyaya girip onu kabullenmek lâzım. Aynı, askere gittiğin zaman, ilk günden itibaren onun kurallarına uyman gerektiği gibi. Yoksa hapis yatarsın ya da kaçman gerekir... Bu oyunu kabul etmeyi herhalde çok istemedim. Matematiği biz bulmadık, Batılılar ya da Araplar buldu. Bizim problemimiz bunu hayata geçirmenin veya uyum sağlamanın formülünü bilememiz. Kendi bulduğumuz şeyleri iyi yapıyoruz, saz çalabiliyoruz, lokum yapabiliyoruz... Amerikalılar da araba kazası yapıyor, ama biz daha fazla yapıyoruz. Çünkü nedenini, niçinini, sonuçlarını göremiyoruz. Sinirlendiğimiz zaman daha hızlı kullanıyoruz. Halbuki tam tersi olması lâzım. Sinirimizi, bilmediğimiz o şeye, arabaya uygulamak yanlış. Her şeyde kendi formülümüzü bulmamız lâzım. Müziğimizde de. Şu anda müziğimiz evrensel değil. Çünkü kendi yaptığımız şeyin formülünü bulmuyoruz. Eric Clapton'ın hissiyle bir balad yapsam da, onu sözleriyle ve enstrümanlarıyla öyle bir kullanmalıyım ki, hem benim insanıma hem de başkalarına hitap etsin.

Yetişme çağında evinizde kimler vardı?

Annem ve anneannem. Onlar büyüttü beni. Kadınların arasında büyüdüğüm için, hayatım duygular üzerinedir.

Annen senin ne olmanı istiyordu?

Bana bakışı, her ev kadınının çocuğuna bakışı gibiydi. Belki öğretmen falan olsa, başka türlü bakardı.

Arkadaşlarını kontrol eder miydi mesela?

Tabii ki. Çok sert bir şekilde... Ben naif bir çocuktum, aynı şimdiki gibi. Tehlikelere açıktım herhalde. Sinemaya tek başına yollanmayan çocuklardanım... Okuyup adam olmamı istiyordu. Para kazanmaktansa, bir iş kurmaktansa, okumamı isterdi. O yüzden Jeofizikte direttim. Aslında daha dördüncü gün "ben bu okulda okuyamayacağım" demiştim. İlk sene Güzel Sanatlar imtihanına girdim, ama kazanamadım. Karakalem imtihanında, karşımızda, çizmemiz gereken bir müstahdem oturuyor, yanında da kavuniçi plastik kova var. Güzelce çizdim, bitirdim, çıktım. Sonra hatırlayınca, kovayı çizmeyi unuttuğumu fark ettim. Herhalde "bu çocuk kabiliyetli, ama biraz salak" diyerek almadılar beni okula. *(gülüyor)*

Annen en çok hangi yönünden şikâyetçiydi?

Bu soruları bana psikiyatristim bile sormadı. *(gülüyor)* Biliyorsun, iyi bir psikiyatristin 45 dakikası 100 dolar. Sinir içinde dışarı çıkıyorsun, gene gitti 100 dolarım diye. *(gülüyor)* Annemin veli toplantılarından dönüşleri, evde anneannemin korumasında geçerdi. İlk dönem derslerimin çoğu kötüydü, ondan sonra ekstra dersler alıp geçerdim sınıfı. Annem hayata karşı ve babama karşı sorumluluğu olduğunu düşünüyordu; o yüzden, iyi öğrenim görmek zorundaydım ona göre... Annem ailenin güçlü kadınıdır, bizi kontrol edendir, duygusal değil, akıllıdır. Maalesef ben lise sondayken vefat etti. Ben bestelerimi ilk anneanneme dinletirdim...

Baban Nâzım beyi ne kadar zamanda bir görüyordun?

Çok az görüyordum. Bir dönem, yaz aylarında, iki ay boyunca onunla ikimiz tatile çıkıyorduk, Anadolu'yu geziyorduk. Urfa'daki tanıdıklarımıza kadar giderdik... Yeşil Murat 124'ümüz vardı. Yarım depo benzinle çok yol yapardık. Hiç unutmam, yokuş yukarı çıkıp inişte vitesi boşa alarak benzini idare ederdik. Türkiye'de kriz dönemleri... Ama çok güzeldi, her şey sakindi. Toroslarda kartal yuvası gördüğümü hatırlıyorum... İki sene sonra babam evlendi ve hayatı bir daha benimkiyle birleşmedi. Senede bir görüşmeye başladık...

Çok derin bir argomuz var, hem çok komiktir, hem çok ağlatıcıdır. Öyle iki lafı bir araya getiririz ki, bir felsefedir aslında... Rock müziğin bunlarla yapılması gerekiyor.

Yolda radyo dinler miydiniz?

Radyo yayınları zayıftı, babamın yaptığı kasetleri dinlerdik. Babam hem alaturkacı, hem alafrangacıdır, ama yollarda en çok Orhan Gencebay dinlediğimizi hatırlıyorum. Babam onu çok felsefi bulurdu.

Ne zaman bir gitarın oldu?

Orta ikide... Kadıköy'de, caminin yanında, saz ve ud satan bir dükkândan annemle beraber aldık. Fizik dersi için eve hoca geliyordu, keman çalıyordu, ben de gitarla yaptığım besteleri ona çalıyordum. Benim olayım sıkıntıdır. Her şeyden sıkılarak gitarla kendi doğamı birleştirmemdir. Kendi kendime bir şeyler buluyordum, genellikle alaturka melodilerdi. *(mırıldanıyor)* "Ne dedi ki deli gönlüm, ne dedi ki sevgilim..." O yaşlara göre enteresandı bence. Akorları da bilmiyordum, melodiyi tek telde çalıyordum. Akor çalmaya Mazhar Fuat Özkan'ı gördüğümde başladım. Türkçe böyle şeyler de yapabilirim diye kafamda bir şimşek çaktığını hatırlıyorum.

Yeni albümüne dönelim. Kapaktaki martılı fotoğrafı nasıl çektirdin?

Tabii ki fotomontaj yaptık. Yaralı bir martı vardı, onun tedavisi beklendi. Veteriner gözetiminde, bir gün içerisinde birçok fotoğraf çekildi. Aslında birçok martıyı alıp ya da aynı martıyı farklı biçimlerde kullanıp "Kuşlar" filmi gibi bir şey yapacaktık. Sevgi temasını biraz daha korkutucu bir hale getirecektik, o filmdeki gibi. Fakat bu çok zor bir çekim olacaktı, vazgeçtik.

"Kuşlar" filmiyle aran iyi mi?

Hani her yaşın romanları, filmleri olur ya, bana bu aralar Hitchcock –en basit cinayet filmiyle bile– çok enteresan gelmeye başladı... "Kuşlar"ı ilk seyrettiğimde, özellikle serçelerden çok korkmuştum. TRT'nin siyah-beyaz zamanında seyretmiştim. Seyredememiştim hatta. Genellikle korku filmlerinden korkarım. *(gülüyor)* "Omen" dönemlerinde açıldım biraz. Arkadaşlarla beraber sinemaya gider, gözlerimizi atkıyla kapatırdık. *(gülüyor)*

"Asuman Pansuman"da, Yeşilçam'ın seks filmleri furyası dönemine gönderme yapıyorsun...

Kelime oyunları gibi duran "işte kapı, işte sapı" gibi lafları eski seks filmlerinin adlarından aldım... Bunlar çok ilgimi çekiyor eskiden beri. Aslında bu konseptte bir rock albümü yapmak istiyordum. Bu şarkı bir başlangıç oldu. Benim böyle projelerim vardır. Bir diğeri, rap ve fıkralardan oluşan bir albüm. Deneye deneye bir şeyler bulmaya çalışıyorum. Bir önceki albümdeki "Mirkelam'ın Önerisi" öyle bir şarkıydı, pek merak uyandırmadığı için devam etmedim.

Ama bizim çok merakımızı uyandırdı. "Mirkelam'ın Önerisi"ni anlatır mısın? Şarkıda fıkra anlatmak nereden aklına geldi?

Ben birleşimlerden yanayım. Kendi yaptığım şeylerden de sıkılıyorum, hep değiştirmeye çalışıyorum. Nerede yeni bir şey bulursam oraya koşuyorum. Müzikte fusion yapamazsam, sözlerde yapmaya çalışıyorum. Şarkı söylerken hiç söylemediğim biçimlerde söylemeye çalışıyorum. Rap yapamıyorum, beceremiyorum, pek de sevmiyorum. İçindeki gerçeklik çok hoşuma gidiyor. Çünkü melodiyle o gerçekliği anlatamıyorsunuz. Melodi yumuşatılmış, uyumlulaştırılmış, kandırıkçı bir

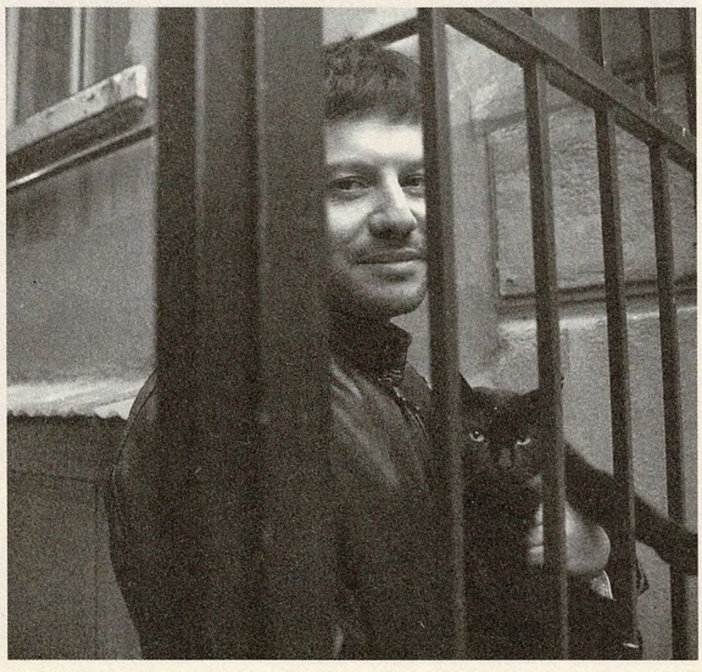

şey. Ama söz daha sert ve her şeyi anlatmanın en güzel yolu. O yüzden çok hoşuma gidiyor. Ama fazlasıyla kendi içinde dönen bir şey rap. Zaten öyle olmasaydı, müziği yaratmazlardı. Sanırım eskiden sadece rap vardı, konuşma vardı... Bu fikri geliştirip fıkra, rap ve melodiden oluşan şarkı formülleri vardı kafamda. Hatta, hokkabaz gibi giyineyim diye düşünüyordum...

"Mirkelam'ın Önerisi" için iki fıkra seçtin, biri deli fıkrası, biri sarhoş fıkrası. Niye?

Sebebi, içinde gizli işte... Belden aşağı, seksî bir fıkra da anlatmak istiyordum aslında. Kendi içimizden mu. Çok kolay iletişim kuruluyor böylece. Atasözlerini değil belki ama, halkın günlük hayatındaki sözleri kullanıyorum. Kıvrıl fakat kırılma, tamam, işte bu!.. "Vay Anasını Sayın Seyirciler" şarkısı da öyle... Dışarıdaki herkes senin seyircin: Bugüne kadar tanıdığın bütün herkesi, hocalarını, arkadaşlarını, komşularını büyük bir alana topladığını düşün. Hayatta senin başına bir şeyler geliyor ve onlar sürekli seni seyrediyor... Tam bu anda, çok enteresan bir laf: "Vay anasını sayın seyirciler!" Galiba radyoda, bir futbol maçında, Orhan Ayhan söylemiş bunu...

En cesaretliler, genç gruplar. Başta Duman. Yazdıkları şeyleri benden daha çok yaşıyorlar. Kıskandığım da oluyor. Bazen uzaktan bakışıyoruz. Güzel bir bakış.

çıkmış lafları kullandıkça başarılı oluyoruz. Çok derin bir argomuz var, bu ülkede o argoyla yaşanır, hem çok komiktir, hem çok ağlatıcıdır... Küfür buluşlarımız vardır, öyle iki lafı bir araya getiririz ki, bir felsefedir aslında... Rock müziğin bunlarla yapılması gerekiyor. Öbür türlü evrensel olamıyor, ne Kansaslı adama hitap edebiliyorsun, ne de kendi insanına. İlk albümü kaydederken, 1995'te, İskender, Mustafa Egemen ve ben rap kayıtları yapmıştık. Rap'e sinir oluyorduk, ama yapmak istiyorduk... "Mevzuata uygun hareket farzdır, kelek yapanın katli şarttır" gibi sözlerle, küfürlerle kayıt yaptık. *(gülüyor)* El altından bayağı yayıldı o dönem...

"Asuman Pansuman"da andığın filmlere gittin mi peki? "Kıvrıl Fakat Kırılma", "İşte Kapı İşte Sapı", "Kartal Pendik, Gittik Geldik"...

O filmlerin çevrildiği döneme tam yetişemedim, ama okulu kırıp Beyoğlu'na gittiğimiz, "iki film birden" yaptığımız dönemler oldu. Arada "parçalar" da vardı. Onlar sürprizdi, her zaman gelmezdi. *(gülüyor)* Sinemaya gidişin en büyük sebebi, sansürlenmişin arasındaki sansürlenmeyendi zaten. Bunları da anlatmak gerekiyor. "Kartal Pendik, gittik geldik", "kıvrıl fakat kırılma" gibi lafları birleştirirken, hayatta ne kadar önemli olduklarını görüyorsun. Ne kadar gerçek. Kendi içinde naifliği ve aynı zamanda bir sertliği var. Hiçbirini seyretmedim, ama olsa seyrederim, mesela Aydemir Akbaş'ın bir sürü filmini seyrettim... O dönemde "Acı Pirinç", "Silahıyla Öldü", "İsmet Bu Ne Kısmet", "Beş Atış Yirmibeş", "Kıvrıl Fakat Kırılma", daha ne filmler var!..

Gitgide Barış Manço'ya benziyorsun... O da atasözlerinden, tarihten, deyimlerden unutulmaz şarkılar yapmıştı...

Valla davranışlarım da ona benzemeye başladı... Seviyorum o durumu.

"Vay anasını sayın seyirciler, az kalsın gol oluyordu!"

Aaa, devamı da öyle mi? Hadi yaa, tüh, bilseydim onu da kullanırdım. *(gülüyor)* Çok güzel bir lafmış. Bunları kullanmak çok iyi oluyor, çünkü zaten her birinin bir hikâyesi var ve sen yeni yaşadığın duruma göre yeni bir şey daha ilave edebiliyorsun. "Özgür kuş"tan daha iyi bir laf "az kalsın gol oluyordu". Arkası da çok derin... Yaşlı bir adam ölüm döşeğinde, "az kalsın gol oluyordu" diyebilir ve bu son sözü olabilir. Gol oldu işte, yedin golü! *(gülüyor)*

"Asuman Pansuman"ın klibi için neler diyeceksin? "Her Gece" ruhuna, fakir mahallelere geri dönmüşsün.

İlk klip Yenibosna'da çekilmişti, şimdi de Tophane'nin ara sokaklarında çektik.

Oralara yakışıyorsun.

Öyle mi?.. Biraz uzaklaştık oralardan. Sürüklendiğin durumlarla asıl hedeflerin başka başka. "Mutlu Olmak İstiyorum"da da var: "Mutluluğu ararken hayatım boyunca / Geldiğim yer başladığım nokta" diyorum. Bunun ancak on sene sonra bu şarkıda farkına varıyorum. Caddebostan sahilinde, yanımıza küçük bir radyo açıp kayık zımparalıyorduk arkadaşımla beraber. Üniversitede okuduğum yıllar. Güneşin tadı, dört tane küçücük balığı balıkçılarla dört kişi paylaşmamız... Şimdi lokantaya gidiyorsun, bir tane lüfer yiyorsun, sonra "yahu, balıkların da tadı kalmadı" diyorsun. Kusur balıkta değil ki. Haftada bir lüfer yersen böyle olur tabii... Bazen insan çıkış noktalarını unutuyor. Ben fakir bir mahallede büyümedim, ama enerjimi oralardan aldım. İskender'le Beyoğlu'nun arka sokaklarında, altında pavyon, kalorifersiz, rutubetli dairelerde yaşadık. Karakterini oluşturman için başından sert bir şeyler geçmesi lâzım.

Kliplerini havuzlu villalarda, mankenler eşliğinde çekmiyorsun, başkaları gibi...

Evet, tabii, bu bir tercih. Ama bu tercihi tek başıma yapmadım... "Her Gece"nin yönetmeni Umur (Turagay) Fransa'da okumuştu, öyle filmlerden etkilenmişti ve buraya da uygulamak istedi... Benim müziğim demek ki Umur'a bunları hatırlattı. İlk tanıştığımızda "ben seni kenar mahallelerde yürütmek istiyorum" demişti... Bu albümde aslında ilk olarak "Bir Fotoğraf Çekinebilir miyiz"e klip çekecektik. Ama Gürcan (Kertek) "Asuman Pansuman"ı istedi. Cast'takilerin çoğu "Benimle Dans Eder misin" programındaki dansçılar. Ama mahalle sakinleri de var. Şundan korktum: Sinema, bir hile sanatı. "Cast" diyorum mesela! Çünkü paralar harcanıyor, ışıklar getiriliyor, cast yapılıyor, sonra da insanlar etkileniyor. Bu klipte de hilenin sezilmesi canımı sıkardı, komik duruma düşerdik. Sinema dilinde, gerçekliğe ulaşmak için hile yapman gerekiyor. En iyi hileyi yaptığın zaman en gerçeğe ulaşıyorsun.

Kliplerinde ve şarkılarında yaşadığın toplumun kaderini paylaşan, insanlarla ilişkiye geçen birisin. Yine bizim "Martı"ya dönersek, Jonathan Livingston'unki aslında en kolay yol. "Zoru başardı" deniyor ama, asıl zor olan, o toplumun içinde kalıp farklı ve cesur bir şeyler yaparak insanları etkilemeyi başarmak... Hrant Dink öyle biriydi, Yaşar Kemal öyle biri...

Kutluğ Ataman'ın çektiği klipte pavyondaki komiyi canlandırıyordum. Bunu kendime yakın buluyorum... Zaten "Asuman Pansuman"ı başka nasıl anlatabilirsin ki? Asuman, bizim hep hayal ettiğimiz kırmızı saçlı kızdır ve manken filan değildir. Oralarda yaşayan bir kız olmalıydı... Bazı şeylere denk geliyorum, notlar alıyorum. Karşıdan karşıya geçemeyen bir köpek beni çok etkilemiştir. O bakışı, çaresizliği, hiç anlamadığı sokak, hiç anlamadığı arabalar, zamanlama, durum, bütün bunlar çok ilgimi çekmişti... Doğanın içindeki varlıklarla birebiriz. Doğada her bir şey birbirine benziyor: Yağmur gözyaşına, yaprak dökümü yaşlılığa, uçak kuşa... Bizim ürettiğimiz şeyler hem doğanın içinde var, hem bizim içimizde var. Doğanın fırtınaları var, bizim içimizde de olduğu gibi... Kedi gibi kadınlar, fino gibi adamlar, sokak köpeği gibi adamlar var... Arabaların biçimleri bile insana benziyor. Babamla hep bu oyunu oynardık: "Şu araba amcama benziyor", "bu araba enişteme benziyor"... *(gülüyor)* Araba da bir bu-

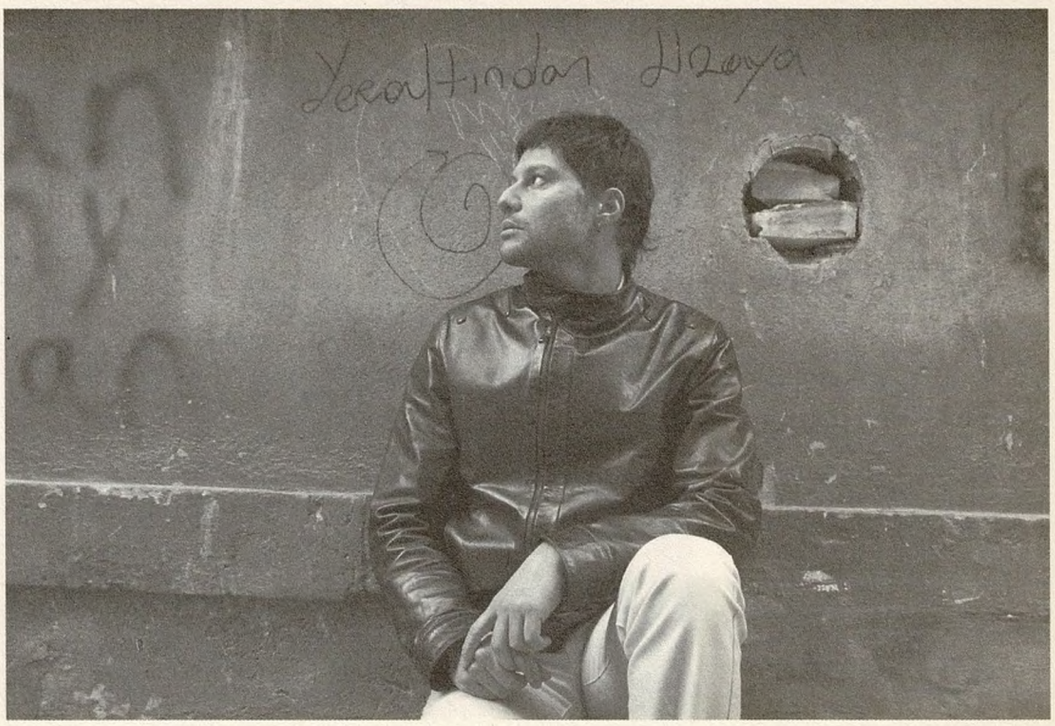

luş değil ki, insan doğasının taklidi. Bence en iyi buluş helikopter, bir de zeplin. Hele zeplin çok enteresan, o kadar kötü ve tehlikeli ki, yapılamıyor. *(gülüyor)*

Karşıdan karşıya geçemeyen köpeğin hikâyesinden şarkı olur mu?

Şarkı olur. Benim notlarımda var bu. Bir köpeğin karşıdan karşıya geçememesinden bir öykü de olur, bir romanın bir bölümü de olur. O kadar tembelim ki, her gün Orhan Pamuk gibi çalışmam lâzım. Şarkı yazmak kesinlikle tembel işi... Tiyatro yapmaya başladıktan sonra şarkılarımı değiştirmeye başladım. Yazdıklarını silip aynı şarkıda başka bir yere daha gitmeyi öğrendim. Aynı kelimenin, aynı duyguların başka başka oynanışları var. "Seni seviyorum"u ağlarken de, giderken de, mutluyken de söyleyebilirsin. Bence okullarda beden eğitimi gibi, din bilgisi gibi, tiyatro dersi de okutulmalı. İnsanın kendi iç dünyasındaki karışıklığı çözebilen bir alan. Tiyatroyla birlikte, şarkı söyleme tarzım da değişti. Eskiden daha Batı tipi şarkı söylüyordum, şimdi duyguyu daha bir vererek, daha Akdenizli gibi söylüyorum... Benim yaptığım şeylerin birilerini etkilemesi ve başka yere götürmesi çok önemli. Ben de ne yaptıysam başkalarından görerek yaptım. Ne kadar kendi duygularımı ifade etmeye çalışsam da, hareketlerimiz gitarcı hareketleriydi, çünkü öyle olmak istiyorduk. Sahnede hâlâ bir başkasıyım zaten. Sahnede kendim olduğum zaman çok sıkıcı olabilirim.

Şarkılarının içinde başka şarkılara nazire yapmaktan hiç gocunmuyorsun.

Bu albümünde de "Al Gönlümü Diyar Diyar Sürükle", "Yan Yana Fotoğraf Çektirelim" gibi şarkılara göndermeler var...

"Bir Fotoğraf Çekinebilir miyiz", Nazan Öncel'in "Yan Yana Fotoğraf Çektirelim"ini hatırlatıyor... "Eksilerle Artılar" şarkısında Nükhet Duru'nun söylediği "Al Gönlümü Diyar Diyar Sürükle"den dize kullandım. Onun sözleri Sami Serin'in, bestesi Ali Kocatepe'nin. Aynı şarkıdaki "Gün olur"lu bölümler de Zülfü Livaneli'nin Orhan Veli'den yaptığı şarkıdan... Bu konsept de çok hoşuma gidiyor, böyle bir albüm projem de var. Mesela "Gökyüzünde yalnız gezen yıldızlar" ifadesini aynen tutup "yeryüzünde şöyleyim, böyleyim" diye değiştirerek şarkı yazmak istiyorum.

Tarantino filmlerindeki, başka yönetmenlerden alıntılar gibi... Mazhar Alanson'un bir şarkısı vardı: "Bir yangının külünü yeniden yakıp geçtik biz senle yan yana..."

Evet, iki şarkı arasında duygusal bir köprü kurup başka bir yere gidiyorsun...

Duman seviyor musun? İlk çıktıklarında, "vokalde Mirkelam'ın olduğu Nirvana" diye yazmıştık.

Zaten en cesaretliler, genç gruplar. O grupların başında Duman geliyor. Duman'ın melodileri ve şarkı söyleme tarzı ilk başlarda birçok insana garip geldi, ama benim ilgimi çekti... Onların yazdıkları şeyleri benden daha çok yaşadıklarını düşünüyorum. Kıskandığım zamanlar da oluyor. Bir şeyi yaşayarak yazmak çok da doğru değil aslında. Hayal gücü eklemek, yaptığın işi daha iyi yerlere götürüyor. Bazen Duman'la bazı gece kulüplerinde karşılaşıyoruz, uzaktan bakışıyoruz. Güzel bir bakış. Sıkı fıkı arkadaş olmadan da karşılıklı bir şeyler hissetmek güzel.

Ayhan Sicimoğlu'nun "Friends & Family" albümünde bir Latin standardını Türkçe seslendirdin. Sonuçtan memnun musun?

Çok zevkliydi, ama o şarkı bilinen bir melodi olduğu için çok tehlikeliydi. Ayhan Sicimoğlu'na eskiden beri hayranım, Mazhar'lar döneminin önemli insanlarından biri... Şarkıya çeşit çeşit sözler yazıldı, hatta ben de bir tane yazdım "Aşkının manyağıyım ben" diye. Normal bir şey anlatmak yerine, olayı gene değiştirmeye çalıştım. Ama benim sözler beğenilmedi...

Ara sıra cover'lar yapmak içinden geliyor mu?

Evet, ama onun da bir konsepti olması lâzım. '80'li yılların yabancı şarkılarına Türkçe sözler yazıp söylemek isterim. Mesela "Forever Young"ı çok isterim... Ya da Bee Gees'in "Tragedy"si mesela... Gençliğimin enerjisi bunlar benim.

Okulu kırıp Beyoğlu'nda "iki film birden" yaptığımız dönemler oldu. Aradaki "parçalar" sürprizdi, her zaman gelmezdi. Sansürlenmişin arasındaki sansürlenmeyen.

Söyleşi: ***Derya Bengi***

Empatinin yitimini önlemek ve kayıtsızlık politikasına son vermek için bir çıkış yolu...

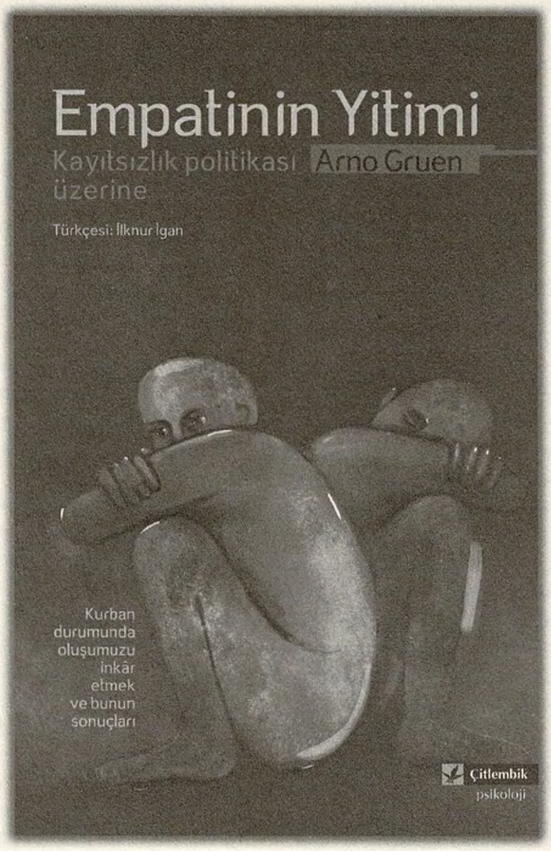

Arno Gruen
Empatinin Yitimi

İnkâr, kurban durumunda olanı suçlu haline getirir ve kurbanlarla suçluları ayırt etmeyi hepimiz için belli ölçüde güçleştirir: Kurbanlar suçlu, suçlular da kurban durumunda görülür. Bunları birbirine karıştırmak bizim kültürümüz açısından tipik bir özelliktir.

Çitlembik

Şeyh Bender Sokak 18/4 Asmalımescit, Beyoğlu, İstanbul
Tel: 0 212 292 30 32 Fax: 0 212 293 34 66 kitap@citlembik.com.tr

BRENNA MACCRIMMON

Baba Zula, Selim Sesler, Muammer Ketencoğlu, "İstanbul Hatırası", Kanada, Türkiye, çat orda, çat kapı arkasında... Uçan da kuşlara malûm olsun, "herkes sevdiğine böyle mi yanar"lar, "saysana liraların beşini vay vay"lar onun bülbül sesine öyle yakışıyor ki, tereciye tere satmak şöyle dursun, bize koca bir ayna tutup boyumuzun ölçüsünü aldırıyor. Brenna MacCrimmon'ı İstanbul'a son gelişinde yakaladık, hakkındaki bilgilerimizi tazeledik...

Ben Bir Martı Olsam

Kanada: Kuzey rüzgârı

Brenna MacCrimmon: Şimdi Kanada'da CBC Radyosu'nun kütüphanesinde çalışıyorum, müzik arşiviyle uğraşıyorum. Kanadalı bestecilerin eserlerine çekidüzen veriyorum. 1930'lardan bugüne kadar yazılmış klasik müzik eserlerine ve çağdaş kompozisyonlara bir katalog oluşturuyorum. Hepsi değil ama, arada çok güzel eserler çıkıyor...

Müzik dinlemek, konsere gitmek ve müzik yapmak için Kanada'da birçok insanın yeterince parası ve vakti var. Kültür organizasyonları, eğer orijinal bir şey yazıyorsanız, size destek veriyor. Amerika'yla çok yakın olmak, Kanadalılar için hem bir fırsat hem de dert. Biz Kanadalı müzisyenler kolaylıkla ABD piyasasına giremiyoruz, çünkü çalışma izni gerekiyor. Mecburen, sadece dolaşmak için ülkeye girdiğimizi söylüyoruz, ama sonra konser veriyoruz. ABD bizi idare etmeye, yönetmeye çalışıyor. Yakınımızda o kadar büyük bir kültür var ki, bize baskı yapıyor. Kültürel açıdan yakınız, ama gene de farklılıklarımız var. O farklılığı kurtarmamız ve beslememiz gerekiyor. Kanada'yı bir Eskimo ülkesi gibi düşünüyor Amerikalılar. Son senelerde Alanis Morissette, Céline Dion, Sarah McLachlan gibi büyük isimler sayesinde bu tavır biraz değişti. Tabii daha öncesinde de Joni Mitchell, Leonard Cohen, Neil Young, The Band gibi sanatçılar Amerika'da çok tutuldu.

Kanada'nın Quebec bölgesinin Fransızca müzikleri Quebec'den dışarı pek çıkmıyor. Biz bile duymuyoruz. Şimdi Montreal'den iki-üç grup çıktı, ama onlar İngilizce söylüyorlar: The Dears, Arcade Fire gibi alternatif gruplar bunlar. Feist de şimdi çok popüler... Metric'in solisti Emily Haines Kanadalı, ama grupta Amerikalılar da var. Dolayısıyla Kanadalı mı, yoksa Amerikalı bir grup mu, kolay karar veremeyiz. Böyle ilginç, ortak bir kültürden söz edebiliriz artık... Son dönemde dikkat çekmek istediğim Quebec'li iki tane halk müziği grubu var: Genticorum ve Le Vent du Nord. Geleneksel müzikle ilgilenen çok zevkli gruplar... Yakında veda konseri verecek eski bir grubu da çok seviyorum: Rheostatics. Bu gruptan çıkan çok sevdiğim bir grup daha var: Violet Archers... Biraz county rock gibi bir tarzı olan Luke Doucet'nin şarkıları da çok ilginç... Kanada'yla ilgisi yok ama, Amerika'dan çıkan, Californialı Joanna Newsom'ı da bugünlerde çok beğeniyorum...

Nezahat Bayram plakları

Türk müziğiyle '82-83'lerde, Toronto'da, okulun kütüphanesinde bulduğum longplay'lerle tanıştım. TRT halk müziği sanatçılarının, Nezahat Bayram gibi seslerin plaklarıydı. Aynı zamanda Balkan, Yugoslav, Bulgar, Yunan müziklerini de sevmiştim. Hiç kimse yönlendirmedi beni. Sadece merak ettim, bu dünyada neler var diye... Üniversitede devam ettiğim bir etno-müzikoloji kursunda, hocamız, "Toronto'da yaşayan farklı kültürlerin içine girin, bir şeyler öğrenin, sonra da sınıfta sunarsınız" demişti... Toronto'da yaşayan Türklerle tanıştım, "bir halk dansları topluluğumuz var, bir de müzik grubu kurmayı düşünüyoruz, sen de gel, çalışmalarımıza katıl" dediler. Böylece başladım. İçlerinde tek bir kişi bağlama çalmayı biliyordu, diğerleri benim gibi hiçbir şey bilmeyen, ama Türk müziğini özleyen, hasret çeken insanlardı...

Kanada'da Orkestra Keyif adlı bir grupla çalışıyorum. Amerikalı, ama Rum, Süryani, Ermeni asıllı arkadaşlar. "Kadifeden Kesesi" gibi ortak şarkılar söylüyoruz.

Sonra 1984'te, Türkiye'ye turist olarak geldim. Niyetim, bir bağlama almaktı. Tam iyi zamanında gelmişim, çünkü Türkiye son yirmi senede çok değişti. Ertesi sene tekrar gelip bir sene boyunca kaldım, Nişantaşı'ndaki konservatuara misafir öğrenci olarak devam ettim. Türkiye ucuzdu o zaman, gençtim, az parayla geçinebiliyordum. Kanada'ya dönüşte müziğe, okula devam ettim. 1995'te altı aylığına tekrar İstanbul'a geldim, küçük bir burs kazanmıştım, ama beş sene burada yaşadım.

Anlı şanlı Keşanlı Selim

İlk baskısı Kanada'da yapılan ilk albümüm "Karşılama"yı baştan sona ben hazırladım konsept olarak. Sonia (Seeman) da bana yardım etti. O gerçek bir etno-müzikologdu, benim gibi değildi. Bütün Roman müzisyenlerin arasına girmiş, çok detaylı çalışmıştı. Sonia, şimdi Teksas Üniversitesi'nde hocalık yapıyor...

O senelerde Andon'a gidiyordum, zevk için Zen'i takip ediyordum. Ben halk müziğini, Türk müziğini seviyorum, ama aynı zamanda bu çağda yaşıyorum. Neler olup bittiğine bakmak istiyordum. Zen sahnedeyken arada Roman bir klarnetçi geldi, bu uçuk kaçık çocuklarla çalmaya başladı. Sonia'ya gidip anlattım, "ismini öğren bana" dedi. Ertesi hafta gelmedi, ama Murat'a (Ertel) sordum, "valla bilmiyorum, yukarı katta, fasılda çalıyor, ismi Selim olabilir" dedi. Sonia'ya anlatınca, gitti, notlarına baktı, bir kaset buldu, kapaktaki fotoğrafı gösterdi: "Bu muydu?" Evet, işte bu adam. Meğer zaten Sonia da onu bulmak istiyormuş, ama Keşan'da yaşadığını sanıyormuş. Sonia'yla ikimiz Andon'a gittik, Selim gelmedi, bir daha gittik, bu sefer yeterli müşteri olmadığı için müzik iptal edilmiş, bir daha gittim, gene bulamadım Selim'i... Böyle iki-üç ay geçti. Bir hafta nihayet denk geldi, fasıl yerinde rezervasyon yaptık. Selim'le o gece, orada tanıştık. Sonia'yla Selim'in işbirliği daha sonra da hep devam etti. Ben de bir albüm yapmaya karar verince, ilk olarak Selim geldi aklıma. Çünkü çalı-

Foto: Gökhan Kali

şacağım kişinin açık biri olması gerekiyordu, Selim rock'çularla da çalabilen biriydi. "Karşılama"yı böylece beraber kaydettik... Selim Sesler'in yeni albümü "Oğlan Bizim Kız Bizim" için "Yüksek yüksek tepelere"yi okudum, ama buraya gelemedim, altyapıları Kanada'ya yolladılar, orada okudum şarkıyı...

THY, TRT, TSE, OK!

Murat'larla daha Zen zamanında ortak arkadaşlarımız oldu. Benim Kanadalı bir yönetmen arkadaşım, filmi için Türkiye'den bir müzik kullanmak istemişti. İlk o sebeple Murat'la konuşmaya başladım. Film projesi yattı, ama arkadaşlığımız devam etti. Galiba önce canlı çalıp söylemek için beni çağırdılar. "Neden olmasın" dedim. Halk müziğinde de doğaçlama var bence. Baba Zula müziği de, tıpkı halk müziğinde olduğu gibi, İstanbul'un karmaşasını, enerjisini ifade etmeye çalışıyor. Bu bir "challenge" benim için.

"Tabutta Rövaşata"da ben yokum, ama "Üç Oyundan On Yedi Müzik" albümüne çağırdılar. Perihan Mağden'in bir şiirini gösterdiler. "Babasız Kızlar" çok ilginçti, ağır bir şiirdi, çok güzeldi. Beni çok etkiledi. Sonra Emre Koyuncuoğlu'nun bir oyunu için müzik çalışırlarken yeniden bir araya geldik Baba Zula'yla...

"Ruhani Oyun Havaları"ndaki "Kısaltmalar"ı önce canlı çalıyorduk, sonra parça gelişti, başka bir yere gitti. Murat bana bir kısaltmalar listesi verdi, "hadi bundan bir parça yapalım" dedi, içine küçücük nağmeler ekledik, bir gün oturdum, "sabah açtım gazeteyi, zam gelecekmiş İETT'ye..." diye yazmaya başladım, listeyi edit ettim...

Aynı albümdeki "Cecom"un ezgisine de ilk dinleyişte bayılmıştım, eve gittiğimde sürekli kafamda dönüp durdu, Murat'ı arayıp "ben buna söz yazmak istiyorum" dedim. "Biz memnunuz bu halinden" dedi... Aklıma bir takım

Selim Sesler ile

Murat Ertel'e "Cecom'a söz yazmak istiyorum" dedim. "Memnunuz halinden" dedi. Kayıtlardan sonra sözleriyle söyledim. Murat da beğendiğine şaşırdı. Kısmet işte.

sözler geldi: "Ben bir bülbül olsam, ben bir martı olsam..." Ertesi gün "Murat, bak, artık bunun sözleri var" dedim. "Tamam, tamam, bir ara bakarız" diye cevap verdi... En sonunda, bütün kayıtlar bittikten sonra, sözleriyle söyledim şarkıyı. Murat da çok beğendi ve beğendiğine şaşırdı. Kısmet işte. *(gülüyor)*

Selim Sesler'le ve Baba Zula'yla bazı yurtdışı konserlerine de katılıyorum. Çok iyi geçiyor. Hem Baba Zula hem de Selim'in tanınmasında, Fatih Akın'ın filmi ("İstanbul Hatırası") çok büyük bir etki yaptı.

Selim Sesler ve Baba Zula'dan başka Türkiye'de Muammer Ketencoğlu'nun "Ayde Mori" albümünde varım: Cevdet Erekin'in, Sumru Ağıryürüyen'in ve benim katıldığımız bir Balkan türküleri albümü... Mercan Dede'nin "Sufi Dreams" albümünde de yerim var, ama o albüm Kanada'da yapılmıştı...

Keyif orkestrası

Ailede müzisyenler var. Erkek kardeşlerim de elektronik müzik yapıyorlar, Legion Of Green Man adı altında. Kızkardeşimse kostüm tasarımcısı. Bir süredir Orkestra Keyif adlı bir grupla çalışıyorum: New York, Boston ve New Mexico'da yaşayan arkadaşlarla birlikte kurduk: Beth Cohen, Polly Tapia Ferber, Haig Manoukian, Phaedon Sinis, Lefteris Bournias, Paul Brown... Bunların hepsi Amerikalı, ama kökleri Türkiye'den geliyor, ailelerinden bildikleri müzikler, sazlar çalıyorlar. Rum, Süryani, Ermeni asıllı arkadaşlar. Genellikle popüler şarkıları ve türküleri çalıyoruz; "Kadifeden Kesesi" gibi hem Yunancası, hem Türkçesi olan şarkılar mesela. Ben Yunanca bilmiyorum, ama Yunanca şarkı söyleyebiliyorum. Ermenice de söylemek istiyorum... Mesela Edessa isminde bir grup daha var California'da, çok güzel Balkan şarkıları çalıyorlar, zurnacıları buraya gelip Binali Selman'dan ders almış...

Yavaş yavaş yeni bir kayıt yapmaya başladım. Topladığım Balkan ve Rumeli türküleri üzerinde çalışıyorum, orada yaşayan arkadaşlarımla birlikte. Her türkü için ayrı bir ekip olacak. Albümü nasıl dağıtacağımı bilmiyorum. "CD öldü" demek için erken belki ama, artık her şey mp3, zaten CD'den para kazanamıyorsun...

Şu sıralar bir tiyatro müziği projem de var. Aslında Sema da "Ekho" albümünde hemen hemen aynı şeyi yapmış. Aynı repertuara bakıyoruz herhalde. Montreal'de yaşayan Türk arkadaşımız İsmail Hakkı Fencioğlu, hem ud çalıyor, hem de şarkı söylüyor. Montreal'li klezmer grubu Shtreiml'le "Fenci's Blues" isminde bir albüm yaptı. İsmail'le bir oyun projesi yapmaya çalışıyoruz şimdi. Sadece bir konser değil, bir sahne gösterisi. Amerikalılara ve Kanadalılara böyle bir kontekst lâzım. Eski Türk tiyatro müzikleri, kantolar, tangolar buna çok müsait. Zaten içlerinde bir Doğu-Batı karışımı var ve asıl özü de barındırıyorlar. Klezmere de yakın duruyorlar. Oyun İngilizce olacak, şarkılar Türkçe ve Yunanca okunacak. 1900'lerin başlarında Türkiye'den Amerika'ya göçen göçen çok Rum oldu ve orada kültürlerini devam ettirdiler. Biraz o şarkılardan, biraz Türkçelerden derleyip bir hikâye anlatacağız. Daha yeni başladık, nazar değmesin.

Söyleşi: **Gökhen Akçura**

Kitabın Merkez'inden:

Esrarengiz Kitaplar

yeni dizi

Bilinçaltının karanlık dehlizlerinde geçen karabasanların, gizlerle ve sırlarla örülü dünyaların kapılarını aralıyor.

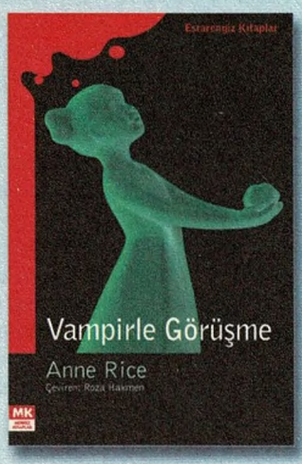

Çeviren: Vedat Günyol

"Şimdiye kadar yazılmış en müthiş, en erotik ve en şehvetli kitaplardan biri."
Sting

"Tüyler ürpertici bir karabasan... Büyük bir başarı... Hayal gücünün etkileyici bir ürünü."
Sunday Times

"İlk sayfasından başlayarak etkisi altına alan, elinizden bırakamayacağınız bir kitap. Okur, başka hiçbir ölümlünün yaşamadığı bir deneyimden geçtiğini hissediyor."
Chicago Tribune

"Etkileyici. Hem korkunç, hem güzel, hiç akıldan çıkmayacak bir kitap."
Washington Post

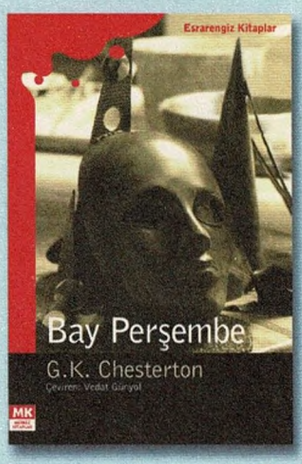

Çeviren: Roza Hakmen

"Bay Perşembe *yalnızca politik bir karabasan değil; bir metafizik gerilim ya da casus romanı tarzında yazılmış kozmik bir şaka da değil, ancak üçünden de bir şeyler var... Bugüne dek yazılan en soluk kesici romanlardan biri."*
Kingsley Amis

"Chesterton, *bir Edgar Allan Poe ya da bir Kafka olabilirdi, ama çok şükür* Chesterton *olmayı yeğledi."*
J. L. Borges

Esrarengiz Kitaplar devam edecek...

ciner

Şehit Muhtar Cad. No:38 Taksim / İstanbul Tel: 0212 237 45 02-03 Fax: 0212 237 45 04
info@merkezkitapcilik.com.tr - www.merkezkitapcilik.com.tr

MK MERKEZ KİTAPLAR

CARLA BRUNI

"Mankenden şarkıcı olur mu, olmaz mı?"yı Türkiye tartışadursun, Fransa bu soruyu çoktan cevapladı, bu sorunu çoktan halletti. Çünkü onların Carla Bruni'si var. İtalyan asıllı Bruni, '80'li ve '90'lı yıllarda dünyanın en ünlü top modellerinden biriydi. Podyumlara veda ettikten sonra (bugün 39'unda) gitarıyla odasına kapanıp şarkılar yazmaya başladı. 2002'de, punk grubu Telephone'dan tanıdığımız Louis Bertignac'ın desteğiyle, milyonlar satan bir folk albümüne, "Quelqu'un m'a dit"ye imza attı. 2006 sonlarında devamı geldi: İngilizce bir şiir antolojisi hüviyetindeki "No Promises". Les Inrockuptibles ve Libération sayfalarından "Carla'nın şarkısı"na kulak veriyoruz...

LAY LADY LAY

İngilizce şiirleri şarkılaştırma fikri nereden, nasıl doğdu?

Carla Bruni: İlk albümüm "Quelqu'un m'a dit" (Biri bana söyledi) o kadar iyi karşılandı ki, hayatımı allak bullak etti. Böyle dediğimde, iki yüzlü muamelesi görüyorum. Bir pankart çıkarıp sallamak istiyorum: "Şey, valla, tamamen tesadüf!" Bu ilk albümden sonra söz yazma açısından büyük bir kısırlık çekmeye başladım. Ne Fransızca ne de İtalyanca yazabiliyordum. Oysa Fransızca bir albüm daha yapmayı çok isterdim açıkçası. İngilizce yazıyordum biraz, çünkü İngilizceye nispeten daha mesafeliydim, daha oyun gibi geliyordu. Yarım yarım bir sürü İngilizce şarkı sözüm vardı, ama bir türlü geliştirip tamamlayamıyordum. Bunun üzerine, İngiliz ve Amerikan şiir kitaplarına başvurmak geldi aklıma. Kendime esin kaynağı arıyordum. Bu şiirleri okur okumaz, hemen yazdıklarımın önüne geçtiler. Her iki-üç sayfada bir, küçük bir mücevher çıkıyordu karşıma. Kendiliğinden, onların üzerine müzik yapmaya başladım. Tam mânâsıyla bir konsept yoktu ortada. Daha ziyade, gözüme batan, bana kendini empoze eden şiirler karşısında içgüdüsel bir tepkiydi. Sonra, bunları demolaştırdım; daha sonra da kendi yazdığım sözlerle bir araya getirmeye çalıştım. Ancak, şiirlerin yoğunluğuyla benim hafifliğim arasında rahatsız edici bir zıtlık ortaya çıktı. Benimkiler hakikaten çok zayıf, çok fakir gözüktü gözüme, bir bütünlük oluşmadı; ben de sadece şiirleri tuttum, kendi sözlerimden vazgeçtim.

Başka bir yerlere, uzaklara açılma ihtiyacı duyduğun söylenebilir mi?

Kesinlikle. İlk albümden biraz uzaklaşarak tekrar biraz özgürleşmeye ihtiyacım vardı. "Quelqu'un m'a dit"nin beni köşeye sıkıştırdığı hissine kapılıyordum. Aynı şeyi yapamazdım, zira kesinlikle aynı ruh halinde değildim. İlk albümü yazarken tamamen özgürdüm, kimse benden bir şey beklemiyordu. Yazarkenki akıcılık ve mutluluk bu özgürlükten kaynaklanıyordu. Yeniden kendimi özgür hissedebilmemin tek yolu, başka bir dile ve başka bir yüzyıla uzanmaktı.

İlk albümlere özgü o tabiiliği kaybettiğini mi düşünüyordun?

Benim şarkılarım çok basit ve sade, dolayısıyla esinlenme anını korumaya mecburum. İlk albümde insanlar bu hali hissetmiş olmalı. Bir sırrı bulduğum hissine kapılıyordum. O hal olmadan bir albüm yapabileceğimi sanmıyorum. İlk albümde, bir daha asla bulamayacağım bir masumiyet olduğu doğru. Ama başka şeyler olacaktır, başka bir zevk, başka bir keyif ortaya çıkacaktır. Tabiilik yazmanın kendisiyle doğrudan alâkalı, onu tekrar bulacağımdan eminim. Biraz daha olgunlaşmam lâzım. Henüz yolun başındayım, bu daha ikinci albümüm. Müzik yapmaya bayılıyorum, insanın bütün endişelerini, huzursuzluklarını ortadan kaldırıyor. Müzik yapmak çok huzur verici, sakinleştirici bir şey. Müzik, asla canınızı acıtmadan, kötülük yapmadan konuşuyor.

Brassens kadar üretken olmaktan çok uzağım. Prince bir söyleşide şöyle diyor: "Beş albüm ilerideyim." Nasıl yani! İki tanesini bana versin, ben üç albüm gerideyim!

Şiirleri neye göre seçtin?

Yeats ve Dickinson'ı tanıyordum, Auden'ı "Dört Nikâh Bir Cenaze" filmi sayesinde keşfetmiştim. Cenaze sahnesindeki "Funeral Blues" şiirine bayıldım, "senarist harikaymış" dedim. Ablamın arkadaşı beni dürttü: "Deli misin, bu Auden'ın çok ünlü bir şiiri!" Şarkıları yaparken, çok derinden hissettiğim şeyleri anlatan metinlere yöneldim. Seçim kriterleri çok karmaşık, birçok etken var. Yıldırım aşkı denen, kolay kolay izaha gelmeyen bir şey... Daha ilk cümlelerden bana kendini dayatan, benim yazmış olmayı isteyeceğim şeyleri anlatan şiirler... Müzikalite de çok önemliydi tabii. Şiirleri yüksek sesle okuyordum ve

aynı anda müziği yazıyordum.

Melankolik "If You Are Coming In The Fall" başta olmak üzere, bazı parçalarda müzik ve sözler birbiriyle zıtlık içinde.

Emily Dickinson'ın o şiiri bende sabırsızlık hissi uyandırıyordu. Acelesi olan, telâşlı bir kız geldi gözümün önüne, o yüzden de biraz funky bir ritm seçtim. Maalesef daha detaylı bir açıklaması yok, tamamen içgüdüsel olarak ortaya çıktı. Bazen müzik şiiri alıp götürüyor. "Before The World Was Made"in ilk dizelerini okurken, "If I make the lashes dark / And the eyes more bright / And the lips more scarlet" (Kirpiklerimi karartsam / Gözlerimi parlaklaştırsam / Dudaklarımı kızıllaştırsam) ritm ve sesler kadar sözlerin ifade ettiği anlam da müzikal bir çağrışım yaratıyor. Şiir, şarkı yazmak için harika bir temel, çok elverişli bir zemin. Bir dizeyi birkaç kez tekrar edin, nakarat haline gelecektir.

Bu edebî dil, şarkı yazımında problem yaratmadı mı?

Hayır, ama şarkılardaki bazı dizelerin birer kapalı kutu olduğunun farkındayım. Yıllarca Amerika'da ve İngiltere'de yaşadım, Walter de la Mare'ın kullandığı "naught" (hiç) kelimesini bir kere bile işitmedim.

Sence şiirle şarkı arasındaki en temel fark ne?

Temel olarak yoğunluk farkı var. Şiir hiçbir zaman rehavet halinde değildir. Mânâ sağlamdır, yoğundur. Daha fazla düşünülmüş, daha fazla hissedilmiştir. Ben şair değilim, şarkı yazarıyım. Ama şairler için de şiir, çoğu zaman şarkıdır. William Blake'in bir şiir kitabının adı "Songs of Innocence and Experience" (Masumiyet ve Deneyim Şarkıları) mesela... Şiirlerde, benim yazarken ulaşamadığım bir yoğunluk var. Kendim söz yazarken daha katı, daha kılı kırk yaran bir titizlikte olmaya gayret ediyorum. Bir şiiri kullanırken tam tersini yapıyorum, şiire yaslanıp gevşiyorum, çünkü metin zaten orada, hazır ve mükemmel. Sözleri yere indirmeye, şarkılaşabilmesi için müziğin öne çıkmasına fırsat vermeye çalışıyorum. Bu bir yoğunluk ve birbirinin içinde erime meselesi. Şiir, şarkıya kıyasla daha katışıksız bir biçim. Şarkıda müzik var, ses var, atmosfer var... Şarkı, tam olarak müzikli şiir değildir.

Niye Fransız şairleri düşünmedin?

Ferré neredeyse bütün Rimbaud ve Verlaine'leri bestelemiş, sonra, Gainsbourg'un "Le Serpent qui danse"ını görüp Baudelaire bestelemeye nasıl cesaret edebilirdim? Ferré'nin ve Ferrat'nın besteleri gün gibi ortadayken, Aragon şiirlerinden hiç bahsetmeyelim. Yeni bir Fransızca albüm yazdım, orada René Char'ın ve Michel Houellebecq'in iki

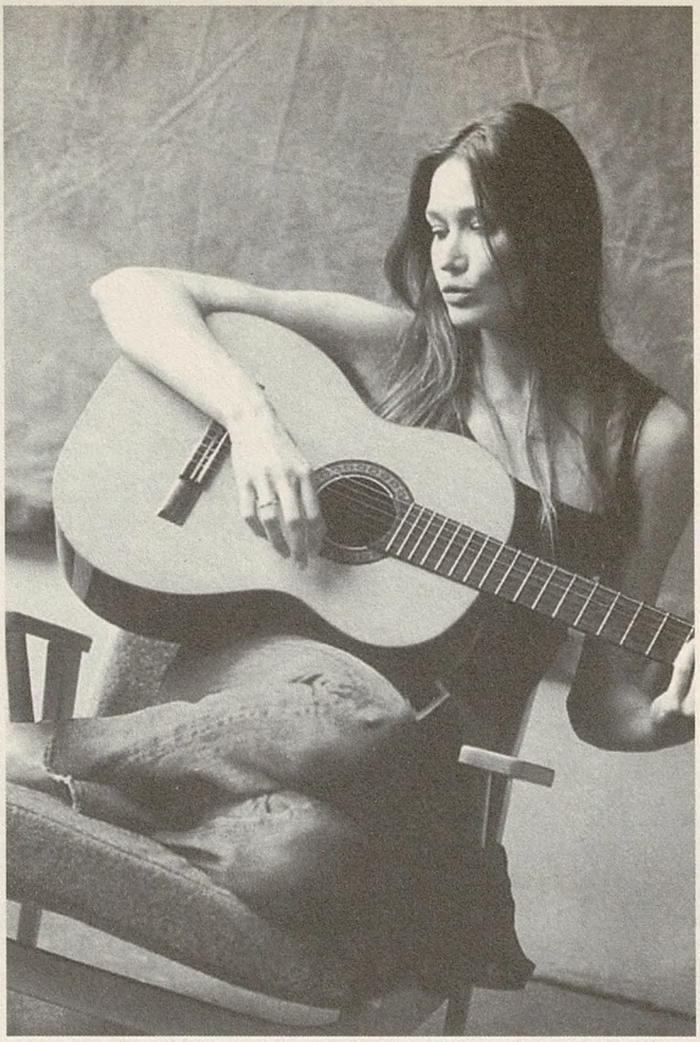

şiiri üzerine çalıştım.

"No Promises"da şiirlerini seslendirdiğin şairlerden hangileriyle tanışmayı arzu ederdin?

Kızlarla. Bir kere tabii ki Emily Dickinson'la, çünkü en gizemlisi ve en yalnızı... Kızlar kendi dünyalarında, yalnız başlarınalar, onların yalnızlıkları ve neşeleri beni çok cezbediyor. Bir sürü fanteziyle yüklü bir yalnızlık bu, uzuuuuuun kış günlerini hissediyorsun, çok hoşuma gidiyor bu. Dorothy Parker bambaşka, inanılmaz bir hayatı var, onunla bir saat geçirmeyi çok isterdim.

Albümün prodüksiyonunda yine Louis Bertignac'la çalışmayı tercih etmişsin.

Kendi başıma bir albüm yapabileceğimi sanmıyorum. Bu, aynı zamanda, tam mânâsıyla bir teknoloji işi. Bir gün, sırf gitar ve vokalden ya da vokal ve tek bir enstrümandan oluşan bir albüm yapabilmeyi ümit ediyorum. Ama müziğimi giydirmem gerektiğinde, o zaman, tek başıma yapabilmem çok zor, bir ses mühendisine ve müzisyenlere ihtiyacım var. Louis Bertignac bu özelliklerin ikisine de sahip olduğu için, üstelik yakın arkadaşım da olduğundan, mükemmel bir tercih. Prodüksiyonun her aşamasını çok yakından takip ediyorum, ama onun tek başına gerçekleştirdiği bir kısım da var. Tek başına orkestra gibi bir adam. Master'ı da zaten onun evinde yaptık. Bertignac'la aramızda göbek bağı var.

İngilizce bir albüm için, Anglo-Sakson bir prodüktörle çalışmayı istemez miydin?

Başka biriyle çalışmayı düşünecek olsaydım, Daniel Lanois'yı tercih ederdim, o da yakın bir arkadaşımdır. Zaten prodüktör olarak sadece

Beş yıl önce Marianne Faithfull bana Shakespeare'in sonelerini verdi ve "bak şekerim, her akşam bir tanesini oku" dedi. Ben de öyle yaptım.

ikisini tanıyorum. Bertignac'la çok yakınız, çok sıcak bir ilişkimiz var. Tek yapmamız gereken, blues, folk ve biraz da pop gibi ikimizin de sevdiği alanlarda kalmak ve insanı içine alan, sade bir atmosfer yaratmaktı. Daniel Lanois'yla kontrolün elimde olmayacağı sulara açılmaktan çekindim. Sesimi denetlemek istedim. Albümde duyduğunuz, sesimin doğal, dokunulmamış hali. 39 yaşına geldim, ama hâlâ kulaklıklara ve mikrofona alışabilmiş değilim. Beni ezecek, kendimi güçsüz hissedeceğim bir süper prodüktörün eline teslim edemezdim kendimi. Alabildiğine özgüven sahibi, kendinden emin biri değilim, ama keçi gibi de inatçıyım. Kendimi kimseye yedirmeye niyetim yok. Neleri istemediğimden son derece emindim. Bazılarının klasik enstrümanları kullanmak gibi fikirleri vardı, ama bu bana hiç uymaz. Bir piyano ve caz kontrbasıyla albüm yapmak istemiyorum. Stil değiştirmek de istemiyorum, bir reverb'le kayıt yapmak istemiyorum, beni tanımayan birinin miksajları yapmasını istemiyorum, müziğime enstrümanların ilave edilmesini de istemiyorum... Üç prodüktörle, otuz müzisyenle bir albüm yapmayı hayatta istemem, bu beni çok huzursuz eder. Ne de tamamen tek başıma olmak isterim. Güven duygusuna ihtiyacım var. Henüz müzikal zevklerimi çeşitlendirmiş değilim. Benim açımdan, zevk, çeşitlilik değil. Yola çıkıyorum, biraz uzaklaşıyorum ve tutunduğum hattan ayrılmıyorum. O hat da beyaz blues ve folk.

"No Promises" (Vaat yok) adı nereden geliyor?

Tamamen romantik sebepleri var. Albümün adını "Before The World Was Made" koymak istiyordum; albümdeki en sevdiğim şiirlerden birinin adı, kusursuz bir cümle. Ama izin almak çok uzun sürecekti ve dolayısıyla albümün çıkışını ertelemek gerekecekti, ki bu da tam bir işkence olurdu. "No Promises" hoşuma gidiyor, çünkü bu albümün "Quelqu'un m'a dit"nin vaatlerini –gerçi onun da öyle bir vaadi yoktu– tutmak gibi bir iddiası yok. Bir 'bis' albümü değil. Belki sadece tuttuğum yolu gösteriyor. "No promises", beni teselli eden bir fikir. Tutulmayan sözlerle söz vermeme arasında, ikincisini tercih ederim.

"No Promises", biraz da "Quelqu'un m'a dit"nin İngilizce versiyonu çağrışımı yapıyor. Kendini tekrarlamaktan çekinmiyor musun?

Biraz hayal kırıklığı yaratabilir ama, ben Brassens değilim, onun kadar üretken olmaktan çok uzağım. Prince bir söyleşide şöyle diyor: "Beş albüm ilerideyim." Nasıl yani! İki tanesini bana versin, ben üç albüm gerideyim! Evet, bazı konular tekrar tekrar geliyor, gençliğin sona ermesi, terk edilmişlik ve yalnızlık hissi, yaşlanma korkusu... Ama bir yandan da albüme ismini veren şarkıda anlatıldığı gibi, hiçbir şeye bağlanmama fikri var. Zaten bu oyunda ne yaparsanız yapın mağlûpsunuz: Benzer bir albüm yaparsanız eleştirilirsiniz, bambaşka bir albüm yaparsanız yine olmaz, çünkü bu sefer de size benzetemezler. Görünüşüm için de aynı şey geçerli. Benimle söyleşi yapanların yarısı karşılarında bir manken görmeyi umu-

EFES Pilsen

Kadife Sokak No:16 Kadıköy İstanbul T: 0216 330 31 51 F: 0216 346 55 46 www.kargabar.org info@kargabar.org www.kargart.org info@kargart.org

Carla Bruni, 1987-98 yılları arasında tam zamanlı top model olarak çalıştı (solda) bugün ise bir singer-songwriter

yor. İlk albümüm bu durumun dışına çıkmamı sağladı. Öte yandan, bu imajım olmasaydı beni dinleyen olur muydu, bilmiyorum. Bundan kurtuluş yok, dış görünüş bütün kapıları açıyor.

Seni yazmaya iten, esinine kaynaklık eden ne?

Yazmak, tamamen okumaya, okumalarınıza bağlı. "Quelqu'un m'a dit"yi yapmadan önceki iki yıl, bütün Proust'ları okudum. Sonra, Sartre'ın "Sözcükler"ini hatmettim, Céline'leri tekrar tekrar okudum. "Quelqu'un m'a dit", okumaya gömüldüğüm bu yılların ürünüydü. Fransızca, şarkı için çok uygun bir dil, eğlenceli, oyuncu, daha gevrek, ama aynı zamanda, en çetin olan dil de. Ben İtalyanım, Fransızcayla biraz şizofrenik bir ilişkim var. Yarı Fransız bir bölgede, Piémont'da doğdum. Hep iki ülke arasında oldum. Beni aslında Fransız olan anneannem büyüttü. Yedi yaşımdayken Fransızca konuşuyordum. Fransızca benim için dostluğun, sosyalliğin, edebiyatın dili. "Quelqu'un m'a dit"den sonra, çocuğum doğduğu için pek okuyamadım; okumak, organize olmayı gerektiriyor. Belki de bunun için tökezledim. Edebî ve içsel gıdadan yoksun kalmıştım. Açıkçası, hayatıma dair, ilk albümün tecrübesine dair söyleyecek hiçbir sözüm yoktu. Ama şarkı söylemeyi çok arzu ediyordum.

Bir cover albüm yapmayı hiç düşündün mü?

Hayır, çünkü ben yazmayı seviyorum, ya müziği ya da sözleri. Cover albüm yapmak için, sesimin arzu ettiğim yere gelmesini beklemem lâzım. Bugün çalıştığım gibi çalışmaya devam edersem, yani her gün aksatmadan çalışırsam, belki beş yıl ya da on yıl sonra, o noktaya ulaşırım. Şimdilik sesim hâlâ gündelik hayatımın iniş çıkışlarından etkileniyor. Sesimle istediğimi istediğim anda yapabildiğim zaman, nasıl bir gün geçirmiş olursam olayım, sesim etkilenmediğinde, bir anlamda sesim cepte olduğunda, bir cover albüm yapabilirim. Yaşını başını almış bir kadın olurum, ama sesim öylesine ışıltılı olur ki, insanlar onu dinlemek için gelirler. Şarkıcı olabilmeyi sabırsızlıkla bekliyorum.

Bu albümde Marianne Faithfull da sana destek çıktı, öyle değil mi?

Beş yıl önce Marianne bana Shakespeare'in sonelerini verdi ve "bak şekerim, her akşam bir tanesini oku" dedi. Ben de öyle yaptım. Onunla beraber olmak her zaman çok heyecan verici; gizli ve büyülü bir dünyaya götürüyor sizi. Edebiyata, şiire tutkuyla bağlı. Tam bir kitap kurdudur, turnelerde bile haftada iki kitap devirir... Bu albüm hakkında da bir sanatçı olarak, şarkıcı olarak onun fikrini almak istedim. Diksiyon üzerine, ayrıntılar üzerine birlikte çalıştık. Tam doğru olmayan yerlerde duraklar, vurgular yapıyordum. Sanatsal tercihler gereği yaptığım "yanlışlar" dışarı yansımıyordu. Sonra, bana bu şiirlerden söz etti, onları beraber okuduk ve inceledik. Bu iş için ideal insandı; şairleri de, şiirleri de çok iyi biliyordu. Onunla yaptığımız bu çalışmadan sonra şarkıları kaydettim.

Telif hakları nedeniyle albümde yer alamamış ama, bir parçayı da Lou Reed'le kaydetmişsin...

Lou Reed'in sesine hayranım, bütün dönemlerini çok seviyorum. Aksanını, diksiyonunu çok seviyorum. "Satellite of Love" beni mahvetti, hâlâ kendime gelebilmiş değilim. Bir arkadaşım onu tanıyor, bir şarkımda Lou Reed'in olmasını çok arzu ettiğimden ona bahsetmiştim. Arkadaşım sordu, o da kabul etti. MP3 olarak gönderdik. O kadar karanlık bir sesi var, ama söylerken öylesine eğleniyor ki... Lou Reed'le yan yana olmak çok hoş ve çok önemliydi benim için. Parfümlü bir sesi var. Ama çiçeksi, şekerli ve ilkbahar kokulu değil. Erkeksi, tensel, karmaşık... Kendine ait bir ritmi var. Doğrusal, düz, metrik değil, benim yaptığımın tam tersi. Şarkıdan hoşlanması ve kaydetmeyi kabul etmesi beni çok mutlu etti.

Şanson geleneğinin bir parçası olduğunu düşünüyor musun?

Kendimi kimseyle kıyaslamıyorum, bunun için fazlasıyla yetersizim. Kendimi başkalarıyla aynı seviyeye koyarak değerlendirmeye kalkmak, benim durumumda tam mânâsıyla sakatlayıcı olur, elim kolum bağlanır. Ama her zaman akrabalıklar arıyorum, gerçek ya da sembolik... Ama oğlum benimle o yakınlığı hissetmiyor, şarkılarımdan nefret ediyor. Şarkılarımı dinlediğinde homurdanmaya başlıyor: "Korkunç, anne!" Sadece Mozart seviyor. Ona "Türk Marşı"nı söyleyeceğim.

Müzikal dünyan '60'lı, '70'li yıllara demir atmış gibi. Günümüzün müzisyenlerinden, şarkıcılarından beğendiğin kimse yok mu?

Bence, bir ustalar var, bir de diğerleri. Radiohead'i, Clash'ı dinlediğim gibi dinlemiyorum. Clash ustalardan. Her ne kadar benim müziğimle hiç alâkası yoksa da, ilk defa Clash dinlediğimde, sandalyeden düşmüştüm. Genç bir grubu zevkle dinleyebilirim, şu ya da bu şarkılarından çok etkilenebilirim, ama yaptıklarının tamamından etkilenmem çok nadirdir. Aynı şey Beatles için de, Stones için de geçerli. Benim açımdan ustalar, küçükken dinlediklerim, benim oluşumumda katkısı olanlar... O günlerden sonra, artık aynı şey olmuyor... Antony & The Johnsons'ı dinlediğimde, kendi dünyasını sonuna kadar açan birini hissediyorum. Camille'in ikinci albümünü çok sevdim: Güç, bütünlük, kompozisyon, sözler, söyleyiş, çok şahsî, çok kendine has... Fiona Apple'ın son albümünü de çok beğendim. Ama birkaç albüm yapan insanları, kırk yılını müziğe vermiş insanlarla kıyaslayamazsınız. Önemli, tutarlı, güçlü kişileri bulmak için belki de zamana ihtiyaç var. Belki de hayatınızın sonunda bir Georges Brassens'iniz olur. Çok nadir olarak gördüğümüz bütün bu ustalar, çıkış noktalarını kaybetmeyen, o bağı koparmayan insanlardı. Camille'e dönersek, şarkılarının kalitesinin ötesinde, onun albümünü asıl güzel kılan şey bu bağı hissetmeniz. Benim bağımsa, sözlerimden ya da müziğimden ziyade sesim. Ta en başından, küçük çocukluğumdan, arkadaşlarıma şarkı söylediğim günlerden beri, bunu hissediyorum. Sesimle bir şey dokuduğumu biliyorum.

Seçme şansın olsaydı '60'lı, '70'li yıllarda şarkıcı olmayı mı tercih ederdin?

Şarkı söylemek bir yana, '60'larda, '70'lerde yaşamayı isterdim. O yılları yaşamış insanlar tersini söyleyebilir belki ama, bence kutsanmış bir dönemdi. Yaratıcılık doruk noktasındaydı, aynı zamanda konuşma, sevme ya da sevmeme özgürlüğü de. Bugünden çok daha eğlenceli, çok daha sakin, daha huzurluydu. Ticaretin ağırlığı çok daha az hissediliyordu. Bugün çok ağır. Kendimi ayrıcalıklı hissediyorum, ama ona rağmen, yaşadığımız dönemin maddiyatçılığının boğuculuğunu üzerimde hissediyorum. Sadece müzik konusunda değil, hayatın geneli için geçerli bu. Müzikte teknik şartlar çok farklıydı, canlı kayıtlar yapılıyordu. Bugün her yere, her şeye dijitalin bulaştırılmasından ne elde ediliyor, anlayamıyorum. Dylan'ın "Lay Lady Lay" şarkısının sound'u üzerine çok kafa patlattım, odaya güneşin girdiği anın etkisini nasıl uyandırabiliyor? İzah etmesi mümkün değil, gizemli bir durum.

'60'larda, '70'lerde yaşamayı isterdim. Bugünden çok daha eğlenceli, çok daha sakin, daha huzurluydu. Ticaretin ağırlığı çok daha az hissediliyordu.

Çeviren: **Siren İdemen - Alican Tayla**

Roger Lucey

Güney Afrika Cumhuriyeti'ndeki sansürün lanetinden payını fazlasıyla almış bir müzisyen-gazeteciyle, 2006 Kasım'ında, İstanbul'da, Freemuse'un düzenlediği Uluslararası Müzik ve Sansür Konferansı'nda hasbıhal ettik...

BİKO because BİKO

Foto: Ayşegül Oğuz

Eski sivil polis Paul Erasmus'la birlikte ülke ülke dolaşıp öykünüzü anlatıyorsunuz. Siz baskılar sonucu müziği bırakmak zorunda kalmış bir sanatçısınız, Paul Erasmus ise bir zamanlar peşinize düşen, sonra nedamet getiren polis. Bu öğretici deneyimi seyirciyle paylaşmaktan artık bıktığınızı duyduk. İstanbul'da yaptığınız toplantı artık sonuncu muydu?

Roger Lucey: Evet, çünkü takdir edersiniz ki, duygusal olarak da çok yıpratıcı. Artık bu konuşmaları bırakmak, hayatımıza devam etmek, başka şeyler yapmak istiyoruz. Ama şimdi de İsrail'den birileri, "hikâyeniz önemli, lütfen burada da anlatın" diyor. Ben de Paul'a "şimdi ne halt edeceğiz?" diye soruyorum. Elimizi verdik, kolumuzu alamıyoruz. *(gülüyor)* Belki bir sorumluluğumuz da var, bencil olmamak lâzım. Eğer insanlara barış ve uzlaşma sürecinin sadece küçük bir adım gerektirdiğini anlatabiliyorsak, ne mutlu bize.

Peki o zaman, bu öyküyü anahatlarıyla bir kez daha dinleyebilir miyiz?

Paul plak şirketime gidip "bakın, bu herif bir terörist, komünist, onu takibe aldık. Eğer onunla ilişkinizi sürdürürseniz, sizi terörizmden ve terörizme destek vermekten içeri atarız" dedi. Plak şirketi de bir daha onları asla aramamamı söyledi hemen. Hepsi bu kadar! *(gülüyor)* Sahneye çıkamadım. Telefonumu da dinliyordu, mektuplarımı da takip ediyordu. Eğer bir kulüpte sahneye çıkacaksam, benden önce oraya gidiyordu. Bir keresinde ben çalarken havalandırma sistemine göz yaşartıcı gaz koydular. Çalacağım yerlerin yöneticilerine gidiyor, "eğer bu herif burada çalarsa, mekânı bombalarız" diyordu. Ben de akşam çalacağım yere gidiyordum ve bana, "bu gece çalamazsın, şimdi git bir an evvel" diyorlardı. *(gülüyor)*

Güney Afrika Cumhuriyeti'nde müziğiniz sansürlendikten sonra gazeteciliğe nasıl başladınız?

Müzik kariyerim sona erdiğinde sudan çıkmış balığa döndüm. Her şey darmadağındı. İlk işim, daha önce çaldığım kulüplerden birinde kapıcılık yapmak oldu. Daha sonra da, çaldığım bir başka kulüpte barmenlik yaptım. Sonra da ses mühendisliği alanında çalıştım, film setlerine yönelip kamera asistanı oldum. Ardından Güney Afrika'da uluslararası bir haber ajansında çalışmaya başladım. Orada 13 yılım geçti, en sonunda da ajansın Cape Town bürosunun şefi oldum ve Nelson Mandela'nın dönüşü için yürütülen hazırlıklar çerçevesinde bir büro açtım. Sonra televizyon için çalışmaya başladım. Güney Afrika'da gece haber bültenlerindeki klasik başlıkların yanına, ülkedeki sanat haberlerini de ekledik, bültenin bir parçası olarak... Son zamanlarda acayip bir siyasal değişim oldu Güney Afrika'da. Medyanın tektipleştirilmesi ya da küreselleştirilmesi gerçekten çok büyük bir sorun, çünkü medya günümüzde Güney Afrika kültür dünyasını yansıtmıyor. Bir sürü müzisyen var, fakat sadece müzik de değil, genel anlamda sanatın hiçbir türü yazılı basında ve televizyonda yer almıyor. Güney Afrika'daki tek devlet kanalı dışında ilk bağımsız kanal ETV, 1999 sonunda yayına başladı. Buradan dönüşümde ETV için bir belgesel departmanı kuracağım. Daha önceden onlar için Nelson Mandela'yla ilgili belgesellerin kurgusunu yapmıştım.

Afrika'da birçok yardım ve geliştirme projesi var. Ama yaptıkları, oltanın yarısını vermeye benziyor, hepsini değil. Afrika'daki yolsuzluk sorunu çok büyük.

Mandela'dan bahsetmişken, 1980'lerde müzik camiası da dahil, herkesin gözü Güney Afrika'daydı. Mandela için büyük rock konserleri düzenleniyordu. O yıllarda Güney Afrika'dan bir sürü müzisyen ve grup da tanıdık.

Çünkü çatışma varken ilgi oradaydı, şimdi çatışma temelde ortadan kalktı. Güney Afrika'nınki bir başarı hikâyesi aslında. Genelde dünya basını nerede kötü haber varsa oraya odaklanır, işler iyi gidiyorsa umurlarında olmaz. 1994'te Güney Afrika'nın ilk bağımsız seçimlerinin yapılmasından önceki dönemde bütün dünya basını oradaydı. Sadece seçimleri izlemek için değil, bir savaş bekliyorlardı düpedüz. Çok iyi hatırlıyorum, Amerikalı bir gazeteci, "hayatımızda gördüğümüz en kanlı olay olacak bu" diyordu ve hiçbir şey olmadı! Güney Afrika halkı o gün erkenden kalktı, barış içinde kuyruklarda sıra bekledi ve oy verdi. Sonra olanları bir bilseniz! Uluslararası basın tası tarağı toplayıp gitti.

'70'leri, '80'leri yaşadınız, bugünle o günleri nasıl karşılaştırıyorsunuz?

Apartheid döneminde, dünyanın geri kalanının Güney Afrika'ya uyguladığı kültürel bir boykot da vardı. Daha sonradan bazı Güney Afrikalı sanatçıların çalmasına izin verseler de, büyük bir bölümü boykota tabiydi. Mesela Güney Afrika'daki müzik kariyerim bittiğinde, benim için doğal bir fırsat ortamı yaratabilecek olan Amerika veya İngiltere'de de çalamıyordum. Pek çok açıdan çok şevk kırıcı günlerdi ve bunları yaşayan bir tek ben değildim.

Bir yanda da Paul Simon'ın "Graceland"i, Peter Gabriel'in "Biko"su vardı. Bunlar Güney Afrika'nın sesinin dünyada duyulmasında önemli rol oynadılar.

Ayrıca Little Steven (Steven Van Zandt), "We Ain't Gonna Play Sun City" şarkısını plak yaptı. Onunla Güney Afrika'ya geldiğinde tanıştım... Evet, bunlar çok önemliydi. Ama o zamanlar neden Güney Afrikalı seslerin susturulduğunu anlamıyorduk. Hiç kimse de bu duruma karşı sesini yükseltmedi. Oradakilere sürekli durumumuzu anlatmamız gerektiğini söylüyordum. Bana, "aman ha, sakın, sakın" diyorlardı, "eğer sesimizi yükseltirsek dikkatleri üzerimize çekeriz, burada, Londra'da, New York'ta iyi kötü yaşıyoruz"... Çok acayip bir durumdu, habire tartışıp duruyordum herkesle. Son zamanlarda belgesellere baktığımızda görüyoruz ki, bu siyah Güney Afrikalılar o ülkelerde mücadele vermiş kişiler olarak tanıtılıyor ve bu tamamen yanlış! O zamanki müziğe kulak verin, sadece dans etmek, geceler boyu sevişmekle ilgili. Güney Afrika'da yaşanan adaletsizliklere hiçbir gönderme yok. Bu beni yaralıyor. Bir Amerikan filmi vardı: "Amandla! A Revolution in Four Part Harmony". Önemli bir hikâye anlatıyordu, ama birçok öğeyi dışarıda bırakmıştı, mesela Johnny Clegg'in adı bile geçmiyordu filmde. Benim müzik yayıncım David Marks '60'lardan bugüne hâlâ kayıt yapıyor; her türde, siyah müzik, beyaz müzik, direniş müziği... "Gizli Kalmış Yıllar Arşivi" adında bir arşivi var. "Amandla"nın yapımcısı ondan bir kelime olsun bahsetmiyor. David Marks'ın arşivi, Güney Afrika müziğinin

42→

muhtemelen en önemli arşivi. Bu Amerikanlaştırma çok önemli bir sorun: "Sorun çok büyük, bunu anlayamayız, hepsini anlatmayın, haplaştırıp anlatın" yaklaşımı...

Joan Baez'in Johhny Clegg yorumu "Asimbonanga" ve Renaud'nun Clegg hakkındaki "Jonathan" şarkısı da kulağımızda yer edenlerden...

Sahiden mi? Renaud'nun bu şarkısını hiç duymamıştım.

Peter Gabriel'in "Biko"su, Richard Attenborough'nun "Özgürlük Çığlığı" (Cry Freedom) filmiyle birlikte bir dönüm noktasıydı... Dünyanın bu tarafında, bizler böyle öğrendik ülkenizin hikâyesini.

"Özgürlük Çığlığı" çok önemliydi. Film, Steven Biko'nun arkadaşı gazeteci Donald Woods'un anı kitaplarından uyarlanmıştı. Woods'un oportünist tavrı, özellikle sol kesim tarafından eleştirildi. Hikâye de biraz abartılmıştı. Bence anlatılmış olması yeterince önemli. Mesela Woods'un geçtiği vahşi bir nehir vardır. Aslen o nehir küçük bir deredir, yürüyerek geçip gidilir, hatta kurumuş bir dere yatağıdır orası. *(gülüyor)* Ben Woods'un o kadar da fırsatçı biri olduğunu düşünmüyorum. Film, ırk ayrımı sorununu insanlara gösterdi, ayrıca Biko'nun yaşamını kutsuyordu. Ben de Biko hakkında bir şarkı yazdım 1976'da, "Thabane", ama hiç kimse bilmiyor. Mandela hakkında "No Easy Walk To Freedom"ı yazdım 1975'te, ülke içinde bir sürü küçük grubun dilinde marş oldu. Bu şarkı o büyük konserlerde de söylenmeliydi, öyle değil mi? Güzel bir şarkıdır çünkü. Ama, "hey Güney Afrikalı, beyaz Güney Afrikalı, sen sus şimdi!"... Acayip zamanlardı.

O yıllarda Sun City isimli turistik merkezin dev tiyatrosunda Queen, Elton John gibi bazı sanatçılar sahneye çıkıp kültürel boykotu delmişler, ırkçılık karşıtı dünya kamuoyunu kızdırmışlardı. Güney Afrikalı sanatçıların da orada şaibeli bir konser verdiğini hatırlıyoruz...

Sun City konserinde birçok Güney Afrikalı müzisyen sahneye çıktı ve büyük bir tartışma yarattı. Ben karşısındaydım, hiçbir faydası dokunacağını düşünmüyordum. Temelde apartheid rejimini destekliyordu. Birçok müzisyen tanıyorum orada sahneye çıkan, sonradan çok pişman oldular. Aslında liberal bir çizgiyi benimseyerek yaptılar bunu. Dünyanın ilgisini Güney Afrika'ya çekiyor olduklarını iddia ettiler. Ama aslen bu konsere destek olarak verilen para, hükümetin, apartheid rejimimin Enformasyon Bakanlığı'ndan geliyordu. Bir örnek vereyim, ismi mahfuz tutarak. Tanınmış Afrikalı bir kadın şarkıcı –ki o da sahneye çıktı konserde– o zamanlar ANC'ye (African National Congress - Afrika Ulusal Kongresi) ve Nelson Mandela'ya sonuna kadar karşıydı. Beni de sürekli eleştiriyordu, "No Easy Walk To Fredom"ı söyleyerek "Mandela'ya özgürlük" dediğim için. Gelin görün ki, bugün olup bitenler hakkında konuştuğunda, o yıllarda özgürlük için nasıl mücadele verdiğini anlatıyor. *(gülüyor)*

Live Aid, Live 8 gibi organizasyonlara nasıl bakıyorsunuz?

Önemli ve güzel bir fikir olduğunu düşünüyorum. Ama mesela son Live 8'te koşullar Afrikalı müzisyenler için pek de iyi değildi.

Afrikalı sanatçıların yaratıcılıklarının görmezden gelindiğinden şikayet ederek konserlere katılmayı reddeden İngiliz müzisyenler de oldu...

Şimdi bu işler de koca bir endüstri oldu ve meselelere gerçekten eğilip eğilmediklerine dair şüphelerim var. Ama arkasındaki iyi niyeti yadsıyamam. Şahane bir platform aslında.

Bob Geldof iki yıl önce, artık Afrika'daki gelişimin destekçisi olmaktan sıkıldığını, ilerlemenin çok yavaş olduğunu, Afrika'nın esas yolsuzluk sorunuyla yüzleşmesi gerektiğini söylemişti.

Bu meseleyi Freemuse'dan arkadaşlarla da konuştum. Afrika'da birçok yardım ve geliştirme projesi var, ki ben de bu işin bir parçasıyım, eğitmenlik yapıyorum Güney Afrika ülkelerinde. Zimbabwe'de genç bir gazeteci bana şöyle demişti: "Zimbabwe bir atölyeler diyarına döndü ve insanlar buraya bedava öğle yemeği için geliyor." Dış dünyadan akan paraların büyük kısmı çarçur ediliyor. Eski bir deyiş vardır: "Aç birine yemesi için balık verme, onun yerine olta verip balık tutmayı öğret." Yaptıkları, oltanın yarısını vermeye benziyor, hepsini değil. Afrika'daki yolsuzluk sorunu çok büyük. Afrika Ulusal Kongresi çöktü ve bu çok kısa süre içinde gerçekleşti. Bir zamanların parlak özgürlük örgütü, yolsuzluk içindeki bir bürokrasiye dönüştü. Ama bir yandan da bu meselelerle uğraşan mekanizmaların varlığını saklı tutuyorum. O herifleri yakalamak için ellerinden geleni yapıyorlar. Yakalanmış yüzlerce hükümet memuru var. Çok sıkı televizyon programları da var, hatta devlet televizyonunda bile. Gizli kameraları kuşanıp gidiyorlar ve insanları çiviliyorlar! Yani sonuç veriyor. Çok iyi gazeteler de var, ama yeterli değil... Mücadele yön değiştirdi. Mücadele veren insanlar artık başkaları. Meseleler de değişti. Güney Afrika'daki kötümserlere bunu söyleyip duruyorum. "Ah, bak neler oluyor görüyor musun" diye hayıflananlara, "nereden buralara geldiğimizi unutmayın" diyorum. "İşin olumlu taraflarına bakın, artık eğitim alabilen, içme suyuna sahip insanlara bakın" diyorum. Bir anayasamız var. Yeni mücadele cephelerinden biri kadın hakları ve toplumsal cinsiyet; bu konulara kendini adamış insanlar var.

Devrim niteliğinde bir şey oldu geçen hafta, Güney Afrika parlamentosu eşcinsellerin evlilik hakkını yasalaştırdı. Dünyada bunu yapan beşinci ülke. İşte zafer!

Güney Afrika Cumhuriyeti diğer Güney Afrika ülkelerinden farklı mı konuştuğumuz bağlamda?

Güney Afrika'da farklı farklı bölgeler var ve farklı farklı kültürel topluluklar var. Bazı bölgelerde yolsuzluk kol geziyor, bazı bölgelerde de kadın hakları çok kötü durumda, çünkü bu kültürel bir mesele. Mesela Zulu kültürü çok erkekegemen bir kültür. Erkekler eşlerini dövüyorlar ve "bu bizim kültürümüzün bir parçası" diyorlar. Ama nereye giderseniz gidin, Güney Afrika'da sivil toplum gittikçe güçleniyor. Bir sivil toplum örgütü bir alanda çalışmaya başladığında, anayasanın desteğini arkasına alıyor. Başka ülkelerde durum bunun tersi olabiliyor, polise karşı mücadele vermek gerekebiliyor. Ülkemizde devrim niteliğinde bir şey oldu geçen hafta, parlamento eşcinsellerin evlilik hakkını yasalaştırdı. Dünyada bunu yapan beşinci ülke oldu Güney Afrika Cumhuriyeti, aslında halkın büyük bir bölümü buna karşı, ama anayasa tarafından öngörülen bir şey. İşte zafer! Anayasa Mahkemesi'nde de ülkedeki en zihni açık insanlar bulunuyor.

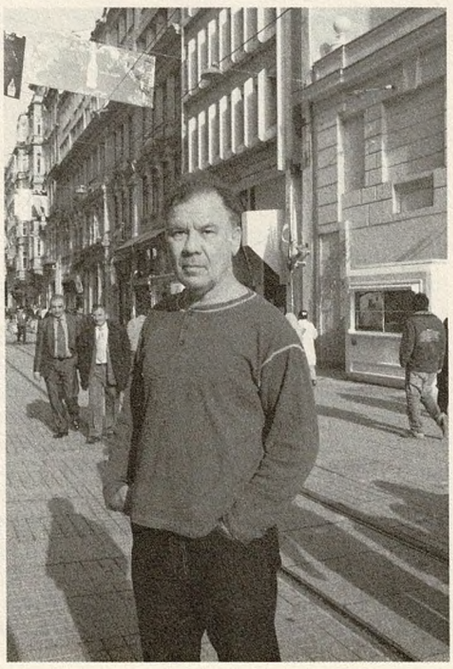

Afrika'nın birliğini savunan Fela Kuti gibi müzisyenlerin fikirleri hâlâ ilgi topluyor mu? Ya da Hugh Masekela gibi Güney Afrika Cumhuriyeti'nin simgesi olmuş insanlar hâlâ revaçta mı?

Masekela hâlâ büyük elbette. Fela Kuti'yi, oğlu Femi Kuti'yi ve diğer Panafrikanist müzisyenleri tanıyanların sayısı çok da fazla değil. Mesela Salif Keita gelip bir konser verse, göreceli olarak az insan gelir. Bu biraz da medyanın tektipleştirilmesinden kaynaklanıyor. Medya, önemli ölçüde hâlâ orta yaşlı beyaz insanlar tarafından yönetiliyor. Diğer yanda da bu insanlardan eğitim almış siyahlar var. Muhafazakârlar ve kâr amacı güdüyorlar. Halkın hizmetinde bir medya yok Güney Afrika'da. Radyodan harcıâlem Amerikan müziği dinleyebiliyorsunuz sadece. Ortalıktan tamamen kaybolmuş Güney Afrikalı müzisyenler var. Kendi ülkelerinde bile hiçbir anma olmadan ölüme terk ediliyorlar... Bir de gittikçe büyümekte olan başka bir sorun var: Yabancı düşmanlığı. Ülkedeki siyah insanlar, diğer ülkelerden gelen sığınmacılara karşı tepkili. Üstüne üstlük bu ülkeler de bir zamanlar Güney Afrikalı özgürlük savaşçılarına kol kanat germiş ülkeler. Somalililer, Kongolular, Zimbabweliler, Zambiyalılar Güney Afrika'ya geliyorlar. Son zamanlarda Güney Afrika'da otuz Somalili dükkân sahibi, yabancı düşmanlığı ve işlerinin ellerinden alınacak olması korkusuyla Güney Afrikalı siyahlar tarafından öldürüldü.

Peki Bob Marley? Afrika'da Bob Marley efsanesi sürüyor olmalı...

Hâlâ eskisi gibi. Tanrısal! Rita Marley Güney Afrika'ya geldi yakın zamanda, Bob Marley hakkında muhalif görüşleri var. Ama onun hakkında da muhalif görüşler var, para odaklı birisi o, ziyaretinin amacı çok tartışıldı, eleştirildi. Nelson Mandela Vakfı yararına bir şey yapıyor gibi gözüküyordu, ama işin aslı öyle değildi. Bob Marley, Güney Afrika'da çok seviliyor. Onu 1980'de, Zimbabwe'nin bağımsızlık kutlamalarında görmüştüm. Şimdi Zimbabwe'de olanları ve mücadelenin nasıl başka tarafa kaydığını görmek çok acı. Ama Güney Afrika'da böyle olmayacak, çünkü güzel insanlar ve güzel bir anayasamız var. Kötü insanlar, yolsuzluk yapanlar ortaya çıkarılacak. La Lucha continúa! (Mücadele devam ediyor!)

Hâlâ şarkılar yazıyor musunuz?

Evet, yazıyorum. Sahneye de çıkıyorum. Şarkılarımın bir bölümü eskisi gibi sosyal meselelerle ilgili. Ama bundan gayrı kendimle, kalbimle, aşkla ilgili şarkılar da yazıyorum. *(gülüyor)* Mücadelemizin en hızlı zamanlarında, burjuva meseleleri olduğunu düşündüğüm şeylerle ilgili. O dönemde buna hiç vakit yoktu. *(gülüyor)*

Söyleşi: **Çiğdem Öztürk**

[JOHNNY CLEGG]

Onun hayatından birkaç Tenten cildi de çıkar, dilerseniz okkalı bir Claude Lévi-Strauss incelemesi de... Kaderi Güney Afrika'da yazılmış Johnny Clegg'in bugününü, gençliğini, son albümünü ve siyasî bakışını L'Humanité gazetesinden ve kendi internet sitesinden derledik...

HEPİMİZ ZULUYUZ

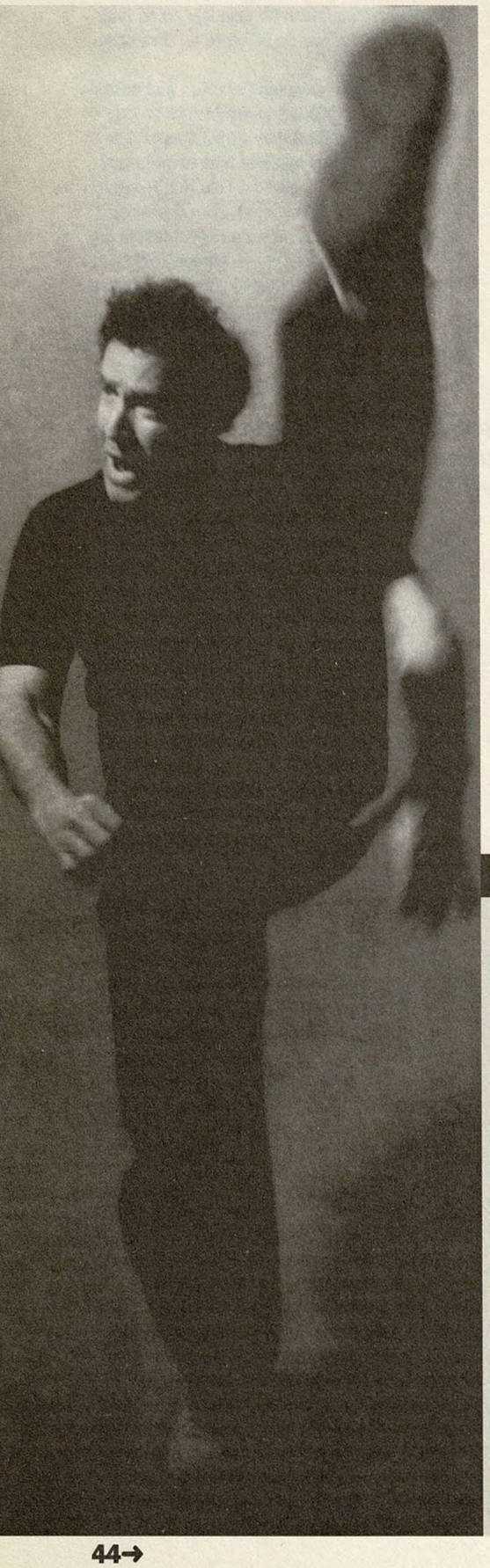

Yeni albümünüz "One Life"ın ortaya çıkış süreci nasıl gelişti?

Johnny Clegg: Her zamanki yöntemimle: Gözlemlerimi, fikirlerimi, yaşadığım hayal kırıklıklarını ve hayallerimi anlattım. Güney Afrika toplumu büyük sorunlarla çalkalanıyor. İki ay önce hükümet basına sansür uygulamaya kalktı. Bu tür dümenlere karşı girişilen mücadelerle hep dayanışma içinde oldum. İnternet ve uydular sayesinde bütün haberlere ulaşılabilmesi bir devrim niteliğinde, çünkü gerçek bir haber alma özgürlüğü yaratılabilir. Artık herkes istediği bütün bilgilere ulaşabildiğine inanıyor, ama çoğunluk çığ gibi üzerlerine gelen bilgi fazlalığının altında eziliyor. Çünkü pornografiden reklamlara, herhangi bir önem sırasına sokulmamış yüzlerce farklı haberi ayrıştıracak ve analiz edecek araçlardan yoksunlar. Eğitim sorunu, en can alıcı mesele olmaya devam ediyor. Böyle olunca da, siyaset ve din gibi alanlarda sürekli olarak aşırılıklara doğru bir kayma yaşanıyor.

Fransa'daki belli başlı televizyon kanallarının, başta Afrika olmak üzere yabancı kökenli muhabir ve sunuculara çok az yer verdiğini farketmiş miydiniz?

Evet, bu çok aşikâr. Fransa gibi insan haklarının beşiği olarak kabul edilen bir ülkede durumun böyle olması tüylerimi diken diken ediyor. Bu ayrımcılıktan çıkarılacak sonuç, Fransız siyasetçilerin, medyanın kapılarını halkın belli bir kısmına sistematik olarak kapalı tutmanın o kesimde nasıl bir öfkeye dönüşeceğini kestiremiyor oldukları. Çünkü bu kesimlerden gelen gençlerin kendilerine örnek alabilecekleri kimse yok, onlara bunun için sınırlı alanlar bırakılıyor: Spor ve müzik. Fransa'nın çözmesi gereken sorunların başında bütün vatandaşlarına eşit haklar tanıması geliyor.

Nelson Mandela Güney Afrikalı gençler tarafından hâlâ bir kahraman olarak görülüyor mu?

Evet. İktidarı kendi isteğiyle terk ederek Afrika'ya çok büyük bir ders vermiş oldu. Albümdeki şarkılardan birinde, devriminin çocuklarını kemirdiğini söylediğim Robert Mugabe'nin *(82 yaşındaki Zimbabwe cumhurbaşkanı)* tam tersini yaptı. Thabo Mbeki'nin *(Güney Afrika Cumhuriyeti'nde koltuğa 1999'da oturan Afrika Ulusal Kongresi lideri)* üçüncü kez göreve gelme ihtimali doğunca şoke olan tek kişi ben değildim. Mandela'nın izinden gidecekti hani? Mugabe "benim Zimbabwe'm" diyerek ülkeyi kendi şahsî mülkü haline getirdiğinde boğulacak gibi oldum. Yavaş yavaş ulusal burjuvazinin temsilcisi haline gelen ANC'nin *(Apartheid rejiminin yıkıldığı 1994'te iktidara gelen Afrika Ulusal Kongresi)* çok dikkatli olması lâzım. Yüzde 30'u işsiz olan halkla aralarında bir uçurum var. Ekim ortasında Güney Afrika Komünist Partisi, bağımsız bir parti olarak hareket edebilmek için ANC'den ayrıldı.

Makabeleni'de herkes herkese, çocuklar bütün ebeveynlere aitti. Güney Afrika'daki bu gelenek kayboldu. Artık kabilelerin gençleri modern bir yaşamı arzuluyor.

Siz bu girişimi nasıl değerlendiriyorsunuz?

Olumlu buluyorum. Komünist Parti'nin hedefleri ANC'nin yöneticilerinkinden farklı. Komünist Par- →

ÖZGÜRLÜK ÇIĞLIĞI

"Cry Freedom" filminden unutulmaz bir sahne... Mahkemede, sanık sandalyesindeki Steve Biko'ya yargıç pişkinlikle sorar: "Neden kendinize siyah diyorsunuz? Siyahtan çok kahverengiye benziyorsunuz." Biko cevap verir: "Siz neden kendinize beyaz diyorsunuz? Beyazdan çok pembeye benziyorsunuz."

Johnny Clegg, işte "Cry Freedom"da anlatılan bu ülkenin, katı ırkçı rejimi 15 yıl öncesine kadar inatla sürdüren Güney Afrika Cumhuriyeti'nin yürekli bir savaşçısı. '80'ler boyunca, ırkçılığa muhalefet bayrağını yükselten bir Zulu-rock'çu... Lâkabı "Beyaz Zulu". Kahverengi Zulular içindeki pembe İngiliz!.. Renaud "Jonathan" şarkısında, "gitarla tüfek arasında bir tercih yaptı / müziği dikenli telleri çürüttü / cellatların uykusunu kaçırdı..." diyor dostu Johnny Clegg için. Ve devam ediyor: "Siyahla beyaz arasında bir tercih yapmadı / Çünkü o da biliyordu gece çöktüğünde / Herkesin gri olduğunu. / Her nerde olursa olsun / İnsan insanın kurdudur / Ama Soweto'da, gettoda / Beyaz kurtlar çok daha alçak ve namussuzdur."

Johnny Clegg, rock müziğindeki çokkültürlülük hayalinin cisimleşmiş hali. 1969'da tanıştığı Zulu müzisyen Sipho Mchunu'yla dünya rock sahnesinin en anlamlı ortaklığını oluşturdular. Clegg, '80'lerin ortalarına kadar (Sipho'nun, rock endüstrisinin şartlarından sıtkı sıyrılana kadar) Juluka (Ter) grubuyla, daha sonra Sipho'suz Savuka (Yıkılmadık ayaktayız) grubuyla, baş koyduğu yolda ilerledi. Mandela için yazdığı "Asimbonanga" şarkısı, tüm dünyada (gerek Clegg'in, gerek Joan Baez'in dilinden) '80'lerin en önemli protest marşları arasına girdi. İlerleyen yıllarda bu şarkıyı hem Mandela'yla, hem de "Biko"nun yazarı Peter Gabriel'le birlikte sahnede seslendirmek de nasip oldu Clegg'e...

"Rain Man" soundtrack'inde kullanılan "Scatterlings Of Africa" ve siyahların oy hakkı için yazdığı "One Man, One Vote" bugün de Johhny Clegg deyince ilk akla gelen şarkılar...

Clegg, 2006 sonlarında yeni albümü "One Life"ı yayınladı. Gene geleneksel Zulu ezgileri mbaqanga ile rock arasında çıldırtan bir denge!.. Albümün prodüktörlerinden biri de Renaud. Albümde Clegg, Renaud'nun "Dans La Jungle" isimli şarkısını (Kolombiya Silahlı Devrim Güçleri'nin yıllardır rehin tuttuğu Ingrid Bétancourt'un özgürlüğü için yazılan bir şarkı) İngilizce sözlerle yorumluyor...

Renaud'nun "Jonathan" şarkısındaki Johnny Clegg tarifi bugün hâlâ geçerli: İsyankâr, dipdiri ve dimdik ayakta.

645

26000 eskişehir

workshop

SUBAT 07

ATÖLYE ÇALIŞMALARI-2

EZEL AKAY (yönetmen)
HAYK KİRAKOSYAN (görüntü yönetmeni,RGC, İMAGO)

KARAGÖZ VE HACİVAT NEDEN ÖLDÜRÜLDÜ FİLMİ ÜZERİNE
Film gösterimi ve söyleşi.

NOT: Gösteri ve söyleşi tarihi ve saati ile ilgili olarak
645 cafe tel: 0222 231 30 14 nolu telefondan bilgi alabilirsiniz

www.645cafe.com

645 yeni kitaplar

1

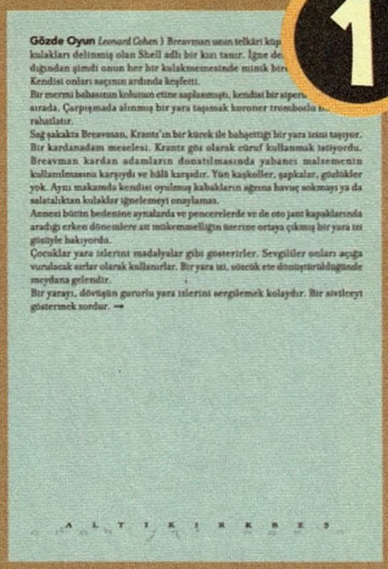

Cohen'in ilk romanı Türkçede....

Gözde oyun
leonard cohen

"Bir yara izi, sözcük ete dönüştürüldüğünde meydana gelendir."

2

Lull sinema serisinin yeni halkası:

SİNEMA MANİFESTOLARI
sinemadan videoya görüntünün yazılı tarihi

İlk defa tüm sinema manifestoları bir arada

645
ALTIKIRKBEŞ

www.altikirkbes.com

ROMAN

"Sevmek, her şeyi paylaşmaktır: ölümü bile." Mehmet Eroğlu onuncu romanı "Belleğin Kış Uykusu"nda, insanı en çok kendisi kılan adını bile hatırlamayan bir adamın -Bay M'nin- yitirdiği belleğinin peşine düşerek, geçmişe ve geleceğe doğru aynı anda yaptığı fantastik bir yolculuğu anlatır.

BELLEĞİN KIŞ UYKUSU
Mehmet Eroğlu

ANI-ANLATI

Bundan tam iki yıl önce, kamyonunu yüklemek üzere babasıyla beraber evlerinin önüne çıktığında 13 kurşunla öldürülen 12 yaşındaki Uğur Kaymaz'ın ve hayatlarının baharını bile süremeden 'olağanüstü hal'e kurban giden Rozerin, Xezal ve Mizgin'in ilk elden tanıklıklarla hikâyeleri...

ONA ZARFSIZ KUŞLAR GÖNDERİN - UĞUR KAYMAZ KİTABI
Orhan Miroğlu

SİYASET

İsrail anti-Siyonist solunun en önemli simalarından biri olan, barış eylemcisi ve Alternatif Information Center'ın kurucusu Michel Warschawski, bu kitabında Rabin'in öldürülmesi ve Oslo Anlaşması'ndan sonraki süreçte benimsediği politikaların İsrail'i nasıl intihara sürüklediğini ortaya koyuyor...

İSRAİL TOPLUMUNUN KRİZİ
Michel Warschawski

POLİSİYE

Türkçe'de daha önce Saygon'daki Son Ajan ve Mao'yu Öldüreceksin! adlı polisiyeleri yayınlanan Chris Mullin, bu romanında da Soğuk Savaş döneminde İngiltere'de seçimle başa geçen bir hükümete karşı her kamptan güçlerin birleşerek komploya girişmelerini anlatıyor...

PEK İNGİLİZVARİ BİR DARBE
Chris Mullin

www.agorakitapligi.com
tel: 0212 243 96 26-27
faks: 0212 243 96 28

agorakitaplığı

ti, emekçi sınıflar için mücadele etmeye devam ediyor. Güney Afrika'da sanayi büyük bir kriz geçiriyor. Son beş yılda 150 bin kişi işini kaybetti. Kıtanın birçok yerinden gelen üç-beş milyon göçmen var. Bu da yabancı düşmanlığını körüklüyor. Apartheid dönemindeki boykot, uluslararası suçların önüne geçmişti, ama o zamandan beri büyük bir patlama oldu. Apartheid'a karşı mücadele ederken, kısa süre içinde demokrasi, çalışma hakkı, zenginliklerin adil paylaşılması, sosyal hakların korunması için savaşmaya başlamak zorunda kaldık. Şarkılarımın çoğundaki mesaj da bu. Bu idealler için mücadele etmeliyiz. Albümde Fransızca söylediğim bir parçada dediğim gibi: Asla boyun eğmemeliyiz.

Manchester doğumlusunuz, ama Afrika'da büyüdünüz. Nasıl oldu bu?

Annem ve büyükbabam ben doğduktan bir sene sonra İsrail'e gitti, sonra altı yaşıma kadar Zimbabwe'de kaldık. Orayla ilgili birkaç küçük hatıram var, özellikle hayvanlarla, doğayla ilgili şeyler. Annem bir caz şarkıcısıydı, ben altı yaşımdayken bir turneye çıkmıştı, beni yatılı okula verdi. Geniş bir aile yaşantısından sonra azap verici olmuştu. Sonra annem Güney Afrikalı bir gazeteciyle, bağımsız Afrika'ya inanan bir entelektüel olan Dan Pienaar'la evlendi. Güney Afrika'nın kıyısını bucağını bilirdi, çok geniş bir kwela müziği koleksiyonu vardı. 1961'de Güney Afrika cumhuriyet oldu, ama biz yine uzun süre pasaport alamadık, göçmen konumunda kaldık.

Zambia'ya geçişiniz nasıl oldu?

Dan bir senelik bir gazetecilik işi almıştı. Orada ilk defa siyahların gittiği bir okula gittim. Zambia daha yeni bağımsızlığını kazanmıştı. Orada bir sürü arkadaşım oldu, ülkenin çok güzel, geniş, yabani bir coğrafyası vardı. Bir özgürlük duygusu edindim orada. Hiçbir şey, şehirler, evler bitmemiş, tamamlanmamış gibiydi. Güney Afrika'ya dönünce, yine beyazların gittiği bir okula verdiler beni.

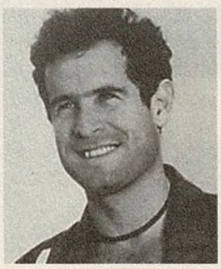

Zor oldu mu bu?

Tabii. Beş yıl içinde üç değişik ülkede altı farklı okula gitmiştim. Sosyal ilişkilerim iyiydi, ama Güney Afrika'ya dönüşte yalnız kalmıştım. Dan beni gittiği kasabalara götürüyordu, siyahların yaşantısını da görebiliyordum.

Onların müziğini nasıl öğrendiniz?

Yedinci sınıftayken Charlie Mzila'yla tanıştım, bana gitar çalmayı ve Bhaca dansını o öğretti. Klasik gitar dersleri alıyordum, ama o bambaşka bir akord düzeninde, telleri çekerek çalıyordu. Onu ilk dinlediğimde Zambia'daki özgürlük duygusunu yeniden hissetmiştim, önümde yeni ve özgür bir dünya açılmıştı sanki. Charlie İngilizce bilmiyordu, jestlerle anlaşıyorduk. Benimki pahalı bir gitardı, onunki döküntü, ucuz bir şey. Onun gitarından edinmek istediğimi söyleyince annem korkmuştu, ama müzisyen olduğu için anlayışla karşılamıştı. O da bir Ella Fitzgerald olmak istiyordu, dolasıyla kültürler ve türler arasında geçişkenlik kurmayı anlayabiliyordu. Charlie'nin çaldığının bir Zulu müziği olduğunu iyi kötü algılayabiliyordum. Arkadaşlarıyla provalara katılmaya başladım. Benim için bu savaşçılarla dans etmek bir onurdu. Onları birer satıcı, temizlikçi gibi değil, birer Zulu savaşçısı gibi görüyordum, aslında öyleydiler. Okuldaki arkadaşlarım tehlikeli bir eğilim içinde olduğumu düşünüyordu. 1968'de iki arkadaşımla evden kaçtık, bisiklete atlayıp Zulu bölgesine gittik. Yakalanana kadar büyülü bir zaman geçirdik. Zululara yaşamak istiyordum, kendimi kültürel bir Tarzan gibi hissediyordum. Neden böyle bir ayrım olduğunu anlayamıyordum, ama benim yerlilerle dans etmem hoş karşılanmıyordu. Bir keresinde 60 yerliyle dans ediyorduk, yine polis bastı, beni fark ettiklerinde şoke olmuşlardı. Annem de telâşlanmıştı, ama dans ekibinden bazı insanlarla tanışınca sakinleşti. Nazik insanlardı.

Johnny Clegg ve eski grubu Juluka, 1982

Bu arada dile hakim oldunuz mu?

Kelime haznem iyiydi, ama iyi cümle kuramıyordum. Sonuçta müzik vasıtasıyla Zulu dilini öğrendim. 1969'da Sipho Mchunu'yla tanıştım, bana çok yardımı oldu. Çok iyi gitar çalıyordu. Acayip bir gitarı vardı, üzerinde aynalar, savaşçı çıkartmaları... Sipho, yedi yaşına kadar hiç beyaz insan görmemişti. Bahçıvandı, sonra 35 tane çocuğu oldu. İnsanlar onun benim bahçıvanım olduğunu söylüyorlardı, ama hayır, o benim dostumdu. O kendi halinde çalarken kaydederdim, hayatında hiç teyp görmemişti, korkmuştu. Juluka'yı onunla beraber kurduk. Simon and Garfunkel gibi bir ikili olmuştuk onunla.

İlk ne zaman beraber konser verdiniz?

1969'da, üniversitede. "Kabile blues'u"ydu konserin adı. Daha sonra ancak özel ortamlarda çalıp söyleyebildik, çünkü siyahlarla beyazların bir arada böyle bir faaliyet yapması yasaktı. Sokakta çalarken bile insanlar bizi önlemeye çalışırdı, ortalama beyaz insanlar da çok muhafazakârdı. Onunla Zulu bölgesine seyahatimiz muhteşemdi. Seküler Yahudi geçmişi olan biri olarak, bu el değmemiş kabile hayatından çok etkilenmiştim, ama sonra polis beni yine yakaladı. Bu bölgeye özel izinle girmek gerekiyordu. Ancak daha sonraları edinebildim bu izni... Son albümümüzde otuz sene öncesine dönüp bakan nostaljik bir şarkı var, tamamı Zuluca söylendi. Sipho'nun yaşadığı Makabeleni'ye gitmiştim ilk defa, burada herkes herkese aitti. Çocuklar bütün ebeveynlere aitti. Sipho kendinden belli bir yaş büyük olan herkese anne, baba diye hitap ediyordu. Güney Afrika'daki bu gelenek kayboldu. Artık kabilelerin gençleri şehre geldiklerinde modern bir yaşamı arzuluyor. Bense Makabeleni'yi geçmişe gömdüğümüz için çok üzgünüm...

Apartheid'a karşı mücadele ederken, kısa süre içinde demokrasi, adil paylaşım, sosyal haklar için savaşmak zorunda kaldık. Bu idealler için mücadele etmeliyiz.

Çeviren: **Siren İdemen - Merve Erol**

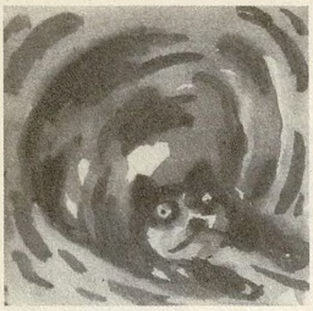

ROLL KİTAPLIĞI

Alain de Botton Mutluluğun Mimarisi (Sel)
Aldo Rossi Şehrin Mimarisi (Kanat)
Bedrettin Cömert Croce'nin Estetiği (De Ki)
C.W. Ceram Sinemanın Arkeolojisi (Agora)
Cevat Çapan Bana Düşlerini Anlat (YKY)
David Constantine Başka Bir Ülkede (Metis)
Enis Batur Gövde'm (Sel)
Fazıl Hüsnü Dağlarca İçimdeki Şiir Hayvanı (Norgunk)
Feroz Ahmad Bir Kimlik Peşinde Türkiye (Bilgi Un.)
George Monbiot Manifesto –Farklı Bir Dünya Düzeni İçin (Plan B)
Gustave Flaubert Üç Öykü (Can)
Gülten Kazgan *(der.)* İstanbul Gençliği (Bilgi Ün.)
Julia Kristeva Ruhun Yeni Hastalıkları (Ayrıntı)
David Riches Antropolojik Açıdan Şiddet (Ayrıntı)
Leonard Cohen Gözde Oyun (Altıkırkbeş)
Oscar Wilde Ciddi Olmanın Önemi (İmge)
Pınar Öğünç *(haz.)* Jet Rejisör Çetin İnanç (Roll)
Pierre Clastres Devlete Karşı Toplum (Ayrıntı)
Ryszard Kapuscinski Şahların Şahı (Metis)
Selçuk Demirel Başka Kediler (Metis)

Carl Frederick Reuterswärd, "Non-violence"

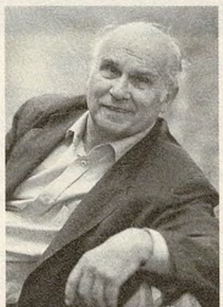

RYSZARD KAPUSCINSKI
(4 Mart 1932 - 23 Ocak 2007)

Fasıldan şarkıya

Memleketin yegâne müzik yayıncısı Pan Yayıncılık, arşivlere hazine değerinde onlarca kitap hediye ederek, yirminci yılını doldurdu. "Pan'a Armağan" isimli kitapta yer alan Bülent Aksoy yazısını kısaltıp naklederek, Pan'a selâmlarımızı ve saygılarımızı sunuyoruz...

19. yüzyılın ikinci yarısında bir yanda Dede Efendi'nin birkaç öğrencisinin yaşattığı eski fasıl geleneği, öbür yanda da Hacı Arif Bey, Şevki Bey ile onların yolundan giden, sayısı gittikçe artan "şarkı bestekârları" vardır. Bu bestekârların eserlerinden oluşan "yeni fasıl", saray faslının halka "inmiş" bir biçimiydi. Yani bu yeni düzeniyle fasıl "popüler kültür" çevresine girmişti o dönemde; fasıl musikisinin bu yönü cumhuriyet döneminde daha da berraklaşır.

Eski fasıl geleneği 19. yüzyıl daha sona ermeden büyük ölçüde terk edilmişti.

20. yüzyılın musıkisi Hacı Arif-Şevki Bey üslûbu üzerinde kuruldu. O yolda yürüyen bestekârların şarkılarıyla yeni bir dağar ortaya çıktı; ağır aksaktan başlayıp üç zamanlı semaiye kadar çeşitli usûllerde bestelenmiş eserlerden oluşan bir şarkı dağarı. Bunlara eski faslın sevilen bazı murabbalarıyla semaileri eklendi. Osmanlı musıkisinde dönem değiştikçe dağar da değişir, yenilenir. Cumhuriyet dönemine aktarılan yerleşik dağar buydu.

(...) Asaf Halet Çelebi, 1942'de İstanbul Konservatuarı İcra Heyeti'nin verdiği bir Itrî konserinde "klasik musıkiden anlamıyacak burjuvalar bazı şarkılarla niyet tutup köçekçelerle keyiflenirlermiş, Itrî ağırmış, hazmı güçmüş... fıstık yiyen halkı da memnun etmek lâzımmış..." kanısıyla köçekçelere yer verilmesini sert bir dille eleştiriyor, bunun

Hacı Arif Bey

bir Wagner konserinde fokstrot çalmaktan farksız olduğunu söylüyor, daha da ileri gidip gene aynı konserde Mahmut Celalettin Paşa'nın, Hacı Arif Bey'in, Şevki Bey'in, Tanburî Mustafa Çavuş'un eserlerinin okunmasına bile anlam veremediğini yazıyor.

Çelebi'nin yazdığı gibi seçkin gelenek Sultan Aziz ve Hamid dönemlerinde gölgede kalmıştır, ama popüler diyebileceğimiz bir üslûp daha önce de vardı. Bu iki üslûp dört yüzyıl boyunca hep vardı. Ali Ufkî derlemesindeki ezgiler 17. yüzyıl ve biraz daha öncesinin popüler dağarını biraz olsun gösterir.

(...) Osmanlı-Türk musıkisinin tarihinin yazılmaya başlandığı 20. yüzyıl başlarında, Hacı Arif Bey öncesi dağarın tamamı bu musıkinin "klasiği" sayıldı. Cumhuriyet döneminin musıkisi, o eski (klasik) geleneğin izinde yürüyen birkaç müstesna musıkicinin eserleri bir yana bırakılırsa, "seyreltilmiş", sevilmesi kolay bir musıkidir. Ama hemen eklemeli, sevilmesi kolay demek seviyesiz, değersiz demek değil. Seviyesizliğe düşmeden de güzel eserler vermek mümkün. Cumhuriyet döneminin iyi bestekârları bunu başardılar. Bir başka deyişle, asıl (batınnı) popüler musıki türlerinin olmadığı, yahut henüz yaygınlaşmadığı bir ortamda 19. yüzyıl üslûbunun yeni ürünleri popüler musıki alanını doldurdu. 1950'den sonra batı dünyasında sanat musıkisi hafif musıki karşısında gerilerken, Türkiye'de Osmanlı musıkisinin popülerleşmiş biçimi sivrildi musıki dünyasında. Bu musıkinin bir önceki yüzyılın ikinci yarısında başlayıp 1960'lara kadar süren durumu budur. Ama 1960'tan sonra batının bütün dünyaya yayılan asıl pop dalgası Türkiye'de de yaygınlaşınca Osmanlı'nın popüleri eski mevzilerini kaybetti. Asıl pop gelince Sadettin Kaynak, Selahattin Pınar, Yesari Asım, Osman Nihat gibi popüler bestekârlar bile "klasik" görünmeye başladılar.

(...) (1960'larda) ciddi musıki çevrelerinde, yakından bakılırsa dikkate değer sayılması gereken bir gelişme oldu. Şuydu olan: Eski ağırbaşlı geleneğin değeri yeniden hatırlandı. İşte bu yeni süreçte en az bir yüzyıldır pek görülmeyen musıki olayları meydana geldi. Piyasaya, popülerliğe tamamıyla sırt çeviren musıkiciler ortaya çıktı. İlkin bir Niyazi Sayın, bir Necdet Yaşar, sonra da İhsan Özgen... Onlar sadece hanendelerin solist olabilecekleri bir musıki dünyasında sazlarıyla solist oldular.

(...) 1970 sonrasının aydın desteği edilgin bir destek değildi sadece. 1986'da Pan Yayıncılık'ın, yani Türkiye'de ilk defa doğrudan doğruya musıki kitapları, öncelikle de Osmanlı-Türk musıkisi konularındaki araştırma ve incelemeleri basmak üzere bir yayınevinin kurulması bu musıkiye verilen aydın desteğinin daha somut bir ifadesi oldu.

(...) Geçmişte, yani elli-altmış yıl öncesine kadar Türk musıkisi toplumun geniş bir kesiminde en sevilen musıki türüydü. Bir bakıma, güzel günlerdi o günler. Pek çok İstanbul evinde ud çalınır, şarkılar söylenirdi. Konserlerde de aynı şarkılar söylenirdi. Ama bu söylenen "bizim klasik musıkimiz" değildi. Büyük bir geleneği ve çok geniş bir dağarı olan bu musıki popüler kültürün kaldırabileceği ürünleriyle sınırlandırılıyor, seçkin, yüksek örnekleri gün ışığına çıkmıyordu. Asıl klasik musıkinin zevki dar bir çevrede yaşıyordu. Bugünse, bu musıki geniş kitlesini kaybetmiş, buna karşılık daha önce arkada kalan gizli değerleri öne çıkabilecek şartları bulmuştur. Tarihin mantığı dümdüz işlemiyor. Bir şey kazanırken bir başka şeyi kaybedebiliyorsunuz.

Bülent Aksoy, "Osmanlı Musıkisinin Popüler Kültür Çevresinden Çıkışı", "20. Yıl: Pan'a Armağan" (Pan)

Bonnie "Prince" Billy

Nam-ı diğer Will Oldham. Rock'la el ele yürüyen bir folk algısında yepyeni yollar açtığını söylemek mümkün, bunca yıldan, albümden sonra. Endişeli ve karanlık bir sözel hazneyi gayet melodik bir müzikal örgüyle çerçeveleyen Billy, 9 Şubat'ta CRR'de olacak. Palace Brothers yıllarının ardından Will Oldham adıyla atağa geçen şarkıcı-şarkıyazarı, geçen sene Tortoise'la heyecan verici bir teşrik-i mesaiye girmişti. Yine geçen yıl yayınladığı "The Letting Go" şarkılarını bu sefer bize canlı dinletecek...

Talvin Singh

Bir dünya müziği devini, modernle geleneksel'in, Doğu'yla Batı'nın arasındaki mesafeleri kısaltmış bir büyük müzisyeni ağırlıyoruz. '90'larda İngiltere'de başgösteren yeraltı Asya hareketinin önde gelen simalarından, DJ-tablacı Talvin Singh 10 Şubat'ta garajistanbul'da olacak. Zakir Hussain'den el alan, Madonna'dan Björk'e, pek çok zamane müzisyeninden tecrübelerini esirgemeyen, Jajouka müzisyenleriyle gönül bağı kuran, tablanın geleneksel diline hakim olmakla birlikte, onu aynı zamanda bir elektronik müzik enstrümanı haline getirebilen Singh, unutması zor bir performansa imza atabilir. Kaçırmayalım.

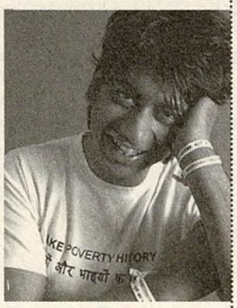

Babylon'da bu ay

1 Şubat, 22:00 **Alec Empire**
2 Şubat, 23:00 **Richard Dorfmeister**
3 Şubat, 23:00 **Baba Zula**
6 Şubat, 21:30 **Mısırlı Ahmet**
7 Şubat, 21:30 **Messer Chups:** Bant, organizasyon yeteneğini bir konser dizisiyle konuşturuyor: Her ay bir şehrin merkez alınacağı konserlerin ilki St. Petersburg'a ve şehrin sıkı grupların Messer Chups'a ayrılmış. '50'lerin surf'ünden, rockabilly'sinden ilham alan grup, eski zaman fantastik filmlerini de referans alarak bir kabare atmosferi yaratıyor.

Messer Chups

9 Şubat, 23:00 **Ayhan Sicimoğlu & Latin Allstars**
13 Şubat, 21:30 **İlkay Akkaya**
14 Şubat, 21:30 **Naim Dilmener sunar: Dünden Bugüne Aşk Şarkıları** *(konuk sanatçı: Berkant)*
15 Şubat, 21:30 **Yüksek Sadakat**
16 Şubat, 23:00 **Vega**

Martin Lubenov Orkestar

17 Şubat, 23:00 **Dani Siciliano**
20 Şubat, 21:30 **Muammer Ketencoğlu**
21 Şubat, 21:30 **Selim Sesler**
23 Şubat, 23:00 **Darshan Jesrani:** Metro Area ikilisinden Jesrani'nin seti, down-tempo, minimal havalardan, New York sokaklarından esecek...
24 Şubat, 23:00 **Martin Lubenov Orkestar:** Bulgaristan'ın Roman ekibi, Caz ve Yeni Tangoyla da el ele yürüyen bu Roman, Makedon, Bulgar, Sırp kardeşlik şarkılarıyla, dört dörtlük bir Balkan gecesi yaşatmaya geliyor. Ekip, 22 Şubat gecesi de Ankara'da çalacak...
27 Şubat, 21:30 **Deodato:** Astrud Gilberto'dan Aretha Franklin'e, Frank Sinatra'dan Kool & The Gang'e pek çok isim için çalışan prodüktör, Björk'ün "Homogenic" için yaptığı orkestra düzenlemeleriyle de alkışı hak etmişti. Eumir Deodato, caz trio'suyla Babylon'da.

The Rakes

2000'lerin genç rock grubu bereketinin nimetlerinden biri The Rakes. İki sene önce yayınlanan ilk albümleriyle İngiliz rock'unun taze kanlarından biri oldular, Franz Ferdinand'dan Libertines'e uzanan bir çizgide iyi bir yer edinmeyi başardılar. İkinci albümleri "On Yeni Emir" üç ay sonra yayınlanacak, ama yeni şarkıları ilk elden, evvelden dinleyebileceğiz. Radar Live etkinlikleri çerçevesinde The Rakes, 16 Şubat'ta, İstanbul Yeni Melek'te çalacak. O kadar diyorduk, genç rock grubu gelsin diye, buyrun işte...

Balans'da bu ay

1 Şubat **Tamer Karan**
2 Şubat **Aylin Aslım & Üçnoktabir**
3 Şubat **Işın Karaca**
7 Şubat **Pinhani**
8 Şubat **Malt**
9 Şubat **Chantage**
10 - 24 Şubat **Teoman - Aylin Aslım**
14 Şubat **Bülent Ortaçgil & Zuhal Olcay**
16 Şubat **Dolapdere Big Gang**
17 Şubat **Kargo**
22 Şubat **Kör Talih**
23 Şubat **Yahel:** İsrail elektronik sahnesinin önde gelen isimlerinden biri olan Yahel, trance disiplininin mütehassısı... Yahel, 24 Şubat'ta da Ankara Saklıkent'te olacak.

DJ Yahel

27 Şubat **Demirhan Baylan**
28 Şubat **A Red Season Shade:** Post-rock ve emo hatlarında seyreden, duyarlı Fransız gençlerin grubunu Mogwai, Sigur Rós sevenler kaçırmasın.

Glen Matlock & The Philistines

Sex Pistols öldü, mertlik bozulmadı. Grubun basçısı Glen Matlock, öyle ya da böyle, yoluna devam ediyor. Punk galerisinin ünlü simalarından Matlock, 3 Şubat'ta, İstanbul Bronx'ta çalacak. Repertuarının yarısını tabii Pistols şarkıları oluşturacak. Onları vaktiyle sahnede izlemek vardı ama, burun bükmek terbiyesizlik olur, Matlock'a saygımızı sunmayı, müziğinden nasiplenmeyi ihmal etmeyelim...

Hayal Kahvesi'nde bu ay

1 Şubat **Deniz Arcak**
5 Şubat **Tank Funk**
6 Şubat **Özlem Kaveller ve Suvariler**
7 Şubat **Bulutsuzluk Özlemi**
8 Şubat **Hyperactive Kid**
12 Şubat **Passiflora**
13 Şubat **Zeynep Casalini**
14 Şubat **Hale Caneroğlu**
15 Şubat **Redd**
19 Şubat **Ayşe Tütüncü Piyano Perküsyon Grubu**
20 Şubat **Cem Adrian**
21 Şubat **Sertab Erener & Tuluğ Tırpan**
22 Şubat **Yeni Türkü**
26 Şubat **Sibel Köse Band**
27 Şubat **Sıfır Km.**
28 Şubat **Sibel Tüzün**
(Büyükparmakkapı, Beyoğlu)

I Am Kloot

Manchester'ın medar-ı iftiharı I Am Kloot, 28 Şubat'ta Indigo'da, ayrıntılar 50. sayfada...

Laibach

Slovenyalı post-endüstriyel, post-rock grubu Laibach, 13 Şubat'ta İstanbul Yeni Melek'te sahne alacak. 26 yıllık, 21 albümlük grup, aynı zamanda bir politik kolektif, dolayısıyla bu konser de bir nevi eylem, bir tür performans. Yeni Sloven Sanatı (NSK) namlı sanat çevresinin faal üyesi olan Laibach, zihin açıcı endüstriyel rock'uyla, İstiklâl Marşı'nı da yorumlamıştı...

48→

KONSERKONSERKONSER

"Hasbıhâl"

6 Şubat'ta, saat 20:00'de CRR'de bir "Hasbıhâl" gecesi yaşanacak. Erkan Oğur ve İsmail Hakkı Demircioğlu'nun sahne alacağı gecenin diğer konuğu, Dertli Divani, Ulaş Özdemir. Hüseyin-Ali Rıza Albayrak'tan oluşan Hasbıhâl topluluğu. Geçen ay Maraş Katliamı'ndan 28 yıl sonra ilk defa kurulan Pir Sultan Abdal Kültür Derneği'nin açılışında çalarak cesur bir işe kalkışan grup, çeşitli türkülerin ve deyişlerin yanısıra, Maraşlı ozanların eserlerine de repertuarında yer verecek.

Robert Babicz & Andre Kraml

Radar'ın elektronik serisinin bu ayki konukları Köln'de mukim Kompakt şirketinin sanatçıları. Robert Babicz, Rob Acid diye de anılıyor. Acid house, tekno gibi alanlarda at oynatıyor, '90'lara damga vuran albümleri var. Andre Kraml ise bağımsız filmlere yaptığı müziklerle tanınıyor. O da house'cu, teknocu. 10 Şubat'ta Indigo'da ev sahibi Mabbas olacak.

Andre Kraml

Rock'n'Dark Express

Her ay Haydarpaşa'dan bir tren kalkıyor, Anadolu yollarında grup bakıyor. Geçen ay İzmit seferi yapılmıştı, bu ay sıra 9 Şubat'ta Eskişehir, 16 Şubat'ta Bursa, 21 Şubat'ta Antalya, 23 Şubat'ta Denizli, 24 Şubat'ta Isparta'da. Taner Öngür, Nejat Yavaşoğulları gibi tecrübeli isimlerin de dahil olduğu jüri yerel grupları dinleyecek, albümü hak edecek birinciyi belirleyecek. Tabii iş bununla sınırlı değil: Bursa'da Nev, Eskişehir'de Kargo, Antalya, Denizli ve Isparta'da Mor ve Ötesi, elemelerden sonra sahne alacaklar. Tren gelir, hoş gelir...

[festival]

!f İstanbul

Heyecanla beklenen festivallerimizden biri geldi çattı. Bir haftaya, belki dünya kadar değil ama, dünyalık görgümüzü arttıracak kadar film sığdıran !f İstanbul, 15-25 Şubat arasında Beyoğlu AFM Fitaş ve Caddebostan AFM Budak sinemalarında gerçekleştirilecek, 1-4 Mart arasında Ankara'da konaklayacak. Tom Waits'in de oynadığı "Wristcutters: A Love Story", Bush'un öldürüldüğü bir geleceği konu alan "Death Of A President", zamanımızın en büyük futbolcularından birine adanmış "Zidane: A 21st Century Portrait" gibi filmler, "Hit Filmler" başlığı altında gösterilecek. Et endüstrisinden silahlı eylemciliğe, çeşitli zorlu konulara eğilen, Zamanımızın muhalif hareketlerine ışık tutacak bir tutam "Akt!fist" filmi kaçırmayalım. Pornoyla sanat sinemasının kesiştiği bir alandan örnekler sunacak olan "S***" bölümü, Gaspar Noe, Matthew Barney, Larry Clark gibi yönetmenlerin kısa filmlerinden oluşan "Destricted", Anna Kokkinos"tan "The Book Of Revelation", Jean Marc Barr'dan "Chacun sa nuit", Fransa'da mahkemelere düşen "L'Exterminateur des anges" gibi filmleri kapsayacak. "Gıcır Gıcır" bölümü, istikbal vaat eden yönetmenleri, Perry Ogden, Martine Doyen, Noury Kardeşler, Alexis don Santos gibi isimleri şimdiden bir kenara yazmamızı sağlayacak. Festivalin geleneksel bölümlerinden "Gökkuşağı", heterodokos cinselliğin farklı katmanlarını aralayan yeni yapımları getiriyor. "Fantastik Filmler", Jan Svankmajer'ni son filmi "Lunacy"nin yanısıra, "Renaissance" gibi bir yeni başyapıtı da bünyesinde barındırıyor. Ama esas oğlan "Müzik-Hayat-Film" başlıklı bölüm. "Kurt Cobain: About A Son", İzlanda müzik sahnesine odaklanan "A Screaming Masterpiece", yapımcılığını Wyclef Jean'in üstlendiği "Ghosts Of Cite de Soleil", İngiliz müzik festivallerinin atasına mercek tutan "Glastonbury" dört gözle beklediğimiz filmler. Hazırlıklarımızı yapalım, vaktimiz az, öz kullanalım...

"Wristcutters"

[etkinlik]

Filmist belgeselleri

Filmist kolektifinin belgeselleri, şubat boyunca Mavi Kum'da gösterilecek. Her perşembe 19:00, her pazar 16:00'da bir belgesel izlemek ve yönetmenlerle sohbet mümkün. Programda "Transit" (Berke Baş), "34 Taksi" (Belmin Söylemez), "Onuncu Gezegen" (Melis Birder), "Beş Yapı Ustası" (Haşmet Topaloğlu), "She-J" (Elvan Kıvılcım) var *(MaviKum Kitap: Cihangir Cad. no:13 Beyoğlu / Tel: 0.212.251 44 40 - 30 / www.mavikum.com)*

Performans Zamanı 07

Galata Perform, performans sanatının çeşitli veçhelerine odaklanan bir mini festival düzenliyor. Tiyatro, dans, müzik, plastik sanatlar gibi alanlardan gelen, ama genel olarak performans davranışıyla sanat üreten yerli ve yabancı isimler (sanatçılar, sanatçı adayları, akademisyenler, Katalan, Güney Afrikalı, İsrailli, İtalyan performansçılar), 26 Şubat - 7 Mart arasında icrayı sanat eyleyecekler. *(Galata Perform: Büyük Hendek Cad. no: 21/1 Galatasaray - Kuledibi, Beyoğlu / Tel: 0.212.243 99 91)*

Rast-Gele

Bir tiyatro, dans, müzik, edebiyat platformu olarak faaliyete geçen Garaj İstanbul'un ilk etkinliklerinden "Rast-Gele", beş çağdaş dans sanatçısını (Beyhan Murphy, Emre Çelik, Devrim İleri, Tuçe Tuna, Şafak Uysal) buluşturuyor. 12-13 ve 19-20 Şubat'ta, 20:00'de... *(Galatasaray'dan Boğazkesen'e inerken sağda, 15 numarada / www.garajistanbul.com)*

[mekân]

Feraye

Hep Müzeyyen Senar'la andığımız "Feraye", bir restorana da isim verdi. Mekân adını hak ediyor, ziyaretçilerine bir Müzeyyen konseri tadında, vur patlasın-çal oynasın geceler yaşatıyor. Çarşambaları Buzuki Orhan, perşembe ve cumartesileri Selim Sesler, cumaları Balkanatolia, Feraye'nin mevcut sesleri. Yani eğlence gani ve garanti. Her gece birkaç doğumgünü masasının da kurulduğu mekânın yemekleri de şahane, fiyatlar Nevizade ayarında. Adres kolay: İstiklâl'den Nevizade'ye saptınız, hemen sol kolda, Baraka'nın altında, eski Mudurnu'nun üstünde (eski Safran). Kalabalıksanız 0.212.244 74 72 no'lu telefondan rezervasyon şart.

Selim Sesler

Gölge

Bilenler bilir, Ankara'nın Gölge'si hiç de öyle gölgede kalmış değildir, etkisi, hizmeti büyüktür. Öyleydi, daha doğrusu. Ankara'dan kalkan göç kervanına maalesef Gölge de katıldı, Beyoğlu'nda, İmam Adnan Sokak'ın 8 numarasının birinci katında ikamet etmeye başladı. İstanbul için kazanç, Ankara için kayıp. Konser geleneği daha ilk aydan sürüyor ama: Murat Çelik (2 Şubat), Yaşar Kurt (3 Şubat), Barış Akarsu (9 Şubat), Peyk (10 Şubat), Murat Yılmazyıldırım (14 Şubat), Çamur (16 Şubat), Grup Gündoğarken (17-24 Şubat), Zardanadam (23 Şubat) ilk ayın konukları, Murat Meriç 45'likleriyle pazar günlerinin katalizörü. Yalnız takıntılı biracılar kızmasın, yerli malı yurdun malı Perge servis ediyorlar. Biz tattık, gayet iyi geldi valla...

[mecmua]

Mesele

"Bu benim meselem derin mesele / Ezelden evvele giden mesele" demiş Müslüm Gürses. Mesele de diyor ki, mevzu derin merin ama, gitmesin evvelden ezele. Edward Said'den Tarık Ali'ye, Mehmet Eroğlu'ndan Arundhati Roy'a, pek çok has yazarın kitabını basan Agora'nın dergisi, ilk sayısında, Orhan Pamuk'un tarihsel ve ebedî konumunu hizalayan bir Şükrü Argın yazısını kapağa çıkardı. Bundan sonrası, kuvvetli makalelerle, edebiyatın, teorinin, sanatın pratiği üstüne siyasal bilinci yüksek bir zemin oluşturmaya çalışmak olacak. Tam da ihtiyacımız olan şey...

I AM KLOOT

Tanrılar ve canavarlar

2000'de "Twist" şarkısıyla tanıdığımız Manchester'lı grup, 2005'teki "Gods And Monsters"ın üstüne geçtiğimiz sene "Peel Sessions" kayıtlarını yayınladı. 28 Şubat'ta İndigo'da çalacaklar...

Son albümünüzün öncekilerden daha sert, daha elektro gitar yüklü...
Johnny Bramwell: Hep yaptığım gibi, hâlâ akustik gitarımı bir ampliye bağlayıp çalıyorum. Yeni albümdeki bütün şarkılar da gitar, bas, davul üzerine inşa edildi. Biraz gevşek bir kayıt oldu, şarkıların birçoğu için yeterince prova yapmamıştık. Ama artık çalışımız her zamankinden daha iyi.
Albümün adı "Tanrılar ve Canavarlar". Ne hakkında bu isim?
Din, para, maddiyatçılık gibi şeyler ve bunların bize ayak bağı olması hakkında. Tematik bir albüm değil, ama bir şeylerden kaçmaktan, uzaklaşmaya çalışmaktan bahseden birçok şarkı var. Mesela "An Ordinary Girl" şarkısı öyle, gerçi orada da kız

bir cadı olup doğaüstü bir yerlerde kaybolarak kaçmayı başarıyor.
Şarkılardaki dinî referanslar, aynı zamanda hayatınızın bir parçası mı?
Hayır, dindar insanlar değiliz. Ama önemsiz bir konu olduğunu söyleyemem. Beğenelim ya da beğenmeyelim, birçok insanın hayatında dinin önemli bir yeri var. Mesela dua etme, yakarma ritüellerini çok ilginç buluyorum. Yazdığım şarkıların yüzde 99'u hakkında pek düşünmem, ama kalan yüzde 1'e çok kafa patlatırım. İnsanların çoğunun sözlere takıldığını zannetmiyorum. Bugünlerde hit olan şarkıların çoğu, bir kadının bir adamı terketmesi üzerine. Bunun ötesine geçebilen az insan var.
Albümde caza yaklaşan anlar var.
Evet, evvelki albümlerde de öyle bir şeyler vardı. Ama o tür ritmlerin ilhamını veren de bir Dead Kennedys EP'siydi. Matrak değil mi?.. Bizim şarkılarımızın kederli olmaktan ziyade, karanlık olduğunu düşünüyorum. Öteden beri bizim folk grubu olduğumuzu da söyler dururlar. Halbuki değiliz. İnsanlar akustik bir müzik çalındığını işittikleri anda folk yaftası yapıştırıveriyorlar.
(Whisperin & Hollerin, Popnews, çev: M.E., D.B.)

JAMIE T.

Annem duymasın

"Shelia" ve "Salvador" şarkılarıyla ünlenen 21 yaşındaki İngiliz şarkı yazarı, Dylan ve The Streets'le kıyaslanıyor.

"Panic Prevention" adlı ilk albümünü önümüzdeki günlerde yayınlayacaksın. Nasıl gidiyor çalışmalar?
Jamie Treays: Elimde 45 şarkı var şu anda. Albümü bir araya getirmeye çalışıyorum. Bazı şarkılar cidden ürkütücü oldu, annem dinlese çığlıklar atabilir.
Şarkılarını nasıl yazıyorsun?
Günde iki tane! Bu sayede çok şarkı birikti elimde. Kimi zaman önce sözler, kimi zaman önce müzik gelir. Kayıtları evde yaparım.
Wimbledon'lısın ve genelde Londra merkezinde sahneye çıkıyorsun.
Sonuçta, yaşadığım yer. Fakat İngiltere'yi bayağı keşfettim sayılır. Manchester ve Liverpool'a bayıldım. Cambridge hiç fena değil. Reading okeydir. Ama Brighton kitlesi boktan. İlk konserime Birmingham'da Tom Vek'in ön grubu olarak çıkmıştım.
Kimlerden etkilendin?
Her şeyi dinlerim gerçi. Cliff Richards hariç!.. Ska, eski tarz reggae severim. Elvis Costello ve '70'ler punk'ı. Kimliği olan müzikler diyebilirim kısaca.
Peki yenilerden?
Macabees, Larrikin Love... Daha çok, eskileri yakalamakla, kaybettiğim albümleri tekrar toparlamakla meşgulüm. Geçenlerde Aretha Franklin'leri topladım mesela. Mükemmel bir ses. Müzik onun için çalıyor sanki. Salakça bir laf oldu di mi bu şimdi?
Canlı çalmaktan en çok keyif aldığın parça hangisi?
"Brand New Bass Guitar". Çünkü hızlı ve kolay. Ama ben sana favori konser parçamı söyleyeyim: "White Man In Hammersmith". Tabii ki The Clash.
Bu aralar Clash'i yere göğe koyamayan çok grup var, ama çoğu çok kötü. Katılıyor musun?
Ben başından beri severim Clash'i. Joe Strummer'ı Mescaleros'la çalarken seyretmiştim. Sonra kulise gittim ve tanıştım. Tişörtümü çok beğendiğini söylemişti. Oysa McDonalds'taki iş kıyafetim vardı üstümde. Neyse... 14 yaşımda Rancid dinlerdim, çünkü onlar da Clash severdi. Clash sayesinde soul, dub ve rockabilly'yi keşfettim. Bran Van 3000, The Police... Ayrıca Ludes'u atlamamak lâzım: Clash'ten arak yapmadan onların yaptığını yapabilen ender gruplardandır.
(Uncut, The Dish, çev: Ogan Güner)

EL PERRO DEL MAR

Denizin köpeği

'60'ların popuna selâm çakıp hüzünlü şarkılar yazan İsveçli El Perro Del Mar, kendi adını taşıyan ikinci albümünü yayınladı...

Yeni albümünüzü yaparken ilham kaynaklarınız neler oldu?
Sarah Assbring: Kendi yollarını yaratmış tarihsel şahsiyetler beni etkiliyor en çok, ister müzisyen olsun, ister ressam, mimar. Son zamanlarda Brian Wilson'a çok takıldım.
El Perro Del Mar ismini nasıl aldınız?
Kayıp gittiğim bir dönem bir İspanyol adasında tatildeydim. Çevremdeki tek canlı bir küçük köpekti. Yavaşça bana doğru geldi, uzun zamandır hissettiğim yegâne pozitif anlar bunlardı. Kısa süre sonra yazmaya döndüm ve o köpekten mülhem bu adı edindim: Denizin köpeği.
Şarkılarınızın melodileri güçlü, ama sözler hep kederli ve üzgün...
Yazma arzum o melankolik duygulardan kaynaklanıyor galiba. Melankoli, yaratımı tetikleyici bir enerjidir. İronik bir ton tutturmaya çalışıyorum. Her şeyi kapkara görmekten artık sıkıldım, bu durumu lehime çevirmeye gayret ediyorum. Söz yazarken işime yarıyor.
Müzisyen olmaya nasıl karar verdiniz?
Bir şekilde müziğin içinde olmayı hep istemiştim, ama birkaç sene önce El Perro Del Mar olarak başlayıncaya kadar cesaretim yoktu. Müzik, hiç bitmemesini istediğim, sonsuz bir şey gibi içimde.
Albümde sadece siz çalıyorsunuz, değil mi?
Evet, El Perro Del Mar tek kişilik bir proje. Az miktarda saksofon dışında her şeyi ben çalıyorum. Konserde de duruma, mekâna göre değişiyor, ya tek çıkıyorum, ya da bazen bir-iki gitar, bazen bir Hammond eşlik ediyor.
Sizin için "lo-fi Phil Spector" diyorlar.
Amacım, kompleks ve spesifik bir ses dünyası yaratmak. Şarkı yazarken yaşanan çağa çok bağlı olmayan niteliklere inanırım. Bir oturuşta şarkıyı çıkarmak, akmasını sağlamak isterim. Bir melodiden yola çıkarsın, sonra neler olacağını bilemezsin...
Kimlerden etkileniyorsunuz müzisyen olarak?
Yazar olarak Brian Wilson, John Lennon, Ray Charles, Nico, Lou Reed, Jason Pierce, Bob Dylan gibileri. Müzisyen olarak da Duke Ellington, Miles Davis, Arvo Pärt, Kate Bush...
(Lunapark 4, Indie Cult, çev: M.E.)

LARRIKIN LOVE

Orwell'a selam

İrlanda folklorundan Latin'e ve bluegrass'a kayan punk anlayışlarıyla Louise Attaque'ı hatırlatan Londralı dörtlü, ilk albümleri "The Freedom Spark"ı yayınladı.

Nasıl bir araya geldiniz?
Edward Larrikin: Ben müzikle değil, söz yazmakla meşguldüm. Sürekli bir şeyler karalıyordum, sonra pub'larda çalan bu adamlarla tanıştık. Yazdıklarımı müziğe dökmeye karar verdim.
2005'te ilk single yayınlandığında sizi Libertines'la karşılaştırmışlardı?
Bu, eleştirmenlerin tembelliği.
İlk albümünüz "Freedom Spark"ta konuk sanatçı da bol.
Evet. Rumble Strips, The Holloways'den Rob Skipper, Vincent Vincent and The Villains'tern Alex çello çalıyor, Jamie T şarkı söylüyor vs. Tam bir cümbüş anlayacağınız.
Albümden biraz bahsetsenize...
Sıkışmışlık duygusu hakkında konsept bir albüm. Çocukluğun masumiyetini hatırlamak ve nihayetinde kendini özgür hissetmekle ilgili.
Şarkı sözlerinizdeki bazı dizeler merak uyandırıcı: "İngiltere'nin bana verebileceği bir şey yok artık", "Değer verdiğim her şey 1984'ten önce oldu" gibi. İngiltere'yle ilgili hisleriniz neler?
İngiltere'nin kültürü yok demiyorum, fazlaca var belki ama, kimlik ve aidiyet hissi yok artık bu ülkede. Tutku yok, aşk yok. Beni çe-

ken neredeyse hiçbir şey yok. Diğer ülkelerde yine de içine gömülebileceğiniz bir kültürün varlığını hissediyorsunuz. Bu, ayrıca Orwell'in kitabına da bir gönderme. Büyük Birader çağında yaşadığımıza dair...
Hangi müziklerden etkilendiniz?
Hangisini sayalım ki? Hepimizinki farklı. Micko ve Coz dibine kadar İrlandalıdır. Coz'un babası caz bateristi. Başçımız Alfie ise Motown ve '60'lar hastası. Bense folk hastasıyım. Hikâye anlatma şeklimiz folktan besleniyor.
Şiirden müziğe geçiş nasıl oldu?
Geçenlerde Richard Farina'yla ilgili bir kitap okuyordum. O da şair olarak yola koyulmuş. Sonra Joan Baez'in kızkardeşi Mimi'yle evlenmiş ve şiirlerini müziğe aktarmaya başlamış. Küba ve İrlanda kırması olduğu için de ortaya acayip müzikler çıkmış. Benim teyzem de Zimbabweli Bhundu Boys'un turne menejeriydi. Bu yüzden Bhundu Boys'u çok severim. Amcam Kamerunlu ve Paris'te saksofon çalıyor. Diğer amcam da müzisyen.
Yakın vadede planlar neler?
Önümüze bakıyoruz. Bir film için müzik yazıyoruz. Bir şiir kitabı çıkaracağım bu sene, eğer konsantre olabilirsem.
(Musicomh, Time Out London, çev: O.G.)

BERT JANSCH

Daima genç kalanlar

İngiliz folk müziğinin pîri, geçen yıl "Black Swan" albümüyle dikkat çekti.

Kült sanatçı muamelesi görmek nasıl bir şey?
Asıl heyecan verici olan, gençlerle birlikte müzik yapmak. Beth Orton'un olağanüstü bir sesi var. Bütün bu insanlar çok büyük esin kaynağı. 60 küsur yaşında olduğum düşünülürse, artık her an sahip olamadığım bir enerjileri var, beni dürtüyorlar. Müziğimin bu kuşaktan insanlar için bir mânâ ifade ettiğini görmek güzel. Mesela Devendra Banhart tam mânâsıyla kendi dünyasında yaşıyor. Onun bugünkü yaşındayken sahip olduğum tüm değerlere ve düşüncelere sahip, öte yandan zamanının da bir çocuğu.
Bu insanlar, son yıllarda beraber çalıştığınız Johnny Marr ve Bernard Butler'dan çok farklı tipler...
Kesinlikle. Bernard'a bayılıyorum. Sahnede onunla aramızda hakiki bir büyü oluşuyor. Çaldığımız, ne benim albümlerime ne de onunkilere benziyor.
Son albümde, Pentagle döneminden bazı parçaları da yeniden yorumlamışsınız. Bugünden bakınca, Pentagle yılları size ne söylüyor?
Aynı yaşta olmadığımı. *(gülüyor)* Çok eğlenceliydi. Özellikle de ilk kadro. Ayrılma, sonra yeniden bir araya gelmeler, asla en baştaki kıvılcım çakmadı bir daha...
O zamanlar kulaklarınız çok açıktı: Blues, folk, caz, klasik bütün sound'ları yutuyordunuz...
Hakikaten tam bir füzyondu. Ravi Shankar'dan, gerçek mânâda farklı türlerin füzyonunu yapan ilk gitarist olan Davy Graham'a kadar gidiyordu... Graham benim idolümdü. Tabii Charles Mingus ve Woody Guthrie'yle beraber.
Bob Dylan'la çok kıyaslanıyorsunuz.
Biraz benim Amerikalı türdeşim gibi. İster akustik, ister elektrikli olsun, onun müziği her zaman onun müziği olarak kalıyor. O zamanlar, ABD'den bir şey geldi mi "mutlaka iyidir" derdik. Paul Simon da ilginçti.
Neil Young'ın da esin kaynaklarının başında geliyorsunuz.
Komşum habire onun plaklarını çalardı,

ben de söyleyenin kim olduğunu bilmeden takılırdım. Bir de JJ Cale'i çok severdi... Komşum sayesinde, benden esinlendiklerini söyleyen pek çok müzisyen keşfettim. *(gülüyor)*
Yeni müzisyenlerden dinledikleriniz var mı?
Genellikle Anne Briggs, Hank Williams, Big Bill Broonzy gibi klasiklere dalmayı tercih ediyorum. Karım evde sık sık PJ Harvey çalıyor. Hiç fena değil.
(Rock & Folk, çev: Siren İdemen)

BOY GEORGE

Asla özür dilemem

'80'li yılların simge isimlerinden Boy George, bugünden o günlere nasıl bakıyor?..

Culture Club yıllarını nasıl anıyorsunuz?
Plak şirketleri alt tarafı hüzünlü bir "drag queen" olduğumu düşünüyorlardı. Silahlarıma sarıldım, görünüşümü güzelleştirdim ve dünyanın her yanından milyonlarca hüzünlü drag queen'e ilham kaynağı oldum. Gruptan biriyle ilişkiye girmek genellikle tavsiye edilmez, ama ben umursamadım. Jon Moss'la *(Culture Club'ın davulcusu)* ilişkim grubu harika kılan şeylerden biriydi. İşler sarpa sarıncaya kadar tabii. Sonra da parçalara bölündüm.
Müziğiniz dışında, iğneli dilinizle de tanınıyordunuz...
Önüme geleni yerin dibine batırmak bir taktik icabı değildi, sadece dilimi tutamıyordum. Neler söylediğimi duyunca ben de herkes kadar, hatta daha fazla şoke oluyorum. Geçmişte pek çok insana edepsiz davrandığım doğru, ama son zamanlarda durulduum. Ama bu kendime has eleştirelliğimi bıraktığım anlamına gelmiyor. Ayrıca asla özür de dilemem. Niye dileyeyim ki, bunu hak ediyorlar.
Bu kadınsı edayı nasıl geliştirdiniz?
'80'lerin başında hedefim, nihaî dişilik haline ulaşmaktı. Ama hiç o kadar ikna edici bir adam olamadım, öyle değil mi? Okuldayken futbol ya da rugby takımlarına hiç alınmadım, hiç de istemedim. Ben de kadınsı cazibeme sarıldım. Hiç dönüp ardıma bakmadım.
Dairenize hırsız girdiğini söyleyerek yanlış alarm verdiğiniz için New York'ta kamu hizmeti cezasına çarptırıldınız. Nasıl yaşadınız bu tecrübeyi?
Manhattan'da sokakları süpürürken yıllardan beri ilk defa düzenli bir iş yapıyordum, ayıltıcı bir deneyimdi. Tabii paparazziler bu-

nu bir kâbusa çevirdi. Ortadoğu'da bir savaş yaşanıyor ve bunlar gelmiş, benim çöp toplayışımı çekiyorlar! Yine de gururumu kırmadı bu. Kırılmış zaten kırılacağı kadar.
Culture Club'dan sonra neler yaptınız?
DJ oldum ve 2002'de "Taboo" isimli bir oyun yazdım. Ama hepsi tesadüfen oldu. İnsanların "Boy George kendini yeniden yaratıyor" gibi laflar etmelerine sinir oluyorum. O kadar basit değil her şey.
İleride nasıl anılmak istersiniz?
Kesinlikle bir ikon olarak değil, artık her neyse o. İkon lafı bana bir mutfak aleti gibi geliyor. Yok, anılmak isteyeceğim tek bir durum varsa, o da sevimli biri olduğumdur. Öyleyim, değil mi?
(Q, çev: M.E.)

MAGIC NUMBERS

Karanlık güneş

Stodart ve Gannon ailesinin oğulları ve kızlarından oluşan Britanyalı dörtlü, ikinci albümleri "Those The Brokes"u yayınladı...

Babanız İskoç, anneniz Venezuelalı. Siz Karayipler'de, Trinidad'da dünyaya geldiniz. Fakat ülkedeki İslâmî darbenin ardından ailece önce New York'a, sonra da Londra'ya yerleştiniz... Bu seyahatler müziğinizi nasıl etkiledi?
Romeo Stodart: Yeni albümümüz "Those The Brokes"daki soul etkisini Trinidad'daki çocukluk ve ilkgençlik günlerime ve tabii anne-babamın plak koleksiyonuna bağlıyorum. Bu albüm ilkinden çok farklı, hem daha elektrikli, hem daha soul tınlıyor, hem de yaylılarla ilk kez bu kadar içli dışlı olmaya cesaret edebildik. Ayrıca bu albümde kızlar da şarkı söylemeye başladı ve sound'umuz oturdu, çok daha elle tutulur oldu.
Kardeşin Michele'in katkısı özellikle "Take Me Or Leave Me"de belirgin.
Michele'in şarkıları o kadar güzeldir ki... "Take Me Or Leave Me" bu albümdeki favorim zaten. Bir çocuk gibi çığlık atıyordu şarkıyı kaydederken. Her dinleyişimde duygulanıyorum.
Günlük güneşlik bir pop müzik yaptığınız düşünülüyor. Ama şarkı sözleriniz o kadar da aydınlık ilişkilerden bahsetmiyor.
Zannediyorum ki, insanlar bir şarkının ritmlerine saplanıp kalıyor. Oysa şarkı sözlerine kulak kesilseler, grubun fazlasıyla karanlık ve acılı diğer yüzünü de görürler. N'apalım, hayatta herkes, az ya da çok, yanlış anlaşılmalardan nasipleniyor.
Olgunlaştıkça müzikteki masumiyeti ve sihri yitirmeye başladığınızı düşünüyor musunuz?
Yoo, hiçbir şey yitirmiyoruz, aksine, kazanıyoruz. Hiç değilse içimizde yer etmiş hisleri daha iyi ifade ederek ön plana çıkarabiliyoruz.
Grup turnedeyken, o yoğun anlarda yeni şarkılar yazmaya vakit bulabiliyor musunuz?
Evet, şu sıralar şarkılar birikiyor... Hatta bir mini akustik albüm yayınlamayı düşünüyorum: Belki biraz country tarzında, Dylan'ın "Freewheelin"i esprisinde şarkılardan oluşacak.
(Les Inrockuptibles, çev: Derya Bengi)

TINARIWEN

Göçebe blues

Mali ve Libya çöllerinin göçebe Tuareg halkının rock füzyon orkestrası, "Aman Iman" adında yeni bir albüm yayınladı.

Japonais'nin gruba geri dönüşü ebedî mi bu sefer? Tinariwen'in kurucularından dandı, ama altı yıldır sizinle değildi. Kendi çapında bir efsane olduğu malûm.
Abdallah Ag Alhousseyni: Hayır, Japonais sürekli dönmedi aramıza. Japonais, Tuareg halkının en ünlü şairlerinden biri. Bizim ünlü şarkılarımızın birçoğunu o yazdı, ama 2002'deki Avrupa turnemizden sonra özgürlüğünün çok daha önemli olduğunu söyleyerek gruptan ayrıldı. O, Tinariwen'in gerçek ruhunu temsil ediyor. Boyun eğmez ve evcilleştirilemez ruhunu.
Mali'de kayıt yapmak sorun oldu mu?
Bogolan, bir grubun ihtiyaç duyacağı her şeyi sunan büyük bir stüdyo, ama Bamako çok sıcak, gürültülü ve çılgın olabiliyor. Ben sevdim gerçi, ama hepimiz çölü tercih ediyoruz, oysa Kidal'da kayıt yapma imkânımız yok. Orada bir prova odası kurmuş olsak da, kayıt için gerekli aletlerden yoksunuz. Bir ara bu aletleri oraya uçakla taşımayı da düşündük, tuzlu geldi.
Grup üyeleri hâlâ göçebe mi?
Hepimizin ailesi hâlâ göçebe hayatı yaşıyor, ama biz artık müzikal göçebeleriz. Göçebe hayatı fiziksel olarak çok zor. Çok az şeyle yetinmek zorundasınız. Hele kuraklık olduğunda iş bir felâkete dönüşüyor. Hepimizin Kidal'da evleri var, ama vaktimizin çoğunu turnede ya da Sahara'da ailelerimizi ziyaret ederek geçiriyoruz.
Kabilenin yaşlılarına müziğinizi kabul ettirmek zor mu? Kayıtlar biter bitmez yaşlılardan onay almaya gittiniz...
Hayır, zor değil. Tüm yaşlılarımız Tinariwen'i onaylıyor, çünkü müziğimizin insanların bakış açısını nasıl değiştirdiğini gördüler. Tuareglerin modern hayatla yüzleşebilmek için uyum sağlaması gerektiğinin farkındalar. İlk zamanlarda durum daha farklıydı. Gençtik, kızgındık ve eski değerlerin bazılarıyla derdimiz vardı. Grubun kurulduğu 1979'dan beri hem biz hem de yaşlılar çok değişti.
(Mojo, çev: O.G.)

Doğa karşısında cansız ve kayıtsız kalırım. Bunun korkunç, hastalıklı bir şey olduğunu çok iyi biliyorum. Bu kusurumun nereden kaynaklandığını bir türlü aydınlatamadım. Anılarım dışında onu, yani doğayı görmeyi başaramıyorum. Çocukluğumda gördüğüm ormanlar, deniz, akşamın gelişi gibi... Ama şimdi, güzel bir manzara, güneşin batışı, dağların yüceliği, sessizlikte kar tanelerinin düşüşü, ancak Cinecitta'da, stüdyoda, bunları ipek ve jelatinle üretmeyi başarabilirsem beni etkiliyor. **FEDERICO FELLINI**

Şaraptı rakıydı şuydu buydu / Kişi esrimeyi bir aşkta tatmalı ilkten / Dedim ya ondan gayrı korkuluğa güvenmem / İçtiğim hep aşktı benim gerisi tortu **METİN ELOĞLU**

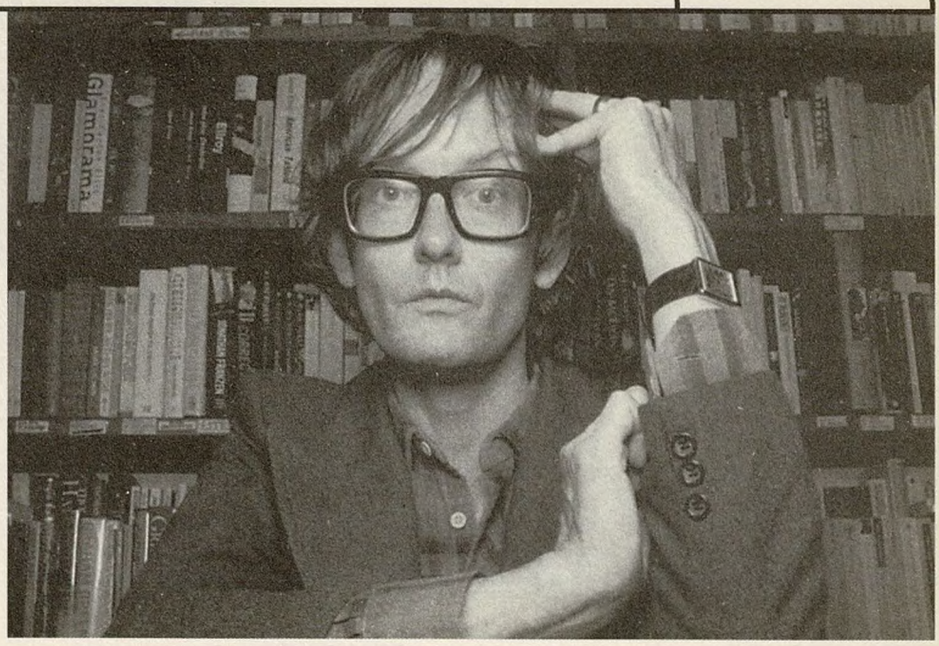

JARVIS COCKER
Jarvis
(Because/Equinox)

Hüzünlü kafelerin kayıp, kırık yabancılarının, fiesta ve siesta zamanlarının yalnızlığının yazarı Carson McCullers'ın "Her şey o yeşil deli yazın olup bitti... O hiçbir gruba ait değildi..." diye başladığı pembe elbiseli Julie'nin hikâyesi Jarvis'te vücut bulur. Jarvis'in "Büyük Julie"si, onu kovalayan adamlardan ve onların babalarından sıkılmış, gecenin içinde pasif, elleri cebinde, kafası bir tarafta, sevecek bir şey ararken bir şarkıyla kurtulur. "Her life was saved by rock and roll!" (Hayatı rock'n'roll'la kurtulur.) Karanlık ve komedi, masumiyet ve sinisizm arasında gelip giden birinden ancak böyle parçalar çıkar işte! Defne'nin Apollo'dan kurtuluşu nefis kokulu bir ağaca dönüşerek olmuştur, peki bizim kızımız kurtulmuş mudur? Tabii ki hayır. Ama güzel bir şarkıya dönüştüğü kesin.

London Times'ın yazarı Jarvis'le buluşmadan önce onunla röportaj yapacağını kime söylese, "Jarvis'e bayılıyorum" repliğiyle karşılaşmış. Neden diye sorunca, "çünkü o çok akıllı" cevabı yapıştırılıyormuş. Gazetecinin yorumu şu: "Pop müzikte zeka gösterme yetisi başlı başına enteresan bir zeka göstergesi, ama aklın için sevilmek bayağı nadir görülen bir şey." Jarvis'in albümünü dinlerken onun muhteşem espri anlayışının, hayata bakışının serin, ama bir o kadar da "rahatsız" duruşundaki kavisli duruluğun bu "enteresan zeka" sayesinde olduğunu düşünmeden edemiyor insan. Albüm, bir orta yaş krizinin ürünü mü, muhteşem bir postmodernist pastiş mi diye sormaya gerek yok. Pulp'ın eğlenceli gitarları (ne de olsa Richard Hawley var) ama synth-popsuzluğu, umursamazlık ve patetiklik arasında duran hınzır sözleri, ışık ve karanlığın ortasındaki hali çok güzel –eğer rock'n'roll bizi kurtaracaksa, güzellik bizi temiz bir nefes gibi yıkayacaksa, bu albüm parfümün ve pisliğin tam ortasında duruyor. Ve en azından bir süre için, kendi dünyamızdaki kaçaklardan, korkaklardan, kötü havalardan uzaklaştırıyor.

Şarkıcının nefesini duymak çok güzeldir. Hiçbir enstrümanı doğru dürüst çalamayan Jarvis Cocker'ın şarkılarında bu nefes bir çalgı gibi titreyebilir, titretebilir. Onun fırtınalı havasında şemsi anların limonsu ışıltısı hatırlanır (country'esk "Heavy Weather") ve kaybedecek bir şeyim yok dese de, yağmurlar ona "o"yu hatırlatır. Onu. "Stormy Weather"dan çok da uzak değiliz demek ki.

Albümde, lirikler ve müzikler arasındaki anomali başlı başına bir espri olarak da görülebilir aslında. İmparatorlukların düşmeye mahkûm olduğu bir evrende ekşimiş orta sınıf hayatını anlatan şarkımızın melodisi tam da kumsalda ateş başında söylenecek tarzda mesela. Şarkının adı: "From Auschwitz to Ipswich"! "Fat Children"da obezite epidemisi gibi son derece "iç ferahlatıcı" bir konuya değinen Jarvis, bunu bizi dans ettirerek yapmayı başarıyor. Albümün en punk şarkısının "chorus" bölümünün "tatlı" sözleri şudur: "Fat children took my life" (Şişko çocuklar beni öldürdü).

"Disney Time"daki yalan dünya, ilâhî sesli bir çocuk korosu ve orkestrasyonuyla örtülür. "Prozac nation"a da bu yakışır zaten. Albüm kapanırken Jarvis, "her şey iyi olacak, her şey iyi olacak, her şey iyi olacak" diye sayıklasa da, müzikteki huzursuz edici yaylı sazlar ve kreşendonun gerginliği sanki hiç de öyle bir şey olamazmış der gibi olmuş ("Quantum Theory"). Eski rocker'lar evlerine kapanıp şarkı yapınca, ve "Sex is just for dummies anyway / Something you do when you run of things to say" (Seks sadece aptallar içindir zaten, söyleyecek sözün kalmayınca yaptığın bir şey) gibi sözleri alıp, pop/punk/country/rock karışımı bir müziğin üstüne yatırınca, korkunç bir şeyle karşı karşıya kalmaktan korkabilir insan. Korkmayın! *Not:* Gizli parçaların bir albüm şakası olduğunu düşünebilirsiniz, ama şaka olmadan bu sözler/sözsüzlükler de olmuyor işte. Evet, "Cunts are still running the world". *Pelin Batu*

DAMIEN RICE
9
(WEA/Balet)

Hikâye herhalde 1997'nin İrlanda'sında başlıyor. Damien Rice, önce Juniper adında bir rock grubu kuruyor, bugün pek kimsenin hatırlamadığı, o zamanlarsa başarı sayılacak kadar insanın mırıldandığı bir-iki şarkıya imza atıyor. İş debut albümü kaydetmeye geldiğindeyse, topluluğun bağlı olduğu plak firması Polygram'la aralarında bazı hukukî problemler baş gösteriyor. Üstelik şirket, yazacakları şarkıların daha bir "radio friendly" olmasında ısrarcı. Rice'ın da o sıralar sıtkı sıyrılıyor, grubu terkediveriyor. Önce İtalya'ya, Toskanya'ya taşınıyor, zaten İrlanda'da nehir kıyısında büyümüş, pastoral manzaraları seviyor, ardından bir sene Avrupa'yı turluyor. Sonra Dublin'e dönüyor, bir demo kaydedip meşhur yapımcı ve film müziği bestecisi David Arnold'a gönderiyor. Arnold, şarkılardaki

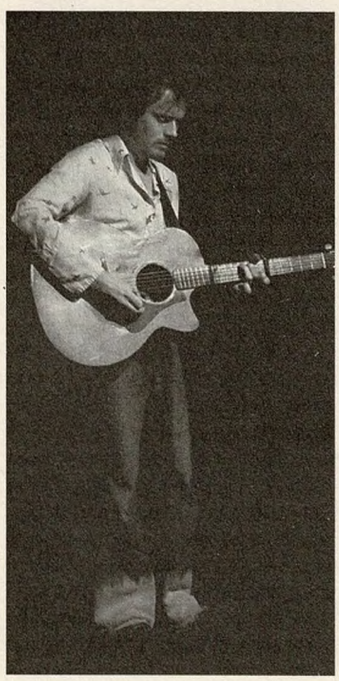

geleceği görüp Rice'a kayıt yapması için imkân sağlıyor. Daha ilk solo albümü çıkmadan yayınladığı 45'liği "The Blower's Daughter"la da turnayı gözünden vuruyor şarkıcı. Parça, bir Mike Nichols filminde, Jude Law, Natalie Portman, Julia Roberts'lı "The Closer"da kullanılınca, uluslararası hit statüsüne de kavuşuyor.

Damien Rice, önce bildiğimiz folk şarkıları besteliyor. Bunları çoğu zaman yaylılarla, bazen piyanoyla ve daima güzeller güzeli soprano Lisa Hannigan'ın sesiyle süslüyor. Üzerine de aşk, ayrılık, yalnızlık dizeleri döşüyor. Böylece, hele ki boş bulunursanız, anında tavlanıyor, günlerinizi, gecelerinizi Rice'ı dinleyerek geçiriyorsunuz –geçen albümü "O" ile bu dünyada iki milyon insanın başına geldi bu. Ancak, "9"ın yanına bile yaklaşmak istemezseniz, itiraz edemeyiz. Mesela bir Nick Drake dinlerken onun ruh halini dibine kadar hissetmez misiniz içinizde? Her ne diyorsa kayıtsız şartsız ardında durmaz mısınız? Rice'ın romantizmini biraz didiklediğinizdeyse, altından epey bir çapanoğlu çıkıyor. Adamımız kendini en çaresiz hissettiği anda arkada koca bir orkestra fırtınalar estiriyor. En dertli anında, piyanoyu bir üçüncü şahıs çalıyor –sanki bir Hollywood prodüksiyonu. Üstelik, kusura bakmasın, sıkıcı şarkı yapmakta da üzerine yok, "9"daki "Elephant" veya "Me, My Yoke + I" kadar iç bayıcı, yürek daraltıcı parça az bulunur –arkadaş da arkadaşın gönül meselerini bir yere kadar dinler. Bizim tercihimiz ne ayılıp bayılmak, ne de duymazdan gelmek... Sanat az biraz duygu sömürüsüyse, hakkını vermek lâzım, Rice bazen zarifçe de yapıyor bu işi. "9"nın açılışını yapan "9 Crimes", takipçisi "sensiz olmak, boş bir fincanı yudumlamak gibi" dediği "The Animals Were Gone" fena şarkılar değiller. Üstelik hemen her şarkısına ilgi çekecek bir dize, kulak kabartılacak bir melodi eklemeyi de başarıyor –keşke tersi de geçerli olmasa. *İlker Aksoy*

52→

gölge beyoğlu

şubat Konserleri

02 şubat 21.00

MURAT ÇELİK

Düş Sokağı

MURAT YILMAZYILDIRIM

"Sevgililer Günü"

www.biletix.com

14 şubat 21.00

03 şubat 21.00

YAŞAR KURT

www.biletix.com

ÇAMUR

16 şubat 21.00

09 şubat 22.00

BARIŞ AKARSU

www.biletix.com

Grup

GÜNDOĞARKEN

17/24 şubat 22.00

10 şubat 22.00

ZARDANADAM

23 şubat 21.00

gölge beyoğlu

İmam Adnan Sokak 8/1. Kat Beyoğlu

Bilgi Tel: (0212) 245 50 72

Biletix: (0216) 556 98 00

www.biletix.com

PERGE Pilsner Bira

Hiçbir şeyi beceremem. Hiç sabrım yok. Oysa mesleğim olan yönetmenlik, bir derviş sabrı gerektiriyor. Belli bir ışıklandırmayı araştırırken saatlerimi, hatta bütün bir öğleden sonramı harcıyorum, ama kahve suyunun ısınması için birkaç dakika beklemeye gelince, buna kesinlikle tahammül edemiyorum. **FEDERICO FELLINI**

Ey yıldızları yalanlar saçan gece, ey gece, ey Evren'le boy ölçüşebilen tek şey, değiştir beni, bedenimi de, ruhumu da bedeninin bir parçası yap, yap ki kaybedeyim kendimi, som karanlık olayım, gece olayım ben de, derinliklerinde yıldızlara benzeyen düşler, gelecekte parlayan ışıklarla beklenen gezegenler barındırmayan bir gece. **FERNANDO PESSOA**, Huzursuzluğun Kitabı

Bir kâğıda kurşunkalemle ne incelik / İstanbul yazıp da hecelemek **METİN ELOĞLU**

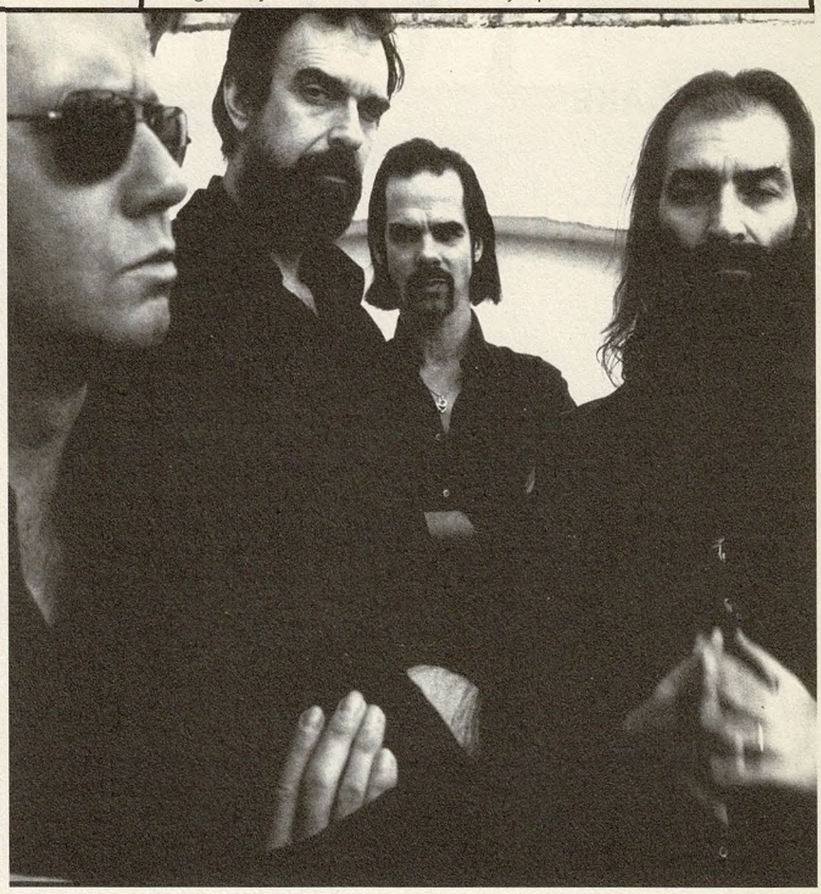

GRINDERMAN

Grinderman

(EMI)

Nick Cave bir önceki albümü "Abattoir Blues/The Lyre of Orpheus"la Birthday Party günlerine göz kırpmıştı ama, o günleri bu derece özleyeceğini düşünmezdik doğrusu. Meğer hasret nelere gebeymiş. Ofiste şarkı yazmaktan kendisine gına gelince, Bad Seed'ler Martyn Casey (bas), Warren Ellis (keman ve gitar) ve Jim Sclavunos'la (davul) kafa kafaya verip farklı şeyler yapmak için kolları sıvamış, sessiz sedasız. Piyanosunu bırakmış, eline gitarını almış, grubuyla jam usûlü çalışmaya başlamış. Ortaya çıkan malzeme, Londra'da, 2006 şubatında, prodüktör Nick Launay'ın gayretleriyle bir haftada toparlanmış. O Launay ki, nice Avustralyalı ismi yıldız yapmış, nice büyük grubun albümüne imzasını atmış adam, Gang Of Four, Killing Joke, Public Image Limited, INXS, Birthday Party, Church, Midnight Oil, Talking Heads, Girls Against Boys... Sonuç mu? Dehşet! Canhıraş, demir gibi, çelik gibi bir rock albümü, gençlik aşısı, anti-aging programı... Cangıldan fırlamış davullar, gitarlar eşliğinde yanan "Get It On" ile açılıyor albüm. "No Pussy Blues"la alev daha da harlanıyor. "Electric Alice" tıpkı bir Velvet Underground şarkısı, tıpkı bir "Venus In Furs". "Grinderman", albüme de, gruba da ismini veren şarkı, "erkek adam" türküsü "Go Tell The Woman" ve müthiş bir ballad "Man On The Moon"... Şarkılar yandıkça yanıyor, plak bitince onlar sapasağlam kalırken, rüzgârda savrulan sizin külleriniz oluyor... Son yıllarda ancak Mark Lanegan ve Queens Of The Stone Age albümlerinde rastladığımız bir görmüş geçirmişlik, nara attıran bir külhanbeyi duruş... Maskülen mi maskülen, ağzı da fena halde bozuk. Ama kâfi derecede ve Nick Cave'in şahsında zevkle kabul edilebilir. Bu da dünyanın bir rengi değil mi ki sonucunda! *İlker Aksoy*

JOANNA NEWSOM

Ys

(Drag City)

Joanna Newsom, ilk albümü "The Milk-Eyed Mender"ı 2004 yılında, 22 yaşında çıkardı. 2002'den beri kendi çabasıyla dağıttığı iki kaydı var. Bunların içerisindeki çoğu parça, Drag City'den çıkan ilk albümde yer aldı. Çiğ, alışıldık olmayan, bir ergen dahi değil, düpedüz ev hali içerisinde mırıldanan, yer yer coşkuya kapılan bir kız çocuğu sesiydi sürüp giden. Hâlâ öyle mi? Bilmiyorum. Belki de alışkanlık. Geride bıraktığımız sene Joanna Newsom yılın en mühim albümlerinden birini, "Ys"i çıkardı.

Güzelliğinin yanında, albümün kayıt macerası da yabana atılır cinsten değil. Yedi yaşından beri arp ve piyano eğitimi alan Newsom, "Ys"i, pek alışıldık olmadığı üzere, vokalini ve Stacy ismini verdiği arpını bir arada ve tek seferde, Steve Albini'yle kaydetmiş. Bu da bir Albini obsesyonu olan –ki ne mutlu böylelerinin varlığına– analog kayıt demek. Sonra devreye efsane aranjör-kompozitör Van Dyke Parks giriyor ve parçalara son halini veriyor. Kayıt bir sonraki aşamada New York'a geçiyor ve başka bir müzik dehası Jim O'Rourke'un ellerinde miksleniyor. Nihaî durum Abbey Road'da, kıdemli Nick Webb ellerinde bütünüyle analog olarak veriliyor. Geniş bir orkestra ve yanısıra Bill Callahan (Smog), maaile müzisyen Newsom'lardan kızkardeş Emily... 55 dakikaya 5 şarkı. Johanna Newsom, albümün zor olan isminin İngilizce "ease" gibi telafuz edildiğinden bahsediyor. Bu da müziğinin teskin edici halini ya da niyetini ortaya seriyor.

Appalachian esintili Amerikana, Newsom'ın kendi Avrupa kökenlerine dönük Kelt mitolojisi ve müziği, hikâye anlatıcılığıyla atbaşı gidiyor. Mitolojinin yanısıra, botanik, çocuk hikâyeleri, masallar, hayvanlar, astroloji ile gündelik hayatın ve muhtelif hayat gailelerinin birbirine karıldığı cümleleri, imgeleri tutana aşkolsun. Uzun parçalar bir o kadar uzun soluklu hikâyeler anlatıyor, tekrarsız. İşte diyorsunuz, tek hamlede kaydetmenin hikmeti bu olsa gerek.

İlk parça, kardeşinden mülhem "Emily". İkinci parça "Monkey & Bear", sirk hayvanlarının kaçışını hikâye ediyor. "Sawdust & Diamonds", aşk, ölüm, kader mevzuunun üzerinden uzun uzadıya bir geçiş...

Tüm parçalar, sembollere çevrilen bir nevi Joanna Newsom otobiyografisi gibi. İster barok, ister rokoko deyin ya da bunların önüne başka sıfatlar koyup yeni bir tür icad edin, kafanıza göre. Newsom'ın müziği, kişisel tarihinin izlerini takip ediyor. Arp tekniğini ve müziğini daha da geliştirmek niyetiyle Afrika ve Uzakdoğu müziğiyle haşır neşir olması ise ilerisi için merak uyandırmıyor değil.

Newsom'ın Vetiver, The Pleased, Smog, Vashti Bunyan'ın muhtelif kayıtlarına vokali, piyanosu veya arpıyla konukluğu var. Bu ay ikinci kez İstanbul'da seyredeceğimiz Will Oldham'ın favori songwriter'ı Juanna Newsom. Fazla söze ne hacet? *Cem Sorguç*

Desen: Cem Sorguç

Sene altmışlar, Erivan radyosunda bir dengbej kadın var, başlıyor söylemeye, off... Nerede olsam, kimin içinde, sesi kulağıma ulaşıyor, on dördünde pavyona düşmüş kızların eti gibi sızlıyor etim, 'Ez gune me... Tı ihtiyar u dini, ez gedéme... Yazıktır bana, sen hem ihtiyar hem delisin, ben çocuğum...' Otuz sekiz isyanın sesi yayılıyor ovalara... Yukarıda Tanrılar, aşağıda fakir fukara kulağını vermiş dinliyor, sessizlik kulelerinde ölüler iç çekiyor... Ceylan ağlayışıyla başlıyor söylemeye, silkinip ceylan oluyorum kimsesizlerin ormanında, ah edip makam değiştiriyor, kuyumcu çırağı bir oğlanın sesi diriliyor sesinde. **LATİFE TEKİN**, Muinar

Çocuk çek kaşlarını
Onursuz şeyler üstünden
Kirpiğin yüzüne düşürme
Bütün dünyaya gövdenle
Gülümseme öyle
Ağıdımı bozacaksın
GÜLTEN AKIN

Bir yiğit yaslanup dizine yatsa
Yârinin yağlığın yüzüne örtse
Her dem sevdiğinin sesin işitse
Gök yüzünde turna uçmuş gib'olur
KARACAOĞLAN

"Bu, bu" /
Bütün
söyleyebildiğim
bu / Yeşino
dağının çiçekleri
karşısında
TEİŞİTSU

Swan Lake
Beast Moans
(Jagjaguwar)

"Supergroup" denilen bir tür var müzik gruplarının evrim haritasında. Öyle çok iyi müzik yapmaları gerekmiyor bu süpergrupların, zira süperlikleri çıkardıkları seslerin harikulâde olmasından değil, grubu oluşturan kişilerin isimlerinden menkûl. Süpergrupların üyeleri daha önce yaptıkları çalışmalar sayesinde zaten üne kavuşmuş insanlar. '90'lardan A Perfect Circle, içinde bulunduğumuz onyıldan ise Velvet Revolver, süpergrup kavramına örnek olarak verilebilir.

Her süpergrup gibi Swan Lake de süperkahramanlardan oluşuyor; onlar da diğer süperkahramanlar gibi kötülere karşı savaşıp başı darda olanın imdadına koşuyorlar. Ancak Swan Lake üyeleri süperkahramanlık kariyerlerini şehir merkezinde değil de, biraz daha dışardaki mahallelerde sürdüren zatlar; bu sebepten gazetelerin manşetlerinden ziyade iç sayfalarda yer buluyorlar. Belki de bu yüzden şımarmadan üretken bir şekilde işlerine konsantre olabiliyorlar, kendilerine daha yaldızlı süpergruplardan daha çok güvenmemizi sağlıyorlar.

Swan Lake'in en göz önünde olan üyesi, The New Pornographers ve Destroyer'dan tanınan Dan Bejar. Sabah yediği ton balıklı sandviçten bir Tolstoy romanına ya da eski yazdığı bir şarkıdaki bir cümleye atıfta bulunabilen şarkı sözleri ve acı-tatlı gitar melodileriyle kendi mitini oluşturmuş adamlardan. Onun dışında, vahşi gürültü yumaklarını terbiye etme becerileriyle bilinen Frog Eyes'dan Carey Mercer ve Spencer Krug var. Krug, zaten bir diğer projesi The Wolf Parade'la 2005'e damgasını vurmuştu. Swan Lake, bu üç ismin birbirlerinin sırtına basmadan, öne fırlamaya çalışmadan en iyi bildikleri işi yapmaya çalıştığı bir proje. Yer yer takım ruhundan uzak, üç ayrı odaklı bir havası var "Beast Moans"un. Bu, albümün zayıf tarafı, çünkü böyle projelerin amacı parçaların toplamından büyük bir şey yaratmak olmalı. Zaten albümün en güzel anları, farklı şarkı yazma tarzları olan üç müzisyenin birbirlerini etkileyip melez sesler yaratabildikleri anlar. Örneğin "The Freedom" her ne kadar klasik bir Destroyer şarkısı gibi görünse de, Krug'un keyboard darbeleri ve Mercer'ın geri vokalleriyle farklı bir kimliğe bürünmüş. "City Calls" gibi üç müzisyenin seslerinin birbirine karıştığı şarkılarda imece ruhu iyice yüzeye çıkıyor. Albüm, yazlık bir kır evinde kaydedilmiş ve prodüksiyonu grup elemanları üstlenmiş. Bu kendi-işini-kendin-yap tavrı ve lo-fi estetiği kendini en çok, albümün belki de en iyi şarkısı olan "All Fires"da hissettiriyor. "Beast Moans", Bejar, Krug ve Mercer'ın sıkışınca gönül rahatlığıyla yardıma çağırabileceğimiz süperkahramanlar olarak yerini sağlamlaştırıyor. *Yiğit Atılgan*

Incubus
Light Granades
(Sony-BMG)

Bizim gözümüzde hala genç nu metal topluluğu ama, dünya Incubus'u tanıyalı tam 16 sene olmuş! O kadar seneye funk, hiphop ve elektronikanın rock'la gayet yakışan bir birleşimini sunan altı albüm, onların en kalburüstü örneklerinden seçilen epeyce hit'le, son plaklarında George Bush'a "megalomanyak" diyecek, kliplerini Orwell'in "1984"ünden etkilenerek çekecek, ABD'nin o zamanki başkan adaylarından solcu Nader'ı destekleyecek kadar dünya ahvaliyle ilgili bir duruşu da sığdırdı, bu hem cismi hem de içi güzel ekip. Üç sene kadar oluyor, ara vermişler, yan projelerle ve müzikten gayrı işlerle –film, resim, edebiyat– uğraşmışlardı. Şimdiyse tekrar işlerinin başındalar, "Light Grenades"le arzı endam ediyorlar.

Hayal kırıklığı sıfır, süpriz de sıfır. Bilmiyorsanız, tarif etmeye çalışalım: Kolay kolay kulakta kalmayan, bu sayede de her dinleyişte aynı taze tadı veren, hem dantel gibi işli, hem de zımba gibi rock şarkıları. Ama vokalist Brandon Boyd'un sözlerinin içine kapanması, gönül meselerine kayması kötü olmuş. "Love Hurts" çok güzel bir balad da, Türkiye'de konser verecekleri mart ayında "Drive"ın, "Megalomaniac"ın yanına yeni kardeşlerle gelselerdi, biz de hırsımızı daha iyi çıkarsaydık ya Bush ve tayfasından! Pitchforkmedia.com, 2006'nın en kötü 25 kapağından biri seçse de, el bombalı albüm kapakları bizi pek umutlandırmıştı –Green Day'inki öyle güzel patlamıştı ki. *İlker Aksoy*

www.pusula.com/virgul

AYLIK KİTAP ve ELEŞTİRİ DERGİSİ

virgül,

sayı 104

PUSULA YAYINCILIK İnönü Cad. Emektar Sok. No: 24/B Beyoğlu-Gümüşsuyu / İST. Tel:(0212) 252 42 80 Faks:(0212) 293 15 44

ONBEŞŞARKI

Amy Winehouse You Know I'm No Good
Badly Drawn Boy One Last Dance
Carbon Leaf American Tale
Los Cocineros Cabeza de Edificio
David Bowie Space Odyssey
Dexys Midnight Runners Celtic Soul Brothers
Jamie T Salvador
Boss Phobie Mene Sesh
La Macanita Adios Tristeza
Mahmoud Ahmed Ere Mela Mela
Motörhead Overkill
Nazan Öncel Zehirli Sarmaşık
Norah Jones Thinking About You
Peter, Bjorn and John Young Folks
Rickie Lee Jones Elvis Cadillac

ROLL DİSKO OTUZ

ONBEŞALBÜM

Brigitte Fontaine Libido
Biyouna Blonde dans la casbah
Carla Bruni No Promises
Feryal Öney Bulutlar Geçer
J.J. Cale & Eric Clapton The Road To Escondido
Jay-Jay Johanson The Long Term Physical Effects...
Long Blondes Someone To Drive You Home
Malt Kendi Adını Taşıyan İlk Albüm
Mirkelam Mutlu Olmak İstiyorum
Nekropsi Nekropsi
Mustafa Özkent ve Orkestrası Gençlik ile Elele
Şevval Sam Sek
Tracey Thorn Out Of The Woods
Van Morrison At The Movies - Soundtrack Hits
Willie Nelson & The Cardinals Songbird

YAS ŞARKILARI Hrant Dink'in anısına

Ahmet Kaya Adı Bahtiyar
Arto Tunçboyacıyan My Royal Brother
Billie Holliday Strange Fruit
Bob Dylan The Lonesome Death of Hattie Carroll
Bruce Springsteen American Skin (41 Shots)
Ciwan Haco Zilan
Crosby Stills Nash & Young Ohio
Eric Clapton Tears In Heaven
Jacques Brel Jojo
Lou Reed Magic and Loss
Peter Gabriel Biko
Renaud Putain de camion
Selda Vurulduk Ey Halkım Unutma Bizi
Tracy Chapman Bang Bang Bang
Wyclef Jean Diallo

DÖRT KERE DÖRT iki plakçı + iki bar

DEFORM / Beyoğlu
1. Nicky Siano's The Gallery
2. Marcus Belgrave Gemini
3. Sandoz Live in the Earth
4. Faust Faust So Far

ZERO / Kadıköy
1. Stuart A. Staples Leaving Songs
2. Hrsta Stem Stem In Electro
3. Badly Drawn Boy Born In The UK
4. Gogol Bordello Gypsy Punks...

MELEK / Beyoğlu
1. Ska Cubano Ay Caramba
2. Bole 2 Harlem Bole 2 Harlem
3. Darko Rundek & Cargo Orkestar Ne Okreci Se
4. Tiger Lillies Banging In The Nails

FERAYE / Beyoğlu
1. Rachid Taha Ecoute-moi camarade
2. Burhan Berken Min go
3. Bob Azzam C'est écrit dans le ciel
4. Müzeyyen Senar Feraye

İNGİLTERE albüm

1. Amy Winehouse Back To Black
2. James Morrison Undiscovered
3. Fratellis Costello Music
4. Snow Patrol Eyes Open
5. Razorlight Razorlight
6. Lily Allen Allright Still
7. Take That Beautiful World
8. Paolo Nutini These Streets
9. Kylie Minogue Showgirl
10. The Beatles Love

ABD albüm

1. Daughtry Daughtry
2. "Dreamgirls" (Soundtrack)
3. "Jump In!" (Soundtrack)
4. Corinne Bailey Rae CBR
5. Akon Konvicted
6. Justin Timberlake Future Sex...
7. "Now 23" (Various Artists)
8. Nickelback All The Right Reasons
9. Carrie Underwood Some Hearts
10. Beyonce B'Day

FRANSA albüm

1. Carla Bruni No Promises
2. Bénabar Reprise des négociations
3. Yannick Noah Charango
4. Diam's Dans ma bulle
5. Josh Groban Awake
6. Shy'm Mes fantaisies
7. Olivia Ruiz La femme chocolat
8. Le Soldat Rose Le Soldat Rose
9. Michel Delpech Michel Delpech
10. Medhy Custos Medhy Custos

ŞARKI DEĞİL TARİH!

David Bowie Space Oddity

Bowie'nin 1969'daki ilk hiti. Aynı adlı ilk albümünün ilk şarkısı... "C.R.A.Z.Y.", "The Life and Death of Peter Sellers" ve "Mr. Deeds" filmlerinde çalındı... "The Fountain" filminde yönetmen Darren Aronofsky ve soundtrack'in bestecisi Clint Mansell bu şarkıdan esinlendi... A capella yorumunu Flying Pickets'dan dinledik, komedi versiyonunu Tripod'dan... Orijinal kayıtta da çalan Rick Wakeman, vokalde Ashley Holt'la cover'ladı şarkıyı... Cold, Saigon Kick, Def Leppard, Helloween, Steel Train, Star One cover'larının yanısıra, Natalie Merchant'ın konser yorumu mevcut... Brezilyalı Seu Jorge da şarkıya el attı... Korn & Marilyn Manson yorumu hype.non-standard.net, Hermanos Calatrava'nın İspanyolca yorumu www.sideload.com'dan zevkle dinlenebilir.

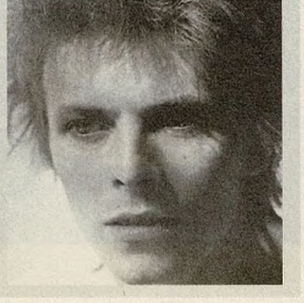

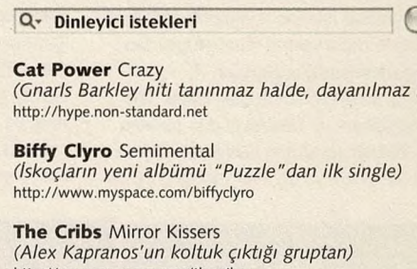

Cat Power Crazy
(Gnarls Barkley hiti tanınmaz halde, dayanılmaz lezzette)
http://hype.non-standard.net

Biffy Clyro Semimental
(İskoçların yeni albümü "Puzzle"dan ilk single)
http://www.myspace.com/biffyclyro

The Cribs Mirror Kissers
(Alex Kapranos'un koltuk çıktığı gruptan)
http://www.myspace.com/thecribs

Tom Vek I Ain't Saying My Goodbyes
(Londralı elektronik-rock'çunun "We Have Sound"undan)
http://www.myspace.com/tomvek

Adrienne Pauly J'veux un mec
(Fransızlardan yeni atak, Brigitte Fontaine'e popçu selâmı)
www.myspace.com/adriennepauly

Clap Your Hands Say Yeah Yankee Go Home
(Yeni albüm "Some Loud Thunder"dan)
http://hype.non-standard.net

Cold War Kids Hang Me Up To Dry
("Robbers & Cowards" albümünden)
http://www.myspace.com/coldwarkids

Espers Mansfield & Cyclops
(Sanki Sandy Denny ve Fairport Convention dirilmiş!)
http://www.myspace.com/espers

Hey Hey My My Too Much Space
(Fransız modern folkçuların ismi Neil Young'ın şarkısından)
www.myspace.com/heyheymymyband

Julie Doiron Me And Julio Down By The Schoolyard
(Kanadalı kızdan harika bir Paul Simon yorumu)
http://hype.non-standard.net

İnsanın doğası, doğusu, doğrusu

Mikail Aslan

Abdal ozanlar soyundan gelen Dersimli Mikail Aslan, Almanya'ya sürgününden 12 yıl sonra ilk kez Türkiye'ye kabul edildi ve bir turne gerçekleştirdi. Dersim müziğinde, köklere inerek bir kazı çalışmasını başarıyla ve ısrarla sürdüren müzisyeni kılamlarına yansıyan yüzüyle tanıma fırsatı bulduk. Her ne kadar pîrlerin, dedelerin sesini, unutturulmaya çalışılan geçmişi müziğine, fikrine nakşetmiş olsa da, 34 yaşındaki Aslan, kendi üretimini de sürdürüyor. Alman müzisyenlerle senfonik konserlerde eserlerini yorumlayan Mikail Aslan'la Doğu'dan Batı'ya sürgünü, müziği, doğayı ve doğrularını konuştuk...

12 yıl sonra ilk kez Almanya'dan Türkiye'ye gelebildiniz, ama sürgününüzün hikâyesi daha da eskiye dayanıyor. Dersim'den Kayseri'ye göç...

Mikail Aslan: On yaşıma kadar yaşadığım yer çok ilginçti. Ağustos-eylülde bile su o kadar soğuktu ki, içmek için ısıtmanız gerekiyordu. Küçükken hayaller kuruyorsunuz, çevremizi saran bu dağların üstüne çıksak acaba elimiz gökyüzüne değer mi, gökyüzü acaba mavi bir perde mi? Dünyayı o kadar küçük alıyorsunuz. Dağların, tepelerin arkasında ne var, oradan dünya nasıl görünüyor?..

Köyünüzün adı neydi?

Bizim köy aslında Taug diye bir köye bağlı. Pekoy diyorlar Zazaca, "dağ arkası" anlamına geliyor. Küçücük bir mezraydı, zaten dört tane ev. Bir kış günü yolunuz düşerse oraya, uzaktan baktığınızda böyle bir sis, duman yükseliyor bacalardan... Yaşanmayan bir yer gibi...

Göçe nasıl zorlandınız?

Sistematik bir baskı söz konusuydu bizim coğrafyada. O dönem siyasî hareketler de yavaş yavaş yoğunlaşıyordu. Abilerimiz de bu işlere girmişler. Baskılar yoğunlaşınca, abimin de o dönem faaliyetler içinde bir şeyler yapmasıyla, en azından gidip gelmesiyle ailemize bir baskı doğdu. On yaşıma geldiğimde çok kötü bir olay yaşadık, bir asker abime işkence yaptı, annem astsubayın kafasını kırdı. Çok ciddi olaylar... Baktık ki huzurumuz kaçtı, abim de cezaevine girince sürekli gelip rahatsız etme durumu oldu. Sonra Kayseri'ye geldik. Kayseri'ye 1960'larda Dersim'den bir göç furyası yaşanmış. Toplu şekilde zorla göçertme yerine, "size bir ev çıktı Kayseri'de, gitmek ister misiniz?" diye sormuşlar. Aileleri Kayseri merkezde iskân evlerine yerleştirmişler. Bazıları gelmemiş, ama gelenler de olmuş. Maddî durumları kötü; mecburen kabul edip gelmişler. '60'larda annemin sağdıçları yerleşmiş oraya. Biz de Kayseri'ye geldik, başka da gideceğimiz yer yoktu zaten. Köyle ilgili anılarıma baktığımda, aklıma gelen en güzel şey doğa... Mesela saatimiz yoktu, ama adımlarımızı gölgelerimizle sayardık. Gölge üç olduğu zaman öğle vaktidir, güneş tepede görünür. Kuşlarla, böceklerle, bitkilerle, hayvanlarla, arılarla farklı bir yaşam... Kâinatla iç içesiniz. İnsan olarak onun üzerinde değilsiniz de, sanki bir parçasısınız. Sürekli böyle bir kopuş yaşadım. Modern toplumlarda biz kâinatın efendisiyiz, her şey bize hizmet etmek zorunda. Bu düşüncelerle sonradan tanıştık. Doğadan kopuş yaşadım; Batı'ya doğru gidişte, bakıyordum, sanki ben orada cenneti yaşamışım. Evimizin önünde küçük bir taş vardı, akşam bütün aile fertleri o taşın üzerine oturur, dinlenmeye çekilir, bir şeyler içerlerdi.

Hayvancılıkla mı geçiniyordunuz?

Evet, 200 tane koyun vardı, keçiler vardı. Daha çok keçi... Dağlık yerde koyun fazla gezemiyor. Biz arıcılık yapıyorduk, petek arıcılığı. Natürel bal üretiyorduk, bugünkü kovanlar yoktu; eski tipte, elde yapılmış yuvarlak kovanlar vardı. Ben arılarla, tavuklarla yaşıyordum.

Gözlemler miydiniz arıları? Birlikte yaşayıp üretmek adına onlardan öğrenecek çok şey var...

Aram çok iyiydi arılarla. O zamanlar devrimciler geliyordu bizim oralara, sürekli sosyalizmden bahsediyorlardı bize, herkes eşit falan. Bunların bize anlattığı nedir diye düşünüyordum, işte arılar yapıyor bunu. Hz. Muhammed'in bir hadis-i şerifi vardır: "Ben bu kâinatta iki şeyin sırrını anlayamadım, biri arı, biri Ali." *(gülüyor)* Arıların sırrı anlaşılmaz. Onlarda sürekli çalışma söz konusudur; kimse kimseyi çalıştırmaz, ama herkes çalışır. Herkes ihtiyacına göre yer; çalışmayanlar, biraz gaddarca bir şeydir ama, öldürülür. Damızlık iki-üç tane bırakılır, ana arıyla çiftleşsinler, soy sürsün diye. Erkek egemenliğinin tamamen bitirildiği bir yerdir arı toplumu. Küçükken başka uğraşınız yok ya, onları sanki mikroskobik incelemeye alırdım. Ayaklarını nasıl bir şekle getiriyorlar, çiçekleri nasıl taşıyorlar... Çiçekleri ıslatıp ayaklarına doluyorlar, bir top oluyor rengârenk. İnanılmaz renkler, kırmızısı, moru... Her çeşit çiçeğe gidiyorlar ya, her çeşit renk geliyor... Kraliçe arı çok akıllı, insanı ısırdığı zaman öleceğini biliyor, diğer arılar bilmiyor bunu. İnsanları ısırıyorlar ve zehirlerini boşalttıklarında ölüyorlar. Kraliçe arıyı elime alırdım, çok güzel kanatları vardı, okşardım uzun uzun, hiçbir şey yapmıyor size... Ba-

DERSİM'DE ÜZERİME BAŞKA BİR RUH ÇÖKÜYOR. DERSİM BİNBİR IRKIN YERİ OLMUŞ. DEVLETLERİ YOK, AMA ZAMAN İÇİNDE BİR SİVİL İNİSİYATİF KURULMUŞ.

→57

DOĞAÇLAMA GELENEĞİNDEN
Mikail Aslan'ın grubunda Michael Weil, Dieter Schmalzried, Cemil Koçgün, Yasin Boyraz, Zafer Küçük gibi müzisyenler yer alıyor

zen düşündüğüm oluyor, 40-50 yaşıma geldiğimde köye gideyim, arıcılık yapayım diyorum. Baba mesleği. *(gülüyor)*

Annenizle babanız aynı köyden miymiş?

Annemle babam herhalde aralarında kavga gürültü olan iki aşirettenmiş. Uzak kalmışlar yedi yıl birbirlerinden. Bakmışlar, kimse bunları birleştirmiyor, kendileri birleşmişler sonra. Orada ilginç bir şey var, çocuklara, o dönem ne yaşadılarsa ona göre isim takıyorlar. Kendi kardeşlerimin isimlerinden yola çıkayım: İlkine Pelgüzar demişler. Pel "yaprak" demek, zar ise "zarafet"... Ama bu kız kısa, bir süre sonra, aynı ismi gibi dayanamamış, ölmüş. İsmi onun kaderini belirlemiş. Bu çocuğa çok büyük bir hasret duyduklarından dolayı, ahüzar oldukları için yeni doğanın ismini İntizar koymuşlar; Farsça "hasret" demektir. İntizar yaşama devam etmiş, bayağı büyümüş, ikinci çocuk gelmiş, birincisi mutlu yaşadığı için ona da Gülizar demişler, güller açmış.

Size bu melek ismi nasıl konmuş?

Benim ismim de o bağlam içerisinde bir noktayı alıyor. Mikail melek ismi ama, Anadolu'da bu ismi Ermeniler çok kullanır. Dört melek sadece Kur'an'da değil, bütün Semavi dinlerde geçiyor. Bazen bana soruyorlar, sanatçı olduktan sonra mı isminizi değiştirdiniz diye. İsmimden dolayı sorun yaşadığım da oldu. Kayseri'de ortaokulda askerî yönetim vardı. Mikail Aslan derler, ayağı kalkarım, "oğlum, sen Ermeni misin?" diye sorarlar, "yok hocam, elhamdülillah Türk ve müslümanım" derim. Kızarlar bana: "Sus lan, otur yerine!" *(gülüyor)*

Söz Ermenilere gelmişken, Erivan Radyosu'ndan söz edelim. Sizin için de özel bir yeri var mı?

Nereden biliyorsunuz siz Erivan Radyosu'nu? *(kalkıp elimizi sıkıyor)* Erivan Radyosu'nun herkesin üzerinde etkisi vardır. Yedi-sekiz yaşındayken hatırlıyorum, o zaman Almanya'dan gelen radyo-teypler vardı, bizim insanlarımız, özellikle dedem, burgusunu çeviriyor, bütün kâinatı dolaşıyordu o sesle, sonra tak geliyor, Erivan Radyosu'nda duruyor. Biz anlamıyoruz onların dilini, biz Zazaca konuşuyoruz, onlar Kurmanca konuşuyor, ama çok yakındı. Onlar aynı bizim gibi ağıt yakıyorlar, bizim gibi ağlıyorlar. Arada Aşık Veysel çıkıyordu, babam çok severdi Aşık Veysel'i. Sonra ben Almanya'ya çıktığımda, gittim hemen Erivan Radyosu'nun kayıtlarını buldum. Üzerimde öyle bir etkisi var, halen dinliyorum ve çocukluğuma götürüyor beni.

Karapetê Xaço ile aranız nasıldır? Ermeni olup da Kürt müziği üzerinde ustalaşmış efsane bir dengbej.

Ermeni kırımı olduğunda, Yezidi Kürtler de Ermenilerle berabermiş. Bunlar hiç müslümanlaşmamış Kürtler... Bunlar da Ermenilerle beraber kaçarak Erivan'a gidiyorlar. Yolculuk sırasında diyelim ki Karapetê Xaço'nun ailesi kayboluyor, o bir Kürt ailesinin yanında büyüyor. Erivan Radyosu'nda çalınan enstrümanlar Ermeni yapımı, otomatikman Kürtlerle Ermeniler arasında bir bağ kuruluyor, birbirlerine karışmışlar. Karapetê Xaço gibi Ermeniler artık Ermeniceyi belki unutmuştur bile, Kürtçe anadili gibi olmuştur. Onu dinlediğim zaman bambaşka duygular yaşıyorum.

Ortaokul ve liseyi Kayseri'de okuduktan sonra Malatya'da İnönü Üniversitesi'nde matematik bölümüne girmişsiniz, ama sadece iki yıl sürmüş. Ardından Almanya'ya göç...

Üniversite sınavlarına girdim ve matematiği seçtim. Gitmek istediğim başka şehirlerdi, ama puan Malatya'ya yetti. '92-93 yılları zor zamanlardı üniversitelerde. Kavgalar oluyordu, bir kişi öldü benim zamanımda. Çarşıda dolaştığımız zaman kim bize saldıracak diye bir korku vardı içimizde. Baktım bu şekilde devam edemeyecek, istemeseniz de bir şekilde olaylarla karşılaşıyorsunuz... Annemin de baskısı vardı üzerimde, beni sürekli çekmek istiyordu. Üniversite okumaya başladığımda annem gezmek için Almanya'ya gitmişti, orada yaşayan kardeşi vardı. Basında olayları takip ettiğinden tedirgindi. Ben de gözaltına alınmıştım. Okuldan uzaklaştırıldım, asker kaçağı durumuna düştüm... Ya biz birilerini öldüreceğiz, ya birileri bizi öldürecek, böyle bir dönemde en doğrusunu yaptık. Annemin ve ardından benim Almanya'ya gitmemle bütün aile yavaş yavaş oraya çekildi. Annem önce çocuklarını topluyor, Kayseri'ye götürüyor, olaylardan korumak için, sonra bakıyor Kayseri'de de rahat yok... Ana Tanrıçalar var ya, onlar gibi. *(gülüyor)* Kardeşi de istemiyordu Almanya'da, "bunlar gelmesin" diyordu. *(gülüyor)* Annemin çabası olmasaydı, aileden birileri şimdi yaşamıyor olurdu.

Anneniz hâlâ Almanya'da, değil mi? Sizin buraya gelişinize nasıl bakıyor?

"Topladım sizi, buraya getirdim, ne gidiyorsunuz oralara" diyor. *(gülüyor)*

Dağ köyündeki hayatınızda radyo dışında müzikle ilişkiniz nasıldı?

Bütün Alevilerde olduğu gibi... Onlardan gelmiş bir ritüel var; müzik, keyif ve raks için değildir. Bizde keyif ve raks, davul ve zurnayla yapılır. Eğ-

BİZDE SAZ ÜÇ TELLİDİR, BUNA TEMBUR DERİZ. KUTSAL BİR SAZDIR. AİLE İÇİNDE BİR KIZDAN ÖĞRENDİM SAZ ÇALMAYI, BU DA ÇOK GÜZEL BİR ŞEY.

lence müziğiyle diğer müzik ayrıdır. Bizde sazın üç telli olması gerekir, buna tembur deriz. Bununla hiçbir zaman oyun havası çalınmaz. Kutsal bir sazdır, onunla sadece beyitler çalınır, semah yapılır. O çalındığı zaman tüylerimiz diken diken oluyordu, tanrısal bir şeydi. Ne zaman sazı eline aldın dediklerinde, aklıma sadece bir ablamın bana "böyle çalacaksın" diye gösterdiği bir an geliyor. *(gülüyor)* Bir aile içinde bir kızdan öğreniyorsunuz saz çalmayı, bu da çok güzel bir şey. Çok küçük olduğum için elime vermiyorlardı kırmayayım diye... Bir abim vardı, çok devrimciydi, bir gün ona sordum: "Bu davuldan niye böyle çok ses çıkıyor?" O da bana, "içine bir tas bal koyunca bu ses çıkıyor" dedi. *(gülüyor)*

Siz Alevi Zazasınız, azınlık içinde azınlık... Bir de tabii Dersimlilik var. Adı bile önyargıları harekete geçiren bu özel bölgenin müziğini yapıyorsunuz...

Zazalarla Kürtler akraba iki halk, Zazalar da Alevi ve Sünni olarak ayrılır. Dışarıdan bize Zaza derler, biz kendimizi içeriden Kırmanc ya da Dersimliler olarak tanımlarız. Dersimliler çok ilginç bir kavim yaratmışlar. Bunun tabii sosyal, tarihsel, kültürel bir önemi var. Ben o coğrafyaya girdiğim zaman üzerime başka bir ruh çöküyor. 1300 yıldır bu coğrafyada Selçuklu Arap hükümdarlığı, İslâm, Fars egemenlikleri hüküm sürmüş. Çok dağlıktır. Hükümetlerle sorunu olan Hıristiyan, Musevi, Yahudi, Ermeni, Yezidi, birçok insanın uğrak yeridir Dersim. Ermeniler soykırıma uğradıkları zaman, üç bin, dört bin kişilik gruplar şeklinde soluğu Dersim'de almışlar. Her kim zulüm görüyorsa, gitmiş, oraya yerleşmiş. Çeşit çeşit aşiretler gelmiş oraya. Bu aşiretler her ne kadar kendilerini Dersimli saysalar da, aslında ırk olarak ya Süryanidir, ya Ermenidir, ya Kürttür, Türkmendir... Ortak paydaları, İslâm'dan çektikleridir. Zaman içerisinde Dersim binbir ırkın yeri olmuş. Bir köyden bir köye gidin, tipler değişiyor, gelenek değişiyor. Fakat kendi aralarında doğal bir yönetim seçmişler. Alevilik inancına göre, diyelim hıristiyanlarla, diğerleriyle farklı bağlar geliştirmişler. Farklı dinlerden insanlar da doğal kültür içinde bir şekilde yan yana yaşamışlar. Bunu bir de hükümet biçiminde korumuşlar. Devletleri yok, ama zaman içerisinde bir sivil inisiyatif kurulmuş. Tamam, cezaevi yok, ama biri kötü bir şey yaptığında aforoz ediliyor. Doğal olarak Osmanlı döneminde de kendi bağımsızlığını korumuş, devlet de fazla ilgi göstermemiş, burayı fethedelim diye düşünmemiş. Dönem dönem gitmek istemişler, ama bakmışlar olmuyor, elçiler göndermişler, gelin konuşalım diye.

Almanya'dan önce de müzikal çalışmalarınız olmuş bazı gruplarla. Onlarla politik açıdan anlaşabiliyor muydunuz?

Grup Munzur, Grup Tohum... Bu guruplarla başladığımda, ben kendi anadilimle müzik yapmak istediğimi söylüyordum. Aramızda ideolojik ve politik tartışmalar oluyordu. Onlar propaganda yapmak istiyordu, tabii bunun da Türkçe yapılması lâzımdı, insanların anlaması için. "Ama bizim dilimiz yok oluyor" diyordum, içgüdüsel olarak şarkılar yazıyordum. 18 yaşımda ilk kılamımı yazdım. Köyde yaşadığımız kötü olaylarla ilgiliydi: "Dayika Ma". O dönem o insanlarla belki kapışıyordum, ama sonra o kapışmaların kendi yolumu çizmemde bana büyük yararı oldu. Onlarla çatıştıkça kendimi kurdum. O arkadaşları gördüğümde diyorum, "o zaman kavga ediyorduk, ama iyi ki vardınız"...

Yurtdışına çıkmanın özgürleştirici bir yanı oldu mu müziğinizin gelişiminde?

Tabii, dedim ki, kendi anadilimde, kendi ülkemde yapamadığım şeyi burada yapabilirim. Fakat bir taraftan da müzik akademisinde okuyabilir miyim diye düşünüyordum. Almanca öğreniyordum, bir de matematik eğitimine devam ediyordum. Dili öğrendikten sonra gitarımı aldım, konservatuara gittim. Çat-pat Almancamızla derse giriyoruz, hoca Almanca konuşuyor, yoğun teori anlatıyor, ben içimden "hocam, çal!" diyorum... *(gülüyor)* Motivasyonum konservatuar okumak değildi, o müziği anlamaktı. Batı müziğine karşı korkunç bir ilgim var, armoniyi seviyorum. 16-17 yaşımda Zülfü Livaneli'ni dinliyorum ve diyorum ki, bu melodilerin altındaki armoninin nasıl yapıldığını anlamak için piyano öğrenmek lâzım. Matematik eğitiminden koptum, çünkü müzik hayatımda önem kazandı. Hocalar Almanya'da eğitim alabilecek kapasitemin olduğunu söylüyorlardı. İki tane Batı enstrümanı çalmanız lâzım, Doğu enstrümanı kabul etmiyorlar. Yavaş yavaş olgunlaştım, ilk Zazaca albümümü de o aralar gerçekleştirdim.

"Agerayîs" dönüş demek. Sizin için hayatî anlamı olan bir sözcük...

Bizde sürgün garp demektir, batı. Anadilimizde sürgüne giden insana "garba gitmiş" derler. Garp ya da Garbistan... Gariplik de oradan geliyor. Bizde hiçbir sürgün doğuya gitmemiş. Ben de dönüşü Almanya'da yaptım. Hep döneceğiz, döneceğiz, ama tabii bu ruhsal bir dönüştü. Bedensel bir kopuş var, ama ruhsal olarak artık ailemin, politik ve siyasal çevremin bana dayattığı kimlikle varolmak istemiyordum. Kulağıma sesimi verdim. "İnsan hep kendi doğusunu özler, esmer yanını yine de gizler" diye bir söz yazdım. Esmer yanı nedir, insanın doğallığıdır. İnsan hep kendi doğusunu özler derken, insan kendi doğasını ve doğrusunu özler. Ama insan nedense yine de kendi doğasına mesafeli duruyor, onun için "esmer yanını gizler" diyorum. Bir şekilde hepimiz Doğuluyuz, ama herkes kendi doğusunu aşağılar. Dikkat edin, Avrupalı Türkleri, Yunan Türkü, Türk Kürdü, Kürt Arabı, Arap Hintliyi aşağılar... İnsan hep kendi doğusunu özlüyor, çünkü hepimizin çıkışı Orient. Primitif diyorlar ya, hiçbirimiz birdenbire apartmanlarda oturmadık, bu dağlardan geliyoruz. İnsan bu yanını özlüyor, ama çağımızda sürekli kendi doğasıyla mücadele içinde. Ona da erişemiyor. Almanya'da dedim ki, aile çevresinin, politik ve siyasal çevrenin benim üzerimdeki bu manipülasyonu dursun... Tamam, Aleviyim, ama orada kalsın, tamam solcuyum, ama orada kalsın, tamam Kürdüm, ama orada kalsın. Ben kendim birey olarak neyim, ne hissediyorum?..

Topraktan gelen kültürü, geçmişten gelen sözlü birikimi kendi bireyselliğinize yansıttığınızı söylememiz mümkün mü? Şarkı sözlerinize, beste ve düzenlemelerinize bakıyoruz, 34 yaşında dede gibisiniz...

Hz. Muhammed dağda vahiyleri aldığı zaman, eve geliyor ve eşine, "beni ört" diyor. Eşi örtüyor, ama o halen üşüyor. Neden üşüyor? Yeni bir fikri ilan edecek çünkü, anlatmaya başlayacak. Artık kendi yolunu bulmuştur. Ben kendimi Almanya'da keşfettim, özgürleştim yani. Ben de anneme sürekli "duş almak istiyorum" diyordum. Üzerimde bana ait olmayan birçok şey var ve bunlardan arınmak istiyorum. Arındığımda kendi doğama döndüm. Bizi hep kendi doğamızdan koparark batıya sürgün ediyorlar. Bütün manipülasyonların mânâsı budur: Unutturmak. Kayseri'ye geliyorsunuz, Dersim'i unut diyorlar, Almanya'ya geliyorsunuz, Kayseri'yi unut... Bu tepkisellik içinde müziğim sürekli geçmişi, geldiği yeri hatırlatıyor. Onlar unutturmaya çalıştıkça biz hatırlıyoruz, hatırlatıyoruz... Müzik, önemli bir hatırlatma aracıdır. Bu bilinçli çabamız, hatırlatmak isteyişimiz bizde biraz daha erken kâmilleşmeyi sağladı. Küçüklükten beri olgun insanlara karşı da ayrı bir ilgim var.

BİR ŞEYLERİ YOK, YOKSULLAR, AMA ŞU SEVGİYE BAK... BU RESMİ GÖRDÜĞÜMDE, İNSAN SADECE GEÇMİŞİNİ DEĞİL, GELECEĞİNİ DE HATIRLIYORMUŞ DEDİM.

"Dağların Anahtarı" albümünüzün kapağında da bunu görüyoruz. Ayrıca amcanızın fotoğrafı da yer alıyor albüm kitapçığında. Dengbejlerle ilişkileriniz nasıldı?

Kayseri'ye geldiğimde, gençlik dönemimde break dans yapıyordum. *(gülüyor)* Fakat dayımın oğluyla kapalı bir mekân içine girdiğimizde, diyelim içiyoruz, muhabbet ediyoruz... O zamanlar çevremizden bulduğumuz kırık dökük Zazaca, Kürtçe bantlar olurdu. Çok duygusallaştığımızda bunları dinler, ağlardık. Düşünün, dışarıda break dans yapan biri, içeride Zazaca müzik dinleyip ağlıyor. *(gülüyor)* İki ayrı dünya yan yana duruyor. Tamam, onlar sonradan gelen kültürlerdir, ama onlara da kapalı değilsiniz, özeniyorsunuz. Hep bir bağımız vardı eski kayıtlarla. 18 yaşımda Zülfü Livaneli'yle tanıştığımda bana, "sen bu Kayseri'den nasıl çıktın?" diye sordu, "abi ben Dersimliyim, sizin müziğinizi çok seviyorum" dedim. Ona müziğimi Kürtçe yapmak istediğimi söyledim, bana yedi tane telefon numarası verdi. *(gülüyor)* Halen Türkçe kendimi çok iyi ifade edemiyorum. Sürgün, dil konusunda parçalanmıştır. Sürgün yaşamı ve çokdillilik şuna benzer: Hava parçalı bulutludur, her tarafta bulutlar vardır, ama gök bir türlü kazasını belasını yağdıramaz. Bir türlü yağdıramaz...

"Dağların Anahtarı" albümünüzdeki kapak fotoğrafını Almanya'da bulmuşsunuz. Sürgünler kültürlerini de taşıyor, izlerin tamamen silinmesi olanaksız...

"Dağların anahtarı" bir kelimedir, ama bütün ka-

yıpları anlatacak tek kelimedir. Bütün kaybedilenleri tasavvur edebiliyorsunuz o kelimeyle. Ben hep o kaybedilen dağın anahtarını ararken onun resmini de aradım. Bir gün bir aileyi ziyaret ettiğimde eski resimlere bakıyordum ve bu resme rastladım. Kâğıt o kadar çürümüş ki, bez gibi olmuş, gördüğümde hemen tamam dedim, işte ben bunu arıyordum! Şu elele tutuşlarına, şu sevgiye bak diyordum her baktığımda. Bir şeyleri yok, yoksullar, ama şu sevgiye bak... Sanki anahtar onların ellerinin içinde, anahtarı onların elinden nasıl alabilirim diye düşündüm, gözüm orada kaldı. Anahtarı buldum. Bu resmi gördüğümde, insan sadece geçmişini değil, geleceğini de hatırlıyormuş dedim. Sanki o anı daha önce görmüştüm. Öyle bir şey hatırladım.

Şarkı sözlerinizi incelediğimizde tek tek şiirler değil de, uzun bir destanın parçalarını yazdığınız hissediliyor. Nasıl yazıyorsunuz, size anlatılmış hikâyeleri hatırlayarak mı?

İnsan aslında yeniden yaratmıyor, her şeyi hatırlıyor. Bu formlar eskiden de kullanılmış. Günümüzün şarkı formu beni çok sıkıyor. Bu sınırlar içinde çok zor hareket ediyorum. Aslında kafamda daha geniş parçalar var, şu an bazı kompozisyonlarım var, tembur üzerine yarım saat sürüyor. Birbirine bağlı hikâyeler. Yorumumu serbest bırakıyorum, bakıyorum, böyle çıkıyor. Geçen gün Kürt Müziği Konferansı'na katıldım ve "Mitoloji Bağlamında Kürt Müziği" diye bir tema işledim. Müziğin arifesinde, öncesinde varolan düşünce üzerinde durdum. İnsan biraz da yaşadıklarını müziğe aktarıyor. Müzikten çok, müzikten önce yaşadıklarım önemlidir. Onları ne kadar yoğun biçimde yaşamışsam, müziğimde o çıkar. Demek istediğim, müziğin arifesi önemlidir. Tevrat'ta, daha hiçbir şey yokken, daha yaradılışın kurgusu yapılırken, bir ton olduğu söylenir. Kurgudan önce ton varmış... Her düşüncenin, her fikrin, her paradigmanın önünde bir müzik vardır. Yaptığım albümler iki-üç yıl içinde yaşadığım, hissettiğim şeylerle uğraşmıştır. O an ben fikir olarak neye yoğunlaşmışsam, müziğim de onunla uğraşır.

"Bedenim Batı'ya gittikçe ruhum Doğu'ya gitti" diye yazmışsınız. Bir yandan da iki tarafı birleştirerek müzik yapmanın yolunu bulmuşsunuz. "Maya" albümündeki "Connections", Gerhard Fischer-Münster ile birlikte yazdığınız senfonik bir eser.

Doğu'yu da, Batı'yı da insanlık değerlerinin parçaları olarak görüyorum. Düşünüyorum ki, Batılılar kâinatı çok merak etmişler, sürekli yolculuk yapmışlar, Amerika'yı keşfetmişler, aya gitmişler. Ne var ne yok hepsini bulalım ve kontrolümüz altına alalım diye. Öyle meraklı bir toplum ki, sürekli inceliyor, keşfediyor. Ama o kadar dışarıda olurken kendi iç huzurunu unutmuş. Sürekli dışarıdadır, dışarıda kazanan, içinde kaybedendir Batılı. Doğu toplumu da kendi dağlarında, fazla dışarıya merak salmamıştır: Ben buradan memnunum, bana dokunmayan yılan bin yaşasın... Bunlar da dışarıda kaybedip içeride kazananlardır. Doğu'da içe doğru yolculuk, kâinatla farklı bir bağ var, daha huzurludur Doğulu. İki toplumun birbirine ihtiyacı var, daha bütünlüklü bir değere ulaşmaları için... Konservatuarda okumaya başladığımda ikinci enstrüman olarak klarnet çalmak istiyordum. Ama çok pahalıydı, bir arkadaşımın saksofonuyla derslere başladım, bayağı ilerledim. Bitirme sınavında Barok, klasik ve romantik dönemlerden eserler çaldım, sonra kendi yaptığım bir eseri seslendirdim. Hoca beni alkışladı ve en yüksek puanı verdi. Bütün sınavı kaydetmiştim, hoca neden kayıt yaptığımı sordu. Ona şöyle cevap verdim: "Hocam, ben bir daha bu müzikle uğraşmayacağım. Dört-beş yılımı vermişim, bari bu anı kaydedeyim de, ileride yaşlanınca, zamanında ben bunları çalmışım, hiç yakışıyor mu bana derim." *(gülüyor)*

"Connections"ı PCK Senfoni Orkestrası'yla yorumladınız.

Alman toplumu, diğer Avrupa toplumlarına göre daha içine kapalıdır. Fransızlar öyle değil örneğin. Almanlara gidip "bizim böyle kılamlarımız var, onlardan orkestrasyon yapmak istiyorum, ama bunun için size ihtiyacım var" dedim. Sonradan Bach'ın, Beethoven'in eserleri yanında bizim Alman arkadaşla yaptığımız esere yer verildi, aynı salonda seslendirildi. O mekâna bizi kabul etmeleri bile çok zor bir şey kültürel olarak.

Oturmuş bir grubunuz var artık, Almanlardan ve Türkiyelilerden oluşuyor. Alman yorumcular sizi, müziğinizi tam olarak anlıyor mu?

Fikir belirleyicidir, müzik sonra gelir. Onun için, ben sahnede birinin yanına oturduğumda, cemaline baktığımda o enerjiyi almalıyım. Gruptaki Almanlar da '68 kuşağından. Biraz bizim kopuşumuzu, yaşadıklarımızı biliyorlar, modern dünyaya teslim olmamış, Doğu'ya karşı ilgileri olan insanlar, doğaçlama geleneğinden geliyorlar. Yüz tane Alman yanımıza gelmiştir, ama ikisi kalmıştır. Zaman içinde tanıyarak oluşturuyorsunuz grubu. Gruptan biri olmadığında kendimi eksik hissediyorum sahnede, sanki bir damarım eksik gibi...

Senfonik çalışmalara devam edecek misiniz?

Senfoni orkestralarında yer alan enstrümanlar üzerinde oynuyorum, örneğin onlarda var olan perküsyon aletlerini çıkarıyorum, yerlerine bizimkileri koyuyorum. Üstte de bizim tınılarımızı neyle, dudukla veriyorum. Batı müziğiyle kuracağım ilişkide altyapıda ve üstyapıda bizim müziğimiz temel olsun, onlar bizim müziğimizi güçlendirsinler diyorum. Bach'ın, Beethoven'ın eserleri içinde de Batı halk müziği vardır küçük bir hücre olarak. Küçük halk müziği hücresini kendi müziklerinde başlangıç noktası olarak almışlardır. Biz gidip de onları taklit ettiğimiz için başarısız oluyoruz. Batı müziği yapalım, Batı enstrümanları kullanalım derken, onları kendi ruhumuza entegre edelim diyorum, bunu Anadolu ruhuyla yapalım.

Kamer Söylemez'le bir dirsek temasınız var. Epeyce şarkı sözünü bestelemişsiniz.

Kamer Söylemez, Ermeni kökenli bir arkadaşımız, ama yıllardan beridir en güzel Zazaca şiirleri o yazar. Roj TV'de de on yıldır Zazaca kültür-sanat programı yapıyor. Bizim müziğimiz için çok temel bir çıkış noktası oldu; eğer o olmasaydı, müziğimiz eksik kalırdı. Modern dünyayı da anlatan çok güzel şiirler yazdı ve bu şiirler bizim müziğimizi tamamladı. Almanya'da yaşıyor, dervişane bir dünyası vardır. Yazıyor, çiziyor, araştırıyor ve bize bu konuda çok büyük bir miras hazırlıyor.

Avrupa'da Aynur'la birlikte "Sound of Thembur" adlı bir konserler dizisi gerçekleştirdiniz. Nasıl geçti konserler? Ayrıca, neden tembur diyorsunuz, bu da bağlama değil mi?

Tembur saz demek, saz ise Türkçede enstrüman... Bağlama Türkçede verilen isim, tembur ise Kürtçe ve Farsçada verilen isimdir. Dersimliler tembur diyorlar, İranlılar, Afganlar da öyle. Türk sanat müziğinde kullanılan tanburla alâkası yok. Tembur denince daha çok bizim çalış biçimimiz, eski dedelerimizin sazları anlaşılabilir. Bağlama denince daha modern bir enstrüman akla gelir... Aynur'la zaten uzun süredir görüşüyoruz, onun "Pervane", "Aşkın Şarabı", "Şire" gibi birkaç parçasına düzenleme yaptım, sesini çok seviyorum. O bölgenin duygusal, ruhsal durumunu bildiği için, Aynur da Dersim parçalarını benimle çalışmak istedi. Bizim coğrafyanın, bu eski müziğin anlatılabileceği bir konser dizisi yaptık. Tamamen eski müziklerden oluşmuyordu repertuar, yeni albümlerden parçalar da vardı... 13 konseri yaklaşık 10 bin insan izledi. Dersim müziğini, bu mistik kültürü hatırlatmak istedik. İki-üç ay boyunca Hollanda, Almanya, Fransa, İngiltere, çok yer dolaştık. Konserler etkili oldu; Alevi müziği, Kürt müziği, Zaza müziği, Dersim müziği daha çok konuşulmaya başlandı.

İNSAN ESMER YANINI GİZLİYOR, KENDİ DOĞUSUNU AŞAĞILIYOR. AVRUPALI TÜRKLERİ, TÜRK KÜRDÜ, KÜRT ARABI... AMA YİNE DE İNSAN DOĞUSUNU ÖZLÜYOR.

TEMBURUN ÜÇ TELİ
Aynur, Mikail Aslan'la birlikte Avrupa şehirlerinde verdiği "Sound Of The Tembur" konserlerini Roll'a şöyle anlatmıştı: "Sesimizi önce temburun üç telinden alıyoruz, yoğunluğa doğru gidiyoruz. İki-üç şarkıyı bütün grupla çalarak bitiriyoruz. Ben bir konsere gittiğimde, gözlerimi kapatıp, o konser beni nereye götürüyor diye bakarım. Herkesin bizi de öyle dinlediğini görüyorum."

İNSANIN DUYGUSU ESARET ALTINA ALININCA HAKİKAT GİZLENİR. SIR, KENDİNİ GİZLEMEK ZORUNDA KALAN HATIRADIR.

Yıllar sonra Türkiye'de ilk kez turneye çıktınız: Elazığ, Diyarbakır, Erzincan, İstanbul, İzmir ve Ankara... Nasıl geçti konserler?

Doğal olarak, insanlar konserlerimize geldiğinde içlerine yönelirler. Konserlerimizin dikkatle dinlenmesi gerekir. Bizim açımızdan en önemli şey şu: Ben 12 yıl uzakta yaşamak zorunda kalmışım, bir sürü kılam üretiyorsunuz, "ben bu kılamları yapıyorum, ama nereye gidiyor, kendimi anlatıyorum, ama bu kime çarpıyor?" diyorsunuz. Taş atıyorum kuyuya, kulağımı veriyorum, ama ses gelmiyor. Nereye çarpıyor ki, dibi yok... Türkiye'deki konserlerin böyle bir anlamı var, attığım taştan ses geldiğini duydum. İlginçtir, bir sürü yaşlı insan gördüm konserlerde, 70-80 yaşında insanlar. Bazen gitarla caz doğaçlamaları yapıyoruz, onu da aynı alâkayla dinliyorlar. Fark ettim ki, biz müzikte kuşak farkını öldürmüşüz.

12 yıllık giriş yasağının nedeni nedir?

Gelemiyordum, çünkü yurtdışına çıktıktan sonra hakkımda tutuklama kararı çıkmış. Bir şey yaptığımdan değil ama... Benden sonra bir sürü tutuklamalar olmuş, sonra iptal edilmiş, Malatya DGM Savcılığı hakkımda tutuklama kararı çıkarmış, bu yüzden pasaport vermiyorlardı. "Bana pasaportu verin, gidip yargılanayım" diyordum, ama o zaman da şöyle yanıt veriyorlardı: "Birinin hakkında soruşturma kararı varsa, onun hakkında işlem yapılamaz." Dolayısıyla, yargılanamıyordum. *(gülüyor)* O zaman ne yapacağım? Sağolsun, Hasan Saltık'ın çok yardımı oldu, avukatlar tuttu, derken en sonunda dava düştü. Hakkımdaki suçlamanın asılsız olduğu ortaya çıktı.

Artık Dersim yöresinde derleme yapma fırsatınız da olacak. Bu gelişinizde dedeleri ziyaret ettiniz mi?

Konserlerden sonra Dersim'e ve Ovacık'a gittim. Firik Dede'den kayıtlar yaptım. 100 yaşındadır; bir şiirinde "ben bir hazineydim, keşfedilmek istedim" diyor. Hazine nedir, bir sırdır, aramak gerekir. İnsanın gerçek duygusu ve doğası toplumlar, siyasetler, politikacılar, devletler, hükümetler tarafından sürekli esaret altına alınınca hakikat gizlenir. Kendisini sözlü olarak anlatamadığı için sürekli saklar, saklar ve sır denilen şey böyle çıkar. Sır, kendini gizlemek zorunda kalan gerçek bir hatıradır. Bu benim fikrim. Herkes hakikati, sırrı, doğayı arıyor, kendi doğasını arıyor. Hazine Ovacık'ta yaşlı bir adamdır, bir evde oturmuştur ve titriyordur. Bu insanlar bizim içimizdedir. Alın size hazine, sır... Ben yurtdışına gitmeseydim, bu adamın değerini böyle anlayamazdım. Ben ondan bir kılam okudum diye şimdi Dersim'e giden bütün sanatçılar onu ziyaret ediyorlar. Benim bir yönüm bu: Halk içinde geçmişte ve şimdi yaşayan belli değerleri açığa çıkarmak ve onları aktüalize etmek, ikinci işim de kendimi yaşamak.

Gelecekte Almanya dışında bir hayat kurmayı düşünüyor musunuz?

Durumum iyi olsa, Almanya dışında bir evim de İstanbul'da, bir evim Dersim'de olsun isterim, yaşamım bu üç noktada geçsin... Bertolt Brecht'i Amerika'ya sürgüne gönderiyorlar, İngilizce öğrenmesini söylüyorlar, "bir gün beni Almanya'ya çağırırlarsa, kendi ana dilimde çağıracaklar" diyerek, sürgünde insanın duvara bir çivi dahi çakmaması gerektiğini söylediği şiiri yazıyor. Çünkü o çivi bile kalıcıdır.."Hiçbir şekilde kalıcı olmayacaksın, ceketini alıp çıkacaksın" diyor, Brecht'in tavrı bu. Sürgün yaşamında insan sağlam karar veremiyor. Orada aşklar da, kararlar da erteleniyor, sanki buraya dönünce her şeyi yaşayacakmışsınız gibi, ama yok tabii öyle bir şey. Bağlayıcı kararlar veremiyorsunuz. Aşık olduğum halde onu yaşayamadım. Aşk insanın içerisinde ölüyorsa kör kuyuya döner, mezar gibi bir şey olur. Aşkı öldürmek kolay mı?..

Söyleşi: **Pelin Özer**

HOMEGROWN İSTANBUL
Volume 1

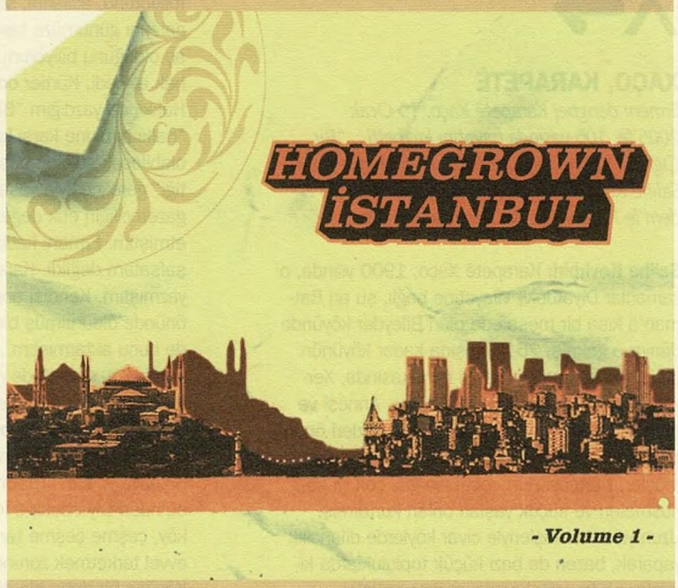

"Homegrown İstanbul" yıl boyunca derlenen akustik, melodik ve organik müziklerden oluşan bir toplama albüm serisinin de ilk müjdecisi...

Albümde her parça, kendi kimliğinden ödün vermeden, bozuma uğramadan, naifliğini koruyarak, yanındakinin farkına varıp onu da taşıyarak sürdürüyor müzikal yolculuğunu. Aynı gemide, ayrı kamaralarda... Farklı etnik enstrümanlarla bezenip seslerini çoğaltan parçalar, İstanbul'dan dünyaya haykırıyorlar; yerelin demi evrenselin sesine karışıyor...

Bu yolculukta Metin Kemal Kahraman kardeşler, Zazaca türküleriyle ilk defa bir toplama albümde yer alıp yolculukların hocası Mısırlı Ahmet'le paylaşıyorlar kamaralarını. Yinon Muallem'in Klezmer müziği Hüsnü Şenlendirici'nin klarnetinden akan Onno Tunç&Sezen Aksu eseri "Geri Dön"e karışıyor. Göksel Baktagir, Doğu'nun rüzgarı "Kerbela"yı Bulutsuzluk Özlemi'nin "Felluce"sine ulaştırıyor, olanlara inat.

Çağlar Namlı, "Mavi Kelebek"ini Selim Sesler'in "Meşk Havası"na teslim ediyor. Trakya'nın değerli virtüözü Burhan Öçal, Trakya yolculuğunu "Opaz"la sürdürüyor. Cahit Berkay'ın yeniden kaydettiği "Sinema Bir Mucizedir" jeneriği, yolculuğun fon müziği olarak başka diyarlara taşıyor bizleri. İlkay Akkaya&Kazım Koyuncu'nun birlikte seslendirdikleri Mergel Halk Şarkısı "Nana" ile Kazım Koyuncu'ya bir selam gönderiyoruz. Sabahat Akkiraz Erkan Oğur'la birlikte geliyor güverteye; Onno Tunç & Metin Altıok eseri "Kavaklar"la sesleniyorlar Akdeniz'e... İç Anadolu bozlağıyla demlenen bir haykırış, Barbaros Erköse'nin klarnetiyle "Çöl"e götürüyor bizleri.

Mercan Dede'nin kamara arkadaşı Balkanlar'dan Zerina Cokoja; Boşnakça yeni kayıtlarıyla Adriyatik'in ve Boğaz'ın esintisini taşıyorlar bavullarında. "İmkansız Aşk"ın bestecisi Cem Yıldız, Kürt kızı Zelal ile yolculuğun aşk hikayesini anlatıyor. Yolculuk bizim yolculuğumuz, anlatılan bizim hikayemiz...

01 **Mısırlı Ahmet** - Meçhul 4:56
02 **Metin & Kemal Kahraman** - Xıdo Seker 4:37
03 **Barbaros Erköse** - Çöl 3:26
04 **Hüsnü Şenlendirici** - Geri Dön 4:55
05 **Selim Sesler** - Meşk Havası 4:16
06 **Yinon Muallem** - Klezmer for the Sultan 4:15
07 **Sabahat Akkiraz featuring Erkan Oğur** - Kavaklar 5:19
08 **Çağlar Namlı** - Mavi Kelebek 4:01
09 **Cahit Berkay** - Sinema 2:32
10 **Burhan Ocal & Trakya All Stars featuring Smadj** - Opaz 5:31
11 **Mercan Dede feat. Zerina Cokoja** - Moj Dilbere Kud Se Seces 4:04
12 **Göksel Baktagir** - Kerbela (5:16)
13 **Zelal Featuring Cem Yıldız** - Dilo 4:13
14 **İlkay Akkaya featuring Kazım Koyuncu** - Nana 4:36
15 **Bulutsuzluk Özlemi** - Felluce (5:36)

ZULA
Oba Sok. Kavala Apt. No:1/5
34433 Cihangir/İstanbul
T: 212 334 01 00
F: 212 292 97 73

Zula Müzik bir RH Pozitif Müzik Yapım birimidir.
Tüm hakları saklıdır.© 2007 Rh Pozitif Müzik Yapım.
© 2007 Pozitif Edisyon

POZİTİF EDİSYON

Albümdeki tüm eserler
Pozitif Edisyon koruması altındadır.
www.pozitifedisyon.com
info@pozitifedisyon.com

EMI
Türkiye Dağıtım EMI - KENT
Tel: (212) 514 16 22

X→

XAÇO, KARAPETÊ

Ermeni dengbej Karapetê Xaço, 15 Ocak 2005'te, 105 yaşında hayatını kaybetti... "Bir Çığlığın Yüzyılı: Karapetê Xaço" kitabının yazarı Salihe Kevirbiri ve araştırmacı-yazar Hüseyin Erdem'le Xaço ve Erivan Radyosu üzerine...

Salihe Kevirbiri: Karapetê Xaço, 1900 yılında, o zamanlar Diyarbekir vilayetine bağlı, şu an Batman'a kısa bir mesafede olan Bileyder köyünde dünyaya gelmiş, 25-26 yaşına kadar köyünün de içinde bulunduğu Beşiri mıntıkasında, Xerzan (Garzan) bölgesinde bulunmuş. Annesi ve babası, kendisinin ve kardeşlerinin gözleri önünde, Ermeni katliamına maruz kalmış ve öldürülmüşler. Kürtçeyi Kürt çocukları gibi çok iyi konuşmaları ve küçük yaşları onları kurtarmış. Uzun yıllar kardeşleriyle civar köylerde dilencilik yaparak, bazen de bazı küçük topluluklarda kılamlar söyleyerek karınlarını doyurmuşlar. Karapetê, sesi çevre köylerde tanınır olunca, gençliğinin ilk yıllarında, Xerzan bölgesinin ileri gelenlerinden Reşkotan aşiretinin lideri Filîtê Quto'nun çocuklarına dengbejlik yapmış ve uzun yıllar divanlarının başköşesinde bulunmuş. 1925'te Şeyh Said ayaklanması bastırılınca, bir geceyarısı kendini sınıra vurarak Kamışlı (Qamişlo, Suriye) tarafındaki Kürt bölgesine geçtiğini, orada bir süre dengbejlik yaptığını anlatıyor. Para kazanamayınca, o dönem bölgede olan Fransız ordusuna yazılıyor ve 15 yıla yakın lejyonerlik yapıyor. O sırada eşi Yeva'yla (Havva) evleniyor, ilk çocukları Serop doğuyor. 1946 yılında Sovyetler Birliği diasporadaki Ermenileri ülkelerine çağıran bir genelge yayınlayınca, Erivan'a bağlı Solxoza Çaran köyüne yerleşiyorlar...
2000 yılında, Kürt gazeteci Mehmet Aktaş'ın Med TV için yaptığı "Karapetê Xaço" belgeseli sayesinde yaşadığından haberdar oldum. Kürt

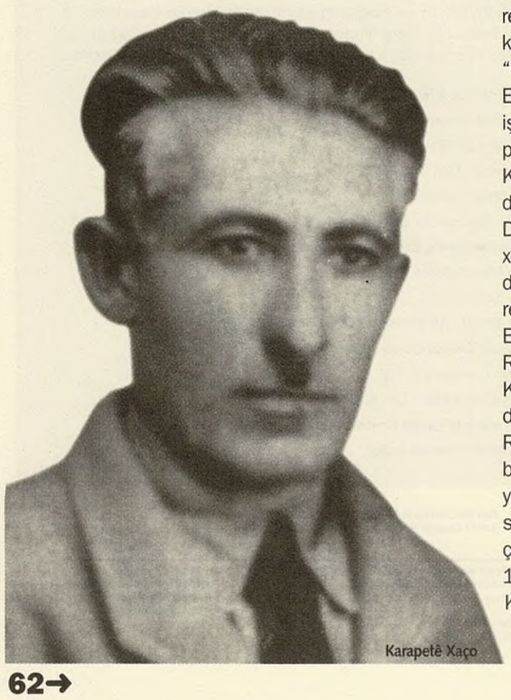
Karapetê Xaço

olmayan, Ermeni olan bu usta dengbej, hiç ara vermeden tam 95 sene Kürtlerin kültürünü, folklorunu, acılarını, sevinçlerini, aşklarını, kavgalarını günümüze taşıdı. Ama öldüğü zaman aç olduğunu biliyorum. O ve onun gibileri bunu hak etmedi. Kürtler ona çok şey borçlu!..
Hakkında yazdığım "Bir Çığlığın Yüzyılı" kitabı, "halkı birbirine karşı kamu düzeni için tehlike olabilecek şekilde düşmanlığa alenen tahrik ettiği" gerekçesiyle yasaklandı. Halbuki ben, bir gazeteciliğin etik değerleri çerçevesinde hareket etmiştim. Ermeni katliamı benim eserim veya safsatam değildi. Karapetê Xaço anlatmış, ben yazmıştım. Kendisi annesi ve babası gözlerinin önünde öldürülmüş bir ruh haliyle anlatmış, ben de bunu aktarmıştım... Onu ziyaret ettiğim zamanlarda, gözlerinde nefretin esamesini görmedim. Büyük bir özlemle, doğduğu topraklardan bahsediyordu. Hatta bu özlemi anlatmasını istediğimde bana, "gözlerimi kapatsalar, Xerzan'ı, Bişêriyê'yi, Êlih'i (Batman), Malabadi Köprüsü'nden Diyarbekir'e kadar olan yerleri, köy köy, çeşme çeşme tanırım!" diyordu. 75 sene evvel terketmek zorunda kalmıştı o toprakları. Köyüne bir daha hiç dönmemiş. Çok zorlamamıza rağmen, "uçağa binmem, binersem ölürüm" demişti. Onu İstanbul'a getirip oradan da Diyarbakır Kültür ve Sanat Festivali'ne götürmeyi düşünüyorduk. Daha sonra köyüne götüreceğimiz sözünü de verdik, kabul etmedi maalesef...
Çocukluğunun dengbejlerini bir bir tanıyordu, isimleri hâlâ hafızasındaydı. Öldüğünde 105 yaşındaydı. 2003 haziranında onu son kez ziyaret ettim. 103 yaşındaydı ve her şeyi hatırlıyordu. Sadece bellek değil, çok müthiş bir de sese sahipti. Berrak sesiyle saatlerce kılam söyledi. "Günlerce söylesem, kılamlarım bitmez" diyordu. Garzan'daki, Qamişlo'daki, Beyrut'taki günlerini gözlerinin içi gülerek anlatıyordu...
Tipik bir köy hayatı yaşıyordu. Yarım metre kara rağmen, sobaya atacak bir odun parçası kalmamıştı. Ara sıra yaşlı arkadaşlarıyla kâğıt oynadığını, bazen onlara kılamlar söylediğini anlatırdı. Bizim gibi yurtdışından gelenlere, Kürtlerin de, Ermenilerin de kendisine sahip çıkmadığını üzülerek söylüyordu. Kom Müzik tarafından çıkarılan kasetini kendisine verdiğimde fazla sevinmemiş, "bu karnımı doyurmaz ki oğlum" demişti.
Erivan Radyosu, Kürtler için bir "nefes borusu" işlevi gördü. Kürtlerin kalplerinin aynasıydı. Dört parçaya bölünmüş ve sınırlara hapsedilmiş Kürtleri birbirine yakınlaştırd. Erivanlı Yezidi Kürdünün haykırışını Mahabadlı esnafa ulaştırdı, Diyarbekirli demirci ustasının örsünün sesini Zaxolu öğrenciye ulaştırmayı başardı. 1955 yılından itibaren zamanın Sovyetler Birliği sosyalist rejimi tarafından Kürtlere bu olanak sağlandı. Ermenistan ziyaretlerimde Ermenistan Ulusal Radyosu'nu da görebildim, Erivan Radyosu Kürtçe Bölümü'nün kayıtlarına da ulaştım, redaktör ve çalışanlarıyla görüştüm. Ermenistan Radyosu'nda aralarında Kürtçe ve Türkçenin de bulunduğu, yanlış hatırlamıyorsam 14 dilde yayın yapılıyor. Bu, halklar için bir nimet, iyi bir insan hakkı ve demokrasi örneği. Türkiye'de Kürtçe yayın tartışmaları süredursun, Ermenistan'da 1955 yılından itibaren Kürtçe yayın yapılıyor. Kürtlerin "Kürtçe ıslık çaldın!" diye ağır cezalara ve hakaretlere maruz kaldığı bir dönemde, Erivan Radyosu Kürtlerin gönlünde dilleriyle, kılamlarıyla, masallarıyla, "kurdili haberleri"yle taht kurmayı başarabildi. Ondan dolayı, "Erîvan Xeber dide guhdarên ezîz!" yani "Erivan konuşuyor aziz dinleyiciler!" sözü adeta kutsal bir söz olarak kaldı Kürtlerin belleklerinde...
Dengbej kültüründe olması gereken kıstaslar var. Mesela kılam ve stran icracısı stranbej (ezgi söyleyen) olabilir, ama kolay kolay dengbej olamaz. Çünkü dengbej, bir kılamı sosyolojik boyutuyla sunar. Olay nerede, nasıl, kimler arasında, hangi şartlarda geçmiştir; bunları usta bir edebiyatçı yorumu ve edasıyla anlatır. Dengbej, bir olayı duyar, şahit olur, hemen kafasında kılamını yapar ve söyler. Bunun için belli bir süreye, bir hazırlık çalışmasına ihtiyacı olmaz. Günümüzde kendisine dengbej diyen çok sayıda insan, aslında dengbej değil, stranbejdir. Xaço'yla beraber gerçek anlamda dengbej diyebilecegimiz ve Kürtler arasında mit olan birkaç isim sayacak olursak: Evdalê Zeynikê, Reso, Ferzê, Şakiro, Hiseynoyê Orginosê yê Mûşî, Baqî Xido... Karapetê Xaço; aşk kılamları söylemeyi "hafiflik" olarak nitelendirirdi. Onları yalnız başına sadece kendine söylemeliydi. O, divanların ve oturumların "kahramanlık kılamları" icracısıydı. Erivan Radyosu'na geldiğinde, sosyalist radyo yönetimi, ağaları, beyleri, kahramanları öven kılamlar söylemesini yasaklamıştı. O da mecburen "Zembilfiroş", "Endîwer e paytext e" gibi aşk kılamları söylemeye başlamıştı. Zaten Erivan Radyosu'nda bulunan kılamlarının hemen hemen hepsi aşk kılamları...

Hüseyin Erdem: Kürtlerle ilgili çoğu şey gibi, müziğin de yasak olduğu dönemlerde, çalgı eşliğinde, hele de radyodan Kürt halk şarkıları dinlemek büyük bir güç kaynağıydı insanlar için. İran, Irak ve daha sonraları Kahire'den de yapılan Kürtçe yayınlar etkiliydi , ama bu yayınların hiçbiri Erivan Radyosu'nun yayınları gibi yer edinemiyordu yüreklerde. Kim bilir, belki de Ermeni halkının, kendisine yaşatılan zulme, çektirilen derin acılara rağmen Kürt halkını öz müziğiyle beslemesi daha da derin bir etki uyandırıyordu. Kurmanci lehçesinde temiz bir Kürtçeyle sunulan haberlerle, radyo tiyatrolarıyla, halk şarkılarıyla, bilgilendirici programlarla sürdürülen bu yayınlar, öğretici, düşündürücü, güç ve umut vericiydi. Bu radyodan yükselen ve çok sevilen seslerin başında Karapetê Xaço geliyordu...
Karapetê Xaço'da bence derin bir acı, dayanılmaz bir özlem ve bunları aşabilecek öz ve biçimde bir hümanizma vardır. Kırgınlık ve bundan doğan bir nefret söz konusu olsaydı, bu halk şarkılarını bu denli içten, böyle temiz, bunca özgün bir yorumla söyleyemezdi. Kendisinin ve Ermeni halkının çektiği acılarda payı olan bir halka, Kürt halkına, o halkın öz kaynaklarını koruyarak bir kültür kalıtı bağışlamazdı. O, bir Kürt halk sanatçısıdır. Büyüklük yalnız bu halk şarkılarını söylemesinde değil, Kürtçenin ve Kürt halkının sanatçısı olabilecek denli kendi acılarını aşmasında ve derin bir hümanizmaya varmasında aranmalıdır. Bu halk ezgilerini insan kırgınlıkla, nefretle bu denli güzel söyleyemez. Bu ezgiler içinde eriyerek varolamaz kimse. Bu derin sevginin kaynağı, dünyanın gidişini acılarla anlamış büyük sanatçılara özgü bir kendinden geçmede, kinlerden, nefretlerden uzak, evrensel hümanizmada varoluşla beslenir.
Söyleşiler: Mihran Tomasyan

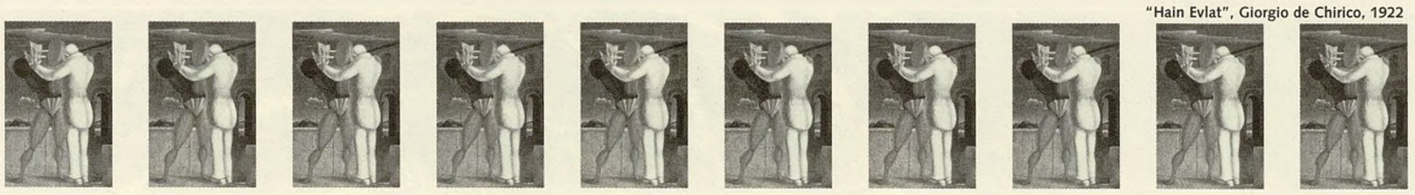

a→ ASUMAN PANSUMAN

İşte bu kapı, işte bu da sapı / Daha nasıl olur ki aşkın ispatı / Kartal ve Pendik / Gittik gittik geldik / Bakışınca o ahu gözlerle / Yüzüme bakmadın / Farketmedin bile / Üzüldüm çok / Çöktüm ama / Derler ya, kıvrıl fakat kırılma.
Mirkelam

C→

CENAZE BLUES'U

Hrant Dink'in anısına

Bütün saatleri durdur, çek fişini telefonun,
Leziz bir kemik ver, köpek havlamasın,
Sustur piyanoları ve boğuk bir davulla
Tabutu dışarı çıkar, yas tutanlar gelsin.

Uçaklar yukarıda feryatlarla dönsün
Yazısınlar gökyüzüne onun öldüğünü
Güvercinlerin ak boynuna yas kurdeleleri bağla
Trafik polisleri kara eldivenlere bürünsün.

O benim Kuzeyim, Güneyim, Doğum ve Batım
Benim çalışma haftam, pazar tatilim
Benim öğlenim, geceyarım, konuşmam, şarkım,
Aşk sonsuza dek sürer sanırdım: yanılmışım.

Yıldızlar istenmiyor artık, söndür hepsini,
Ayı sandığa kaldır, parçalara ayır güneşi,
Uzaklara boşalt okyanusu, süpür ormanı,
Artık hiçbir şey iyiye gidemez çünkü.

W.H. Auden, "Funeral Blues" (çev: Uygar Özesmi)

W.H. Auden

k→

KUŞLAR

Teknik anlamda en zor filmi olan "Kuşlar"da (The Birds, 1963) Alfred Hitchcock, suç kavramına olan hayranlığının altında yatan tema olan doğanın yıkıcı ve vahşi özelliklerini doğrudan yansıtır. Federico Fellini, filmi bir "kıyamet şiiri" olarak adlandırır. Ben, "Kuşlar"ı Coleridge'in vahşi doğa sahnesi ve femme fatalle'larından doğan İngiliz romantizminin merkezine koyuyorum. Bu filmi, Hitchcock'un, kadını, çıtkırıldım fettanlıklarından insanı yumuşatan nazeninliğine kadar, tüm baştan çıkarıcı evreleriyle gösterdiği, cinsel cazibesine yaptığı baştan çıkarıcı bir övgü olarak görüyorum.
(...) "Kuşlar"ı televizyonda geç saatte tekrar tekrar izlediğimde, benim için bazı anahtar temalar ortaya çıktı: Tutsaklık ve evcilleşme. Birçoğunda olduğu gibi bu filmde de Hitchcock, kadını cezbedici, ama tehlikeli bulur. Kadın, doğası gereği cezbedicidir, ama uygarlığın da baş ustasıdır; gülüşü aldatma demek olan, sihirli bir kişilik yaratıcısıdır. Derin bir mimarlık duygusu olan Hitchcock için ev, tarihsel anlamda hem güvenli bir sığınak, hem de dişiye ait bir tuzak olarak görünür. On bin yıl önce, göçebe insan bir yerde yurt tuttuğunda, kendisine hizmet etmesi için beraberinde hayvanlarını da getirdi. Ancak mimari olarak sağlamlaştırılmış olan dişi kontrolü altına girdiğinden, evcilleşme, onun da kaderi oldu. "Kuşlar", bastırılmış olanın geri dönüşünün, boyun eğmiş, ama asla tam olarak evcilleştirilememiş ilkel güçler olan cinsellik ve iştahın serbest kalışının haritasını çizer. Hitchcock'un bu sarsıcı temalarla olan kişisel bağı nedeniyle, filmde neredeyse fanatikçe bir ayrıntılandırmaya gidilmiştir. Bu denli ayrıntılandırmanın benzerine belki Hitchcock'un yapıtlarında bile rastlanmaz. Bu film ne denli büyüteç altına yatırılırsa, kendi hakkında o kadar çok şeyi açığa çıkarır.
"Kuşlar" fikri, esasında Daphne du Maurier'nin 1952'de yazdığı aynı adlı öyküsünden doğmuştur. (...) Du Maurier'nin "Kuşlar"ı İkinci Dünya Savaşı sırasında Güney İngiltere'yi bombalayan ve Batı uygarlığının düşüşünü işaret eder görünen Alman hava saldırılarından esinlenmiş olabilir. Hitchcock savaşla olan benzerlikleri kullanmıştır: "Kuşlar"daki kadın kahramanının karşılaştığı sıkıntılarla giderek güçlenmesi konusunda, "savaş zamanı hava saldırıları sırasındaki Londra halkına benziyor" der. Ayrıca Hitchcock, Brenner'ların evine esas kuş saldırısının, kendisinin, annesini de tehlikeye atan Londra yıldırım harekâtı deneyimine dayandığını da söyler: "Bombalar düşüyor, silahlar her yerde patlayıp duruyor ve sen nereye gideceğini bilemiyorsun... Yakalanmışsın! Tuzağa düşmüşsün!"
(...) Filmde Lawrence Hampton'ın yaptığı taklit kartonpat kuşlar da yer alır. Şömine bölümünde Mitch'in annesi Lydia'nın (Jessica Tandy) çevresinde dönüp duran kuşlar da oyuncunun boynundan aşağı sarkan tellere tutturulmuş mekanik kuşlardır. Bu sahnenin, Lydia'nın saçına yapışmış kuşlara iki eliyle çılgın gibi vurduğu bir fotoğrafı o denli etkili olmuştu ki, filmin afişinde kullanıldı. Afişteki isterik kadını bütün dünya Tippi Hedren sandı. Çığlık atmak Jessica Tandy'nin yüzünün tuhaf biçimde genç görünmesini sağlıyordu...
Yine de Hitchcock'un kuşlarının çoğu gerçekti. Kuşların "akbaba" ya da yırtıcı değil, "evcil kuşlar" olması konusunda ısrar etmişti. Bu stok görüntüler ustalıklı yollarla sağlanmıştı. Kamera ekibi San Fransisco çöplüğünde üç gün içinde yaklaşık 6100 metre uzunluğunda film çekmişti; bu çöplükte, dalıp, tüneyip beslensinler diye martıları cezbetmek için çöpleri tırmıkla koca bir yığın halinde toplamışlardı. Yanan Bodega Koyu kasabası üzerinde uçup duran martıların "kuş bakışı" görüntüsünü verebilmek için havadaki martılara balık atılırken, bir kameraman da Santa Barbara açıklarındaki Santa Cruz Adası üzerinde yaklaşık "otuz metre yükseklikte bir kayalık" üzerine yerleştirilmişti. 1968'de yazdığı bir

makalede Hitchcock, rotoskopun ya da seyyar arka pano işleminin bu çekim için nasıl kullanıldığını ve böylece saldırı halinde olan tek bir martının fotoğraflandıktan sonra nasıl geriye sarılıp çoğaltıldığını anlatır. Daha sonra iki kadın, kuşları özenle, kare kare boyamışlardı; böylece perdede 15 saniye yer tutan bu çekimin tamamlanması üç ay sürmüştü.
Camille Paglia, "Kuşlar"

r→

RAUSCHENBERG, ROBERT

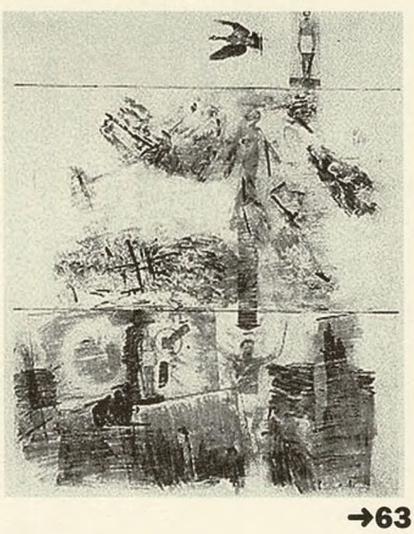

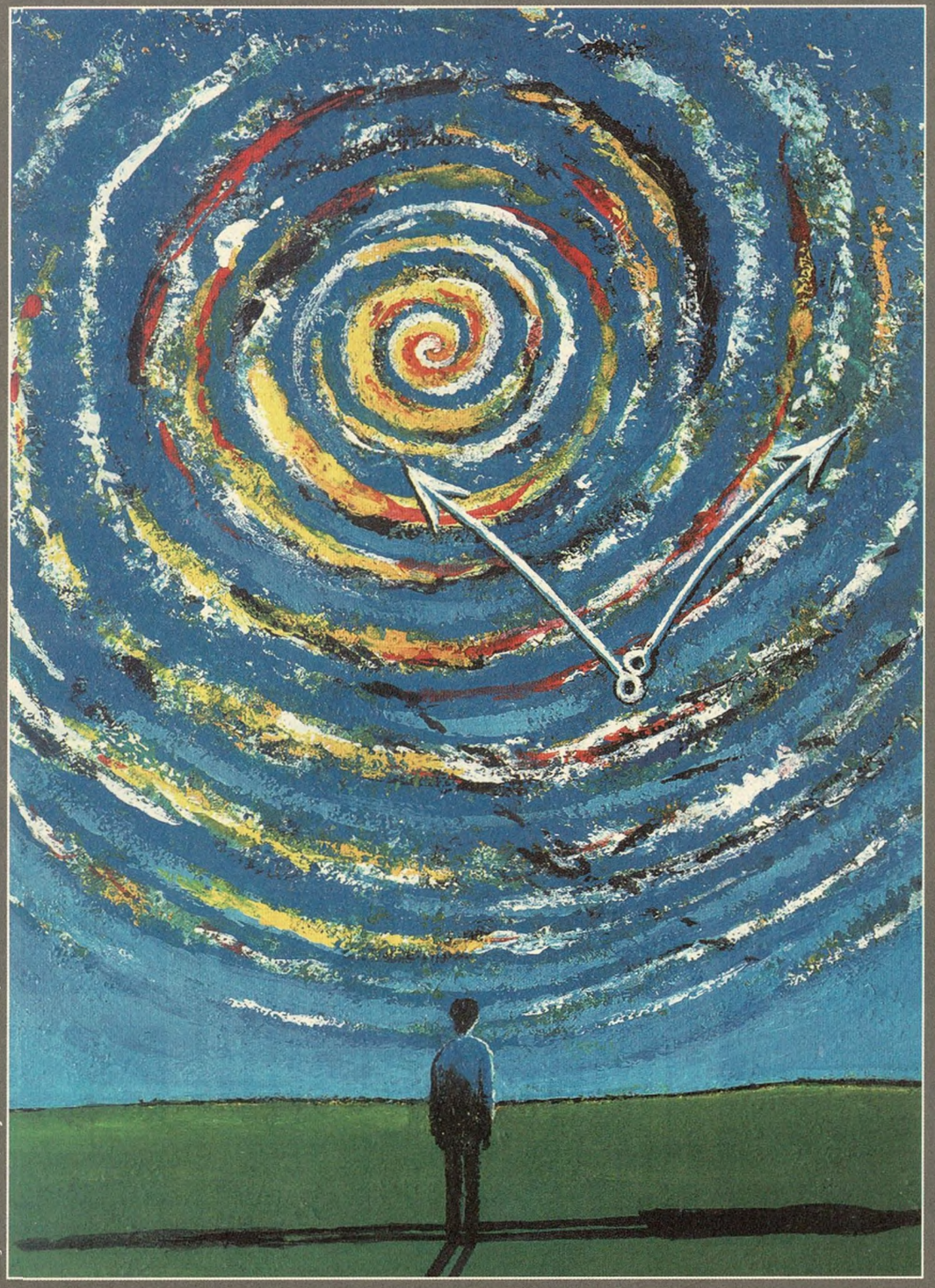

Selçuk Demirel ("Kıyıdaki Adam"dan)

Adına radyo denen bu bir avuçluk metal yığını, bana çocukluğumun o soğuk ve ısısız gecelerinde kanlı canlı bir insan gibi arkadaşlık etti bir bakıma. Hatta, ruhumda gezinip duran boşlukların karanlığından tuttu da, beni kendisine bir daha kopmamacasına sımsıkı bağladı.

Öyle ki, o yıllarda, elimdeki çantayla birlikte okuldan döndüğümde annemin hazırladığı yemeğe bile bakmadan soluğu hemen onun yanında alıyordum artık. Alınca da, yatağın üzerine boylu boyunca uzanıp bir çırpıda düğmesini çeviriyor ve ölçülemeyecek kadar küçük adımlarla, istasyonlar arasında yavaş yavaş gezinmeye başlıyordum. Şurası Budapeşte, burası Şam, orası Tiran, ötesi Sofya, berisi Moskova demeden bir süre ortalıkta gelişigüzel cirit atıyordum açıkçası. Kimi zaman da, işte böyle yeryüzünün çeşitli köşelerinde avare avare gezinirken, büyüklüğü ve gücü akla hayale sığmayan meçhul bir şey tarafından kovalanıyormuşum gibi birdenbire hızlanıyordum. Budapeşte'deyken hiç beklenmedik bir anda koşup Şam'da soluklanmak, Sofya'ya varmışken hâlâ Tiran'daki konuşmaları duymak, ya da birbirine karışan uzak sinyal sesleriyle metalik cızırtıların karanlığında döne döne Ankara'yı ararken birdenbire Tahran'la karşılaşmak bir hayli hoşuma gidiyordu çünkü. Hatta, bana o anda bütün bu şehirleri sihirli bir kutunun içine doldurmuşum da, ağzımı kulaklarıma doğru yayarak, inanılmaz bir keyifle sürekli çalkalıyormuşum gibi geliyordu.

Ben çalkaladıkça, onlar da ister istemez birbirleriyle yer değiştiriyorlardı tabii. Başka bir deyişle, dünyanın düzeni dediğimiz düzen benim odamda, insanın başını döndüren korkunç bir hızla altüst oluyordu. Şam, hurmaların gölgesinden kalkarak, sarı sarı yankılanan tef ve zil sesleri eşliğinde Bulgaristan'a gidiyordu sözgelimi; Sofya gürültüyle doğrulup parklarından yükselen ıhlamur kokularını döke saça çöllere iniyor, Budapeşte kartpostallarda gördüğüm hareketli heykelleriyle birlikte İstanbul semalarından geçip Ortadoğu'ya yerleşiyor, Kahire piramitlerini kucaklayıp Moskova'ya taşınıyor, Tahran da âsâsına yaslanarak ayağa kalkıp siyah peçeli devasa bir karanlık halinde, dağların ve vadilerin arasından anlaşılmaz bir telâşla Ankara'nın ışıklarına doğru yürüyordu.

Şehirler böyle yer değiştirip diller ve mevsimler birbirine karıştıkça, dünyaya hükmediyormuşum gibi, benim ellerime de sanki karıncalanmaya benzeyen, tanrısal bir tat bulaşıyordu o sırada. Dahası, çok geçmeden bu tat bütün gövdeme yayılıyor, yayılınca doygun bir titremeye dönüşüyor, dönüşünce de beni alıp benim sınırlarımın içinde her biri birbirinden keyifli, uzun yolculuklara çıkarıyordu. Doğrusunu söylemek gerekirse, insanı bir tüy kadar hafifleten bu yolculukların sonunda ben her defasında çok, ama çok yoruluyordum. Yorulunca da, odanın içini dolduran onca sese rağmen, geceyarısına doğru gözlerim yavaş yavaş küçülmeye başlıyordu. Bana, şayet radyoyu kapatıp uyuyacak olursam, dünya hiç beklenmedik bir şekilde birdenbire duracakmış gibi geliyordu işte o zaman.

Hasan Ali Toptaş, *Uykuların Doğusu*